

సంఖ్య 7

ఓం.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

భీష్మ పర్వము.

(తిక్కన సోమయాజి పరిణీతము)

ప్రకాశకులు,

దావులూగు కోటసూర్యప్రకాశరావు,

ఆంధ్ర గ్రంథమండలి,

తె నా కో.

1931

విషయసూచిక.

భీష్మపర్వము-ప్రథమాశ్వాసము.

ధృతరాష్ట్రానికి నమః వేదవ్యాసుండు వచ్చుట.	1
సంజయుండు ధృతరాష్ట్రానినను భూపరిమాణంబు నెప్పుట.	5
సంజయుండు ధృతరాష్ట్రానినను భారతవంశంబునం గలవిశేషంబులు నెప్పుట.	10
ధృతరాష్ట్రండు భీష్ముని మరణంబు విని విలపించుట.	14
సంజయుండు ధృతరాష్ట్రానినను భారతయుద్ధంబు నెప్పుటానుట.	19
భీష్ముండు నిజయోధులకెల్ల మత్సహంబుగాఁ దెగువ నెప్పుట.	25
పాండవయోధులు యుద్ధంబునకు వెడిలుట.	27
ధర్మజానకు నర్జునుఁ డుత్సాహంబు గలిగించుట.	33
ధర్మరాజు పాదాఘాతయై భీష్మునియొద్దకుఁ బోవుట.	38
ధర్మరాజు గురుకృపశత్రులచేత యుద్ధమున కనుజ్ఞాతుం డగుట.	41
అర్జునుండు సృజనసంహారంబునకు శంకించి మోహవిష్టుం డగుట.	46
శ్రీకృష్ణుం డర్జునునకుఁ దత్త్వజ్ఞానోపదేశంబు నేయుట.	50
అర్జునుండు శ్రీకృష్ణుని విశ్వరూపంబు గనుంగొని మ్రతించుట.	53
భీష్ముని ప్రథమదివసయ్యుద్ధము.	58
భీష్ముండు దుర్యోధన ప్రవేశంబుపై పాండవవీరుల నొప్పించుట.	67

భీష్మపర్వము-ద్వితీయాశ్వాసము.

ధర్మజుండుగోపాల దేవు పాలింజనుట.	70
భీష్ముని తృతీయదివసయ్యుద్ధక్రమము.	80
అర్జునుండు భీష్మునిమీ దికి రథంబు దోతించి విజృంభించుట.	82
గుప్తద్యుమ్ను ద్రోణానాత్యులయ్యుద్ధము.	86
భీమ సేనునిచేత భానుమంతుండు చచ్చుట.	89
భీష్ముని తృతీయదివసయ్యుద్ధము	96
దుర్యోధనుండు భీమునితో యుద్ధము నేసి మూచ్చులుట.	99
అర్జునుండు శ్రీకృష్ణుప్రేరేతుఁ డై భీష్మునిపైఁ గవియుట.	105
శ్రీకృష్ణుండు చక్రంబు భరించి భీష్మునిమీది పలుకుట	108
భీష్ముని చతుర్థదివస యుద్ధము.	112
శత్రుసందనుండు ధృష్టద్యుమ్నునితో యుద్ధంబు నేసి చచ్చుట.	116
దుర్యోధనుండు భీముని మాతొగ్గిని మూర్ఛించిండుట.	123

ఘటోత్క-మండు మాయాబలంబునఁ గౌరవసేనపై విజృంభించుట	126
భీష్ముని సవమదివస యుద్ధక్రమము.	132
ద్రోణుండు దుర్యోధనప్రేతుండై పాండవపైఁజులపైఁ గవియుట.	134
అభిమన్యులత్మజుమారులయుద్ధము.	141
భీష్మునిపవదివస యుద్ధక్రమము.	145
ధృష్టద్యుమ్నుఁడు భీశ సేనునకుఁ దోడ్పడుట.	150
ధృష్టద్యుమ్నుఁడు ద్రోణునితో యుద్ధము సేయుట.	153

భీష్మపర్వము; తృతీయాశ్వాసము.

భీష్మగాంధారేయుల సంవాదము.	160
భీష్ముని సప్తమదివస యుద్ధక్రమము,	161
ధృష్టద్యుమ్నుఁడెదుర్యోధనుఁడు విరళుడయిపోవుట.	165
చేకితాన కృపాచార్యుల ద్వంద్వయుద్ధము.	168
భీష్ముని యష్టమదివస యుద్ధక్రమము,	175
సునాభుఁడు మొదలగు పరుషమారులు భీమునిచే జచ్చుట.	176
అలంబనునిచేత నిరావణుండు మృతుం డగుట.	181
ఘటోత్క-మండు ద్రోణాచార్యులభృతులతో యుద్ధంబు సేయుట.	186
అర్జునుఁ డిరావంతునిచచ్చుట భీమునిచే విని దుఃఖించుట.	191
భీష్ముని సవమదివస యుద్ధము.	193
అలంబనుఁడు దుర్యోధన ప్రేతుడయి యభిమన్యుపైఁ గవించుట.	203
అర్జునుఁడు ద్రోణాచార్యులతో యుద్ధము సేయుట.	207
దుర్యోధనుఁడు శకునిదుశ్శాసనుల భీష్మునకు సహాయంబుగాఁ బంపుట.	200
శ్రీకృష్ణుఁడు రథంబు డిగి భీష్మునిపైకిఁ బోవుట.	217
ధర్మరాజు రహస్యప్రకారంబున భీష్మునియొద్దకుఁ బోవుట.	219
భీష్మునిదశమదివస యుద్ధానుక్రమము.	224
అర్జునుఁడు శిఖండికఁ బ్రోత్సహంబు గలిగించి భీష్మునిపైఁ గవించుట.	226
ద్రోణాచార్యులశ్వత్థామసు భీష్మునకు సహాయంబుగాఁ బంపుట.	220
విరటుతమ్ముఁడగు శతానికుండు భీష్మునిచే జచ్చుట.	237
భీష్ముఁడు శరత్కృతుం డగుట.	242
కర్ణుఁడు భీష్మునియొద్దకుఁ బోయి వినతుం డగుట.	248

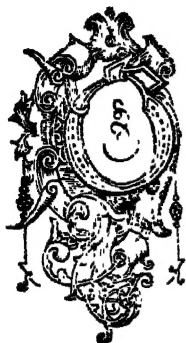
అనంతాద్వైత శ్రీకృష్ణుని విశ్వరూపము ననుసరించి వ్రతించుట.
58వ పేజీ.

శ్రీ

హరిహర నాథాయనమః

ఐదు దాంధ్ర మహాభారతము

భీష్మపర్వము, పృథమాశ్వాసము.

స పాదపదాంబుజ

నాసాగ్రనివాసరసిక ♦ నాదామృతధా

రానారూపవేద

వ్యాసవ్యంజితవిహార ♦ హరిహరనాథా. 1

— *ధృతరాష్ట్రుని కడప వేదవ్యాసుండు జచ్చుట *

క. దేవా జనమేజయవను,

థావల్లభుఁ డధికవిసయ ♦ తత్పరుడై సం

భావించి కుతూహలమునఁ,

దావైశంపాయనునకుఁ ♦ దగ నిట్లనియెన్.

2

క. ఒండొరుల గెలుచుతలఁపునఁ,

బొడవులును గొరవులును ♦ బాహుగర్వో

ద్వండత నెట్లు దొడంగిరి,

భండన మెప్పాటఁ జెల్లెఁ ♦ బరమమునీంద్రా.

3

- క. అనుటయు వైశంపాయనుఁ,
 డనుమోదరసాద్వైహృదయుఁ ♦ డై యిట్లనియె
 జనమేజయుమనమున నం,
 జనితం బగుకౌతుకంబు ♦ సఫలతఁ బొందన్. 4
- వ. పుణ్యక్షేత్రోత్తమం బయిన యా కురుక్షేత్రంబున నారెండు
 దెఱంగులవారి కటకంబులును విడిసి కయ్యంబునకుఁ గాలు
 ద్రవ్యనట్టిసమయంబున భృతరాష్ట్రుండు గొడుకుల చుట్విన
 యంబునకు నిశ్చేదనంబు నొంది సంజయద్వితీయుఁడై
 చింతించుచున్నయెడకుఁ ద్రికాలవేదియగు వేదవ్యా
 సుండు విజయంచేసి యమ్మహిమతి నేయు నర్చనంబులు
 గైకొని యతని కిట్లనియె. 5
- క. కాలంబగుటయు నృపులకు,
 నాలము సమకూరె దీని ♦ కడలకు చుడి నీ
 వాలోకింపఁగ వలసిన,
 నేలోనికి దివ్యదృష్టి • నిచ్చెదఁ బుత్రా. 6
- చ. అనుడు నతండు ఘోరముగ ♦ నన్నలుఁ దమ్ములుఁ బోరఁ
 గ్రూరితం, గనుఁగొనఁ జాల నేను వినఁ • గా వలతుం
 దదనుఁగ్రహంబు నే, సినఁ గడు లెస్సయన్నఁ గుని ♦ చిత్త
 మునం గరుణించి సంజయుఁ, బనిచె మహారణంబు పరి ♦
 పాటిమెయిన్ సకలంబుఁ జెప్పఁగన్. 7
- వ. ఇట్లు భృతరాష్ట్రవక్కు గయ్యంబు తెఱంగు వినిపింప
 నియోగించి యానూతనందనునకు నారెండు దెఱంగుల

వారి దివారాత్రప్రవర్తనంబులు గనునట్లును రహస్య ప్రకారభాషణంబులు వినునట్లును మనోవృత్తంబు లెఱుంగు నట్లునుంగా వరంబిచ్చి యతి శీఘ్రగమనంబు నొనంగి భారతసమరధరణిఁ దిరిగినను శస్త్రాస్త్రంబు లెవ్వియుఁ దాఁక కుండునట్టి ప్రభావంబుఁ బ్రసాదించి దివ్యులయాలాపంబులు కూపంబులుం దలంపులుం దేటపడునట్టి సుహనీయబోధంబును గలుగ ననుగ్రహించి యావైచిత్రివీర్యు నాలోకించి యిది ప్రాప్తకాలంబై వచ్చిన భూప్రజాక్షయంబు దీనికి వగవం బనిలేదు ధర్మోజయతనుచు నిశ్చింతంబున నుండు మేనును కురుపాండవుల కీర్తిఁ బ్రకటింపఁ గలవాఁడ నని యతని నాశ్వాసించి సాత్యవతేయుండు నెఁడియు.

6

క. మొగిలులు లేకయు నుఱుములు,

గగనక్షోభంబు సేసెఁ ♦ గరిహయతతిఁ బె

ల్లుగ నశ్రు లురలఁ జొచ్చెను,

మృగములు పక్షులను బనులు ♦ మృగముల నీనెన్. 9

క. నలుపురు నేవుక బిడ్డలు,

గలిగెద రొక్కొక్క వనిత ♦ గర్భంబున వా

రలు వుట్టినపుడ యాడుచుఁ,

గలకల నవ్వచుఁ జెలంగఁ ♦ గనియెద మెందున్. 10

తే. అర్కునుదయాస్తమయముల ♦ యందుఁ గృష్ణ

కాంతి ఘోరకబంధంబు ♦ గప్పఁ జొచ్చె

నిందులాంఛనస్థితి దల ♦ క్రిందు గాంగఁ
దోచుచున్నది ప్రజయెల్ల ♦ ద్రుంగకున్నె.

11

ప. విశేషించియు గౌరవనికేతనంబులఁ గేతనాబులఁ బొగ
లెగయుటయు నాయుధంబులఁ మండుటయు నివి మొద
లుగా ననేక దుర్నిమిత్తంబులు వుట్టుచున్న యవి కులక్ష
యంబును నానానరేంద్రనాశంబునునగు నుపేక్షింపఁ
దగదు దుష్పథవర్తులగు దుర్యోధనాదికుమారుల వారిం
చి నీతమ్మునిపా లతనికొడుకుల కొసంగి శాంతి సేయుటమేలు
మముబోంట్లమనఁబులకుఁ బ్రియ బుగాని యీరాజ్యంబు
నీకేటికనిన విని యమ్మనుజేంద్రుఁ డమ్మనింద్రున కిట్ల
నినె.

12

చ. హితమును ధర్మముగ దలఁచి ♦ యిమ్మెఱుఁ జెప్పితి రిట్లు
మున్న నా, నుతుల నయంబుమైఁ దఱిసి ♦ చూచితి
వారలఁ బంపు నేయ నే, జతురుండఁ గాను బ్రాభవము ♦
సాలదు నాదెనఁ దప్పలేమి మీ, మతఁ దలపోసి యీష
లుకు ♦ మానుఁడు పాకముదప్పెఁ గార్యముల్

13

ప. అనిన విని పరాశరనూనుం డది యట్లుండ నిమ్మింక నేమే
నియుం జెప్పవలయునది గలదే యనిపక్షికిన నాంబి
కేయండు గయ్యంబున గెలుపుడెలుపునిమిత్తంబు లడిగిన
నమ్మునివరేణ్యండు వహ్నిలు హోమకాలంబునం బుణ్య
గంధంబులతోఁ బ్రదక్షిణార్చు లగుటయు భో
ప్రముఖంబులు గంభీరఘోషంబు లగుటయు

వాయువు లనకూలమృదుమనోహర ప్రచారంబు లగు
టయు నివి మొదలుగాఁ గొన్ని శుభసూచకంబులు నిచ్చే
శించి కొంచెంబు పెద్ద యనలేదు సమరంబున జయంబు
దైవాధీనంబు గావునం బెద్దలు పెనఱువ లొప్పవని
చెప్పదు రేను బోయివచ్చెదనని చెప్పి సముచితప్రకారం
బున సంతోషానంబు సేసెఁ దదనంతరంబ యక్కారవేం
ద్రుండు గొంతొకనేవు చి.తించి నిట్టూర్పు నిగిడించి సంజ
యున కిట్లనియె.

14

ఉ. భూమికే గాఁగఁ బ్రాణముల. † పోకదబంపక రాద్రఘోర
సం, గ్రామము సేయుచు-డుదురు † రాజులుదొల్లియు నెంతి
దీపొకో, భూమి మునీంద్రనాగతి సు.బుద్ధము నీకు జగంబు
నాకు నీ, భూమి తెఱంగు సెప్పము † ప్రబోధ నిగూఢ
ముగా సమస్తముకా.

15

వ. అనిన విని సంజయుం డని కిట్లచు నాయెఱింగినంతయు
నెఱింగించెద భూతత్త్వప్రకారం బవధరింపుము.

16

—* సంజయుండు ధృతరాష్ట్రము భూపతిజామంబు సెప్పట *—

తీ. అధిప నానాప్రకార చ † రాచరంబు,
లింద వేర్వేర జనియించు † నింద పెరుగుఁ
బిదప నింద యడంగు నీ, పృథ్వీ దాన,
సకలమునగుఁ బరాయణ † సాన మరయ.

17

వ. అదియునుంగాక విను మాకాశంబునకుగుణంబు శబ్దంబు
వాయువునకు శబ్దశ్చర్మంబులును దేజంబునకు శబ్దస్పర్శ

రూపంబులును నప్పలకు శబ్దస్వరూపరసంబులును
 గుణంబులు పృథివికి శబ్దస్వరూపరసగంధాత్మకగ్జైన
 గుణసముదయం బంతయుం గలదు గావున నిమృహా
 భూతంబు లేనిదిటిలోనం బృథివి యెక్కుడు దీనియున్న
 విధంబు వివరంచెద నాకర్ణింపుము. 18

సీ. ధాత్రీశ మేరువు ♦ దక్షిణంబున నుద,
 ర్శన మనునభిధాన ♦ మునఁ బ్రభూతి
 విస్తారమై రెండు ♦ వేలు నేనూఁటయో,
 జనములపాడవునై ♦ సరసమధుర .
 విపులశాశ్వత ఫల ♦ వితతిసమేతమై,
 యొక్క జంబూతరు ♦ వొప్పియుండు
 దానిపండులు మహి ♦ స్థలి మహారవముగ,
 ననిశంబుఁ జడి రాలి ♦ యవియుచుండు

ఆ. వానిరసము పొంగి ♦ వాహినీమూర్తి న,
 న్నగమునకుఁ బ్రదక్షి ♦ ణంబు గాఁగ
 నొరసికొనుచుఁ దిరిగి ♦ యుత్తరక్షరుభూము,
 లందుఁ జొచ్చి పాటు ♦ నంబుధికిని. 19

న. జంబూనది యనం బరఁగిన యాతరంగిణినీరు నోకిన
 చోల్లెల్లను సువర్ణంబగుటంజేసి కనకంబునకు జాంబూనదం
 బనునామంబునుం గలిగెఁ దదీయజలపానంబునేసిన మాన
 వులకుముదిమియుం దెవులును డప్పియు లేదని చెప్పదు
 రయ్యేటి వడమటం బెరిగి పఱపు గలిగి శరనిధిచందంబున

జంబూపండుంబు గాఱుకొనుచుగడు నింతటికిం గారణం
బయిన యాబుబూవృక్షంబుపేర నీద్వీపంబు జంబూ
ద్వీపంబును సుదర్శనద్వీపంబు నన నెగడి లవణసముద్ర
మునీతంబు పొలుచు నద్వీపియందు. 20

సీ. నిజపునఁ మూర్వును • బడమరనై రెండు,
గడలు సంభానిధి ♦ గదిసియుండు
రత్నమయంబులు ♦ రమణీయములు సాధ్య,
సిద్ధచారణ గణ ♦ సేవితములు
నై హిమాచలమును ♦ నావల హేమకూ,
టంబును నట నిష ♦ ధంబు నొప్పు
లితంబు లైన నీ ♦ లశ్వేతశృంగవం,
తంబులు గ్రమమునఁ • దనరి పొలుచు

ఆ. నిపులమూఁటి కవల ♦ నపులయమ్మాఁటికి,
నివలఁ దేజరిల్లు ♦ దివిజనగము
గమలకరికాను ♦ కారియై కాంచన,
మణిమయ్యైమహిమ ♦ మహితి మగుచు. 21

తే. అతేదృఢం బగుపాఁతు ప • దాఱువేల,
యోజనము లండు దానికి ♦ రాజముఖ్య
విందు మెనుబడినాలుగు ♦ వేల యోజ
నంబు లని హేమధాత్రీధ • రంబు పొడవు. 22

వ. ఇవిధంబున భూమధ్యంబున నున్న యమ్మేరు మహాధరం
బున దేవతలును దేవమునులును గంధర్వకింపురుపాది దేవ

యోనులును దేవే ద్రుపముఖనికృతులును బరమేష్ఠీయుం
దత్తత్పదేశంబుల బుణ్యవర్తనంబులం బరమ సుఖంబు
లనుభవింతు రుత్తిరతలుంబునం గర్ణికానవసంబున గౌరీ
సమేతుడై సిద్ధగణంబులు పరివేష్టించ విశ్వేశ్వరుండు
విహరించుచుండు. 23

క. తొమ్మిది ఖండములై వ,

క్షమ్మలనం జాల నొప్పె • సగు జాబూద్వీ

పమ్మన జనపదములు విను,

మమ్మహితాశములు దెలియ • ననువర్ణింతుక. 24

వ. ఉత్తరసముద్రంబు శృంగవంతుంబు మధ్యమం బై గావత
వర్షం బన నొప్పు శ్వేతవర్షత శృంగవంతంబుల నడుము
హైరణ్మయవర్షం బనం బొలుచు నీలశైలోత్తర దక్షిణ
దేశంబులు గ్రమంబున రమణకవర్షంబును నిలావృత
వర్షంబును ననంజెలు వమరు మేరువునకుం బ్రాచ్యప్రతీ
చ్యంబు లగు భాగంబులు వరుసన భద్రాశ్వవర్షంబును
గేతుమాణావర్షంబును ననం బొగడొందు హేమకూ
టోత్తర భూమిహరివర్షం బన నెగడు హిమవంతంబు
నక్కడయు నిక్కడయు నోలిన కింపురుషవర్షంబును భార
తవర్షంబును ననం బెంపారు నిట్లున్న దీనియందు. 25

క. భారతవర్షముఁ దొడగి మ,

హిరమణ యుదీచ్యములన • యెక్కుడు బలన

త్వారోగ్యముస్సఖిపు,

శ్వాసంభగూణంబు లంతి • కంతకు నరయక.

26

అనిన విని వైచిత్రవీర్ముడు నమస్త ద్వీపంబులు నకల
జలవిధులు నున్న పరిపాటియుం బ్రమాణంబులుం బ్రకా
శంబుగ నెఱింగింపు మనుటయు సూతసూనుడు జంబూ
ద్వీపవిష్కంభంబు కొలఁది యెరుబదివేలు నాఱునూఱు
మోజనంబులు దీని రెండంతలు దొడంగి లవణేక్షురనను
రాఘృత దధిక్షీరశుద్ధ జలమయంబు లయిన, మహాస్థవం
బుల విష్కంభంబులు గ్రహంబున నొకటి కొకటి కట్టియై
యుండు, బ్లక్షద్వీపశాల్మలద్వీప కౌచద్వీప కుశద్వీప
శాకద్వీప పుష్కరద్వీపంబుల విష్కంభంబులును జంబూ
ద్వీప విష్కంభద్విగుణ ప్రమాణంబు మొదలుగా నోలి
నొకటి కొకటి యినుమడియెయుండు నయ్యాఱుదీపులును
జంబూద్వీపంబుకంటె నెల్లదా నను బొగడ్తవడి యనేక
పర్వతంబులను నానా నదులను బహుజనపదంబులను
నొప్పి వగున నొంపొంటికి గుణవిశేషంబుల నధికంబులై
యుండు నింతకుం గర్తయు భర్తయు హర్తయునై దుగ్ధం
బుధి యుత్తరంబునం గనకమయ్యలై యష్టచక్రంబును
బ్రభూతభూతయుక్తంబును మనోజవంబును నగు మహా
సీయశకటంబున వినోదపరాయణుండైన నారాయణుండు
వికుంతనిధానుం డగుచు వైకుంఠాభిధానంబున విఖ్యా
తుండై విహరించుచుండునని చెప్పటయు నతండు. 27

క. భారతివర్షమునకుఁ గాఁ,

గౌరవులును బొండవులును ♦ గాంక్షం గడుఁ బె
ల్లయిరాసె యొండొరులతోఁ,
బోరం దెగి యిట్టి లుబ్ధ ♦ బుద్ధులు గలరే.

29

వ. అనిన విని యమ్మనుజవతికి సంజయుం డిట్లనియె.

30

ఆ. అధిప పాండు సుతుల ♦ కరయంగ నతికాంక్ష,
లేదు లుబ్ధ బుద్ధి ♦ నేదు సుతుఁడు
శకునికటపు విని య ♦ సన్మార్గవత్తికిఁ,
జొచ్చి యిట్టి యెడరు ♦ దెచ్చికొనియె.

31

సంజయుండు భృతరాష్ట్రునకు భారతవర్షమునం గల విశేషములు పెప్పట.

క. తమతమ దేశంబులకై,

మిముఁ గొని పాండవుల గెలుచు ♦ మెయి కోలున భూ
రమణులుఁ గొందఱు వచ్చిరి,
సమగ్రసఖ్యులుఁ గూడు ♦ చందమునఁ దగన్.

31

తే. వారి నన నేల తొల్లియు ♦ ఎనుధకై య

నేక నృపతులు పోరాడి ♦ రిట్లు నేల

వ్రాలి కాదె భగీరథ ♦ రఘుయయాతి

నహవముఖ్యులు విశ్రుతో ♦ న్నతులు గనిరి.

32

వ. భారతవర్షంబున యుదారవిభూతివిలాసంబున కానపడి
యీసునం బెనంగకుండుదురె దీనివిస్తారంబు విను వివ
రించెద.

33

ఆ. మలయ మనఁగ శుక్తి ♦ మంత్రంబు నా వింధ్య
మనఁగఁ బొరియాత్ర ♦ మన మహేంద్ర
మనఁగ ఋక్షవంత ♦ మన సహ్య మన నిందుఁ
గులనగంబు లేడు ♦ వొలుచు నధిప. 34

స. పీనియందు వివిధమణిగణంబులు సమకూర్పవచ్చుననిన
ఖనివిశేషంబులు సెప్పనేల నుతియు మహాహేధరంబులనే
కంబులు గలిగియుండు వానియందు. 35

౪. ఇనుమును రాగియుఁ దగరఁ,
బును వెండియుఁ బసిండియుం బ్ర ♦ భూతమువై పే
ర్చినసిరి జేయఁగ నొప్పెను,
ఖను లెడ నెడఁ బెక్కుగలవు కొరవనాథా. 36

౫. వెండియు ధనార్జనంబులు,
కొండలవలనన ఘటించి ♦ కొననగు నేర్పుకొ
దండితనంబును బాడియు,
నొండొంటికి మిగులఁ గలిగి ♦ యున్నట్లయినక. 37

౬. గంగయుఁ దుంగభద్రయు వేత్రవతియు వేదవతియుఁ
గృష్ణవేణియుఁ బెన్నయు యమునయుఁ దమసయు
శరావతియుఁ గావేరియు గోదావరియు సర్పదయు
బాహుదయును సరయువును శతద్రువును వితస్తయు వివా
శయు దామ్రపర్ణియు నను మహానదులు మతియు ననేక
పరిద్విశేషంబులునుం గలిగి వీనివలన వానా ముఖంబుల
ధనధాన్యాది సంపదాగమంబులు సొంపుమిగిలియుండు. 38

క. ఎడ నెడఁ బట్టపై యొప్పెడి,
 యడవు లనేకములు వాని ♦ యం దర్థము నే
 రెడు వెరవులు పెక్కులు సొ,
 పుడి యుండు నయంబుతోడి ♦ బలిమి గలిగినన్. 30

వ. పాంచాల పాండ్య బర్బర వత్స మత్స్య మగధ మళయాళ
 కళింగ కుళింగ కుకురుకోంకణ కేంకణ త్రిగర్త సాముద్ర
 సాశ్వ శూరసేన సుదేష్ఠ సుహృ కురుకచూళ కాశకౌసల
 యవన యుగంధ రాంధ్రసింధు చేడి చోళ పుళింద
 పుండ్రక పాండ్యభీర సాపీర సారాష్ట్ర మహారాష్ట్ర
 విదేహ విదర్భ ద్రవిళ దశార్ణి కరాట గొళాంగ వంగ
 మరాట లాట బాహ్లిక బహుదాన కిరాత కేక యాశ్క
 తక కాశ్మీర గాంధార కాంభోజ కేరళ మాళవ నేపాల
 ఘూర్జర కుంఠి లావంతి కానూ వాదిజనపదంబులు సమస్త
 వస్తుసంపత్సంపాదనంబు లయిన గుణవిశేషంబుల వెలసి
 పురుషార్థంబు లగు ధర్మాత్మకామంబులకుం గారణంబులై
 కమనీయంబు లగు చుండు.

క. వినికి గలిగి రక్షించుచు ,
 ననువున దయతోడి పాడి ♦ నాయతు లెల్లం
 గొనుచుఁ దగ నేలి పొగడొం,
 దిన రాజున కుర్చి గామ ♦ దేనువు గాదే. 41

ఆ. వెరవు లావుఁ గలుగు ♦ నరనాథు లింతదే,
 శంబు గలదు తమకుఁ ♦ జాలుననరు

దండి బిడ్డ యన్న ♦ దమ్ముడు నాకెత్తి,
పోయి పోటు లాడి ♦ వుడమిఁ గొండ్రు.

క. కావునఁ గౌరవపాడవు,
లీవసుధకునై పెనంగు ♦ లెగ్గెదైవం
బేవంక వ్రాలె వారిక,
పోవుం గాకిది నరేంద్ర ♦ పొగలకు మింకన్. 43

వ. అనిన విని యాంబికేయుండు సంజయునితో నీవింక సంగ
రంబు, జూడం బొమ్మని సముచితంబుగ వీడుకొలిపినం
బోయి భారతరణప్రకారం బనుసంధించి యతండు కత్తి
పయదినాబులకుం జనుచొచ్చి తగినతెఱంగునం గాంచి. 44

క. కొడుకులదెస నెవ్వగఁ జే,
డ్పడి పందిరి యున్నయాన్య ♦ పాలునడుగులం
బడి భీష్ముపాటు సెప్పచు,
నడలి కరుణ నాద మిసంగ ♦ నాక్రందించెన్. 45

వ. అయ్యేడ్పుతో నిల్లని నిలాపంబుసేయు. 46

సీ. ఆత్మయోధుల కెల్ల ♦ నాధార మగునట్టి,
తనకు నశ్రుంబు లా • ధార మయ్యెఁ
బరశురామునకు మే ♦ ల్సర్వయైన తనయందుఁ,
గలిగె భంగంబు శి ♦ ఖండిచేత
జనపతి దను నచ్చి • మును జూద మొనరించె,
దాను గయ్యెంచుజూ ♦ దమునసోడె

దనయార్పు తెలుగునఁ ♦ దలఁకు నైరులు వొంగ,
నొఱలుచు నేలకు ♦ నొఱగెనేడు

ఆ. తీవ్రబాణజాల. ♦ దీపులు వరఁగించి,
పొండుతనయసైన్య ♦ బహుళతమము
లీలఁ బదిదినంబు ♦ లోలి వినోదించి,
యధిప భీష్మభానుఁ ♦ డస్తమించె.

47

క. పదవేపురు రాజులు దన,
కెదిరి పొలిసి రాశిఖండి ♦ యేమిటివాఁడై
తుదిఁ బోయి తన్ను నాజిం,
గదియుచుఁ బొలియించె నియతిఁ ♦ గడవగ వశమే. 48
శే. చావవక్త్రుండు భల్లదం ♦ ప్రావితాన,
ఘోరమూర్తి నారాచన ♦ ఖుండు ఖడ
జిహ్వాకాభీషణుండు నర ♦ సింహమూర్తి,
గాక కేవలనరుండె గం ♦ గానుతుండు.

49

— ధృతరాష్ట్రుండు భీష్మమంజుంబు విని పలపించుట. —

ప. అని సంజయుండు పలవించువలుకులకుఁ జిత్తంబు జల్లని
యొల్లంబోయి మూర్ఛిల్లి కొండొక నేపునకు శిశిరవిధానఁ
బుల నేదదేటి ధృతరాష్ట్రుండు గన్నీరు దొరంగ గద్దవకం
కుండై.

50

క. దేవాసురవరు లొక్కటి,
యైవచ్చినఁ జిక్కువఱుచు ♦ నాహవమున నా

దేవవ్రతుఁడు శిఖండిశ,

రావలిపా లయ్యె నేమి ధ యనఁ వల దింకఁ. 51

ఉ. అంచితతాలకేతుకిర ధ ణాళి మెఱుంగులుగాఁగ మాన్చి
మ్రో, యించుట గర్వచందము గ ధ నేచి విరోధిపవాస
లంబు మా, యించుశితాస్త్రవర్షమున ధ నిట్టిది భీష్మమా
హాభ మెట్లడం, గించెనొకో శిఖండి యను ధ కృత్రము
వాయువు దాకి దైవమా. 52

శే. పెరిగి పాండవాంబుధి వెల్లి ధ విరిసినపుడు,
నిలువ నిచ్చుగుదీవిగా ధ నిన్నుఁడలఁచి
యుండ నత్యంతతుచ్చ శి ధ ఖండివల్పు,
లాక్రమంబున మునిగితే ధ యకట తండ్రి.

ఉ. వీరర సాంబుపూరమును ధ విశ్రుత బాహు మహాహగ
సత్త్వియు జారుగదాధ్వజాచల విశాలము సంవక జాల
వీచికా స్ఫారము నైన భీష్ముఁడను ధ సాగరము గడ
వంగ నీదఁగా నేడిమి యెట్లాకో గలుగ ధ కర్ప శిఖం
డికి నేమి నేయుదుఁ. 53

శే. అంబుకై పూని వచ్చి బ ధ లాధికుండు,
జామదగ్న్యుండు సాధింపఁ ధ జాలకుకున్న
వాని భీష్ము బాండవులకై , పూని వచ్చి,
కడిమి సాధించి తొర శి ధ ఖండి పోర. 54

క. ఆశౌర్యం బాసత్త్వం,
బాళీలం బాపరాశ్ర ధ మాభీలత్వం

బాశుద్ధవత మెందు న,

నాశము లని భీష్ముఁ బెద్ద • నమ్మితిమి గదే. 56

ప. అని బహుప్రకారంబులం బలవించి యా సూతనందనుఁ
నిచే సేతం గీలించి. 57

సీ. అతఁడు నొచ్చిన తఱి • నక్షంబు సొచ్చెద
మని వచ్చువారు లే • రైరై యచట
నడరి పోరాడక • యన్ని యక్షాహిణు,
లొప్పరికించెనె • యొకనిఁ గలన
సతని నోర్వఁగఁ జాల • వని నిశ్చయించితి
మంతకు నోపెనే • యర్థిబలములు
ద్రోణుండుఁ గృపుఁడును • ద్రోణసుతుండును,
శల్యుండుఁ గ్రేడించి • చనియె యపుడు

తీ. పాండు సుతులు శిఖండియుఁ , జండశక్తి,
మెఱయ నొక్కటఁ బైబడ్డ • వెఱచి తాత
విడిచి నాపుత్రు లందఱు • విఱిగి యడవి,
గలసికొని యాతనికిఁ బడ • వలసె నకట. 58

ప. దేవవ్రతుండు దెగినయప్పడ తక్కిన యంతవట్టునుం దెగి
యెన కాఁ దలంచెద నని మఱియు నిట్లనియె. 59

సీ. కులగురు వృద్ధు ని • ర్మలచిత్తు గంగేయుఁ,
జంపి రాజ్యము సేయ • నమ్మితించి
తొడరిన పాండు పు • త్రులకును దైవంబుఁ,
దోడయ్యె ధర్మంబు • గీడు పఱిచి

పరగి యథర్థంబు ♦ వైరిగినట్లున్నది,
 వార లాతనిఁ గూల్చి ♦ వసుధ, గొనఁగ
 నిశ్చయించుట గడు ♦ నిఘరత్వము దాని,
 కలఁపెను బాపంబు ♦ గాదె మనకు

క్షే. సంగరంబున నాతండు ♦ సచ్చ టోర్చి,
 సంపదకుఁగాఁ బెనంగిన ♦ చంద మరయ
 గులములు దెల్ల నీరాచ ♦ కులము సాల,
 బెట్టివం బిక్కులంబునఁ ♦ బుట్టనగునె. 60

వ. అని పలుమాటలాడి వెండియు. 61

ఆ. మగఁడు లేని మగువ ♦ మాడ్కిగాకున్నె నా,
 సేవ భీష్ములేమిఁ ♦ జేసి నేఁడు
 కురు కుమారు లెంత ♦ గుండిరో యెవ్వరే,
 మైరొ యింక నెట్లు ♦ లగుదురొక్కొ. 62

క. రాజులు మంత్రులు ననియెడు,
 నా జూడరు లాత్మ నేమి ♦ యని తలఁచిరో యే
 యోజం బలికిరొక్కో తమ,
 కాజికి నిట మీఁద నెవ్వ ♦ రాధారంబో. 63

వ. అని పలికి సంజయు కరంబు విడిచి కయ్యం బెయ్యెడం
 బొడిచిరి పదిదినంబులు నుభయబలంబులవారలు నెవ్వ
 థంబున మోహరించి రెవ్వ రెవ్వ రెప్పు డెప్పు డేమి సేసి
 రిన్నాళ్ళు గాంగేయుఁ డెబ్బంగుల సంగరంబు సేసెఁ దుది

నెత్తటగునం దెగియె నంతయు వివరించి పరిపాటిఁ
దేటపడం జెప్పము. 64

ఉ. నెట్టన యాపగానుతుఁడు ♦ నేలకు వ్రాలె ననంగ విన్ననా
కట్టిడివీను లేమి విను ♦ కాటియ కోర్వపు దుర్విసీతికిం
బుట్టినయిల్లనై వినక ♦ పోవగ వచ్చునె యింక నాకు నే
దిట్టఁడ నైతి నెల్లవియుఁడెల్లముగా విన నేర్పు సంజయా. 65

వ. అనిన విని సంజయుఁ డతని కిట్లనియె. 66

ఆ. అధిప నీవు సెప్పి ♦ నట్టిద నీయవి,
నీతిజేసి ధర్మ ♦ నిరతు లైన
పాడుసుతుల కన్ని ♦ పాటులు వాటిల్లె,
నింత చెచ్చికొంటి ♦ వంతసేసి. 67

క. కీ జొనరించినవారికిఁ,
గీ డగు టరుదయ్య మేలు ♦ గీ జేమియు నీ
వాడక విను ననుఁ గయ్యముఁ,
జూడఁగఁ బుచ్చుట వినఁగఁ ♦ జూచియకాదే. 68

క. వేదవ్యాస మునీశ్వరు,
పాదంబులు దలఁచి మ్రొక్కి ♦ భక్తిరసైకా
స్వాదనసుకరానందో,
త్పాదనదివ్యమతి నగుచుఁ ♦ దగ నెఱిగింతుకా 69

వ. అనిన నాంబికేయుండు నట్ల కాక యెఱింగింపు మనుటయు
సంజయుండు. 70

—# సంజయఁడు భృతగాష్ట్రుని భారతయుద్ధము నెప్పు యూహితి *—

ప్రాచీన బయోదనీలతను • భాసిత సుజ్జ్వలదండభారు
 బిం గాంశు జటాచ్ఛటాభరణ • నాగమృంజ పదార్థ
 తత్త్వని స్సంశయకారుః గృష్ణ ముగ • చన్ద్రకృతాంబర
 కృత్య భారతీ పంశవివర్ణనం ద్విదశ • పండితు సాత్త్విక
 తేయుః గొల్లెడక.

71

అని పలికి పారాశర్యుని జిత్తంబున నిలిపిన నమస్కరించి
శృతరాష్ట్రం కిట్టెయె. 72

వినినదియును నెయ్యెడ నే,
గనినదియును మునిక్పనం బ్ర ♦ కాశంబై తోఁ
చినయదియును విశదంబుగ,
వినిపించెద మొదలుకొని న ♦ విస్తారముగకా. 73

ఆరాత్రి నిన్ను ఏడుకొని మనదండునకుం జని నీకొడుకు
నగరు సముచితప్రకారంబునం బ్రవేశించునప్పు డతండు
గాంగేయాది కౌరవులును దగురాజులును బరివేష్టించ జరి
మితస్థానంబుననుండ నేనునుం బొడసూపి యతని యాదర
ణంబువడసి కొలిచియుండితిం బదంపడి సమరవిషయంబు
లైన సంభాషణంబుల సమయంబున నమ్మేదిసీశ్వరుండు
దుశ్శాసనుం గనుంగొని యిట్లనియె,

74

మనకు బాండురాజు ♦ తనయవర్గమునకు
గయ్య మయ్య బెద్ద ♦ కాలమేని

నెదురుచూచు చుండ ♦ నొదవె నివ్వధ మిందుఁ
బూని చేయ వలయు ♦ దాని వినుము.

75

క. కన్నాకు మనకు భీష్ముం,

డిన్నరవరుఁ గావ వలయు ♦ నెన్నెయి నై నం
దన్నుం గాచిన నితఁడు జ,

గన్నుతముగ రణమునఁ బ ♦ గఱ నడఁగించుకొ.

76

ఆ. ఎల్లవారిఁ గాచు ♦ నితఁడని యెప్పుడుఁ,

దలఁతు మితనిఁ గావ ♦ వలయు లేమి

యని తలంచె దేని ♦ విను మిందఱకు నిది,

వినఁగ వలయునట్టి ♦ పని కుమార.

77

స. సత్యవ్రతుం డగు నిమ్మహానుభావుండు.

78

క. వినుఁ డన్య లెవ్వరును నా,

మునుమునఁ బడి బ్రదుక రాల ♦ మున నేను శిఖిం

డిని నోర్వఁ జాలఁ జుండీ,

యని మన యుద్యోగవేళ ♦ యప్పుడ చెప్పెకొ.

79

ఉ. ఏమిటి రక్ష సాలనమ్మ ♦ కేంద్రుని నక్కయుఁ గోలు

పుచ్చు సంగమములోనఁ గన్కలిగి ♦ కావక తక్కిన

నా శిఖిండిచే నీ మనుజేంద్రుఁ గోల్పడమె ♦ యిట్టిది

'గోల్పుని నిద్రవోవ నుద్దామబలంబుమై గొఱియ ♦ దాఁకి

వధించినయట్టు లుండదే.

80

క. కావున నీ యుద్భటరథి,

కావలి నివ్వభునిఁ గాచునట్లుగఁబనుప

గావలయు మీర లందఱు,

నేవలఁ జూచిన శిఖండి ♦ కెదురుం జెప్పుడున్.

81

౯. అని నియమించి కొలువు విడిసి చని యుచితవిధంబున నుండె నంతఁ బ్రభాతంబగుటయు నన్యుహేపతి పడవాళ్ళఁ బనిచి బలునూనుసులను బలంబులను బవరంబునకు వెడల నియోగించిన శంఖదుందుభి ప్రముఖమంగళ తూర్యనిస్వ సంబులను నయ్యైసాధనంబులు సమకట్ట సముచిత పరివారంబునకుం జెప్పెను దొరల పలుకుల గంభీరనాదంబులను గట్టుఁబట్టకడలఁ దిగిచినం జెలంగుకరితురంగంబుల బృంహీతహేషితఘోషంబులను బూన్పందిగుచురథంబుల నేమిస్వనంబులను జెలుచ నొండొరులం బిలుచుపదాతుల యెలుంగుల విపులధ్వనులనుం బ్రేర్చిన మహారవంబున శిబిరంబు చంద్రోదయఘ్నామ్నానమహార్ణవంబును గ్రేణి సేయుచుండ సూర్యోదయం బైన నైన్యంబులు సెలంగుచు వెడలునప్పుడు.

82

శే. కనకభూషణజాలంబు ♦ కతన గజము,

తెరవళ్ళుప్రోవుకొండల ♦ నెనసి యొప్పె

వల్లనంబుల హేషల ♦ వలన నల్లి,

ఘనతరంగంబు లనఁ దురం , గములు మోలిచె.

క. అరదములు సవరణలతోఁ,

బరపై యొక్కొక్కయూరి ♦ పరపున నరిగెం

బరుసనిపలుకుల నాకృతి,

పరువత నసురాలివోలె ♦ భటతతి మొఱసెన్.

౩౪

ప. అట్టియెడ.

౩౫

మ. పరిధానంబును దేరు నశ్వములు, జా ♦ పంబు బరిస్సీ
తవ, జరుచివ్యాప్త సువర్ణ తాళమయచం ♦ చత్వేతువున్
వర్ణముం, గర మొప్పం దెలు పారు వేల్చొడుగున్ ♦ గం
గానుతుం డామధా, కరుడుంబోలె వెలింగె దర్ప మెనఁ
గం ♦ గౌరవ్యపై న్నాభికిన్.

౩౬

సీ. కాంచనమయ వేది ♦ కాశస్త్రేతనో,

జ్వలవిభ్రమం బొప్ప ♦ గలశజంఘ

గనకగోవుషసాంద్ర ♦ కాంతికాంతధ్వజ.

విభవవితానంబు ♦ వెలయఁ గృపుడు

మణిసింహలాంగూల ♦ మహితకేతుప్రభా,

స్ఫురణంబుమెఱయంగ ♦ గురుసుతుండు

రత్నశిలారశ్మి ♦ రాజతకవళికా,

మహిమ శోభిల్లంగ ♦ మద్రవిభుడు

తే, వెడలి తమతమ చతురంగ ♦ వికతులెల్ల

నుచితగతి నూల్కొనంగఁ జే ♦ యుచుఁ గడంగి

సంగరోత్సవ సంభృతో ♦ త్సాహు లగుచు

నగుచుఁ దగుమాట లాడుచు ♦ నడచి రెలమి.

౩7

క. సమరక్రిడాసగ్నా,

హము లొప్పగఁ దక్కుఁ గలుగు ♦ నట్టి దొరలు ద

ర్షము పల్లవిన వేడలిసి,

తమ తమ కేతువులు గ్రాల ♦ ధరణీనాథా.

85

స. వా రెవ్వ రంటేని వినుము.

86

క. కల్పిత దృఢచతురంగా,

నల్పంబై గండు మిగిలి ♦ యాదవబలమా

కల్పోజ్జ్వలతఁ గొలువ నవి,

కల్బుఁడు గృతవన్ధ ననియె ♦ గాఢస్ఫూర్తిస్.

90

క. రథములు దఱచై చెలు వగు,

పృథుసైన్యముతోడ బంధు ♦ బృందముఁ దానుం

బ్రథనోత్సుకవృత్తి మహా,

రథుఁడు జయద్రథుఁడు వొలిచెఁ ♦ బ్రస్ఫురితిగతిన్. 91

మ చలదుక్ష్విధరళిలఁ గ్రాలుమదవ ♦ త్సామోద్భవస్తామ మ
గ్గలమై యేచిననేన లొప్పఁగ దిశల్ ♦ గంపింపవిందాను
విందులుఁ గాళింగనుహివిభుండు భగద ♦ త్తుండుకా భవ
తేనయో ధులకుం గన్నులపండువై నడచి రుత్తుంగాంగ
సంరంభులై. 92

స. కొడుకులుఁ దమ్ములు గుఱ్ఱపు,

దడములుఁ బెక్కిన బలవి ♦ తానముఁ దగుమై

నడపించుచు మెలపున సం,

గడములతో ననుగు శకుని ♦ గడునొప్పారెక. 93

మ. తనతోఁ గాల్పురు సాలఁ గల్లు బలసం ♦ తానంబుతోఁ
బ్రీతిఁబు త్రుని వీరోత్తము సోమదత్తు విలస ♦ ద్దోర్ధర్ష

దుర్దాంతంఁ జొత్తుని భూరిశ్రవసుం గనుంగొనుచు
నింత్రుం గ్రేణి నేయంగ నే చినపెం పొప్పఁగ బాష్టికు
డరిగె నిశ్చింతంబునం బోరికికా. 94

వ. కాంభోజరా జగు నుదక్షిణం డక్షిణవిభవంబున వెడలె
మఱియుం గోసలపతియగు బృహద్బలుండును మాహిష్మ
తీపురనాథుం డగు నీలుండును ద్విగర్తేశ్వరుం డగు సుశ
ర్మయు ననుచేందు లగు నలంబసహాయుధులును సాల్వ
సౌవీరశూర సేనాధీర యవన వసుధాధిపులును లోనుగా
ననేక దేశాధీశు లాత్మీయచతురంగ బలసమన్వితులును
నిజధ్వజవిరాజమానులును నానాభరణోజ్జ్వలాంగులును
నయినంగరకౌతుకంబు మొగంబులందొంగలినవరిగి రివ్వి
ధంబునం బదియక్షాహిణులు నడవం బదునొకండవ యక్షా
హిణితోఁ గురుక్షోణీవల్లభుండు విస్ఫురిత భూషణభూషి
తంబై నగంధసింధురంబు నెక్కి వెలిగొడుగులు మెఱయం
దొడవులం దఱచైన వజ్రంబుల యుద్ధామంబు లగు దీధితి
హ్తిమంబులును జామరంబులు గలయం బొలయ బహు
రత్న ప్రభావిభాసితం బయిన భుజంగకేతనంబు గ్రాలఁ
గెలంకుల దుశ్శాసన దుర్మర్షణ వివింశతి వికర్ణాదు లగు
సోదరులు వాహన వల్లనంబులు మెఱసి మెఱుఁగారు
తమ తమ సిడంబు లుల్లసిల్లం జెలుపు మిగిలి చనుదేరం
జనియె. నిట్లు కౌరవసైన్యంబు గూడికొని కోదండ గదా
దండ కుంత క్షురికా ముసల ముద్గరతో మర పరశు భింది

పాల శూలప్రముఖ నిఖిల హేతివాతములను భర్తృపరి
కిర్మనిర్మాణశోషితవర్మబులను వివిధవర్మ విచిత్రములైన
ణంబులను మణిగణాక్షరల జ్వాలాజటిల సువర్ణగర్భిత
బరమాభీలను దర సమ్మర్శం బయ్యె నట్లున్న యష్టదు.
జే. అనుదుతొడవుల నజాంశు ♦ లాచపిడు,
కరణి హాసీలములఁ బేచు ♦ కాంతి యశుల
పగి మాణిక్యరుచిపద్మ ♦ భంగి మెఱయు,
గురుబలంబు గెందామర ♦ కొలనిఁబోలె. 96
న అట్టియెడ భీష్ముండు భూవల్లభుల నెల్లం గూడం బిలిపించి
నారలతో నిటవియె. 97

— భీష్ముండు నిజయోధులకెల్ల సుత్సహంబుగాఁ దెగువ నెప్పుట *—

క. ఆరయ వివృతస్వర్గ,
ద్వారము రాజులకు నాహ ♦ వం బందు మహేశ
దారులు దొల్లియు నరిగిరి,
మీ దీమార్గమున నడవ ♦ మెరుకొను టొప్పుక. 98
క. ఇంటం దెవులునఁ జచ్చుట,
కంటెను బాపంబు లొండు ♦ గలవె నృపులకున్
బంటకలను పొలిగల నిది,
గంట నిఘానంబు గంట ♦ గాదే మనకున్. 99
జే. అనిన నిని వార లొడఱు ♦ నగ్గలికొలు
నెఱయు మాటలఁ దనతన , తెఱఁగు మెఱయు
బహువిధంబుల నతనికి ♦ బాన్గొయిచ్చు
యేచి నిజ సైన్యములలోని ♦ కేగి రథిప. 100

వ. అయ్యవసరంబున గాంగేయుండు గాంధారేయు నాణో
కించి మదీయ సంగర సమయంబునఁ గర్ణుండు పుత్రి
మిత్రామాత్య బంధు సహితంబుగాఁ గయ్యంబునకు
రాకుండఁ గలవాఁడని తేటపడఁ బలికిన. 101

క. చలముకొని యెరుల నుడువుట,
బలియుండై తెంపు నేసి ♦ బవరమునకు దాఁ
దెలియుటగాదే యని కురు,
కులముఖ్యుండు వొంగి యతనిఁ ♦ గొనియాడెఁ దగఁ.

వ. ఇట్లు పితామహునెత్తికోలునకుం జిత్తంబు వికసిల్ల ననుజ
సహితంబుగా నతనిం బరివేష్టించి యన్నరపతి నిబిడచారు
సన్నాహంబుగా నుచితవ్యూహం బమర్చుమని యతనికిం
జెప్పిన నతండును బడమరమొగం బయి తానును ద్రోణు
డును దాలధ్వజంబును వేదికాకేతనంబును గ్రాలుచుండ
ముందర నిలిచి వలపటఁ గృపాశ్వద్ధామలును దాపటం
గృతవర్మమద్రేశ్వరులు వెనుక బాహ్లికసోమదత్త భూరి
శ్రేవసులును నడుమం గురుఁమారసమేతంబుగా నమ్మహీ
నాథుండును నతని యగ్రభాగంబున నర్జునుఁ జంపుదుము
చత్తు మింతియ కాని యొండు లేదని శపథంబులు పలికి
సంశప్తకు లనం బ్రఖ్యాతు లయిన సుశర్మ మొదలుగాఁ
గల పదివేపురు రథికముఖ్యులును గలదు నెడ నెడం
దక్కిన యోధావీరులును నిలుచునట్లుగా నియమించి తగ
నయ్యైసెన్యంబుల కేనుంగులు నేనుంగుల కరదంబులు
నరదంబులకుం దురంగంబులుఁ దురంగంబులకు విండ్ల

వాగు విండ్లవాకికి నర్థాయుధులు నడ్డం బగు నెఱుంగున
నిలువ నియోగించి మానుచువృన్దాంబు సమకట్టిన
నెన్నండును నిట్టి దృఢవృన్దాంబు గనియును వినియు
నెఱుంగమని యెల్లవారు నచ్చెరువునం బొరయుచుఁ
బ్రయంబందు చుండిరి బృహదాక ప్రముఖదేవయోను
లును దివంబున నున్నపురాతన ధరారమణులును భారత
రణంబు గనుంగొను కుతూహలంబున వివిధవిమానా
సూక్తులై యేతెంచి రంతకు మున్న యక్కడ.

— పాండవయోధులు యుద్ధంబునకు వెడలుట —

సీ. ఏనికమదమున ♦ కెలయు శేఁటులమొత్త,

ములు నెలిగొడుగుల ♦ చెలువు గొలుపఁ

దురగఘరోద్ధాతఃకూలి యప్పరసల,

చిన్ని పువ్వులతోడఁజెలిమి నేనుఁ

గేతనంబుల మణిఃప్రాతుబురోచులు,

రవికిరణంబులఁనవలద్రోవ

జైత్రభేరుల మహాఃస్వనములు సకలప,

ర్వతములఁ బ్రతివిరాఽవముల నీన

తీ. సంబరము రథఘోషభి ♦ మాభిరామ,

కింకిణీగణరుణరుణ ♦ తక్కుతిమయముగఁ

బటుపదాతిహేతిప్రభా ♦ పటలి యెల్ల,

దీశలు వెలిగింప వెడలె యుధిష్ఠిరుండు.

మ. ప్రమదం బాననకాంతిఁ గ్రొత్తపఱుపం ♦ బాదాతిభూ

యిష్టసై న్యముతోభీముఁడు భూవణద్యుతిని కాఁయంబు

గదాధ్యాయుఁడో గ్రమరీచిప్రకరంబునుం గలిసి చి ♦ త్ర
 స్ఫూర్తి శోభిల్లుగా సమరక్రీడకు వచ్చె జృభిత భుజా ♦
 స్తంభోజ్వలాకారుడై. 105

సీ. దివ్యరథస్సార ♦ దీప్తిజాలంబులు,
 పద్మరాగోజ్జ్వల ♦ ప్రభలు గాఁగ
 మహనీయరథవి ♦ గ్రహముల జిగిసొంపు,
 ఘనవజ్రవసుసము ♦ త్కరముగాఁగ
 నొగలపైనున్న కృ ♦ష్ణనిమేనినునుఁజాయ,
 హరినీలకాంతవి ♦ స్ఫురణ గాఁగఁ
 బ్రస్ఫీతకేతనా ♦ గ్రస్థితకపిదేహ,
 రొచులు గరుడాశ్మ ♦ రుచులు గాఁగ .

ఆ. నంపపాదుల నిగుడు ♦ నంశువితానంబు.
 దీప్రమరకతముల ♦ దీధితులు గఁ
 దాలిమియును బెంపుఁ ♦ దనకు నైజములు గ,
 విజయరోహిణాది ♦ నెడలి వెలిఁగె.

క. అతులితరథప్రతానో,
 ద్ధతపైస్యము గొలువ దేవ ♦ దత్తం బాగీ
 కృత సకలతూర్కనాదో,
 ద్ధతి యగుచుఁ జెలంగఁ గ్రీడి ♦ గడు నొప్పారె. 107

శే. గాండివం బింద్రచాపంబు ♦ కరణి నొప్పు,
 మెఱసి దివ్యకిరీటంబు ♦ మెఱుంగు లడర
 జ్యోనినాదంబు గర్జగా ♦ మేనికృష్ణ,
 కాంతిఁ బొలిచెఁ గన్వడి యను ♦ కారు మొగులు. 108

మ. వివిధోద్దామహాయావళీబహుళమై ♦ విక్రాంతి కేళీసము
త్సవకౌతూహలసుందరం బగుమహా ♦ సైన్యంబుతో మేరిసి
భవసందోహము పీఠిక బొంద ♦ మహిమో ♦ దాత్తొగ్గ
నూనంబులం గన లేతెంచిరి వేడ్క నొంజొరులకుం ♦
గయ్యంబుమై జెప్పెచుక. 109

మ. రథసక్షోభితమేరినీతిలముపై ♦ రథస్థానచారంబు లొ
న్న భుజాగర్వము నెమ్మొగంబులం దలి ♦ ర్వుం గన్న
కయ్యంబు నర్థి భవత్పుత్రులమీది కోపమున నుద్దీపింప
నేతెంచి రయ్యభిమన్యండును ద్రావదేయులును మాద్య
ద్వైతియూధాకృతక. 110

మ. ఇవ్విధంబునం బ్రతివిందుండును శ్రుతసోముండును శ్రుత
క్షీర్తియు శతానీకుండును శ్రుతసేనుండును సాధద్రుండును
దమకుం గన్నాకుగా జెన్న మిగిలి చనుదేరం గనుంగొని
కౌంటేముబలంబులు సంతసంబునం బొదలె నప్పడు. 111

స. నరులనందడి నొన్న ♦ ఘనసేన దుర్దమ,
లీలదో నడవఁ బాం ♦ చాల విభుండుఁ
దనుజులు ననుజులు ♦ దర్పదుర్జయ సైన్య,
మహిమదో నేతేర ♦ మత్స్యపతియు
మాదచానీకంబు ♦ లవని గ్రక్కదలఁదో,
జనుదేరఁ బొలుపారి ♦ సాత్యకియును
యోధవీరులు ప్రతా ♦ పోగ్రవాక్యములతో,
దనుఁ జుట్టి రాఁ జేకి ♦ తాన విభుండు

తే. బాసటై వీరరధికులు ♦ బలసి యెలమి,
 నొండొరుల గరువంబుగ ♦ నుల్లసంబు
 లాడుచును జేరి నడతేర ♦ నత్యుదార,
 గతి శిఖండియు నడచిరి ♦ కౌరవేంద్ర. 112

చ. బధిరితదిబ్బుంఖం బగుచు ♦ బంధురరతూర్య నికాయనాడ
 మం బుధియును బోలె సేనకు విభూతి యొనర్పంగ నేగు
 దెంచె మా గధనహదేవుఁ డట్లు భణ • కౌతుకసల్లపనంబు
 నుజ్జ్వలా యుధవిభవంబుఁజెన్నొసంగ ♦ నొప్పెడు తిమ్మని
 బ్రీతిఁ జూచుచున్. 113

ఉ. చండభుజాబలంబుఁ బటు ♦ శౌర్యసముల్లసనంబుఁ దోఁప
 ను ద్దండత నాల్మసైనికుల ♦ దర్ప మెలర్పంగ నెమ్మి
 బల్కుచుగ బాండవకోటిచూడ్కులకుఁ ♦ బండువుగాఁ
 జనుదెంచె ఘృష్టకేతుండు సహూదరుండు దనతోనడ
 తేరఁ బరాక్రమోద్ధతిన్. 114

మ. విచలద్దండధరోపమాశ్రయవపు ♦ ద్విస్ఫారమై దానవ
 ప్రచయం బుద్ధతలీలఁ గొల్పంగఁ దమో ♦ రాశి ప్రతీకా
 శఘోరచల ద్రూపము భంగికిం దగినదం ♦ ప్తాచున్
 మొప్పక ఘటోత్కచుఁ డేతెంచె గరణ్ధశూలరుచులా
 కాశంబునం బర్వంగన్. 115

స. పాండ్యవతియును గేకయపంచకంబును శైబ్యులడును మఱి
 యుం గాశకరూఢాది బహుదేశాధీశులును దమతమ
 బలంబుల దళంబుల సవరణలయొప్పును గయ్యంపుఁ గడం
 కయు నెఱయం గేతనంబులు మెఱయందో తెంచి రిత్తె

జుగునం గూడి సప్తాక్షాహిణీబంధురంబుగాఁ జేర్చిన
పాండవనేన మొగంబునకుం దిలకంటై. 116

శా. పుష్టోదంచితసార వీరరససంపూర్ణాంగముఁ సంగరా
వప్తంభోజ్జ్వలవీర రేఖయును భా • స్వద్వాహసంవల్లనో
తృప్తస్యందనముం గనద్దనువు నుద్దీప్తధ్వజంబు దగఁ
శృష్టద్యుమ్నుఁడు మోల్చెనై జవల స • జ్జేజోవిరాజద్గతిఁ.

స. ఇట్లాప్పి సేనాపతి యగు నా ద్రుపద సుతండు ముంగలి
యై నడపించుచుండ. 113

సీ. ఇల ధూళి యెగసినఁ • బలుచగాకుండంగ,
రాసినతొడవుల • రజము మోరఁగు
సమరవికాసంబు • చెమట నొప్పఱకుండ.
హేతీదీధితులు రే • యొడ నొడుచు
భేదీధ్వనుల నింగి • బీటలు వోకుండఁ,
గరిఁగిరకీకరో • త్కరము దడువు
దర్పంబు గనుజులు • దాఁకకుండఁగఁ గొడు,
గుల పెల్లు ఖచరదృ • క్కోటినాఁగు

తే. ననిన నిజమైన యల్లుండె • మనుజనాథ,
ధరణి వడవడ వడఁకె ది • క్తటము లద్రువ
భూరిచతురంగ చుడవి • స్ఫూర్తిఁ బొందు,
నందనులనేన గలనిగి • నడచునవుడు.

ప. ఇట్లు నడచి కురుక్షేత్రంబులోన నుత్తమప్రదేశం బగు
శమంత పంచకసమీపస్థలంబు సేరుసమయంబున ధర్మ

నందసునకుం దోచు దక్షిణాక్షి స్పందనాది శుభసూచకం
బులకు మెఱుంగు వెట్టిన చందంబున. 120

క. ఏనుగులమదముతావియు,
సైనికనికరానులేప ♦ సారభ్యములుం
దా నువలాించుచుఁ బవ
మానుం డనుకూల మృదుగ ♦ మనమునఁ బొలసెన్ . 121

స. దాని కయ్యుధిష్ఠిరుండు ప్రముదితచిత్తుండగుచుఁ బ్రీతచే
తగుల్కలగు తమ్ములుం బాంచాలమాతృస్వదిపతులును
సకలజనంబులును బరివేష్టించి దూర్పు మొగంబై కౌరవు
లున్న చక్కటికిం గట్టెదురుగా నిలిచి యెల్లవారి సైన్యం
బులుం గ్రమంబునఁ గొలంచి వెట్టుకొనుచు నందఱకు
సంజ్ఞలు నడియాలంబులుం గల్పించి దొరలదెసం గనుం
గొని మన మీ రణంబునందు ధరణీరాజ్యంబు వడసెద
మొండె బూజ్యంబగు నాకలోకనివాసంబు గనియెద
మొండె నని నిశ్చయించి నా కెలంకుల నిలుపు డని
పలికిన విని వారలు ధీరోదాత్తంబు లగు వివిధవాక్యం
బులం బ్రతిజ్ఞలు సేసి నిజశత్రుంబులు పూరించి తెమతెమ
బలంబులలోనికిం జని రజ్జసపతియును దన కనుచ్చిన కజ్జం
బులును బుష్పఫలకరూర కస్తూరికాదులను వారలకుం
బుచ్చుచుండె. 122

క. అనిన విని యాంబికేయుండు,
మనమొన గడుఁ బెద్ద దీని ♦ మార్కొనఁ గుంతీ

తెనయులు గొంచెం బయ్యును,

ననుమానింపక కడంగు టది యెట్లాక్కో. 123

ప. అనుటయు సంజయుం డదియునుఁ జెప్పెద విను మని
యాతని కిట్లనియెఁ గాంతేయాగ్రజుండు గురుబలంబు
గనుంగొని కొండొక విన్ననై వివ్వచ్చు నాలోకించి.

చ. ఘన మయి తోచుచున్నయదికొరవసైన్యము చూడ్కి
కందు శాఁ తనవునితాల కేతిన ము , దగ్గత మూదటఁ
బొల్పెఁ జూచితే యనవుడుఁ బిన్ననవ్వు నగి యన్నరుఁ
డన్న మొగంబుఁ జూచి నెట్టన బలుమాటలాడఁగఁ గ
డంగఁగ నొల్లక యత్కుదాత్తతక. 125

— ధర్మజును స్వర్ణుఁడు తస్మాహంబు గతినించుట. —

ప. అతనితో నిట్లనియె. 126

చ. మునివరుడైననారదుఁడు ట మున్నొకయహ్నుడు సెప్పె
భర్తనా, శను లగువారలం బల ట సైన్యము గల్గిన
యేనిఁ గొంచెమై, నను రిపునేన గెల్పునని ట నాకు
గురుండును దేవతానదీ, తనయుఁడు నేర్పడక విసగఁ ,
దాను బరాశరసూనుఁడుం గృపక. 127

ప. అది యట్లుండె నమానుషశక్తి సముద్దామం బగు భీము
గదావిహారంబు వైరిదుస్సహంబు ధృష్టద్యుమ్నశిఖండిప్ర
ముఖి పాంచాలవర్గం బన్గళవిక్రమంబు విరాటశంఖముఖ్య
మాత్స్యనికరం బభిధయంకరంబు సాత్యకిచేకితానాది
యాదవ నిచహంబు భవజ్జయావహం బభిమన్యు హైడింబ
ప్రభృతికుమారలోకం బలోక సామాన్యబల శౌర్యధు

రస్యంబు నీ కటాక్షంబును గృష్ణసంరక్షణంబునుం గలిగి
గాండీపంబును పామునకు తెక్కులు నచ్చినట్లున్నయది
యట్లుంగాక యేనుఁగుంబోలె నీలావు నీ వెఱుంగవు దివి
జాలకు నజయుండవు నీ వలిగిన నెవ్వ రెట్లయ్యెదరో
యటునూడు మనినం చెలివొంది సంక్రందననందనునకు
ధర్మనందనుం డిట్లనియె. 123

తే కొరవవ్యూహమునకుఁ దగంగ నొక్క
బంధురవ్యూహ మొనరింపఁ బంపు మనిన
నతఁడు ద్రుపదాత్మజుని నచఁ బాఖ్యమైన
ఘనతరవ్యూహ మొనరింపఁ బనుచుటయును. 129

వ. ఆధ్వస్తద్యుమ్నాడును గలయమెలంగి మోహరం బమర్చె
నయ్యచలవ్యూహంబు నందుఁ దానగ్రభాగంబున నభి
మన్యు ప్రభుఁడుమార నకులసహదేవ నహితంబుగా భీమ
నేన పరివాలితుండై నిలిచెఁ దమతమ బంధులకును బలం
బులకును బలువుతోడి చెలువు గలుగఁ జేకితాన సాత్యకి
సమేతంబుగాఁ బాంచాలమాత్స్యదీపతులు దక్షిణోత్తర
భాగంబుల నిలిచిరి నడుమ నడగొండగమియుం బోనిగజ
రాజితో రాజు రథాయాఘంజై ధవళచ్ఛత్ర చామరం
బులు మెఱయ విప్రవర్ణంబునకు నంబర బాంబూనదంబు
లొసంగుచు విజయాశీర్వాదంబు లాదరించుచుండె ముం
దటఁ బురందరనందన సంరక్షితుండై శిఖండి గాంగేయు
నకుఁ గట్టెదురుగా నిలిచి గంజమిగిలి యొప్పె నవరభాగ

స్థలై మాగధసహదేవ ధృష్టకేతు లవష్టాభ విజృంభణః
బునం బొలిచి వివిధధునం జారుభీషణంబై. 180

క. అరదములు దీవు లున్నత,
కరులు గిరులు హరులు పీచి * కలు సుభటసము
త్కర ముగ్రసత్త్వములుగా,
శరనిధిగతఁ బొందువుత్ర * సైన్యంబొప్పెన్. 181

క. ఉభయబలదీప్తకేతు,
ప్రభలం గీడ్పఱచి కరుధ * రావల్లభు
స్యభయకరమై శత్రు,
ప్రభవు కపిధ్వజము వెలిగెఁ * బ్రకటస్ఫురణా. 182

జే. అరుణములు సీతంబులు * నసితములును
నైన జోడులతో దొర * లందు నిందు
నాలబోని యాబోతులఁ * బొలి పొలిచి
రెనఁగు బెడిదంపుమాట లా * కసము ముట్టి. 183

జే. కొన్ని భూముల బలములు ; గురున్మహాలుఁ,
బొండవులఁ గొన్ని భూముల * బలములీను
గలిగి పాయలై కొన్ని భూ * ముల బలములు,
రెండు దిక్కులయందుఁ జే * రినవి యధిప.

వ. కావున.

క. బాలురు వృద్ధులుఁ దక్కఁగ,
వ్రాలి రాలం గలుగు పురుష * వర్గంబు జయ
శ్రీలోలత నేతెంచుట,
నేల యవిసి మూఁగినట్లు * నెఱసె బలంబుల్. 184

వ. అనిన విని ధృతరాష్ట్రుని డప్పు డప్పుండవ కౌరవ
సైన్యంబులలో నెయ్యది యుబ్బు గలిగి యుండె నని
యడిగిన సంజయుం డతని కిట్లనియె. 137

క. రెండుబలంబుల వారలు,
నొండొరువులకంటె జాలఁనుక్కు మిగిలి యొ
డొండ కడంగుచు నుజ్జ్వల,
చండస్థితి నొప్పి రవుడు ♦ జగతీనాథా, 138

వ. అని వెండియు.

క. ఆరెండుబలములందును,
దోరంబై యున్నయల్లు ♦ దోచె బాండు
క్షూరమాణసుతుబలము నర,
నారాయణు లునికిజేసి ♦ నాకుఁజూడక. 140

క. ఎలసి పయి వారి దంతి ఘ
టలమదముల రాహు వెట్టుటయుఁ గౌరవనే
నలయేనుంగుల మదధా,
రలు డొంకెం బొలయు మధుక ♦ రము లుబ్బడఁగక.

కే. అధిపనీతనయుండు గయ్యంబు వొడుచు,
తెంపువదలక విభవంబు ♦ మెపు మెఱసె
సారసానకు వచ్చిన ♦ చందమునను,
నెలమిఁ బొందిరి పాడవే ♦ యులుచు హరియు.

వ. అట్టియెడఁ గృష్ణార్జునులు పాంచజన్య దేవదత్తంబులు
పూరించిన. 143

క. ఆనందము విని పాండవ,

నేన లలరె భాగ్యరాష్ట్రం ♦ నేనాగతయో

ధానీక ములికెనెత్తురు,

వాన గురిసె నంతఁ గౌరవపూహమునకా.

144

ప. మఱియు సనేక దుర్నిమిత్తంబులు వుట్టెఁ బుట్ట కేల లెక్క
దేవవ్రతుండును గురుండును గురునందనుండును గృపుండును
నిచ్చలుఁ గయ్యంబునకు వెడలునప్పుడు పాండవులకు
జయం బవశ్యంబు నయ్యెడు మనుచు వెడలుదు నది
యట్లుండె నయ్యశుభసూచకంబులకు ధార్తరాష్ట్రులు
దలంకక తూర్వంబులు మొరయింప నియోగించిన¹⁴⁵

చి. అప్పుడు రెండుసైన్యములు ♦ నాహవ కేళికి నుత్సహించి
పెల్లొప్పెఁ జెలంగి యుబ్బిన సమర్థతఁ బొల్పును తొండ
చందముల్ | దప్పి యుగాంతకాలచలి ♦ లెత్వము నొంద
వరస్పరాకృతుల్ | గప్ప నెదుర్చు నంబుధి యు ♦ గంబు
మహాహ్రగళఁ గేణిసేయుచుకా.

146

ని. తదవసరంబున నుభయబలంబుల వారును.

147

చ. బహరము సేయు చుంజియును ♦ భాషణముల్ దగఁబట్టు
చుండఁగా, నవినయవృత్తి మై వలవదాయుధ సూర్యులఁ
దాకి పక్షఁ గై, దువు వడినం. దొలంగినను • దోర్బల
మేది భయంబుఁ బొందినం, గవియక బీజు వోయినను ♦
గాదు వధింపఁగ నెట్టిశత్రునికా.

148

ని. అని సమయంబు సేసి రాసమయంబున.

149

క. పలుచాయల నొప్పినయా,
బలము లొకటి ఖొకటి కెమరఁ ♦ బల్లచవుమ్మా
వలి గలవనములక్రియ ని,
శ్వలత నిలిచి పొలిచె నశమ ♦ సమధైర్యముచా. 150

క. అస్త్రాటి సురఖచరాదుల,
చిత్తము లనిఁ జూచువేడ్కఁ ♦ జిడిముడి వడఁగా
నొత్తొరవన విరుచెఱుగుల,
యైమవీరులును దాఁక ♦ నుంకింపంగన్. 151

భక్తుగాఁ జూపినవాఁడై ధీమృనిఁబుష్టకుఁ బోవుట.

తే. సమరకౌతుకి యెన య ♦ జాతశత్రుఁ
జొప్పు మిగిలెడు మైముటు ♦ పూడ్చి యాయు
ధములతోఁగూడఁ దనయర ♦ దమునఁ బెట్టి
యిలకు డిగి నశావియై కరం ♦ బులు మొగిడ్చి. 152

క. భీష్ముడెనకుం జనుచున్నం గనుంగొని యమ్మహి వల్లభు
తమ్ములును శౌరిసాత్వికులును బరమాపులగు ధరణీశులు
నతని చేతోవృత్తం బెఱుంగమి నుత్తలపడు చిత్తంబులతో
వాహనంబులు డిగ్గి యతనిం గూడఁ జని యవ్వడు. 153

తే. ఏ మెల్లనుండ నీ ♦ విట్లొంటి గాల్పడ,
నేగు చున్నికేఁ గతి ♦ మెచ్చి యొక్కొ.

పన్నినపగఱపై ♦ సన్నాహ ములయు,
నెడలించి నడచుట ♦ యెట్టులొక్కొ

రిపులు దేకువ నెడ, ♦ గృవణత దుర్బలు,
చాక్షునఁ జనుటేమి ♦ చంద్రమొక్కొ

యడరి పోరాటకు • నదనై నచో నొప్పన,

పాలివోవఁ బోవుట • వోలునొక్కొక్క

జే. యచి క్రమంబున నానురు • త్తనయ విజయ

నకులసహజేవు లడుగ భూనాభుఁ డొక్క

పలుకుఁ బలుకక యరుగంగ • బద్ధనాభుఁ

డక్కుమారులతో నిట్టు • లనియె నగుచు. 154

ప. ఇతనిచిలం పే నెఱింగిత నితండు భీష్మద్రోణకృపకల్కు
లకు నమస్కరించి వారలచేత ననుజ్ఞాతుండై భండ
నంబు సేయువాడుగాఁ దలంచి చనియెడుఁ బెద్దల యనుజ్ఞ
గొని కయ్యంబు సేసిన జయం బగుట నిశ్చయంబని
యార్దులు సెప్పదురు గావున నాసుకర్మం బాచరించుట
మేలకాక యనిన విని యజాతశత్రు వెనుక నప్పు డరిగిన
వారలు పలుకు లుడిగి నిలిచి వెఱుగుపడి చిత్రరూపంబుల
చందంబై చూచుచుండిరి కృష్ణార్జునులును భీముండును గన
లును దోస చనం గొంతేయాగ్రజండు గాంగేయు
తేరు సేరంబోవం గొరవసైన్యంబు జనంబు లేవు
మిగిలి మెడలెత్తి కనుంగొని రియ్యవసరంబున నందలి
యోధవీరు లితం డింతవెఱచునే యనువారును వెఱవి
నిప్పు డితని కేమివచ్చె ననువారును పుకోదరుండు విష్ణు
చ్చుండు గవలు సౌభద్రుండు సాత్యకి విరాటుండు ద్రుప
దుండు ధృష్టద్యుమ్నుండు శిఖండియుం గలుగఁ దన కింత
యేల యనువారును ధర్మతనయుండు భీముండుగాఁ డేమి
తలంపున వచ్చెనో యనువారును మఱియు ననేకప్రకారం

బులం బలుకువారును నై యుండిరి. పాండవసైనికులు
మానధనుం డగు నిమ్మానవనాథుండు నదీనందనుతోనేహ
నువాడతం డితని నేమిభంగి సమ్మానించు మాధవధనం
జయులెట్లు వలుకువారు మారుతసుతుండును మాద్రీసూ
నులు నెత్తెఱుంగున మాటలాడుదురు. వీరేమిటి కివ్విధంబు
కుందొడంగి రనుచు వగచి వెండియు వివిధవచనముఖరుల
గుచుండి రయ్యుధిష్ఠిరుండు సముద్యతనానాయుధ బహుళం
బైన కురువ్రాహంబు డతిసి పితామహపాలికింబోయి
తెత్సాదంబులకుఁ బ్రణామంబు నేసి సవినయంబుగా నతని
కిట్లనియె.

155

౮. అనఘ నీ కెదిర్చి ♦ యని నేయువాడనై
మున్నునుజ్ఞ గొనఁగ ♦ నిన్నుఁ గాన
నెమ్మి వచ్చినాడ ♦ నీచేత దీవన.
వడసి చనిన నేను • బగఱ గెలుతు.

156

౯. అన విని గాంగేయుఁ ♦ డక్కడ నీవిట్లు
ననుదేశ దక్కిన ♦ శాపమిత్తు
చచ్చితి మేలయ్యె ♦ తైరుల నిర్జింపు
మిదిగాకయును వర ♦ మెద్దియైన
నమగుము నీకుఁ గా ♦ నని నేయుటొక్కటి
దక్కంగ నావుడు ♦ ధర్మసుతుఁడు
రారాజు పక్షమై • రణము నేయుము నాకు
హితమగు కార్యంబు ♦ మఱిదలంపు

ఆ మనుడు నట్ల కాక ♦ యట నీతలం పేమి
యనిన భీష్మతోడ ♦ నతిండు నిన్నుఁ
బోరగెలుచువిధము ♦ బోధింపు మనుటయు
నస్మితాన్యుఁ డగుచు ♦ శాంతనవుఁడు.

157

క. నను మార్కొని గెలువఁగ న
య్యనిమిషులకు నరిది యనుడు ♦ నట్లగుటఁ గదా
నిను వేడెద నని కుంతి

తెనయుఁడు వలుకుటయుఁ దత్త్వి ♦ తామహుఁడు గృహస్.

ఉ. చుట్టతీకంబునకా నునను ♦ సొచ్చినను గరఁగించివేడినన్
దిట్టతన బు వోవిడిచి ♦ తీవ్రరణంబుకడంక దక్కి నేఁ
బట్టినయాయుఁంబు వెడఁ ♦ బాసినఁ గాని వధింపఁబోలవి
ట్టిటన కేఁగుమిప్పరున ♦ యింతక కాలముగాదు దానికిన్.

—* ధర్మరాజు సుదక్ష్మపశుల్యలచేత యుద్ధమున కనుజ్ఞాతుం దగుట *—

తే. క్రమ్మటంగ నేతెంచెడు ♦ గాక యనుడు

నతిముదంబునఁ బ్రణమిల్లి ♦ యతనివాక్య

మవుడుదలనిడుకొనినవాఁ ♦ డగుచునప్పి

తామహుని నెమ్మివేఱొని ♦ ధర్మనుతుఁడు.

160

ప. కృష్ణార్జునాదులు దోడన చనుదేర గురు కృపశబ్ద్యుల
కడకుం గ్రమంబున నరిగి పాదప్రణామంబు లాచరించి
వారలచేత రణంబునకు ననుజ్ఞ వడసి యమ్మనుజపతి
దనకు జయం బాశాసింపు మని యధ్యర్థించిన నయ్యా
చార్యుండు నీకుం గృష్ణుండు మంత్ర యై యుండ నొరుల
జయం బాసింపు మన నేల ధర్మం బేవలనం గ

లుగు నవ్వలన కృష్ణుండు గైకొను నవ్వలనికి జయంబగు
 ననియె నిజవధోపాయంబువేడిన సతండు నాచేత నాయు
 ధంబున్నంత నేవు నన్ను జంప నెట్టి వారికి నశక్యో బేను
 బ్రాహ్మపవేశంబున సన్న్యస్త శస్త్రుండనైన జంపుటకు
 నోవునట్టి వారికి నది దొరికొనుఁ బెద్దయు నమ్ముగలవాడు
 సెప్ప నత్కృత దుస్సహంబైన కీడుమాట వింటినేని నట్టి
 నాడనగుదు నవ్వడట్టిపగలుకు నప్పనిదీర్ప ననువైయుండు
 నని చెప్పినఁ గృపాచార్యుని బరిమార్చుతెఱంగు నడుగు
 వొడగి యేర్పడం బలుకనేరకున్న సతంఁడెరింగి తాను
 వధ్యుండుగామి యెఱింగించి గెలుపుమని దీవించె మద్ర
 పతితో నీవు రాధేయునకు నారిధివగుట సంభవింప నోవు
 నని చెప్పి కయ్యంబు నప్పుడు కర్ణతేజంబు దూలం బలికి
 యతనిఁ జిక్కువఱుప వలయునని వరంబుగోరిన సతండవ్వి
 ధంబు నీయుద్యోగ సమయంబున నియ్యకొనినయని గాదే
 యట్ల చేయుదునని పశుకై నితైఱంగున నందఱ వీడ్కొని
 యజాతశత్రుం డనుజనరాను గతుంజై మరలె నయ్యవ
 సరంబున. ' 161

క. మొనల వినోదంబునకుం

గనుఁగొన నేతెంచి యున్న ♦ కర్ణుని కడకుం

జని హరి యిట్లను నొండొరుఁ

గని యప్పటి యుచితభంగి ♦ గడతేర్చి తగఁ. 162

తే. అమర తటినీ తనూజుపై ♦ యలుకఁజేసి

యనికిఁ జొరవటె యట్లయిన ♦ నతఁడు సమ్మ

నంతఃదాకః బాండవులకై • కొంత సమర

కేలి వేడుకఁ జలుపుట • వోలదొక్కొ.

163

వ. అనిన విని దేవకీ నందన సకు రాధానందసుం డీట్లనియె.

క. కినుక వొడమి గంగా పు

త్రుని కయ్యగునప్ప డనికిఁ • దొలగితి నేని

జనుఁ గా కే గురుపతి కి

చ్చినప్రాణం బొందువలసఁ • జేర్పం దగునే.

165

వ. అనవుడు నప్పలుకులకు సంజోషించినవాఁ డయి వాసు

దేవుండు గొంతేయులం గూడఁ జనుదెంచె నివ్విధంబున

ధర్మనందనుండు గౌరవసైన్యంబు నెడలి నలిచి యద్దిక్కు

మొగంబు నేసి యెలుం గెట్టి యిట్లనియె.

166

తే. మమ్ము నెమ్మిమైఁ గలయఁ జి • త్తిచ్చుగలుగు

వారలెవ్వరు గలిగిన • వచ్చికలయుఁ

డట్టివారిని నాతమ్ము • లంతవారిఁ

గాఁగఁ బాటింతు నెంతయు • గారవమున.

167

వ. అనిన విని నీవుత్రుండు యుయుత్సుం డేను వచ్చెద నన్నుం

గల పికొను మని పలికిన దానికిం బాండవాగ్రజుండు ప్రి

యంబందిన పలుకులు పలుకుటయు నతండు మర్యోధనా

ధుల దుస్సేష్టితంబు లుగ్గడించుచు • గొంతేయులగుణంబు

లగ్గించుచు నిజసేనాసమేతంబుగా నిస్సాక్షాదిరావంబులు

సెలంగం జని ధర్మనందను బలంబులం గలసె నది యట్టివ

కాక సవతాలిప్రజలు పొంద నేర్తురే యది యట్లుండె

నిట్లు దన్నుం గలసిన సంతృప్తాంతరంగుం డగుచు నయ్యు

ధిష్ఠిరుండు యుయుత్సనకు నత్యుపచారసమాచారంబులం
బ్రమోదం బొనరించి. 168

తే. రథముమీఁదికిఁ జనుదెంచి ♦ పృథులసైన్య
హర్ష భాషణధ్వనులుఁ దూ ♦ ర్యస్వనములు
నెగసి దివి ముట్ట మైమఱు ♦ విడి తలిస్స
నెలమిఁ గోదండ తూణీర ♦ ములు ధరించె. 169

న. తదవసరంబున నతని తమ్ములుఁ దక్కటి దొరలును
దమతమ రథంబులెక్కి యెప్పటి నెలవుల నిలిచినం దనీయ
వ్యూహంబు పూర్వ ప్రకార సన్నాహంబై యొప్పె నట్టి
యెడఁ గైండు బలంబులవారును బొడవులు దొల్లి పడిన
పాట్లు సెప్పికొని వగచుచు వారు సంధికై చేసినయత్నంబు
వాక్రచ్చి మెచ్చుచు నష్టకు గురుజనంబులయెడఁ బాటి
చిన వినయంబు వర్జించి యనురాగించు చుండిరని చెప్పిన
విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున కిట్లనియె. 170

క. ఘానుగ ధర్మక్షేత్రం
బైన కరుక్షేత్రమున మ ♦ హా హావమునకుం
బూని మన బలముఁ బొండవ
సేనయు నిటువన్ని యేమి ♦ సేసెం జెపుమా. 171

న. అనినవిని సంజయుఁ డతని కిట్లను దుర్యోధనుండు పొండవ
వ్యూహంబు గనుంగొని గురుని కడకుంబోయి. 172

తే. చూడు మాచార్య నీదు శి ♦ వ్యుండు ద్రుపద
సుతుఁ డమర్చినయది పాండు ♦ సుతుల సేన

పెంపు బలువును గలిగి యొ ధీమనది యంగు

భీము నర్జునుఁ బోలిన ధీరుడు మగలు.

173

న. సాత్యకి విరాటుండు ద్రుపదుండు దృష్టకేతుండు చేకితా
నుండు గాశిరాజు పురుజిత్తు కుంతిభోజుండు శై బ్యుండు
యుధామన్యుండు సుత్తమాజుండు సభిమన్యుండు ప్రావ
దేయులు వారలందఱు జాలుమానుసులయిట్లుగూడి
భీమాభీరక్షితంబగు నబ్బలంబు సాల సమర్థంబును బోలె
మెఱసి మనసేనానాయకులం జెప్పెద నిన్నును భీష్ముని
నెన్ననేల కృపాచార్యుం డశ్వత్థామ శల్యుండు వికర్ణుండు
భూరిశ్రవసుండు మఱియుఁ జెక్కఁడురథికులుఁ గలరు
నానాశ్రుకోవిదులు వివిధయుద్ధ విశారదులు వీర లిందఱు
నాకై ప్రాణంబులు విడిచెద మని యున్న వా రిట్లు బెరసి
భీష్మపరిపాలితం బయిన యీసైన్యంబు పెద్ద యసమరం
బై తోచుచున్నయది మీరెల్లను వలయు నెడల నిలిచి
భీష్మునకుఁ గావలి గావలయు ననిన ద్రోణుం డట్ల కాక
యింత సెప్పనేమిటి కనియె నప్పలుకులు విని యమ్మహీ
పతిఁ బ్రియంబు పుట్ట శాంతనవుండు సింహనాదంబు సేసి
శంఖంబు పూరించిన.

174

క. తనతన శంఖంబును ద

క్కును గలదొర లెల్ల ననికి ధీమనకొని పూరిం

చిన వివిధతూర్యనాదం

బును జెలఁగె నభంబు దిశలుఁ బూర్ణంబులుగాన్. 175

వ. అశ్వము కృష్ణార్జునులు పాంచజన్య దేవదత్తంబులును
భీమనేనుండు పాండవంబును యుధిష్ఠిరుం డనంతవిజయం
బును నకులసహదేవులు సుఖోష్ణచుణిపుష్పకంబులును
బాంచాల విరాట సాత్యకి ధృష్టద్యుమ్న శిఖండి ప్రముఖ
దండనాయకులు గమతమ శంఖంబులుం బూరించిన. 176

క. అనయము నుగ్రం బగుత

ద్భవి గాంధారేయహృదయ • దారణమై పాం
డనరేంద్రపుత్ర సైనిక

మనోరమం బగుచుం జెలంగె • మనుజాధీశా. 177

వ. తదనంతరంబ శత్రుసంపాతనంబునకు నమయంబగుటయు,
గవిధ్వజుండు గాండీవంబు వుచ్చి కొని గుణంబు సారించి
బాణపాణియై నీకొడుకులంజూచి కృష్ణునితో నిట్లనియె.

తే. కౌరవులలోన నిష్పడె • వ్యారిణిోడ

ననికె గడంగుచునో చూచి • కొనంగ వలయు

నరద మల్లన యుభయ సై • న్యముల నడిమి

నేల కటువోవగా నిచ్చి • నిలుపు మచట. 179

అర్జునుండు స్వజన సంహారంబునకు శంకించి మోహకృష్టులవగుట,

వ. అనిన గుడాకేశు పలుకులకు హృషీకేశుండు భీష్మ ద్రోణ
ప్రముఖ యోధ వీరులు గనుంగొను చుండ నత్తైఱంగున
రథోత్తమంబునిలిపి యతనితో నీవీకూడినకౌగవుల, జూడు
మనవుడు నస్పృహండు రేండు బలంబులయందనున్న సోద
రసుతమాతు లాచార్యాదులగు బంధుశిష్ట జనంబుల నా
లోకించి పరమకృపావేశంబున నత్యంత విషాదంబు నొంది

గోవిందు మొగంబు గనుంగొని దుర్మదాంధుఁ జయిన
దుర్యోధను దుష్టినయంబున నింత వుట్టెఁ జూచి తే యని
పలికి నెడియు. 180

చ. సరసిజనాభ బంధుజన • సంతతిఁ గయ్యపునేలఁ జూడఁగా
విరవిరఁ బోయి మేను నిడు • వెండ్రుక వెట్టుచుఁ గంప
మొందెఁ జే | నిరతము గాదు గాండివము • నిల్వఁగ నో
ర్వపు గాళ్ళు నేను ని | మృతకుఁ జాల నొల్ల నొకఁ •
డు మహి యేలుట యేటిశాఖ్యముల్. 181

తే ఎవ్వరికిఁ గాఁగ కరణియు • నెల్లసుఖముఁ
గోరెదము వార లందఱు • పిరె వచ్చి
ప్రాణములు నర్థములు నొల్లఁ • బాటు సేసి
కయ్యచునఁ జావ నఁబుటు • గంటిగాదె. 182

జె. తాళల మామలక సుతులఁ • దండ్రులఁ దమ్ముల నన్న
లక గారు | వాతము శీఘ్రకోటి నళి • వర్ణముఁ దుచ్చ
జనానుదూపమ | ద్వితి వధించి యే బడయు • నెత్తుటఁ
దోగిన రాజ్యభోగముల్ | వీతి యొనర్చునే యశము •
పెల్లాడఁగూర్చునె పెం పొనర్చునే. 183

క. అక్కడిబంధులఁ జంపుచు
నిక్కడిబాంధవులు సచ్చు • టియ్యకొనుచు నిం
దెక్కడి పెం పొందెదఁ దునిఁ
ద్రెక్కొనుఁ బాపంబు రణము • తెరు వేనొల్లన్. 184
ఎల్లభువనములను • నేలుటకైనను
నిట్టి కూరకత్త • మెట్లు సేయ

వచ్చు గడగి యెదిరి ♦ వారేమి సేసిన

మాటునేయనాకు ♦ మనసురాను.

156

చ. అకటనితొంతలోభమున ♦ నావలఁ బాటిలుకీడుగానఁ జూ
లకధృతరాష్ట్రసూనులుకు ♦ లక్షయమయ్యెడుదానికోర్చిపో
రికి దెగివచ్చి రన్నలుచ ♦ కెండు నెటింగెడు నీవు నేను వీ
నికిజొరనేల వీరినిటు ♦ నిర్దయఁజంపిన నేమియుయ్యెడుక.

క. కుల నాశము సేసినఁ ద

క్కులధర్మము లడఁగు నష్ట ♦ కుల ధర్మలకుం

గలుగును దుస్సంకర మ

క్కులఘ్ను లేఁగుదురు నరక ♦ కూసంబులకుక.

157

తే. ఇంత పాపంబు సేయంగ ♦ నెత్తికొందు

మయ్య రాజ్యలోభంబున ♦ నఖిలబాధు

జరుల వధియింపఁ దొడఁగితి ♦ మని రథంబు

మీఁదఁ గూర్చుండఁబడియెఁ జే ♦ యూదికొనుచు. 185

వ. ఇవ్విధంబున శోకసంవిగ్న మానసుండును విషాద విహ్వ
లుండును బరమ కరుణా భరితుండును నై శర శరాసనం
బులు విడిచి కన్నీరుదొరంగ నూరకున్న సవ్యసాచింజూచి
మధుసూదనుం డిట్లనియె.

189

క. దెప్పరపుఁజొట నీ కీ

యొప్పనివిధ మెచటనుండి ♦ యొద నెను వినునూ

చొప్పవివేకులయది యిది

దప్పించును సద్గతియు ను ♦ చాత్త యశంబుక.

190

వ. అని మఱియును.

191

తే. తగునె యర్జున యీ పెంటి ♦ తనము నీకు,
దండివై లెమ్ము మనసు పే ♦ దటిమి విడిచి
యనిన నట్లున్న భంగిన ♦ యల్లనిట్టు,
లనియె నాతండు వుండరీ ♦ కాక్షుతోడ. 192

సీ. అక్కటపూజాహ్వా ♦ లగుద్రోణభీష్ముల,
నమ్ములనొప్పింప ♦ నగునె చెవుమ
మాన్యులఁ జంపుట ♦ మగపాడి గాదు భి,
క్షాశనంబైన న ♦ త్యంతసుఖము
కడఁగి యెవ్వరిఁ జంపఁ ♦ గాఁ బెద్దబ్రదుకయ్యు,
నూహింప బ్రదుకుఁగా ♦ కుండునాకు
విను మట్టిధృతరాష్ట్రు ♦ తనయులుగారె యీ,
యొక్కిన మొనలలో ♦ నున్నవార

ఆ. లింద్రియముల నెల్ల ♦ నిపురంగఁ జేయుచు,
నడరుశోకవహ్ని ♦ యూట నేర
దింద్రపదవి నేరె ♦ నేనియుఁ గావున,
భండనంబు నేయ ♦ కుండువాడ. 193

వ. ఎల్లభంగుల గురుజనంబుల నొప్పించుటకుం జాల వారిని
గెలిపించుటయును మనము వారల గెలిచినవారల మగు
టయు నను నీరెంటియందును జెద్ద మేలెయ్యది యేను
గార్పణ్యదోషోప హతస్వభావుండను ధర్మనమ్ముడఁ చేత
స్కుండను నై నిన్ను శరణు సొచ్చి యడిగెద నీశిష్యుండ
నగునన్ను శాసించు మనిన విని కలకల నవ్వి నారాయ
ణుండు నరున కిట్లనియె. 194

- చ. వగవగ నేమియుండగని ♦ వారికినై హృదయబుగురుదగా
వగచెదు బుద్ధిమాటలును ♦ వావిరి నాడెమనీవు పండితుల్
వగతు యెన్నవారికి న ♦ పశ్యవిధేయతఁ జన్నవారికిం
చెగువగలెల్లఁజిత్తిము ప్ర ♦ దీప్తవివేకమయత్వ మొందినన్.
- న. అవి పలికి పార్థునిం బరమజ్ఞానంబునకుఁ గారణంబు లగు
వాక్యంబులు వినుటకుఁజొసపి యిద్దేహంబునందు బాల్కం
బుయావనంబు వాదకంబు ననం గలుగు నవస్థలం బొంది
నట్లును జీర్ణంబులైన వస్త్రంబులు విడిచి నూతనంబులైన
వానిం గైకొనిన చాడ్చుననుం గాని దేహంతర గమనం
బాత్మహానిం జేయ దనియుఁ బుట్టువుఁ జావు ననునివి
లేమింజేసి శరీరంబువోలె శస్త్రచ్ఛేదనంబు మొదలైనవి
కృతికారణంబులకు నాత్మొడు లోను గాఁ డనియు నష్ట
రుషుండు నొప్పించు వాఁడును నొప్పింపబడియెడు వాఁడు
నుగాఁ డనియుం జెప్పి మఱియు ననేక వాక్యంబుల నాత్మకు
నభావంబును శరీరంబునకు భావంబును గలుగమి దెలిపి
యాత్మత్వత్వంబు శాశ్వతం బగుట యెఱింగించి యిట్లనియె.

శ్రీకృష్ణఁ డర్జునునకు వత్సల్యసోపదేశంబు నేయుట.

- ఆ. ఇట్లు లగుటఁజేసి • యెవ్వరిచెనకు శో
కంబుఁ బొంద గార ♦ ణంబు లేదు
జీవుఁ డెల్లభంగిఁ ♦ జెడియెడు వాఁడుగాఁ
దలఁచితేని వగవ ♦ వలదు మున్న.

197

- క. పురుషుఁడు సెడు ననువాఁడును,
బురుషుఁడు సెఱుచునని పలుకు ♦ పురుషుండును న

య్యిరువురు నవివేకుల య,

స్వరుషుండు సెఱుసండు నెడఁడు • భజవిర్యవిధి. 193

క. పురుషుం డన వేఱొకండే,

పురుషోత్తముఁ డైనయేన • పురుషోత్తమతా

స్ఫురణకుఁ బురుషత్వోబను,

మెరమెర గలదదియు కాదె • మెయిఁకొనుఁగ్రియకున్.

వ. అని నెంజియు వివిధవాక్యంబుల నాత్మునకు బాధ్యబాధ
కత్తుంబులు లే కునికి నివరించి వివచ్చునకుం గృహశోకం
బులకు మూలంబు లగుసహంకారంబులు వారించి యత
నికి రణోత్సాహంబునకుం గారణం బైనస్వకర్మావలంబు
నంబు నడలఁదగమి దెలియుటకు వలయు వాక్యంబులు
పెక్కులుపెన్పించి. 200

క. సమరంబు రాజులకు ను

త్తివకర్తంబది యపావృ • తస్వస్థద్వా

రము సున్ను లెమ్ము దగఁ గ,

య్యము సేయుము దీనికేల • యనుమానింపన్. 201

క. ఫలములయెడ బ్రహ్మార్పణ,

కలనపరుం డగుచుఁ గార్య • కర్మము నడపన్

వలయుం దత్త్వజ్ఞానము,

తలకొనినం గర్మశమము • దానై కలుగున్. 202

వ. అని మఱియు నీవృత్తంబు లగువాక్యంబు లనేకంబు లనుగ్ర
హించుచు వివిధ ప్రకారంబుల వికల్పించి విజయుం డడిగిన
వానికెల్ల సదుత్తరంబు లిచ్చి సందేహంబు వాపుచు. 203

క. భారమున నులిచి త్రెంపక,

కారాకులు డుల్లినట్లు ♦ కర్మముల్లెల్లం

దార పెడఁ బాయవలయుట,

సారకృపం దెలియఁ జెప్పి ♦ శౌరి యతనికిఁ. 204

చ. ఇవ్విధంబునం జెప్పిన విని కవ్వడి నముత్థితుంజై జగన్నా
ధున కిట్లనియె. 205

మ. అతిగుహ్యం బిది నీవు భూరికృప నీ ♦ యధ్యాత్మముం
గానఁజే | సిత నా కిమ్మెయి విన్నిఁ గొంతభ్రమ వా ♦ సెన్
యోగిహృద్యైయ మై | యతులైశ్వర్య విభూతి నొప్ప
భవదీ ♦ యంబైన రూపంబు సూ | చుతలం పెత్తెడుఁ
బోలునేని దయఁ జ ♦ త్సుఃప్రీతిఁ గావింపవే. 206

చ. అనిన విని యచ్యుతుం డతని కిట్లనియె. 207

క. నానాస్ఫుట వర్ణంబులు,

నానాభంగులును గలుగు ♦ నారూపములో

నానాశ్చర్య విధంబులు,

గానఁగ నగుఁ జూపెదం బ్ర ♦ కాశస్ఫూర్తిక. 208

క. విను మానుషచక్షుర్గతి,

గనుఁగొన శక్యంబు గాదు ♦ గావున దానిం

గనుటకయి దివ్యచక్షు

ర్జననం బొనరింతు నీకు . శత్రువిదారీ. 209

చ. అని యతనికి దివ్యదృష్టి యొసంగి యోగీశ్వరేశ్వరుం
జైన యాలక్ష్మీశ్వరుండు దన దివ్యరూపంబు సూపె నా
విశ్వరూపుని దివ్యతేజంబు సహస్రసూర్య ప్రభానిభంబను

టయుం బాల కుండుం గావున వాక్రువ్వం గొలది గా
దట్టిమహామూర్తిఁ గనుంగొని ధనంజయుండు విస్త్రయరో
మహర్షణ ప్రహర్షోత్కర్షంబులతో దండీ ప్రణామంబులు
సెసి నిలిచి కేలు మొగిల్చి యిట్లనియె. 210

అనుచు శ్రీకృష్ణునివిశ్వరూపంబు గనుంగొని స్తుతించుట.

స. దేవ నీ దగుదివ్య ధీ దేహంబునందు ను,

రాసురగంధర్వు ధీలాది గాఁగఁ

గలదేవ యోనులుఁ ధీ గమలాననుండును,

సచరాచరం బైన ధీ జగము నాకు

దోఁచె మొగంబులు ధీ దోర్దండములును బా

దములుఁ గన్నలు ననే ధీ కములుగంటి

మకుటాదిభూషణ ధీ చికరంబుఁ జక్రగ

దాద్యాయుధములు మాఁల్యాంబరములుఁ

ఆ. బెక్కు గానవచ్చె ధీ నక్కజమ్మె యిది

నడుము మొదలు దుది య , నంగరాదు

శేజ మప్రమేయ ధీ దేదీప్యమాన ని

ర్వికృతిమహిమ దుర్ని ధీ రీక్ష్యమయ్యె.

211

క. జగములకు నాదికారణ

మగుపరమజ్ఞేయా మీవ ధీ యని కనియెద భూ

గగనదిగంతర మంతయు

నగణితమూర్తి భవన్మ ధీ యంబై తోఁచెన్.

212

వ. చంద్రాయులు లోచనంబులుగాఁ గలిగి దంష్ట్రాకరా

శంబు లైననీముఖంబులు ప్రజ్వరిల్లుచున్నయవి నిన్ను

కుద్రాదిత్యమరు ద్వసువులు ప్రవేశించెదరు సంఘంబులై
వచ్చి మహామునులు ప్రస్తుతించెదరు సిద్ధసాధ్యవియచ్చు
రులు వెఱఁ గంది విక్షించెద రిట్లు దీప్తోగ్రం బగు భవ
ప్రేయ దివ్యహంబు గనుంగొని నాకు విభ్రాంతి వొడమి
ధృతి దూలి సంఘంబు వడయ నేరక చిక్కునడియున్న
వాడఁ బ్రసన్నుండ వగుము రక్షింపుము. 213

మ. అనలజ్వాలలు పర్వనీముఖములం ♦ దాధార్తరాష్ట్రోవజం
బును భీష్మములు నిద్రెనం గలుగునీ ♦ భూవాలలోకంబుగ్ర
క్కున నొక్కుమ్రొడి వచ్చి చొచ్చెదరు నా ♦ కుం జెప్పవే
యెవ్వరో | యని శంకించెద నిన్న భూరికరుణా ♦ యత్తై
కచిత్తుండవై. 214

ప. అనవుడు నప్పరమేశ్వరుండేను లోకక్షయకర్త యగుకా
లుండ నిన్నో జన సమాజసమాహరణంబునకుఁ బ్రవృ
త్తుండ నైతి నీవు సంప వలయు నని లే దీ గురుభీష్మాదు
లెట్లును లేకుండువార నా చేతం జచ్చిన వీరి నెల్లను
జయించినవాడ వగుటకు నిమిత్తమాత్రమ్మగమ్ము లెమ్ము
రాజ్యమ్ము గైకొనుమనిన విని వడవడవడంకుచుం జేతులు
మొగిడ్చి గద్గద కంఠంబుతో గాండీవి యిట్లనియె. 215

తే. అంబువవమాన సూర్యచం ♦ ద్రానలాది
వివిధ తత్త్వంబులును సేవ ♦ విశ్వలోక
సంప్రవర్తన కరుడవు ♦ శాశ్వతండు
వచ్చుతుండవు పుండరీ ♦ కాక్ష నీవు.

క. నిను నెఱుంగకుండి యాదవుఁ
డని సఖుఁడని మేనబావ • యనియే సహభా
జనములు సల్లాపంబులు
నొనరించుచు మేలమాడు • చుండుదు నెఱుఁగు. 217

శే. మఱియుఁ బెక్కులు లోకనా • మాన్యభంగు
లాచరించితి నీదెన • సంతపట్టు
దల్లిదండ్రులు ప్రజలకుఁ • దప్పదారు
లెల్ల సెరించునట్లు న • హింసవలయు. 218

న. అని సంప్రార్థనాబుసేసి పార్థుండు వెండియు నిట్లను నదృష్ట
పూర్వంబైన భవదీయ యాచంబు గనుంగొనం బడయుటం
బ్రమోదంబును బిట్టుచూచిన వెక్కినంబును హృదయవ్య
ధయునుం బుట్టియున్నయది నీ తొంటి సామ్యాకారంబు
గైకొని నిలిచి నాకు నాహ్లాదంబు నేయుము. 219

చ. అనుడు దయార్థచిత్తుఁ డగు • నప్పరమేశ్వరుఁ డిక్కి
రీటి కి । ట్లనుఁ దప మాచరించి నిగ • మాధ్యయనం బొ
నరించి కానరా । దనఘ మదీయదివ్యవర • మాకృతి పే
ర్చినయేకభక్తిభా । వనమునఁ దోచు దీని జన • వర్గము
గానదు నీక చూపితికా. 220

వ. నీకు హృదయవ్యధం బొంద నేలమూఢత్వంబు విడిచి విగ
తభయుండవై సంక్లిత చేతస్కుండవు గమ్మని చెప్పి పూ
ర్వప్రకారరూపంబు దాల్చి నిల్చినం గనుం గొని కాంతే
యుం డా సామ్యరూపంబు నూచి సచేతనత్వంబు నొం

దితిఃబ్రహ్మకృతీసుండ నైతి నని పలుకుటయు వాసుదేవుండు
మత్స్యార్జునమనుషును ముద్భక్తుండును నైనవానికి నన్నుఁ
బడయవచ్చునని యతని నాశ్వాసించి. 221

శే. అతఁడు మఱియును బ్రహ్మవి ♦ ద్వాన్వయమునఁ
దనకు సందిగ్ధ మైనట్టి • నాని నెల్ల
నడుగఁగా నమ్మహాత్ముఁ డ ♦ త్యంతకరుణఁ
దెలియఁ జెప్పుచు హృదయసం ♦ చలన మాన్పె. 222

స. ఇన్విధంబునఁ బార్థున కుపనిషదర్థజాతం బవగతంబు నేసి
మనసుకనటు వాపి వివేకంబునకుఁ జేవ గలిగించి శృ
ష్టుం డీగుహ్యతరజ్ఞానం బుపదేశించితి దీని నెఱింగికొని
నీ కెట్లు సూడం బోలె నట్లు ప్రవర్తింపు మను పలుకు
వలికి యింత కంటెం బరమరహస్యం బొక్కటి నెప్పడ
విను మని యతని కిట్లనియె. 223

శే. క్రందుకొను సర్వధర్మ వి ♦ కల్పములను
నెడల విడిచి దృఢంబుగ ♦ నేనొకండ
కరణముగ నాశ్రయింపుము ♦ నకల దురిత
ములకుఁ దొలగింతు నిన్నుఁ బ్ర ♦ మోదమొంద 224

స. ఇప్పురమోపాయంబు. 225

క. నియతియుఁ దపమును నీచెన
భయభక్తులుఁ గలిగి నాకు , భక్తుండై ని
శ్చయ నిపుణుఁ డయినవానికిఁ
బ్రయమున నెఱిగింపు వలదు ♦ పెటవారలకుఁ . 226

చ. అని మెడియుఁ బుండరీకాత్ముండు నాచెప్పినయది లెస్సగా
నాకన్డించితే నీ యజ్ఞాన నమ్మోహం బంతయుఁ జూసెనే
యనప్రదు నెట్లుచుండు. 227

చే. మోహతమంబువాసెఁ దువి ♦ ముట్టిన నీదావపత్తివీత సు
దేహుండనైతి గాఢనరి ♦ దీప్తమహాకృతః గాంచి బోధ న
న్నాహ విరామయస్థిర మ ♦ సస్థితః బొందితి సర్వలోక ని
ర్వాహనినోద నీవిమల ♦ వాక్యముచొప్పున నెల్లజేసెదకా.

చ. అని పతికి యప్పురమపురుషులకు సభక్తికి నాష్టాంగ దండ
సతామంబు నేసి పాఠుండు గృతార్థుడై భృతాయునుం
డయ్యెనని చెప్పి సజయుండు మెడియు నిల్లనుం గురుకులే
ల్వరా యెను మునిగజేశ్వరుండైన పారాశర్యు కాకుణ్యం
బునఁగృహ్యస్తానముల యన్యుత పుణ్య సంవాదంబు వినుటకు
మహాయోగింఁడ హృదియానందకరుండైన యద్రేవుని దివ్య
రూపంబు గనుటకుం బాత్రిభూతుండనైతి నమ్మహాత్ముండు
దన మిధురవాక్యంబుల నుపదేశింప నత్యంత గుహ్యంబైన
యోగప్రకారంబు విశేషంబుగా ననుసంధించిత నమ్మహాను
భావుల సంభాషణంబులు సవ్విశ్వ రూపుని మహానీయాకా
రంబునుం డలంచి తలంచి యచ్చెనువందుచుఁ బ్రియం బు
దుచు నుండుదునని మఱియును. 229

చే. అధిప యోగీశ్వరేశ్వరుం ♦ డైన కృష్ణుం
డును ధనుర్ధరవర్ముం డ ♦ ర్జునుండు నెచట
నిలిచి రచ్చట విజయంబు ♦ నీతి సిరియు
భూతి నిత్యంబు లగు నిది ♦ నాతలావు. 230

వ. అనిన విని దృతరాష్ట్రుని డీట్లనియె. 231

క. ఇవ్విధంబున నాయితెమై
క్రొవ్వెలరాకగ నిలిచి ♦ కరుపాండవులం
దెవ్వరు మును గడగిరి రణ
మెవ్విధి నూలుకొని చెల్లె ♦ నెఱిగింపు తగళ. 232

శ్రీకృష్ణ ప్రభుమదివస యుద్ధము.

వ. అనుటయు సంజయుం డతని కిట్లనియె భవ దగ్రనందనుం
డత్కంతోదగ్ర వ్యక్తులై యాగ్రహంబునం బనిచినంబ్రక
టదోర్లర్వదుర్దముండగు దుశ్శాసనుండు పురికొలుపం గురు
సైన్యంబులు శంఖభేరి మృదంగాది నిస్వసమ్ములు సెలంగ
గాంగేయుండు దొలుతంగదలఁ గేతుశోభాభిరామంబగుచు
నుద్దామగతిం గవిసినం గనుంగొని. 233

ఉ. పాండునృపాల నందనులు ♦ పావని మున్నుగనేచి యుక్తు భీ
ష్ముండుగడంకమైనడచు ♦ చోటికిఁజక్కటిగాఁగఁదోచియెం
ఁదొండకడంగి సేన తిమ ♦ యబ్బున కుబ్బుగ నన్యసైన్యవే
దండముభాంగముల్ ద్యూవి తానముగాఁగొనినిర్వికారులై.

వ. ఉరవడించు సమయంబున.

క. ఘనతర గర్జా ధ్వనులును
ఘనబదమఖిలంబుఁ దూటు ♦ కట్టెడుతూర్వ
స్వసములునుం గబళించుచు
ననిలతనయు సింహనాద ♦ మడరెం బెలుచళ. 234

వ. ఇట్లు ప్రతిభట తురంగ మాతంగంబుల గుండియ లవియ
నందందయూర్చిపేర్చిన భీమునెదిర్చి గుశ్శాశనుండును దుర్ము

ఖుండును దుష్ప్రహుండును దుర్మర్షుండును వివింశతియు
వృషసేనుండును జిత్రసేనుండును వికర్ణుండును బురుమిత్రుం
డును దుర్యోధను చూడ్కికి వేడ్కసేయుచుం దాకిన. 237

క. ఉద్యతులై కవలును ధృ

ష్టద్యుమ్నుడు గడంగు దోన ♦ సౌభద్రుండుకా
మాద్యద్గతి గవియుడు నే

కోద్యోగత ద్రాపదీ ను ♦ తోత్కర మడరెన్. 238

వ. ఇవ్విధంబున వృకోదరునకుం దలకడచి తాకి వజ్ర నిభమ్ము
లగు వాలమ్ములు శైలోపములగు కౌరవ వీరులవయిం
గురియ నక్కుమారవర్గంబు ననర్గళ ప్రసారంబగు శరాసా
రంబుల వాగలంగప్పె నట్టియెడం గొంపొకసేపు. 239

క. తీచ్ఛవడి యుభయ బలములు

నచ్చెరువుగ జిత్రహువు ♦ లట్లుండ శర

ప్రోచ్ఛలిత చండదీప్తిస

ముచ్ఛయములు పెలుచు బరగె ♦ మునుగు వడంగాన్.

క. పదపడి దుర్యోధనుడు

స్థమండై తఱుమంగ ధర్మ ♦ నందనుడు జయా

స్పదముగ బురికొల్పంగ బె

ట్టిదముగ నొండొంటి దలప ♦ డియె సైన్యంబుల్. 241

సీ. కప్పారు రేణువు ♦ గమలాప్త బింబంబు

రాహు మండలమున ♦ రమణ గర్వ

దెల్లని రజము శో ♦ భిల్లు సంగ్రామ రం

గమునకు దగుమేలు ♦ కట్టునట్లు

క. మీతండ్రి భవత్పుత్రులకుఁ

జేతొ ముద మొదవఁ గడఁగి • నేన వింగిలి ప్ర

ద్యోతనుఁడు నభోమధ్య

స్థితుండై నట్లు వెల్లెగె • భీషణమూర్తిన్. 249

న. ఇట్లు మెఱసిన.

249

ఉ. అర్జునుడప్పు భీష్ముగని • యగ్గలిక గుణరాససంగమ

స్ఫుర్జిత దేవదత్తరవ • శోభితుడై రణకేళి కౌతుకా

వర్జిత చిత్తివృత్తి నని • వార్యపరాక్రమలీలదాఁ న

ఘోరైతరౌద్రమయ్యెబహుఁ • శోగ్రమహాశ్రుగతాగతంబులన్

తే. తఱిమి సాత్యకి గృతవర్జ • దాఁక సతఁడు

నేచి మార్కొన నిరుమేను • పూచి యొప్పు

మిగులు మోదుగు మాఁకుల • పగిదిగాఁగ

నడరె మార్కొన్న చెండు వా • లంపగముల. 251

చ. మదమునఁగోసలేంద్రునభిమన్యుఁడుదాఁకిననాబృహద్భలుం

డెదిరికడంగిసూతుఁబడ • నేసిహయంబులఁబంపఁజూడ్కిఁ గెం

పొదవఁగఁ బార్థసూనుఁడు మ , హోగ్రతనట్టుల చేసి

కేతనం | బు దునిమి విల్లు ద్రుంచి శర • పూరితగాత్రునిఁ

జేసె నాతనిక. 252

తే. భీమసేనునిపై మన • భీష్ముఁ డలుక,

నడరె నక్కురు ముఖ్యుల • యశ్రుశేష్ఠు

కౌశలంబులు సూడ న • క్కజము లైన,

నచ్చెరువు నొంది సేనలు • పిచ్చులింప. 253

భవనకౌంతల యల ♦ కములందుఁ గెందూళి
యభిలషై వుప్పొడి • ననుకరించు
నడిలి పచ్చని పాంసు ♦ వసురు నిశాభితి
తలములఁ గనకంపుఁ ♦ దగడు పగిదిఁ

తే. బాండవానికమును గురు ♦ బలము నొక్క
పెట్ట రథ గజ హయ భటా ♦ భీల చటుల
గతిఁ బరిష్కృణ్ణ సంగర ♦ క్షితి తలముగ
వీక బెరసిన యత్తొలు ♦ తాకునపుడు. 242

మ. కరిఘంటానిచయస్వనంబులుఁ దురం ♦ గస్థిత హేమాసము
త్తుఁ నాదంబులు హేతిపంక్తి పటుసం ♦ ఘట్టోత్థరావంబులున్
ధరణీధాగ నభాంతరంబడరి యు ♦ ద్యత్తూర్య నానాధ్వని
స్ఫురణంబేమియుఁ దోఁపనీవ మొనలన్ ♦ భూపాలచూడామణి.

క. తిడనంతరంబు. 244

క. కరికర కీకర తురగో
త్తర లాలాజాల రక్త ♦ భారాపటలీ
పరిషిక్తంబై సంగర
ధరణీరజ మడఁగె నద్భు ♦ తం బెలరారన్. 245

క. కురు పాండవ సైన్యంబుల
దొర లడియాలముల నొప్పు ♦ తో మెఱయు సము
ద్ధర వీరధ్వజములఁ బొలి
చిరి శౌర్యస్ఫూర్తి మూర్తి ♦ సేకొన్న క్రియన్. 246

న. లట్టియెడ. 247

క. మీతండ్రి భవత్సుతులకుఁ

జేతొ ముద మొదవ గడగి ॥ సేన వినిలి ప్ర
దోస్తనుడు నభోమధ్య
స్థీతుండై నల్లు వెలెగె ॥ భీషణమూర్తిన్.

240

స. ఇట్లు మెఱసిన.

241

ఉ. అర్జునుడప్పు భీష్ముగచి ॥ యస్థలికా గుణవాచసంగమ
స్ఫూర్ణిత దేవదత్తరవ ॥ శోభితుడై రణకేళి శాతుకా
వర్జిత చిత్తవృత్తి నని ॥ వాఙ్మహాక్రమలీలదాచ న
త్యూర్జితకౌద్రుమయ్యబహు ॥ లోగమహాశ్రుగతాగతంబులన్

జే. తఱిమి సాత్మకి గృతవర్మ ॥ దాశ సతడు

నేచి మార్కొన నిరుమేను ॥ పూచి యొప్పు

మిగులు మోదుగు మాఁకుల ॥ పగిదిగాంగ

నడరె మార్కొన్న రెండు వా ॥ లంపగముల.

251

చ. మదమునఁగోస లేంద్రునభీమన్యడుదాకిననాబృహద్బలుం
డెదిరికడంగిసూతుఁబడ ॥ నేసిహయంబులఁజంపఁజూడ్కిగెం
పొదవఁగఁ బార్థసూనుడు మ , హోగ్రతనట్టుల చేసి
కేతనం | బు దునిమి విల్లు ద్రుంచి శర ॥ పూరితగాత్రునిఁ
జేసి నాతనికా.

252

జే. భీమనేనునిపై మన ॥ భీష్ము డలుక,

నడరె నక్కురు ముఖ్యుల ॥ యశ్రుశేత్రు

కౌశలంబులు సూడ న ॥ క్కజము తైన,

నచ్చెరువు నొంది నేనలు ॥ పిచ్చులింప.

253

ఖచరకాంతల యల ♦ కములందుఁ గెందూళి
యభిలషై పుష్పాడి • ననుకరించు
నడచి పచ్చని పాఁసు ♦ వమరు నిశాభిత్తి
తలములఁ గనకఁపుఁ ♦ దగడు పగిదిఁ

తే. బాండవానీకమును గురు ♦ బలము నొక్క
పెట్ట రథ గజ హయ భటా ♦ భీల చటుల
గతిఁ బరిక్షుణ్ణ సంగర ♦ క్షితి తలముగ
వీక జెరసిన యత్నము ♦ తాకునపుడు. 242

మ. కరిఘంటానిచయస్వనంబులుఁ దురం ♦ గన్పిత హేమాసము
త్కర నాదంబులు హేతివంక్తి పటుసం ♦ ఘట్టోత్థరావంబులున్
ధరణీభాగ నభోంతరంబడరి యు ♦ ద్యత్తూర్య నానాధ్వని
స్ఫురణఁజేమియుఁ దోఁపనీవమొనలన్ ♦ భూపాలచూడామణి.

క. తదనంతరంబు. 244

క. కరికర శీకర తురగో
త్కర లాతాజాల రక్త ♦ ధారాపటలీ
పరిమిక్తంబై సంగర
ధరణీరజ మధఁగె నద్భు ♦ తం బెలరారన్. 245

క. కురు పాండవ సైన్యంబుల
దొర లడియాలముల నొప్పు ♦ శో మేఘయు సము
ద్ధర వీరధ్వజములఁ బొలి
చిరి శౌర్యస్ఫూర్తి మూర్తి ♦ సేనోన్న క్రియన్. 246

వ. అట్టియెడ. 247

క. మీతండ్రి భవత్సుతులకుఁ

జేతో ముద మొదవఁ గడఁగి * సేన మిగిలి ప్ర

ద్యోతనుఁడు సభోమధ్య

స్థితుండై నట్లు వెలిగె * భీషణమూర్తిన్.

243

న. ఇట్లు మెఱసిన.

249

ఉ. అర్జునుఁడప్పు భీష్ముగని * యగ్గలికక గుణరాఘసంగమ

స్ఫుర్జిత దేవదత్తరవ * శోభితుడై రణకేళి కాతుకా

వర్జిత చిత్తివృత్తి నని * వార్యవరాక్రమలీలదాఁ న

త్యూర్జితకాద్రమయ్యెబహుళోగ్రమహాస్త్రగతాగతంబులన్

తే. తఱిమి సాత్యకి గృతవర్మఁ * దాఁక నతఁడు

నేచి మార్కొన నిరుమేను * పూచి యొప్పు

మిగులు మోదుగు మాఁకుల * పగిదిగాఁగ

నడరె మార్కొన్న రెండు వా * లంపగముల. 251

చ. మదమునఁగోసలేంద్రునభిమన్యుఁడుదాఁకిననాబృహద్భలుఁ

డెదిరికడంగిసూతుఁబడఁ నేసిహయంబులఁజూపఁజూడ్కి గెం

పొదవఁగఁ బార్థసూనుఁడు మ , హూగ్రతనట్టుల చేసి

కేతనం | బు దునిమి విల్లు ద్రుంచి శర , పూరితగాత్రునిఁ

జేసె నాతనిక. 252

తే. భీమసేనునిపై మన * భీష్ముఁ డలుక,

నడరె నక్కురు ముఖ్యుల * యస్త్రశస్త్ర

కాశలంబులు సూడ న * క్కజము లైన,

నచ్చెరువు నొంది సేనలు * పిచ్చలింప.

253

సీ. వీరకమై నకులునిఁ ♦ దాకి దుశ్శాసనుఁ,
 డత్యుగ్రబాణచ ♦ యమునఁ బొదివె
 నక్కుమారుఁడు దర ♦ హాసాభిరాముడై,
 భల్ల మొక్కటి దొడ్డి ♦ విల్లు దునిమి
 యేడ్చెట నిరువది ♦ యేను దూపులు వడి
 నడరింప రయమున ♦ నతఁడు నొండు
 విల్లెత్తికొని శర ♦ వితతి నంతంతన
 నఱకి పాండవుకేత ♦ నంబు ద్రుం చె

తీ. దుర్ముఖుఁడు సహదేవుని ♦ తోడఁ దొడరి
 మెఱుంగు వాలమ్ము లేసిన ♦ నుఱక యాణఁ
 డన్నియును మగిడించి ర ♦ భయముల నొంచి
 యతని సారథిఁ జెగటార్చి ♦ యార్చి పేర్చె. 254

చ. సరభసుఁడై యుధిష్ఠిరుఁడు ♦ శల్యునిఁదాఁకుడునాతఁడమ్మహీ
 శ్వరుమహానీయచాపమని ♦ వారణఁద్రుంచిన నొండువిల్లుభీ
 కరతరశీఘ్రలీలఁగొని ♦ కన్నుల నవ్యుచుఁ బాండవాగ్రజుం
 డరిబలముక్కుదక్కవడిఁ నాతనిపైఁగురి సెన్ శితాశ్రుముల్.

సీ. ఏచి ధృష్టద్యుమ్నుఁ ♦ డేడ్చెర ద్రోణుపై
 నడరిన శవలీల ♦ నాతఁ డతని
 ఘన శరాసనముఁ ద్రి ♦ ఖండంబుగాఁ జేసి
 నారాచ మొక్కటి ♦ నాపె మేన
 వేటొక్క విల్లెత్తి ♦ వెనఁ బదునాలుగు
 శతబాణములఁ బాం ♦ చాల సుతుఁడు

గరిశజ నేసె మా • గథ సహదేవుండు

భూరిశ్రవునిఁ దాకి • భుజ శిఖరము

తే. మెఱుగు టమ్ముల నొంచి న • నుఱక యతఁడు

వానియుర ముగ్రశరమున • వ్రయ్యఁజేయ

చార లిరువురు వృత్రుండు • వాసవుండుఁ

బోలె బోరిరి సేనలు • వొగడుచుండ.

256

తే. ధృష్టకేతుండు గౌరవో • తక్కువ్వుడైన

బాహ్లికుని మాఱుకొని తీవ్ర • బాణానవక

మేసెనాతండు లాఘవ • మౌనక మౌనఁగ

ఘనశరంబులు వదినివ • కములు గురిసె.

257

క. అచలనిభుండగు నలంబనుఁ

బ్రచలిత భూభాగుండగుచుఁ • బఱతెంచి ఘటో

త్కచుండు దలపడిన నాగజ

నిచరేంద్రుల పోరు కీర్త • నీయం బయ్యెన్.

258

సీ. గర్వఁబు మెఱయ శి • ఖండి యశ్వత్థామ

నెదిరిన నాతిండు • మదమెలర్ప

నారాచ మురమున • నాటింప నొచ్చియు

ద్రుపదనందనుఁ డతి • క్రూరశరము

దద్యక్షమునఁ గీలి • తము సేసె భగదత్తుఁ

డుఱక విరాటుపై • నురవడించి

కదినిన గగనంబు • గప్పె బాణాసార

యుగమును బెరసి మ • హాహగ్రభంగి

తే. నైకయాధీశుడగు బృహ • త్తత్రవిభుడు
గృపుడు దలపడి యొండొరు • కేతనముల
హరుల ధనువులఁ దునిమి ని • ఘరకృపాణ
దాసుమాకారులై యర • పములు డిగిరి. 259

ఉ. అట్టియెడంగనుగొనిజయద్రథుడున్ ద్రుపదుడువచ్చియా
కట్టుపకాసులిదటకు • గక్కున నడ్లముసొచ్చియొండొరున్
బెట్టుగఁదాకి తీవశర • వీడిత దేహులఁజేసి రెట్టిలా
పెట్టి వరాక్రమస్ఫురణ • యెట్టి రయంబని పిచ్చలింపఁగన్.

ఉ. మన్యునముజ్వలుండు • నభిమానియునై నవికర్ణుడు
మన్యుడునేచియొండొరుల • మాహ్నివిరాద్రసంబలోకసా
మాన్యముగాఁగనస్థిత • మత్సరముల్ మెఱయంగఁబోరి ర
నోన్య నిశాత సాయకనిరంతరవర్షములన్ మునుంగుచున్.

ఆ. ధరణినాథ చేకి • తానుండు గడఁగి ను
శర్మమీద నిశిత • శర చయంబు
గురియ నతడు నతని • గ్రూరాస్త్ర నికర సం
పిహితగాత్రుఁ జేసి • పేర్చి యార్చె. 262

క. శకుని ప్రతివింధ్యుఁ దాఁకినఁ
బ్రకట బలుం డాయుధిష్ఠి • ర ప్రియసుతుడు
దృఢుకటి యగుచుఁ గవిసెను సిం
హకిశోరము గజముఁ బొదువు • న ట్లతనిపయిన్. 263

తే. భీమనందనుడగు శ్రుత • సోముఁ గడిమిఁ
దాఁకె గాంభోజ నృపతి ను • దక్షిణుండు

వార లిరువుగు నొండొరుఁ ♦ గ్రూరబాణ

జాలముల నెట్లుఁ దెరలుపఁ ♦ జాలరైరి.

264

ఉ. అంతికవిక్రముగడుచుహి ♦ మాన్పదమూర్తి భుజంగ కన్యకా
సంతతికీర్తనీయ బల ♦ శాలి గిరీట తనూభవుం డిరా
వంతుఁడుబాహుగర్వధనఁవంతుశ్రుతాయువుఁడాఁకెనారల
త్యంతరియంబునన్ విరళు ♦ లైరి పరస్పర బాణఘట్టనన్
సీ. విందాను విందులు ♦ గ్రండుగ వెనఁగుంతి

భోజుని నాతని ♦ పుత్రుఁ దాకి

రాపురజితు బా ♦ కాసారమున విందుఁ

. బొదివె నుగ్రతఁ గుంతి . భోజుఁడేయు

తూపులు పెనుగద ♦ దొలగంగ జడియుచు

ననువిందుఁ డతనిపై ♦ నడచె బెలుచు

గై కేయులేవురు ♦ గాంధారరాజు లే

పురితోడఁ గ్రూరసం ♦ గర మొనర్చి

తే. రుత్తురునిమీఁద నీతన ♦ యుండు దీర్ఘ

బాహుఁ డురవడిఁ గదిసి యు ♦ త్సాహలీల

నెఱపె నశలాత్మజుఁడు శతా ♦ నీకుఁడేచి

వడి నూలుకునిఁ దలవడి ♦ కడిమి మెఱసె.

265

న. ఇవ్విధంబున వెండియు రెండుసేనలం జేయంగల దండిమగ
లొండొరులందాఁకిన నధికసంరంభ ద్వంద్వయుద్ధంబు సిద్ధ
చారణ భేచరులునూచి పొగడుచుండి నిగిడిచి చతురం
గంబులుం దన తన జాతిం బదులు పదులును
నూలులు నూలులును వేలు వేలును పెక్కులు పెక్కు

లునుఁ దలపడి యెడ నెడం గలయు బెరయు గ్రమం
 బున సందడికయ్యుంబు నూలుకొనినఁ గ్రందునం దమ
 కించి యుభయ సైనికు లున్నత్తుల గతిం గవియ బాణం
 బులు గృహాణంబులుఁ గరిదంతంబులు నరదంబులనొగలు
 నొండొంటి నాఁకి తుత్తుమును లయిన తుములుంబుకతన
 భయంకరం బగు నతి సంఖలంబున సామజవాజిరధంబుల
 యురవడికి నోసరింపని కాలుబలంబులు నుత్తుంగమాతంగ
 స్యందన , సందోహంబుల పయి బటపు రాపుత్రులును
 గరటిఘటావిఘటనంబు గావించు రథికులును నిది యది
 యనక నెల్ల బలంబులం జొచ్చిన మొగంబునఁ జిందట
 వందట నేయు గజారోహకులు నగుచు నిర్మర్యాదంబు
 గాఁ బెనంగు సైన్యద్వితయంబు మందరక్షుభితాంబుధి
 చందం బగుటకుం దగి యుచ్చిపోయెడు శరంబులు నిరు
 మెయిన్ గెలిచిన కుంతక్షుచికాదులును బ్రవాళజాలంబు
 లుగ బోలెఁ బోలువు మిగులు చూడ విశిఖాంబులు ము
 ఖంబులక బెట్టు నాటిన జిట్టనం దిరుగు శుండాంబులు
 ప్రళయకాలంబున సురగరువలిచే దిర్దిరం దిరిగెడు కుల
 నగంబుఁ గ్రేణినేయఁ గరవాలగదా భల్లప్రముఖంబు
 లగు శస్త్రాస్త్రాంబులఁ గుంభికుంభ తురంగముఖ భట
 కపాలాదు లవియు చప్పళ్ళను వివిధాయుధ ప్రహతుల
 నొకలు హరినరనాగంబుల రావంబులును దారుణ
 ప్రకారంబున దిక్పటదారుణాంబు నేయును జెలంగ
 జేయి దునిసినం దక్కటిచేసె గైదువుగొని కవియు వా

రును గాలు దునిసిన నెదిరిమిఁదికి లంఘించువారును
దల దునిసినం దారు మున్ను గ న్నిడినవారిం బొడిచి
పడువారును దెగి పడియు నవుడు గజచుటయును బొమ
ముడి వడుటయును సడలని తలల నొప్పవారును మా
వంతులు నేనుంగులు వికలంబు లైన సమీపవర్తుల వా
హనంబుల సమారోహణంబు నేసి పరాక్రమించునా
రును నొచ్చియు నీడంబోక చెలులకుం జుట్టంబులకు
నడవడువారును మార్బలంబునం జేరి చుట్టం బని తిప్పి
పక నొప్పించువారును నుభటులు సొచ్చి చెండిన వండం
దఱిగిన ట్లండు వేదండహయ చయంబులును నాశ్వీకులు
పైకొని మీఁది మానుసులం దునిమిన మోక్షపడు రథం
బులును రథనేమి ఘట్టనంబున దట్టంబు లగు పదాతి గా
త్రంబులును నిభంబులు వొదిచి నేలతో వ్రేసియుఁ గాలం
జమరియుఁ మాల వైచియుఁ గొమ్మల గ్రుచ్చి యెత్తి
యు బారి సమరిన వికటాకారంబు లగుఘోటకంబులు
నై ఘోరభంగి యగు సంగరంబు సెల్లుచుండ మధ్యా
హ్న సమయంబున.

267

భీష్మఁడు దుర్యోధనప్రేమచుండై విజృంభించి పాండవకుల నొప్పించుట.

సీ. మనుజేంద్ర వినుము నీ ♦ తనయుండు వనుపంగ

దుర్మఖకృపకృత ♦ వర్జమంద్ర

పతివివింశతులు వి ♦ స్ఫారబాణార్పులఁ

బంచాగ్నులునుబోలెఁ ♦ బ్రజ్వరిల్లఁ

దన కెలంకులఁ గోలు ♦ తల నేసి తఱుముఁగఁ

దాలకేతువు మహా ♦ త్తాలమూర్తి

నాభీల మై క్రాల ♦ నడరి పాండవసేన

దఱిసి మందాకినీ ♦ తనయుఁ డేచి

జే. చేదిపాంచాలకేకయు ♦ లాది గాఁగఁ

గల్లు భూపాలకోటి మొ ♦ గ్గరములెల్ల

గలఁగఁ దిరుగుడువడ నోర ♦ గిలఁగఁ బెల్ల

గిల్లఁ దల్లడపడ రణ ♦ క్షీడ నల్పె.

268

క. పాయ వడఁజొచ్చు గుంపులు

నేయును మలఁకలఁ జరించి ♦ చించునుఁ గోణ

వ్యాయామగతుల వలయుము

జై యుండం దిరిగి కలఁచు ♦ నరిసైన్యంబున్.

269

క. డొల్లెడుతలయును దునిసెడు

విల్లును ధర కొఱగుమేను ♦ విఱిగెడు సిడముం

బెల్లు దొరఁగు నెత్తురు నై

పల్లటిలం దొడఁగె నవుడు ♦ పాండవబలముల్.

270

వ. ఇట్లు ప్రళయకాల తొండవంబునం బ్రచండమూర్తియగు

నవ్వుమూర్తియునుం బోలె విజృంభించిన భీష్ము మార్కొ

ను మగలు లేక పాండవసైన్యంబు బెండువడియున్నయెడ

నభిమన్యుఁడు గనకవత్స తురంగంబులుం గర్ణికారథ్వజం

బును మొఱయం దాఁకి.

271

సీ. శల్యు నారాచపం ♦ చకమున నొప్పించి

యొకకోలఁ గృతవర్మ ♦ యురము నొంచి

క్రూరభల్లమున దు ♦ ర్ముఖ సూతుతలద్రుంచి

తఱిమి వివింశతి ♦ ధనువుఁ దునిమి

వెడఁదయమ్మున నేసి • వెండియు మూడువా

లికయమ్ము లొడలఁ గీ ♦ లించి కృపుని

హయముల శరచతు • వ్యయతానమున ను

బృడఁగించి భీష్మపై ♦ నడరిమేన

తే. విశిఖనవకంబు నాటించి ♦ వెగడు పఱచి

పేర్చియార్చిన సురకోటి ♦ పిచ్చులించె

మెచ్చ భీష్మాదు లెల్ల ♦ వి • న్వచ్చుఁబోలు

నెక్కుడగుఁ గాని యనదుగాఁ ♦ డీతఁ డనిరి. 272

చ. అమర తరంగిణీ తనయుఁ ♦ డర్జుననందను సూతుకేతుదం

డము నిరుమూఁడుదూపులఁ బ ♦ డం గడు బెట్టిడ మేసి

యుజ్జ్వలా | శ్రుము లడరింపఁ గూడికొని ♦ తక్కుటియే

పురుఁ బెక్కులమ్ములొ • క్కమొగిరయంబునం గురియఁ.

గా గిరివోలె సతం కుద్రగుండై, 273

క. వారల శరవర్షంబులు

వారించుచు వేఱువేఱు ♦ వాలంపగముల్

వారలపైఁ గురియుచుఁ గురు

వీరునితాలధ్వజంబు ♦ విఱుగఁగ నేసెన్. 274

ఆ. తాటిసిడము విఱిగి ధరణిపైఁ గూలినఁ

బాండురాజసుఖుల • బలము లెల్ల

నొక్కపెట్ట యార్చె ♦ నుక్కటి కౌరవ

సేనజోదుపిండు • సిన్నఁ బోయె.

275

శే. సింహనాదంబుతో భీమ • నేనుఁ డప్పు
డనఁజెనయునిఁ జేకొని • యరిబలంబు
దలలఁ దాఁకిన నతని యు • త్తాలసింహ
కేతనము గూల్చె సురనదీ • సూతియలిగి.

క. పవనజాడు మూడుశరముల
దివిజనదీనూను నేసి • దృఢగతిఁ గృపుమే
నవియ నొకటఁ గృతవర్మని
యపయనతతి నెనిమిదింట • నార్చుచు నేసెన్. 277

న. మఱియు నమ్మారుత తనయుండు. 278

శా. మద్రేకన్ వెగ డొంద నేసె నతనిన్ • మన్నించు జో
మఱా ప్రతా | పోద్రేకంబున నొక్కపెట్ట రథపే • గోస్త్ర
పులై తాఁకినన్ | రాద్రం బాకృతిఁ బొంద సూతిహయ
గా • త్రంబున్ వెనం ద్రుంచి చం | చద్రక్తోదకవీచులం
దడిపె నా | శ్చర్యంబుగా నందఱన్. 279

న. తదనంతరంబ సాత్కేయి ధృష్టద్యుమ్నండును గేకయ
పంచకంబును విరాటుండు నతని కొడుకులం దలకడచి
యురవడించిన. 280

క. అందఱమేనుల గంగా
నందనుఁడు శరిత్రయములు • నాటించెను శ
ల్కుందాకె నుత్తరుఁడు గరి
సాదోహముతోడ వధిక • సంరంభమునన్. 281

క. నిజఘటకు మిగిలి యుత్తరు
గజమమ్మద్రేకు రథము • గదిసి తురంగ

వ్రజముపయి కడరి కడున

క్కజముగ వెన నేలఁబెట్టి * కాలం జమఁగెన్. 232

జే. శల్యుఁ డుగ్రకోపంబున * శక్తి యెత్తి
రయము మెఱయ నైరాటియ * రిష్టస్థలంబు
దూఱవైచిన నంకుశ * తోమరములు
విడిచి నడుమన చచ్చుచు * బుడమి. బజ్జియె. 233

క. మద్రేకుండంబ నిలువక
రాద్రంబున వాలు వెఱికి * రయము మెఱయ న
త్సుద్రేకత డాసి యుఱికి
భద్రకరిం గరముఁ దునిమి * పడవైచె నిలన్. 234

చ. తన విక్రమంబు సేనలు
వినుఱింపఁగ నిట్లుసేసి * వేగమ కృతవ
ర్ముని తేరిపైకి లంఘి
చెను శల్యుఁడు గిరికి దాటు * సింగము భంగిన్. 235

చ. అనుజుఁడునడ్డ శఙ్ఖుఁడుమహాగ్రహవృత్తిఁగడంగి శల్యుఁడై
దనరథ రాజితోఁ గవియు*చారుణదర్పముఁజూచి దంత.ము
ట్టినఁ బరికాఱమొత్తము వ * డి బఱఁపెంచినమాడ్కి. నా
పగా తనయుఁడు లోనుగా రథక * దంబము బిట్టడరెన్
సముద్ధతిన్. 236

నే. భీష్మునంపఱ కోర్నక * పెల్లగిల్లి
శఙ్ఖతోడి రథావళి * జలదపంక్తి
భూరిమారుతహతిఁ దూల * పోవునట్లు
వఱచెఁగని క్రీడి యడ్డంబు * వరుపె దేరు. 237

క. కొఱవియుఁ గొఱవియుఁ దాఁకిన

తైఱుగున నద్దనుఁడు సురన ♦ దీనునుఁడుఁ జూ
పఱు వొగడఁ దాఁకుటయు ని

ద్దఱదిక్కుల సైన్యములును ♦ దలపడియె వడిన్. 288

వ. అంత నపరాహుంబయ్యె నట్టియెడ. 289

క. కృతవర్మ రథముడిగి యు,

ద్ధతుఁడై మద్రపతి ఘనగదా ♦ మండిత హ

స్తత మెఱయఁ గవిసి రథ్య

ప్రతటన్ ధరఁ గూల్చె శంఖు • బలము దలంకన్. 290

క. విరఘుఁడయి మాతస్యపుత్రుఁడు

గరవాలము గొని రథంబు ♦ గ్రక్కునడిగి యా

తురత సురరాజనందను,

నరదముఁమాటునకు నతిర ♦ యంబున నరిగెన్. 291

క. దిక్కులఁ దనబాణంబులు,

పిక్కటిలఁగ నుల్లసిల్లి ♦ భీష్ముఁడు నరుఱే

రక్కడ డించి ద్రుపదవిభుఁ,

డు క్కఱఁ దత్సేనమీఁద ♦ నురవడిఁ గవిసెన్. 292

వ. ఇట్లు గవిసి.

293

క. ఎండినయడవిన్ దరికొని,

మండెడు కార్పిచ్చుమాడ్కి ♦ మారి మనఁగిన

ట్లాండొండనేచి హయ, వే

దండన్య-దనపదాతి ♦ తతిఁ బొడవడఁచెన్. 294

క. కేకయు లేవురబలములు,
నాకులతం బొద మార్గ ♦ తాసారమునం
జీకాకుపటిచె భీష్ముడ
నేకగతులఁ దనరధాబు . నేడైతి మెఱయన్ : 295

క. ఉటక విరాటుబలముపై ,
గొఱియల పిండునకుఁ గవియు ♦ కోల్పులిక్రియ వి
ట్టట గవిసి నదీనూనుడు
నుటుమాడె వినుచ్చరులు వి ♦ నుతి సేయంగన్. 296

తే. ఇట్లు పాండవసైన్యబులెల్లఁ గలఁగి,
యిక్కడక్కడఁబడుచుండ ♦ నక్కజాపు
గడిమి కచ్చెరువడి యొక్క ♦ కడకువచ్చి,
పాండునూనులు నివ్వెట ♦ పాలునొంద. 297

క. శాంతనవుఁడు దేజోదు
ద్దాంతుండై నాపెలుంగు ♦ ధరకెల్లను జా
లింతు నినుఁ డస్తశైలో,
పాంతమునకుఁ జనిన నేమి ♦ యనినట్లుండెన్. 298

క. సోమాన్వయప్రదీపకుఁ
డీమెయిఁ దేజోవిశేష ♦ మెనకం బెనఁగం
గా మెఱయుట గనుఁగొని సి
గ్గై మఱువడుమాడ్కిఁ గ్రుంకె ♦ నర్కుండంతన్. 299

తే. జలరుహాబులు పాండవ • సైనికుల మొ
 గంబులట్టుల విన్ననై • కాంతి దఱిగె
 వారిమనముల భీత్యంధ • కారమడరు
 కరణిఁ జీకటి యెడనెడఁ • గవియుదెంచె. 300

వ. అప్పుడు గయ్యంబు సాలించి. 301

తే. ఉభయ సేనలుఁ దమతమ • యునికిపట్ల
 కరిగెఁ దాతపరాక్రమ • స్ఫురణమునకు
 గురువిభుండును దమ్ములుఁ • బరమహర్ష
 భరితహృదయులై యుండిరి • భరతముఖ్య. 302

వ. అని సంజయుండు భీష్మాహ్వానంబు సెప్పెనని పలుకుటయుఁ
 దొలునాఁటి కయ్యంబున గాంగేయుచేత నట్లయినఁ బొం
 డునందనులు పదంపడి యేమిసేసిరని యడిగిన. 303

చ. నిగమశిఖావిహారమహా • నీయ మునీశ్వర భావనీయ స
 ర్వగురుమహానుభావ మధు • రప్రకటాప్రతిమస్వభావ దే
 వగణనిషేవ్య వారిగిరి • వానవినోదవిభావ్య విశ్వలో
 కగతవపుర్వికస్వర వి • కారవిదూరవిలాసభాస్వరా. 304

క. దూరాంతికదుర్గమవి
 ప్తర సుగమసన్నివేశ • తాపదచలన
 ర్వారంభక నిష్క్రియ సం
 స్కారోజ్జ్వలవిశ్వసంప్ర • కాశనమూర్తీ. 305

మాలిని. నిరతిశయమహత్త్వో ♦ స్నేహ నిర్ధూతదోషా
 విరతిహృదయరమ్యా ♦ వేశ నిత్యప్రకాశా
 భరితభువన తేజో ♦ భవ్యయోగానుభావ్యా
 స్ఫురితగుణసమశ్రీ ♦ పుణ్యనైర్లఱ్యగణ్యా. 306

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర
 బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబయిన
 శ్రీమహాభారతంబున భీష్మపర్వంబునందుఁ
 బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ

హరిహరనాథాయ నమః

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

భీష్మ పర్వము, ద్వితీయాశ్వాసము.

నిర్మాణవిచక్షణ

తానిస్తాపరకటాక్ష ధర్మసరోజా

సీన నిరింజన భక్తో

ద్యావవసంతాయమాన ధరిహరనాథా. 1

—ధర్మజాడు గోపాలదేవుపాలికిం జనుట—

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

తే. అట్లు దశవారు మేలుచే యైనభంగి

వినదృతరాష్ట్రుఁ డాసూత ధనయుతోడ

నెలమి నటమీఁదివృత్తాంత మెట్లు నెప్పు

మనినఁ గురువంశవర్య యిట్లనియె నతఁడు. 3

వ. ఆరాత్రి ధర్మతనయుండు విష్ణుచిత్తుండై తమ్ములం

దగువారలం గూర్చికొని గోపాలదేవుపాలికిం జని యత

నితో నిట్లనియె. 4

చ. ఎరగలిచిచ్చు గాఱడవి • యెల్లను బెల్లుగ నొక్కపాయగా
దరికొని చూపడంచినవిధంబున నిక్కడిసేన యంతయుం
దర మిడి చంపె భీష్ముబల • దర్పమహాగ్రత గంఠె
నింక నే | బిరుదాకొ నీలమేఘ మనఁ • బేర్చి యనిం
దెగటార్చు నాతనిన్.

5

చ. అలవి యెఱుంగ నేరక మహాత్ముని లోకముతోడిపాటిగాఁ
దలఁచితి బేల నైతి శర • తాడనవీడితు లైరి నీమఱం
దులు నమరాపగాతనయు • తోడిరణంబునకున్ దిశాధి
నా | ధులు నఱుమంగఁ జాల రని • తోచుచు నున్నది
నామనంబునన్.

6

చ. అతిని జయించు నంచు మన • మర్జును నెంతయు సమ్మి
యుండఁ గా | నితఁడును సంగరంబున ను • పేక్షకుఁ డ
య్యె వృకోదరుం డొకం | డతఁకిఁ జొచ్చి దోర్బలము •
డావక పోరెడు నేమి సేయు నా | కితనిని నీతనిం దడవఁ
నేటికిఁ గయ్యవుజోలి మానెదన్.

7

క. నరపతుల నెల్ల భీష్మున,
కెరగా నొప్పింపఁ జాల • నే నడవులకున్
మరలం బోయెద నచటం,
దిరిగెదఁ గూరాకు గోసి • తినియెద ననఘ.

8

క. నీమాటమెయిన చేయుదు,
మే మెయ్యది యైన నెందు • నెన్నడు మాకున్
దామోదర యశుభస్థితి,
లేమి శుభము గలిమి నీదు • లీలయ కాదే.

9

వ. చేయం గలపని యెయ్యది పనువు మనినం బద్ధనాభుండు
పాండవాగ్రజున కిట్లనియె. 10

ఉ. నెవ్వగ యింతయేల విను* నీ కెదు రెవ్వరు నీమతమ్ములం
దెవ్వరు నూచినక జగము * లన్నియు గెల్వఁ గలారు లా
వునం | గొప్పిన్ద్రుని నోర్పు రణకోవిదుఁ డై నశిఖరిడి
యేను నీ | కొవ్వనివారి నెల్లఁ గ్రమ * యుక్తి లయం
బొనరింతు నెమ్మెయిన్. 11

క. సత్యపరాక్రముఁ డగునీ,
సాత్యకి బాహుబలుంబు * సమరవిహారా
ద్ధత్యముఁ జూచెను గాదే,
యత్యాశ్చర్యంబు లితని * యశ్రువిధంబుల్. 12

శా. ఉద్యద్విక్రము లై నయీద్రుపద పు * తోస్యోర్వీపతుల్
నిన్ను నం | పద్యోగోజ్జ్వలుఁ జేయఁ బూని కడఁకం* బ్రా
ణంబు లీ నున్న ని | ట్లుద్యోగం బెడలంగ నేమిటికి నీ *
కుర్వీశ వే యేల ధృ | వైద్యముం డొకరుండ విద్విషద
వ * వృంథంబు మాన్పింపఁడే. 13

వ. అనవుడు ధర్మతనయుండు ధృష్టద్యుమ్ను నాలోకించి. 14

ఉ. పాండవసైన్యసంఘపరి*పాలన నేయు నితండ యంచుఁ గృ
ష్ణం డభిషేకసంపదుప , శోభితుఁ జేయఁగ నాధిపత్యము
ద్దండతఁ బూని తీన్మపులుఁ * దమ్ములు నేనును జుట్టి రాఁ
జమూ | మండలి నూలుకొల్పికొని * మార్తుర నోర్చినఁ
గాక యొప్పనే. 15

న. అని యగ్నించినం బొంగి పృవతపాతుగ్నిండు గుంతీపుత్రుగ్నిన
కిట్లనియె. 16

చ. జగ మెఱుంగంగ దోగ్ని ననిఁ ♦ జంపుటకై సృజియించె
ధాత న | స్మగఁటిమి గాఁగ దీని బలు ♦ మాఱు ననంబని
లేదు భీష్మఁ డా | దిగఁ గురుసేనలోన గణు ♦ తింపఁగఁ
బేర్చినయోధకోటి నా | మొగమునఁ బడ్డ నెట్లడరి ♦ ము
టైదనో యటు సూచ చుండుమీ. 17

తే. పృవతకులముఖ్యుఁ డిమ్మొయిఁ ♦ బేర్చి పలుకు
సంగరోత్సాహకరచాక్య ♦ భంగి కవుడు
పాండుసుతులును సకలభూ ♦ పతులు సంత
సంబు నొందిరి హరియుఁ బ్రి ♦ యంబు నొందె. 18

న తదనాతరంగబ యుధిష్ఠిరుండు ధృష్టద్యుమ్నున కిట్లనియె.
ఉ. తొల్లి గురుండు గానవుల ♦ తోడిరణంబున వజ్రపాణికిం
దెల్లమి గాఁగఁ జెప్పె నది ♦ దీ ప్రశరం బగునొడ్డనంబు
శో | భిల్లుచు నైరిదృష్టులకు ♦ భీకర మై చనుఁ గ్రొంచ
నామకం | బెల్లి ఘటింపు నీదువెర ♦ వేర్పడ నమ్మొన
యద్భుతాబుగఁ. 20

స. అనిన విని యతం డట్ల చేయువాఁడ నని పలికె నట్లు
గలక దేరి కృష్ణ వీడ్కొని యెల్లచారల నిజనివాసంబు
లకుం బోవం బనిచి ధర్మతనయుం డభ్యంతరావాసం
బున కరిగెఁ బ్రభాతం బగుటయుఁ బొండవ సైనికుల
ఁడందంబులతోడన యరవిందంబులు వికాసంబు నొందెం
బదంపడి తదీయ ప్రతాపోదయ సహవర్తియగుచు మా

రూఢోదయంబు వెలుంగుటయుం గాలోచిత కృత్యం
 బులు నిర్వర్తించి కాంతేయాగ్రజుండు పెడలఁ గ్రొంచ
 పూహంబు సంఘటించు నెడం జంచుత్వంబు భజించి
 ఫల్గునుండు గాఢీవ కపిధ్వజంబులు మెరయం బొలిచి
 నిలిచెఁ గుంతిభోజండును శైబ్యుండును జత్కుస్థానంబు
 లు దేజరిల్లిరి ద్రువకుండు శిఖకు నమరె వశార్ణశూర
 సేన కిరాతి దేశాధీశులు కంఠాకారంబుఁ దాల్చిరి భీమ
 సేనుండును ధృష్టద్యుమ్నుండును దక్షిణవామ పక్షంబు
 లయిరి సౌభద్రసాత్యకి ద్రాపదేయ పాండ చోళపాం
 డ్యులు భీమసేనువలనను నకులనహదేవ' పైడింబశంబర
 వత్సమహీవతులు ధృష్టద్యుమ్ను దిక్కునం బన్నిరి కేక
 య కాశిరాజులతోడం గూడి విరాటుండు జఘనభాగ
 భంగికి దగి యుండె హూణపతిప్రముఖులు పరివేష్టించ
 వె న్నయి యుధిష్ఠిరుం డొప్పె నివ్విధంబున మోహరిం
 చిన యవ్వడు.

21

—* భీష్ముని ద్వితీయదివసయధ్ధ క్రమము *—

తే పుండరీకంబు లుద్దండ , పుండరీక,

చారుభంగి లేయెండకెం ♦ జాయ నొప్పె

నంత నక్కడఁ గురుబల ♦ మధికరభన,

తుములముగఁ ద్రోచినడలెంచె ♦ సమరమునకు.

ప. అయ్యవనరంబున దుర్యోధనుండు భీష్మద్రోణాశ్వత్థామ
 కృపశల్యకృతవర్చుల నాలోకించి.

22

క. ఒకఁ డొకఁడ పొందువుత్రుల,

సకలబలంబులను గెలువఁ జాలుదు రు

భీకశౌర్యసత్త్వు లందఱు.

నొకతల యటె మిమ్ము నోర్వొ • నోవు.

క. ఐనను గ్రొంచవ్రూహ వి

ధావంబున మోహరించి • దారుణచారు

సానక మై కుంతీనుత,

సేన వొలిచె మనము నివ్వి • శేషంబునకుఁ.

25

క. అరురూపము లగుమాతొ ,

క్షణముల్ ప్రస్ఫురితములు దృ • థంబులుగాఁ దీ

ర్చినఁ గాక తెఱంగ గగునే,

యచి మొన లేర్పఱిచె గౌర • నాన్వయముఖ్యా. 26

చ. దుశ్శాసనవిక్ష్ణ విదాసువిందులును శరార సేనయవనత్రిగ
ర్తకుకుదు దేశంబుల వారలొక్క వలసను ద్రోణాచా
ర్యుండును గూతల దశాక్షరర్థులును గాంధారిసింధు
సావీరవతులునొక్కదిక్కుననుభీష్మండుమహాసైన్యముతో
నడుమనుంగా మూడు మోహరంబు లయ్యెఁ గృతవ
ర్మయు శల్యుండును నశ్వేత్తి కాశ్మీరులుం గొందఱు ద
మ్ములుం దానును మానవేంద్రుండు వెనుకదెస నిలిచె
నిశ్చైఱంగున రెండుబలంబులు నాయితంబులై శంఖభేరి
మృదంగాది తూర్వస్వనంబులు సెలంగ నొడొంటిం గ
దియ నడచె ననిన విని ధృతరాష్ట్రుం డివ్విధంబునం

గదిసి యెవ్వరెట్లు గయ్యంబు నేసి రని యడిగిన నతనికి
సంజయం డిట్లనియె. 27

తీ. ఏచి దుర్యోధనుండు చే ♦ వీచి యెలుగు
సూపి పురికొల్పు నెంతయు ♦ నేపు మిగిలి
మనబలంబులు పాండుకు ♦ మారసైన్య
సమితితోఁ దాఁకె నత్యంత ♦ సంకులముగ. 28

వ. అట్టియెడ. 29

ఉ. తెక్కలుసించి కంఠమున ♦ తేకులు వాపి శిరంబు న్రచ్చి
పే | రుక్మనఁ గ్రొంచచంద మగునొడ్డు గలంగఁగఁజేసి
భీష్ముఁడే | దిక్కునఁ దానయై దిశలు ♦ దీటుకొనన్ శర
కోటి నింపఁ గెం | పెక్కిన కంటిక్రేవ చెలు ♦ వెక్కుడు
సేయఁగఁ గ్రీడి కృష్ణుతోన్. 30

—* అట్లునఁడు భీష్మనిమిదికి రథంబు నోలించి విజృంభించుట *

మ. మనసేనఁ గలఁగంగఁ జేయుచు మదిన్ ♦ మందాకినీ నం
దనుం | డు ననుం గైకొన కున్నవాఁ డితని యా ♦ టో
పం బడంగించెదన్ | నిను మెప్పించెదఁ జూడు ఖేచరులు
వ ♦ యింపన్ విజృంభించెదన్ | దనుజధ్వంసి రథంబు వే
పఱపు ము ♦ ద్యద్విక్రమప్రక్రియన్. 31

క. అనిన విని విష్ణుఁ డాజి

ష్ణునిఁ గనుఁగొని యేను నీమ ♦ నోరథము తెఱుం
గునకుఁ దగ రథము గడపెద

విను తిరమై నాదుపలుకు ♦ వీరవినోదీ. 32

చ. గజబిణి లేక యుబ్బక య ♦ ఖాడిశశౌర్యము నశ్రువీర్య
ముక్త | భుజబలముం బొగడ్తవడ ♦ భూపరాక్రమశాలి
భీష్మ న | క్కజముగఁ దాకి యద్రేన న ♦ కంపితులై
నడఁ తెంచుశల్యకుం | భజకురురాజు లచ్చెరువు ♦ పాటు
భయంబును బొందఁ జేయుమీ. 33

వ. అని పలికి యుచ్యుతుం డుచితరయంబున రథంబు నడన
ధనంజయుండు దన కడ్డంబైన శూరసేనసేనా కాననంబు
పటు బాణపరావర యను మహానాత వేగంబున బడలు
పడం జేయుచుఁ గవిసినం గని గాంగేయుం డెదిర్చి పేర్చి
ఔబ్బదేడు క్రూర నారాచంబు లేసిన నప్పుడు గూడుకొని
ద్రోణుం డిరువదేనింటను శారద్యతుండే నూటను విక
ర్ముండు మూటను శల్యుండు దొమ్మిది టను దుర్యోధనుం
డఱుగది నాల్గింటను రభసోల్లాసంబున నేసిన. 34

క. అవియెల్లను బైఁ గురియఁగ.

నవికలమూర్తియగు ననిమి ♦ పాధిపతనయు

డనిరళవర్షము మీఁదం,

గవియంగా నొప్పునగము ♦ కరణిం బొలిచెన్

35

వ. ఇట్లు సుసిరుండై.

36

సీ. ఇరువదేనమ్ముల ♦ సురనదీనందను

ద్రోణుని నఱువది ♦ బాణములను

దొమ్మిదిసునిసితా ♦ శ్రుమ్ములఁ గృపుని వి

క రశల్యుల విశి ♦ ఖత్రయముల

రాకాజు నైదు నా ♦ రసముల నొప్పించె
 నప్పడు గడగె నా ♦ తృకియు మత్స్య
 జనపాలకుండు ధృ ♦ ప్త్యచ్యుమ్నడును ద్రౌప
 దీనూనులును సుభ ♦ ద్రాసుతుండు

కే. భీష్మనకుఁ దోడుపడువారి ♦ బెట్టుదాక
 నతెఱుఁ ఫల్లును నేబది ♦ శిశిరముల
 నేసి పేర్చినఁ గౌరవు ♦ లెల్ల నార్య
 నుఱక యాతఁడు గురుసేనఁ ♦ దజియఁజొచ్చె. 37

ప. ఇట్లు క్రేడించి గాంగేయుడించి గాండీవి దనయరదంబు
 రయంబున. 38

క. పఱపి రథికులను సూతుల
 నఱికిన మోడుపడియుండె ♦ నానారథముల్
 వెఱచఱచిరి కురువీరులు
 పఱిపఱియై మనబలంబు • భయముంబొందెన్. 39

ప. అట్టియెడ నీకొడుకు నీతండ్రితో నిట్లనియె. 40

చ. తనభుజసార మేర్పడఁగదర్పితుఁడై మనయందుఁ జేయఁ
 గల్గిననృపకోటిన్లెల్ల నవశీలమెయిన్ మును మించి త్రుంచె
 నర్జునుడదె నీవునూడ ననఁరూపమె నీకిది మున్న కర్ణ
 భండనము దొలంగఁ జేసి తక • టా యిటులొప్పరికింపఁ
 బాడియె. 41

ప. అనిన విని యనిమిషనదీనందనుం డితం డింత యొప్పనిపల్కు
 వల్కునేయని మనంబునం గుత్సించుచు భీభత్సుదెనకు

నడచుటయు దుర్యోధనవికర్ణులు వలపటను గురుపుత్రుండు
దావటను గూడుకొని యాక్రీడిపైఁ బటు శరపరంపరలు
వరఁగించి ధతనికి నన్నలుఁ దమ్ములు బాసటయ్యి కిడంగి
కవిసి రిట్లు దొరలు దలపడిన నిరుపాఁగును జిందమ్ములు
గర్జిల్ల సందడికయ్యుంబుగాఁ బెనంగిన గాండీవి గాంగేయు
లొండొరుల చఁడ బాణంబులఁ మ్రుంచుచు వర్మంబులుసిం
చుచు నొకళ్లొకళ్ల వెలిమావులం బడగలం దాకనేయుచుం
జేరి పోగునమయంబున.

42

జే. ఆపగానందనుండు ము . రారియురము

బాణవితతిని భేదింప ♦ శోణితమునఁ

దోఁగి యతఁ డొప్పెడలిరాకు ♦ దుఱుగలింప

మెఱయునవపారిజాతంబు ♦ తెఱఁగుదాల్చి.

43

క. కనుఁగొని కోపంబున న

ర్జునుఁ డమరనదీతనూజు ♦ సూతుని నొప్పిం

చిన నాతఁ డతనియరదము

మునుఁగంగఁజేసి బాణ ♦ ముల వెల్లువలన్.

44

క. ఆవెల్లువ శరజిహ్వలఁ

ద్రావి ధనంజయమహాగ్ని ♦ దరికొని కవിയం

గా వెగఁదొందెడుకరుబల

దావము శాంతనవుఁ డంబు ♦ దముక్రియఁ గాచెన్.

45

వ. ఇతైఱంగున నెక్కువదక్కువలులేక యక్కజంబుగాఁ

బోరువారిం జారణసిద్ధ గంధర్వాదులు గనుంగొనుచుండి

తమలో నిట్లనిరి.

46

ఉ. ఒంజొరుచంపవిక్రమము ♦ లోర్తురు వీరలకాక వీరితో
 నొంజొకరుండుమార్కొనఁగ♦నోపు నెవ్వానికృతాంతుడైన
 నాఖండలుడైన నివ్వధపుఁ ♦ గయ్యము లెక్కడనైనఁ
 గంటిమే|పాండవ కౌరవోత్తముల ♦ బాహువిలాసము లిట్లు
 లుండునే. 47

— ధృష్టద్యుమ్న ద్రోణాచార్యుల యుద్ధము —

వ. అనియగ్గించిరంత మార్తాండుండు గగనమధ్యవర్తి యయ్యె.
 నప్పడు ధృష్టద్యుమ్నుండు ద్రోణాచార్యుపయిం గవిసిన
 నతండు. 48

తే. సూతునొక్కవాలమ్మున ♦ స్రుక్క నేసి
 యశ్వముల నాలుగింట ను ♦ బృడఁగఁజేసి
 సిడము నడిమికి వెనఁద్రుంచె ♦ వెడఁదవాతి
 దొడ్డతూపునఁ గురుసేన ♦ దొంగలింప. 49

క. ఆధృష్టద్యుమ్నుండు న
 క్రోధుండై బాణవితతి ♦ గురిసిన దృఢసం
 వేధంబగునారస ము
 య్యోధాగ్రణి యేసినఱకె ♦ నుఱకయతండున్. 50

క. ఆచార్యుఁ దీవ్రఘననా
 రాచము లేయంగఁద్రుంచె ♦ గ్రక్కున నవి వ
 మ్రై చెడిపోయిన నార్చెం
 జూచి భవద్బలముఁ బొందు ♦ సుతసైన్యంబున్. 51

వ. ద్రోణుండలిగి శరాసనంబు ద్రుంచిన. 52

ఆ. పార్వతుడు శక్తిఁ ♦ బరంగింప నతఁడు ము
త్తునియఁజేసె మఱియు ♦ ద్రుపదసుతుఁడు
పెక్కుశక్తులొక్క ♦ పెట్ట వైచినఁ
దునుమాడెరయము మెఱయ ♦ నగ్గురుండు. 53

శే. వృషతపాత్రుండు గదవైవఁ ♦ బిడుగుఁబోలె
నడగునెడఁ బొడిగాఁజేసె ♦ నస్త్రుగురుడు
భల్లముల గట్టిమైమఱు ♦ వెల్లఁజించి
యతని నెత్తుటిలో ముంచె ♦ శితశరముల. 54

ఉ. ఒండొకచాపమెత్తుకొనియుగ్రత నావృషతాన్వయాగ్రగ
ణ్యుండడరించునారసము ♦ లుచ్చించనంగ గురుండుగ్రోవ్వి
రుల్ నిండినకింశుకంబురమణీ ♦ యతఁజూడఁగ నొప్పివానివి
లెండియు రెండు సేసి యవ ♦ లీల హయంబుల నూతుఁ
జంపినన్. 55

మ. విరఘుడై పొలిలోని బంటుతనమున్ ♦ వేగంబునొప్పంగ
బి | ట్టరదంబున్ డిగునవ్వు చేతిగద ను గైరాల నేసెన్ ధను
ర్గురుఁ డవ్వీరుఁడు వాలునుం బలకయున్ ♦ ఘోరాకృతిం
బుచ్చికొం | చురయంబారఁ గడంగి బెట్టడర సఁక్షోభించె
నీసైన్యముల్. 56

క. గురుఁ డనునురుతరగిరి ని
మ్రరభంగిం బుట్టివచ్చు ♦ సునిశితబాణా
త్కరచండవేగనదికి నె
దురు చనరాదయ్యె నపుడు ♦ ద్రుపదసుతునకున్. 57

క. గతి గుడియుఁ బైఁచొరఁగెడు

శివశరములు పలక జడియఁ ♦ జేయుచు ద్రుపద

క్షీతిపతిసుతుఁడు మెఱియఁగ

నతిరయమున ననిలతనయుఁ ♦ డడ్డముసొచ్చెన్.

53

చ. ఇట్లు సొచ్చి వృకోదరుఁడు గురుం గ్రూరాస్త్రసప్తకం

బున నొప్పించి పాంచాల పతిసుతు నొంజొక యరదం

బెక్కించుటయుఁ గనుంగొని నీకొడుకు కళింగపతికి

జేయి వీచి వాయుతనయుం దలపడ నియోగించిన నతఁడు

మహాసైన్య సహాయత్వమునం బేర్చి భీమసేనుపై నురవ

డించి నడచెఁ గుంభనంభవుండును విప్రుభితుడై విశాల

ద్రుపదులం దాఁకె ధర్మతనయుండు ధృష్టద్యుమ్నుల గలిపి

కొని వెన్న దన్ని నిలిచెఁ జేదికరూశ జేశంబులబలంబులు

మహాబలనంకను ముందటికివచ్చె నట్టియెడ.

59

తే. అడరెఁ గాళింగనాయకుం ♦ డగుశ్రుణాయు

వునకుఁ దోడయి వీకమై ♦ దననిపాద

సైన్యమును దాను భీముపై ♦ సరభసముగఁ

గేతుమంతుండు ఫణిరాజ ♦ కేతుఁడలర.

60

క. భీముని ముందటిబల ము,

ద్దామతఁ గాళింగసేనఁ ♦ దలపడి హేతి

స్తోమావృతమై వ్రాలెను,

భూమిపము సగము సగము ♦ పొలుపటి చిటిగెన్,

61

ఆ. మదము మిగిలి కేతు ♦ మంతుఁడు గాంతేయు

పైకిఁ గవిసి యతని ♦ బాణశిఖల

మ్రుందిపోయెఁ గడఁగి ♦ మంటలో నుఱికిన,
మిడుతవోలె మెలఁగ ♦ మిడుకలేక.

62

చ. పవనసుతుం గళింగవర ♦ పాలసుతుం డగుశక్రదేవుఁ డు
గ్రవిశిఖవృష్టిఁ దేల్చి తుర ♦ గంబులఁగూల్చిన గ్రోధదీప్తు
డై | యవిహతభంగి భూరిగద ♦ నాతఁడు వైచిన్ఁగూలె
వాఁడు ఏ | బ్రచివారిఁ గూలుశైలమున ♦ సారథి కేఱు
యుతంబుగా నిలన్.

63

వ. ఇవ్విధంబున నద్భుతభయావహం బగు షరాక్రమంబునం
బేర్చి భీమసేనుండు ఘటితకాంచవ బిందునందోహ సుంగ
రంబును దృఢవిశాలంబును నగుపలకయుం గల్పాంతకృ
తాంత జిహ్వభీలం బగుకరవాలంబును బుచ్చికొని హతి
హయం బగు నరఁకుంబు డిగ్గిన.

64

ఆ. కొడుకుపాటుఁ జూచి , కోపించి కాల్చిగ,
ఉతి రయమునఁ దేరు ♦ వఱిపి భీముఁ
బొంబి పిడుగుఁ గొదఱు ♦ వోనినారసము బి
ట్టేసె నది యతండు ♦ వ్రేసెఁ దునియ.

65

క. మదమున శ్రుతాయు వొక్కటఁ,
బడునాలుగు తోమఠములు ♦ వరఁగించిన నే
ర్పొదవఁగఁ బవనజుఁ డస్మిటిఁ,
జిదురుపలుగఁ జేసె ఖడ్గ ♦ చిక్రవిహతులక.

66

భీమసేనుని చేత భానుమంతుండు సచ్చట.

వ. అప్పుడా కళింగవతియనుజుండగు భానుమంతుండు దంతిని
కరంబుతో నగ్రజునకుం దల మిగిలి పవమానసూనుపై

నడచి నిజభుటలకుం దలకడచి యతనిమేన నా రాచంబులు
నాటినుచు గదిసి తనయెక్కినయేనుంగు నేవునం బు!
కొల్పిన. 65

శా. కుంతీ సూనుడు సింహనాదమున ది ♦ క్కుల్ పిక్కట
ల్లంగ దు | ద్రాంతస్సారగతం గరిగదిసి రా ♦ ద్రస్సూర్తి
లంఘించి త | ద్ద్రాంతంబుల్ వెస నెక్కిత్రోక్కి తునిమెక
♦ భారాశరక్తచ్ఛటా | క్రాంతంబై నభమొప్పు వాని
బటుఖ ♦ డ్ల స్సారధారాహతిక. 66

న. ఇట్లు భానుమంతు నంతకుపురికిం బనిచి. 67

తే. మలగి గజకంధరము ద్రుంచి , తొలంగ నుజికి
కేపు దళు కొత్త వాలుశో ♦ క్రేళ్లువాటు
నావృకోదరుపై గవి ♦ యంగ జేయి
వీచె నేనకు గాళింగ ♦ విభుడు గడగ. 70

న. ఇట్లు శ్రుతాయువు నేయి వీచిన దచ్చతురంగంబులు
వొదిలినం బవనతనయుడు నిజభుజశిఖరంబులు పింగ
దాను బాదచారి యగుటయు నొంటి యొనతెఱంగును
దలంపనిదర్పంబునంబేర్చి రణక్రీడకుం జొచ్చి కరవాలంబు
శుండాలకుంభస్థలంబులు వగులవ్రేసిన మెడదూటి మొదుకి
నైనం గేతుదండంబులు నఱకి చులుకం జేయుచు రథిక
సారథి సహితంబుగా సరదంబులు చక్కడచి మొక్కలు
వోయిన నస్థిసారంబు లగునశ్వశరీరంబులు గోసిపాటవైచి
వాడినేయుచు నుబ్బున గుట్టంబుల కుజికి బడలుపడ నట
ముటి వినరిన నోర వోయిన సురియు జెరివి యవలీల

గాలుబలంబులపైఁ బడి చక్కఁజేయుచు ఘటియు నానా
ప్రకారము లగుచిత్రవధవిహారంబుల నమ్మోహరంబువిఘ్న
టిత విభ్రాంతపలాయితంబు గావించి యపరాహ్ణంబునం
గళింగసతం గవియునవసరంబున.

71

జే. వివిధసన్నాహాయుతముగాఁ ♦ బవనతనయు

తేరు దగురథ్యములఁ బూన్చి ♦ తెచ్చి సూతుఁ

డతనిముందట నిలిపిన ♦ నతఁడు వాని

నాదరంబునఁ గనుఁగొని ♦ యరద మెక్కె.

72

ఉ. చాపము వేడ్కఁ బుచ్చికొని ♦ సజ్యము నేయునెడం గ

ళింగుఁ డ | ప్రాపనదీప్తపుంఖనవశాతశరంబులు నాటనేసి

నం | గోపితుఁడై కడంగి బరిఁగోలలపోటుల నుగ్రవారణా

టోపము వేర్చునట్లుగఁ గ ♦ డూ వన డగ్గఱి భీముఁ

డుద్ధతన్.

73

ఆ. అయిదునారసముల ♦ నాతనిఁ జదికిలఁ,

బడఁగ నేసి మూర్ఛ ♦ పాలు నేసి

నుతనిచక్రరక్షు ♦ లైనననత్యుని సత్య,

దేవుఁ జంపి నభము ♦ దివుర నార్చె.

74

వ. అట్లు శ్రుతాయువు మూర్ఛిల్లినం దదీయసారథి రథంబు

దొలంగం దోలికొని పోయినఁ గర్ణ భారుండు లేనియాన

పాత్రంబుంబోలె దబ్బలంబు దిరుగుడువడియె నప్పుడు

కిమ్మిరవైరి శంఖంబు పూరించిన.

75

క. చిని గాంగేయుం డడరినఁ,

గని ధృష్టద్యుమ్నుఁడును శి ♦ ఖండియు నరిభం

- జనుఁ డగుసాత్యకియు మరు,
త్తనయుఁ గడచి యతనిఁ దాకి ♦ దర్ప మెలర్పన్. 76
- తే. వెడిదముగ నేయ రథముల ♦ పిండు మఱియుఁ
గవిసి తోడ్పడ నతఁడు శి ♦ ఖండి యొకఁడు
దక్క నందఱు తనువులఁ ♦ బెక్కు నిశిత
విశిఖములు నాటి బకరిపు ♦ వెగడుపఱిచి. 77
- న. అతని యరదంబు గుఱ్ఱంబులం గూలసేసిన నతండుకోపించి.
క. ఘనశక్తివై వ నది శాం
తనవుడు ముత్తునియనేయ ♦ దానం గోపం
బినుమడిగా నుజ్వల గదఁ
గొని యరదము డిగ్గి కవిసె ♦ ఘోరాకృతియై. 79
- క. తదవసరంబున సాత్యకి
మదమునఁ గాంతేయుఁ గడచి ♦ మంత్రంబున బె
ట్టిదముగఁ బడవెచిన యొ
ప్పదమున నస్త్రమునఁ గూల్చె ♦ భీష్ముని నూతున్. 80
- వ. ఇట్లు సారథి వడుటయు. 81
- తే. వాయువేగంబులైన త ♦ ద్వాహనములు
భీష్ము తేరెత్తికొని పాఠఁ ♦ బృథివి యద్రువ
నవుడు మనసైనికులు గీచ ♦ కారి నెదుర
నలికి పాసిన బయలయ్యె ♦ నతని మునుము. 82
- వ. అట్టియెడ ధృష్టద్యుమ్నుండు గారవంబున నమ్మారుతిం దన
రథం బెక్కించికొనియె నంతఁ గృష్ణానుజుండు దన తేరు
సేరం దెచ్చి యా పృకోదరు నుపలక్ష్మించి. 83

ఆ. ఒంటిమైఁ గళింగు ♦ నురపడిఁ దలపడి
పుత్ర సోదరాప్త ♦ భూరి సైన్య
క్రీనుఁజేసి కౌర ♦ వానీకములు నూడ
నుఱక భంగపెట్టి ♦ పఱపు టొప్పె.

84

న. అని యగ్గించె నంతం గడంగి వచ్చు శల్య కృపాశ్వత్థా
మలం గని పార్వతుండు దన యరదంబున నున్న భీమసే
నుని నవినయంబుగా డించి నీవు నన్న వెన్ను దన్ని చూ
డుమని పలికిన యద్దెసం దేరు పఱపి యశ్వత్థామ రథ్యం
బులఁ బది బాణంబులం బడ నేసిన నతండు శల్యుని రథం
బుపైకిం బోయి పాంచాలపతిసూను మేన నిశితాశ్రుం
బులు నినిచేఁ దక్కటి యిరువురు నట్ల చేసి రివ్విధంబున
నమ్మువ్వరచేత నతం డొక్కరుండును బాదువంబడి
యుంట దవ్వలం జూచి విజయనందనుండు నిజస్యందనం
బు దోలికొని వచ్చి కృపాశ్వత్థామలం దొమ్మిదేసి య
మ్ముల నొప్పించి మద్రపతి యంగమునఁ బంచవింశతి
విశిఖంబులు నాటించె వారును నతనిఁ బండ్రిండు పం
డ్రిండు శరంబు లేసి రాసమయంబున భనదీయ పా
త్రుం డగు లక్ష్మణ కుమారుం డయ్యభిమన్యుం దలపడి
మర్మభేదు లయిన నారాచమ్ముల నొప్పించిన నతం డక్కు
మారుఁ బంచాశత్సాయకంబులం గప్పి తన హస్తలాఘు
వంబు ప్రకటించిన.

85

శే. లస్తకంబున కొలఁదికి ♦ లక్ష్మణుండు
వెడఁదయమ్మున వభిమన్యు ♦ విల్లు దునియ

నేసి యార్చిన గౌరవు 1 లెల్ల నార్వ
నతఁడు వేఱొక బలువించు ♦ నతని నొంచె. 86

క. తెనయుఁడు నొచ్చిన మర్యో
ధనుఁ డస్తునతనయుమీఁదఁ ♦ తనతే రలుకం
జన నిచ్చుట గనుఁగొని శాం
తనవనోణముఖ రథిక ♦ తతి వెనుఁ గవిసెన్. 87

క. అఱిముఱి నడరిన రథికుల
తఱచునకు సుభక్తకొడుకు ♦ దలఁకక తా నం
దఱ కన్నిరూపులై యే
ఁదఱ నవ్వుచు నేటులాడె ♦ ధీరత మెఱయన్. 88

వ. తదవసరంబున. 89

మ. కనిజేరువ్వరవీడిఁ దోలుకొని యా ♦ కౌరవ్యసైన్యంబు న
జ్జననాథుం దటినీతనూజు గురుఁ జం ♦ చద్యాణ వర్షంబులన్
మునుగొజేయుచు దేవదత్త మెలమిన్ ♦ మ్రోయించుచున్ సంగరా
వనియల్లాడవియచ్చరుల్ వొగడవివ్వచ్చుండువచ్చెన్ వడిన్.

వ. అంతయుం గనుంగొని యుధిష్ఠిరుండు గడంగి నేనలకెల్లను
జేయివీచిన నొక్కపెట్ట యురవడించి కురుసైన్యంబు దలం
కం దలపడియె నప్పుడాదిత్యుం గప్పి ధరణిరేణువులు చీక
ట్లుగవియింపం గరి తురగ నరగాత్ర గళితరుధిర ధారా
సారంబది యడంగునట్లుజేసె నంతనర్జును వివిధబాణపాతం
బులఁ గౌరవానీకంబునం దునియలైన శరాసశరకరవాల
పరిఘ పరశ్వధాదులును బఱియలయిన హరి శిరః కుంభి
కుంభ పదాతకపాల ప్రభృతులునుదుమురులైన రథాంగ

ధ్వజచ్ఛత్తచామర ప్రముఖంబులుం గలిగి కయ్యంపునేల
కరంబు ఘోరంబయ్యె నట్టియెడఁ నమమి,ది మానుసులు
వడినం జెడి తిరిగెడు హయ గజ స్తందనంబులు దురంగ
మాతంగ స్తందనంబులు రూపఱిన నేపఱి మెలంకునయ్యె
యాలోహకులునునై యాకులతంబొంది మనబలంబు దెలి
మరల వెఱచఱచి కనుకనింబఱచినం శృష్టార్థులు పాంచ
జన్యదేవద త్తంబులు పూరించిన ఘండాకినీ నందనుండు
గుంభసంభవున కిట్లనియె.

91

తే. కృష్ణసారధ్యమున నొప్పు ♦ క్రీడి యిపుడు .

కౌరవానీకముల నెల్లఁ గసిమసాగి

కృష్ణసారధ్యమున నొప్పు ♦ క్రీడి యైన

నెట్లు సేయంగవలయుఁ దా నెట్లు సేసె.

92

క. విను మలుక వొడమి మిక్కిలి

కను దెఱచిన త్రిపురవైరి ♦ కైవడి యాయ

ర్థునునందుఁ దోచుచున్నది

మన మొనలుక వశము గావు ♦ మరలుపు మింకన్. 93

వ. పోక నిలిచిన బలుమానుసులుం బెద్దయు డస్సి యోహ
టించిన యట్లున్నవారు వారిజమిత్తుఁడు నపరగిరి శిఖ
రంబునకుం జేరె నేటికిఁ గయ్యంబు సాలిత మని చెప్పి
యతం డియ్యకొన నెల్లవారలం దినియ నియమించి నడ
పించె నప్పుడు పాండవులు పాంచాల మాత్యాది పరి
వార సహితంబుగా నార్పులు సెలంగి నింగి ముట్ట మరలి

రిట్లు పెండవనాటి సాధ్యాసమయంబున రెండు దెఱంగు
లవారును నమ వ్రమ శిబిరంబులకుం జనిరి మఱునాడు. 94

—* భీష్మ ప్రవీణునివన యుద్ధము *—

క. లేపకడ రథసమున గం

గాపుఁట్రుండు సేనఁ గూర్చి ♦ గరుడవ్యూహం

బేపారఁ దీర్చుకొని ము

క్తై పాలుపును బలుపు మెఱయు ♦ నట్లుగ నిలిచెన్. 95

వ. దానికి దోణ కృతపర్మలు కన్ను లయిరి కృపాశ్వత్థా
మలు శిరం బయి నిలిచిరి త్రిగర్తులతోఁ గూడి భూరి
శ్రేవశ్వల్య భగదత్తులును సౌవీరజయద్రథులును గంభీర
త్వంబునొందిరి మనుజపతి యనుజులుండానును వెన్నయ్యె
విందాను విందులుం గాంభోజుండును శూర సేనుండునుం
బుచ్చంబైరి మాగధకళింగాది గణాబులు దక్షిణ పక్షం
బయ్యును గర్ణాట కోసల ప్రముఖ నికాయంబులు వామ
పక్షం బయ్యును బొలిచిరి తక్కునుంగలవారలుఁ గలయం
బన్ని రంతం బాండవబలంబులును భండనంబునకు వెడలె
నయ్యవనరంబున నర్జునుండు. 96

క. మన మొనఁగని ధృష్టమ్య

మున కిట్లనుఁ బన్నబంపు ♦ మోహరమధేం

దుని చందఁబున దుర్యో

ధను సైన్యముఁ బొదువు ననువు ♦ దలకొనవలయున్. 97

వ. అనిన విని యతం డట్లచేసిసం బాండ్యమగధబల పరివృ
తుండై భీమ సేనుండు దక్షిణశృంగంబున నిలిచెఁ దదనంత

రింబ విరాటద్రుపదులును మఱియునీలుండును గాశకరూశ
గణసమేతుండై ధృష్టకేతుండును నిలిచిరి శిఖి డి సహితుం
డగు ధృష్టద్యుము ముగ్ధుడొని యుద్ధిష్ఠిరుండు శుండాల
మాలికా భీలంబుగా మధ్యప్రదేశం బలంకరించె నవ్వలన
సాత్యకి మొదలుకొని యెలిన కవలును ద్రాపదేయులు
నభిమన్యుండు ఘటోత్కచుండఁ గేకను పతులుం బన్నిరి
నగల లోకంబులకు రక్షకుండైన రాజీవాక్షుం డెవ్వనికి
రక్షణం బొనర్చు నట్టి రథిక్రశేషుండు డాపలి కొమ్మునం
బన్నెఁ దక్కటి దొరలుం గలయ మోహరించి లిట్లుభయ
పైన్యంబులు సన్నద్ధంబులయి నడచి నిస్సాణాదుల రావం
బులు సెలంగ రాద్రంబు దలకొనం దార్కొనియెఁ దత్ప్ర
మయంబున ధనంజయుండు మన పదాతులు బడలు వడఁ
దన రథంబు వఱపించి శరణులు నిగిడించి.

98

౪. అరదములు రథిక్రవరులును

హరిసారథి కేతుసహితః • మై పొడిపొడిగాఁ

గరులును జోదులు డొల్లఁగఁ

మరగంబులు రావుతులును • శుత్తునియలుగాన్.

99

౫. చేయఁ దొడంగిన గాంధా

రేయులు వెస నొక్కపెట్ట • రేగి యతినిపైఁ

గోయని కవిసినఁ గని కొం

తేయులు నందఱుఁ గడంగి • తేరులు వఱవన్.

100

౬. కని తమకించి బలంబులు రెండును గలయక బెరయఁ

గెందూళి యెగసిన.

101

క. నామములఁ బితృపితామహ

నామంబులఁనుగ్రబిరుద ♦ నామంబుల స్థా

గ్రామికు లెఱిగింతురు దము

నామొన నీమొనను జూపు ♦ లడరిక యున్నన్. 102

తే. ఇన్విధంబునఁ గ్రందువా ♦ టీత యైన

భీష్ముకడఁక నీసైన్యంబు ♦ భీముబలిమిఁ

జేసి యాసేనయును నట్లు ♦ సిక్కువడక

పోరె నే మని చెప్పదుఁ ♦ గౌరవేంద్ర. 103

క. శోణితము వెల్లి గవిసిన

రేణు వడంగుటయు మొనలు ♦ ప్రియపడి వెన గీ

ర్వాణాశురసమరముక్రియ

బాణాదినిశాతహేతి ♦ పంక్తులు మెఱయన్. 104

వ. పెనంగునట్టియెడ గాంగేయుండును గురుండును బురుషు

త్తుండును సైంధవుండును సౌబలుండును వికర్ణుండును

బాండవసేనపయి నడరిన భీమసేన ఘటోత్కచ సాత్యకి

శైబ్యచేకితానద్రావదేయులు వారిం దలపడినం బోరు

ఘోరంబయ్యె నప్పడు రథబృందంబులతో భవదగ్రనంద

నుండు వాయునందవ తదీయనందను లున్నయెడకు నురవ

డించినం గని భీష్మద్రోణులతని మించి వారలం దాఁకినం

జూచి నవ్యసాచి యగ్రజు నగ్రభాగంబునకు వచ్చి. 105

క. భూరిశరాసారంబునఁ

గౌరవులకడంక యుడిపె , గాంధార బలాం

భోరాశిఁ దఱియఁ జొచ్చిరి

వీరాగ్రణి సాత్యకియును ♦ విజయసుతుండున్. 106

క. పొదవికొని శకునిబల ము

న్మదగతి సాత్యకి రథంబు ♦ నఱకిన నాతం

డది దిగ్గదాటి ధైర్యా

స్పదమతి నభిమన్య తేరి ♦ పైకిం జనియెన్. 107

క. వారిరువురుఁ జలమున గాం

ధారపతి వ్రముఖ రథిక ♦ తతులంజంచ

న్నారాచతతుల నొంచిరి

కూరతఁ గవిసెక్ యుధష్ఠి , రుండు భీష్ముపయిన్. 108

క. భూరిబలఘోర మగునా

భూరమఘుని కోలుతలకుఁ ♦ బోవక భీష్మ

స్సారబలము ద్రోణుని వో

స్సారంబును నచ్చి నీదు ♦ పైన్యము పెనగెన్. 109

దుగ్యోధనుఁడు భీమునితో యుద్ధమునేసి మూర్ఖిల్లుట.

చ. తదవసరంబునం బతి యు ♦ దగ్రత భీమునిఁ దాకి విస్ఫుర

త్ప్రదరములేసినన్ నగుచుఁ ♦ బాండవవీరుఁడురాజుమేన బె

ట్టిదమగుబాణమొక్కటివ ఁడింగొనితూటఁగ నేయఁ దేరిపైఁ

జదికిలఁబడ్డమూర్ఛ నృవ ♦ సత్తము లేవఁగనీక కప్పినన్.

ఆ. సంభ్రమమున నవుడు ♦ సారథి యచ్చోటు

దొలఁగఁ జెలుచఁ దేరు ♦ దోలుటయును

గని భయంబు నొంది ♦ కలఁగి యొక్కుమ్మడి
బలము లెల్లఁ దెరలి , పాటఁ జొచ్చె. 111

క. వెనుకొని విడిగిన సైవ్యము
గనుకనిఁ బాటంగఁ జేసి ♦ క్రూరోక్రోధేకం
బున ధృష్టద్యుమ్నుండును
దనకెలనం దఱుమ వాయు ♦ తనయుం డెగఁచెన్. 112

క. అడలిచి ద్రోణుఁడు భీష్ముఁడు
మచమున నిలు నిలు మనంగ ♦ మఱియును మొగక
ట్టద సేన భీమసేనుఁడు
గదిసి పిఱుద నంట నార్వఁ ♦ గౌరవనాథా. 113

క. సభయ నుయి శకుని సైవ్యం
బభీమన్యుఁడు సాత్యకియు ర ♦ యంబునఁ దోలం
బ్రభ సెడి పఱచుట గని యా
వభువు చలం బెడలి విడిగె ♦ బంధులుఁ దానున్. 114

క. ఊర్జితశాత్రవసేనా
దుర్జయుఁ డగు నర్జునుండు ♦ దోర్బలలీలా
స్ఫూర్తితుండై యొక్కదెసక
గర్జారోద్రముగఁ దోలెఁ ♦ గౌరవబలమున్. 115

తే. అంతఁ దెప్పిటి నీకొడు ♦ కనికి రథము
దొలఁగఁ దెచ్చుట గనుఁగొని ♦ యలిగిసూతుఁ
బలికి సరభసముగ నడు ♦ కలని కేఁగి
యెలుఁగు సూపిన బలములు ♦ నిలిచి పొదివె. 116

జే. ఉన్న చోటన కదలక ♦ యున్న ద్రోణ
భీష్ములును గోలుతల సేయఁ , బెరిగి సేన
చంద్రుఁ డుదయింపఁ బెరిగిన ♦ శరధియట్లు,
దోడుతోడుతిఁబొంగారి ♦ చూడనొప్పె. 117

వ. ఇట్లు బలంబుల నిలిపి సుయోధనుండు సత్వరంబుగా భీష్ము
ద్రోణులపాలికిం జని వారలతో నిల్లనియె. 118

ఉ. ఉక్కున మూఁడులోకములు ♦ నొక్కటఁ దాఁకెనయేనిఁ
బోర మీ | రొక్కఁడొకండ గెల్చుటకు ♦ నోపును రశ
మవృత్తి నిట్లు మీ | ముక్కున నూర్పు గల్గ మన ♦ మో
హర మీదురవసఁ బొందునే | యక్కట మున్న పాండవు
ల , కల్లఁగ నొల్లమి సెప్పరైతరే. 119

వ. అని పలికి గాంగేయుం గనుంగొని. 120

ఆ. నాఁడె చెప్పఁగన్న ♦ నాకు రాధేయున
కెట్లు నూడఁ బోలె ♦ నట్లువోలె
బడినపాటుఁ బడుదా ♦ మడియాన నీచేతఁ,
భంగపడితి మింకఁ ♦ బలుకు లేల. 121

వ. అనినవిని చిఱునవ్వునవ్వుచు మీతండ్రి నీకొడుకును బ్రియ
భావగాంబులం దేర్చి యిల్లనియె. 122

క. పురుషూతసహిత మగుని,
ర్షరబలమున కైవ గెలువ ♦ శక్యమె సమర
సిరు లగుపాండుతనూజుల,
నిరనాయక నీకు నిట్ల ♦ నం దగ వగునే. 123

దక్షుడగు గూలిన కరులు

స్థిరకొనియెన్ సమర మేది ♦ సీతలమెల్లన్.

136

న. ఇవ్విధంబున విషముబగు రణభూభాగంబునం జరియింపం
జతుగులుగాక ఐశ్వర్యము లంతంతగుంపులుగట్టిరి గాంగేయుం
డుప్రతియోధులం బేరు వేరంబిలుచుచు నుక్కుమిగిలిదిక్కు
లమ్ములగ బిక్కిటిల్లంజేయుచు నెక్కడఁ జూచినం దానయై
మెఱుంగు మెఱసిన తెఱంగునం గొఱవి ద్రిప్పిన యొప్పున
నిద్రజాలంబు సూపిన చందంబునం దన రథంబు మెఱయ
శక్తిశౌర్యంబులు నెఱయ నెవ్వరికిని నిలువరింపరాక యెది
రిన రూపంబులం బెక్కంటి నొక్క బాణంబునం బెక్కు బా
ణంబుల నొక్కటిఁ గూల్చి కేలినలుపుచు నఱిమి పయిం
బడిన వీరులం గీలెడలినజంత్రంబులుంబోలె నేలంగూలనేయు
చు ద్విధత్వలక్ష్య శుద్ధిలాఖవంబులగ వియచ్చరులు పిచ్చ
లింప ననేకప్రకారంబులగు క్రూరశరంబులఁ జఱురంగంబులం
దునియలుం బఱియలుం దుమురులు గుదులునై బడలువడం
జేయుచుం గార్చిచ్చు పొదిలిన పోలిక మాయ గామించిన
మాడ్కి మంత్రించిపడవై చినపగిదిం గసిమనంగి కాంతేయ
సేనం గనుపుకొట్టుచుఁ బ్రళయకాలతాండవ ప్రవర్తియైన
ఫాలలోచనులీల సాజిరంగంబునం బరాక్రమనృత్యంబు సేయు
చున్నం బాంచాలయాదవోది యోధులు వెఱంగుపడి చూ
చుచుండఁ బాండవులునుం జేయునదిలేక చేష్టలు దక్కినం
దదీయ సైన్యంబులు రూపఱి భయభ్రాంతంబులై దీనదశకు

నచ్చెనప్పుడు శౌరి యుగ్మంబులఁ పగ్గంబులఁబట్టి పాశుతో
నిట్లనియె. 137

చ. కృపగురుభీష్మ యుక్తముగ ♦ కెల్తు సుయోధను సేననంచునీ
వపరిమితోగ్రశక్తి మెఱియదటి గోరుచునుండు దెప్పుడు
గుపితయుగాంత రుద్రుగతిఁ ♦ శోలుమనంగినవాఁడు భీష్ముడే
చివటుభుజాబలఁబువలఁసిల్లఁగ మార్కొనకున్మియొప్పునే.
అర్జునుడు శ్రీకృష్ణ ప్రేతుండై భీష్ముచే గవియట.

క. అనిన విని యద్భుతుగ డి
ట్లన నీచింతనఁగ నేల ♦ యాతనిమీఁదఁ
మనరథముఁ బఱపు మిప్పుడ
సునిశితబాణముల నతని ♦ సొం పడఁగిఁతున్. 139

చ. అనుటయు నట్ల కాక యని ♦ యచ్చుతుఁ డుద్ధతిఁ దేట
వోవ ని | చ్చినఁ గని పొగి యారథికి ♦ సింహుఁ డుగం
చిత సింహనాడుడై | నినిచే దురంగదేహము ♦ నీరజ
నాభుని మేనఁ బాఁడునం | దనునొడలఁ బ్రదీప్తఘవ ♦
దారుణమార్గణపుంజముల్ నడిన్. 140

తే. తనదునొప్పున కలుకక ♦ ధైర్య వృత్తి
నయ్యుసేఁదుండు నొచ్చిన ♦ హయచయంబుఁ
నడవి తేర్చి యుదగ్రతఁ ♦ దఱుముటయును
గుణరవం బుల్లసిల్ల ఫ ♦ ల్లునుఁడు గడఁగి. 141

క. భల్లం బొకటఁ బితామహు
విల్లు దునుమ వే జొకండు ♦ వెన నెత్తిన న

- వ్విల్లును దునిమిన లాఘవ
ముల్లంబునఁ బొగడి యేసె ♦ నొండుకవింట్ల. 142
- తే. ఇట్లు గాంగేయుఁ డేయున ♦ నేకవిశిఖ
వితతి యసురారి గథచిత్ర ♦ గతులుదప్పి
పోవఁ జేయంగ నతఁ డంతఁ ♦ బోకనొంచె
నరుని నారాయణుని బలు ♦ నారసముల. 143
- క. నొచ్చియు భీష్మునిపై వి
వ్వచ్చుఁడు బెడిదముగఁ గురిసె ♦ వాలమ్ములతం
డ చెచ్చెరువుతోడ వెసఁ గా
ర్చిచ్చు గవినెట్లు పొదివె ♦ శితవిశిఖములన్. 144
- వ. అంత నపరాహ్ణం బయ్యె నట్టియెడ. 145
- క. వారి దాసు నొచ్చి నొచ్చిన
నరునితెఱుం గెఱిగి భీష్ము ♦ నకు నించుకయుం
గరలాఘవ మెడలమియుం
దిర మై పరికించి తనమ ♦ దిం దలపోయున్. 146
- ఉ. పొడవనైననృసుల్ గలఁగి ♦ పాతెడు సిగ్గటి పీరిలోన నొ
క్కండును భీష్ము మార్కొని మ♦ గటిమి నూనగలే డ
యింద్రు | త్రుండును చాల నొ వ్వడది ♦ తూగెడు నిట్టివ
యైన నేడ తీ | ర్పంజె యితండు కౌరవనృ ♦ పాలుసమ
స్త మనోరథంబులున్. 147
- క. యాదవ కేకయపాంచా
లాదులు వాఙుటలు నూచి ♦ యస మెక్కి జ మో

న్యాయదామనఁ గురుసెన్యము

లేదిక్కునఁ దామ యగుచు • నేక్షైఱఁ బోవెన్. 148

స. ఇప్పుడే నూరకున్నం బోవదీ దేవవ్రతుం జంపి ధర్మతనయు
గెలిపిప వలయునని యిట్లు దలపోయునెడ మఱియు మం
దాకినీనందనుండు బెట్టిదమ్ములగు నారసమ్ములు గురియం
దేకువ సెడి క్రీడి యున్నగని కృపకృపరాశ్వత్థామలు
ను భూరిశ్రవ సైన్యవహిన్లును నొక్కమొగంబై రథ
మ్ముల మొత్తమ్ములతోడఁ గడ గి వచ్చి కవ్వడిపయింబడి
రాసమఘంబున సాత్యకి సామజఘటలతో నురవడించి
యిగు గెలంకులయోధుల నాఁగించి. 149

క. మఱియుఁ బూడినమాటలు

పిఱుసని పోదగునె మీకు • బెదరక యెదురై

తఱుముఁడు భీష్ముని గీష్ముని

నెఱుంగరై మున్నేను గలుగ • నేలా వెఱవక. 150

స. అనుచు నేచి యెదిరినబలంబుల నిలు నిలు మని యదల్పు
చునర్జును తేరికిం దల కడచి వచ్చు నతనికి దనుజాంతకుం
డిట్లనియె. 151

క. తిరిగిన పందల నేటికిఁ

బురికొల్పంగ నున్ననారు • వోదుచు గా కేఁ

గురుపతి జయంబు గొని యి

ద్ధర యేలం జూడ నేర్చె • దనె విను నన్నున్. 152

శా. గంగానందనుఁ గూల్చి దోణుపని స • క్కంజేసి కొర
వ్యవీ | రాంగమ్ముల్ నుఱుమాడి లెత్పిబలపై • న్యంబెల్ల

మాయించి యి. | స్తుతగౌతేయుల కిమ్మహీవలయుమున్ ♦
 దుర్దాతచంచదుభజా | సంగస్ఫుర్జిత చక్షవిక్రమకళా •
 సంక్షోభనోన్మాది నై. 153

—* శ్రీకృష్ణుడు చక్రబు ధరించి భీష్మునిమీది నుండి. *

వ. అని పలికి సుదర్శనంబుం దలంచినం దక్షణంబు యది
 సన్నిహితం బగుటయుగ బద్ధనాభుండు సునాభం బగు
 నాచక్రంబు గైకొని దక్షిణానరంబున నమర్చి పేర్చి యు
 గ్యంబుల వగ్గంబులు నొగల మిడిచి యరదంబు డిగ్గ
 నుఱికి. 154

శ్లో. అవస గంపింప లలిత పీ ♦ తాంబరంబు
 చెఱుగు మూల జక్రాంశులు ♦ దుఱుగలింప
 సింహనాదంబు క్రోధరం ♦ జితభ యుగ
 రాననంబునఁ జెలంగంగ ♦ నడరె బెలుచు. 155

శా. అహహామర్దనుఁ డాజనార్జునుఁడు మా ♦ దృద్ధీస్థుఁడు
 భీంధుపై | సింహాలాసవిభాసియై కివియును | తేకం
 బు నాటోపముక్ | రంహస్సుర్తియు నీప్తమూర్తియు
 ను సం ♦ రంభంబుఁ జూడక జగ | స్పంహరోన్మథుఁడైన
 రుద్రుగతి కా ♦ ద్రవక్రియం బొసఁపన్. 156

చ పులిఁ బొడగన్న లేళ్లగమివోలె సుయోధను నగ్రసైనికుల్
 దలఁకి కలంగి నివ్వెఱ గు ♦ దన్నినఁ జేష్టలు దక్కి చిత్ర
 రూ | పులక్రియ నుండి రక్తురువి ♦ భుజును మాటు
 దలంప లేనికొం | దలమునఁ బొందుడె-దమునఁ దానును
 రూ పఱి యుండె చెల్లనై. 157

ఉ. అహ్నుకు భీష్ముఁ డెంతయుఁ బ్రీతియంబున నిట్లనుసంభ్రమంబు లే | కస్సరమేశుఁడో నిటు కృతార్థునిఁ జేయుదె నీవు వచ్చి స | న్నిష్పాదు నీకుఁ బోలినటు లెల్లను జేయుదుగాని వేగ రి | మ్ముప్పదె నాకు నిట్టితెఱఁ • గుజ్జలపుల్లసరోజ లోచనా

158

వ. అనఁ నట్టియెడ నర్జునండు రయంబు రథంబున డిగ్గ నుతికి పఱచి పురుషోత్తముపిఱిందిదెసం గ్రుచ్చిపట్టిన నతండు దీర్ఘబాహుఁ డగునతిని నాయతశాఖం బగువిపులశాఖం గొని పోవుమనోవాతంబునుంబోలె గొనిపోవ నాతండు పదియడుగులకొలది నిలాతలంబు చిక్కందొక్కి యిడిగిల బడి నిలువం బట్టి యిట్లనియె.

159

ఉ. కోసము సంహరింపు యదుకుంజర పాండవకోటి కెల్లనుం దేవపు గావె నీవిటుల • ధీరతఁ బూనికి చప్పినం బ్రతిజ్ఞాపరుఁడై నధర్మసుతుశౌర్యము ధైర్యము బాహువీర్యముఁ | నూ పఱిపోక కాదె యను • రూపమె నీ కిది లోకనాయకా

160

చ ఇటు దగు నయ్యకృష్ణ శమి • యింపుము సాత్మకఁ జంపి నాడ విం | కలు చనితేని నీదగుస • హయతఁ గొరసేన రూపు మా | పుల యవలీల నాకు నను • బొల్లుగఁ జేయుట నీకుఁబాడియే | కటకట నాపరాక్రమము • గాని గఁ జక్రము చేత నంటితే.

161

వ. అనిన సవ్యసాచి సమయనిష్ఠుకు శౌరి సంతోషించి రోషంబుగివికొని యతనికిం బ్రియాంబుగా మగిడి నొగలపైకి

వచ్చి దిక్కులు పిక్కటిల్లఁ బాంచజన్యఁబు పూరింప
నాధనంజయుండును దేవదత్తం బొత్తి గాండీవ గుణచండ
నిస్వనం బొండొండ నిగిడించుటయుం గౌరవబలంబులు
ఢేరీ మృదంగాది తూర్వనాదంబులు సెలంగ మార్కొని
కడంగిన.

162

క. అగ్గలిక దూరి దరికొను

నగ్గితెఱిం గమర నప్పు ♦ డద్దునుఁడు గడుక

డగ్గటి మెఱుంగుటమ్ముల

మగ్గించె వియచ్చురోత్క ♦ రం బగ్గింపన్.

163

న. ఆసేనకుఁదలకడచిభీష్మభూచిశ్రవశ్యల్యదుర్యోధనులడరి యు
ద్ధనుపై శక్తిగదానప్త నారాచతోమరంబులు ప్రయో
గించిన నతండు శక్తియు గదయును దోమరంబును నొ
క్కొక్క భల్లంబునను నేడు నారాచంబు లేడింటను దు
నిమి పేర్చి యొందొత్త్రంబు ప్రయోగించిన నది నానా
ప్రకార క్రూరశరకలాప గూఢంబునం గవిసి కౌరవ్వసై
న్యంబు నొప్పింప మఱియును దాను మందాకినీ నందను
నిలితనారాచ జాలంబునం బొడివి భూరిశ్రీసనునిచావంబు
ద్రుంచి తొమ్మిదివాలమ్ములు శల్యుమేనం గీల్పించి కురుపతి
వక్షంబు వెడందవాతియమ్మున భేదించె నప్పుడు పాంచాల
పతి విరాటప్రముఖు లగుజోదులు గోలుతల సేసిరి మన
బలంబులు గాండీవగుణ నిష్ఠూర నినదంబునం జేడ్పడి యొ
ల్లంబోయి వెల్ల నయి యుండ భవదీయసుతులు శౌరోన్మ

ద్రోకంబున నాకేశనందను నరదంబుఁ బొదివి రట్టి సొ
కుల సమరంబున మహేంద్రబాణంబుచేత మనదిక్కున.

ఆ. కెడసె హయము లొడ్డ • గెడవయ్యె రథములు

చాచకట్టువడియె • సోమజములు

చససె గాఁ బలము • చామరచ్చత్త్రకే

తువులు నాయుధములు • దునియలయ్యె.

165

న. అప్పు డర్జునండు కేశకలాపంబు శైవాలంబును బ్రేవుల
ప్రేవులు ఫేనపుంజంబులును మేవోమాంస ముస్తిష్కవ
టలంబు పంకంబును నగు రక్తనదీ ప్రవాహంబు భవదీయ
సేనామధ్యంబునం బఱపి భేతాళ క్రవ్యాదాది భూతంబుల
నోలలాల్సె నతుండు దేవదత్తంబును దామోదరుండు పాం
చజన్యంబును బూరించి సింహనాదంబులుసేసి రంత నరుణ
గభస్తి యస్తగిరి మస్తకాంతరితుం డయ్యె నాసంధ్యా
సమయంబున నిజసైన్యంబునొప్పునం గవ్వడిదివ్యబాణ
జాలంబుల దుర్నివారత్వంబును విచారించి భీష్మద్రోణ
బాహ్లిక దుర్యోధనులు బలంబులఁ దివియంబంచి మరలి
కరదీపికలు వెలుంగ విడిదలకు వచ్చిరి పాండవులును గృ
ష్ణసహాయంబుగా నుబ్బునం బొంగుచు వందిజనకీర్తనంబు
లు శలంగ మగిడి శిబిరంబునకుం జని రమ్మాడవనాటి
రాత్రి గురుపతవీటిజనంబులు గిరీటిపరాక్రమ ప్రకారంబు
లం దమదేస నానాదేశంబుల చతురంగంబులు వొలిసిన
వెల్లును సంతతం గుములుగట్టి చెప్పికొనుచుండ. 166

—* శీఘ్రాని చక్షుర్దశిశస యశ్శము. *

- క. వేగుటయు సత్వరంబుగ
నాగాంగేయుండు మించి ♦ యనికి నడచినన్
సాగరి తరంగములగతి
వేగము తరతరము మొనలు ♦ వెడలఁ దొడంగెన్. 167
- చ. అతిరయమున గురుడు భవ
త్పుత్రుఁడును బాష్టికుఁడునెయిది ♦ తోడ్కోబలసం
తతి గూడికొనఁగఁ బట్టుబ్బు
హితహేమానేమిరవము ♦ లెనఁగెం దఱచై. 168
- క. కారుకొని మేఘమాలా
కారంబునఁ జాల నొప్పె ♦ గౌరవసైన్యం
బాహుభవీరరస వి
స్ఫారంబై యంతఃదోచెఁ ♦ బొండవబలమున్. 169
- క. కురుసేనఁ జూచి యప్పడు
నరనారాయణులు దమమొ ♦ నకు మిగిలి నము
ద్ధరలీల సూర్యచంద్ర
స్ఫురణము లొక్కెడన మెఱయు ♦ పోలిక నమరన్. 170
- క. వెలిగిరి బలములుఁ దూర్పుం,
బులు నార్పులుఁ జెలఁగ రెడఁ ♦ బురికొని చతురం
గలసద్గతు లొప్పఁగ వడి,
దలవడియొగ్గై దువుల న ♦ దగు లెగయంగాన్. 171
- చ. ఇట్లు దాకి తోమరప్రాసప్రముఖంబుల జొల్లవై చుచుఁ
గుంతక్షురికాదులఁ గూలం బొడుచుచుం గరవాలపరశ్వధ

ప్రభృతులఁ దునియు వ్రేయుచు గదా ముసలముఁజ్జరంబులఁ
జదియ మోందుచు నఖిగప్రాసంబులం బగుల నెచ్చుచు.

క. పురికొనుచు దెరలుచు నో,
హరిసాహరి నొక్కచోట * నలవడు నొకచో
విరియ నొకచోటఁ దిరుగుం,
దిరుగక యొకచోట రెండు * దెజుగులు నొచ్చున్.

క. పలుచోటులఁ బలుభంగులఁ,
బలుమొన లిమ్మాడ్కిఁ బోరఁ * బారునిపై న
గ్గిలిక నడచెఁ దాటిసిడము,
తలతల ముచి మెఱయఁ గురుపి * తామహుఁ డధిపా.

క. పతియును ద్రోణుండు వివి
శతియుఁ గృత్తిశోమనత్త * శల్వులుగఁగా
సుతుతోడఁ గడఁగి నర్జున
సుతుఁ డయ్యేశ్వరను దాకె * సురలు నుతింపన్. 175

క. వారల శరని చయము ను
ర్వారవిశిఖ పుక్తిఁ దునిమి * వాసవపౌత్రుం
డాహుధ తెజుఁడై వెలుఁ
గారెను హుతివహ్ని క్రియ ర * ణాంగణవేదిన్. 176

చే. భీష్ముఁ డభిమన్యుఁగడచి యా * భిలభాణ
జాలములు దీవ్రతరముగ * నన్యసాచి
మోదఁగురియంగ నాతఁడ * మేయధల్ల
తతులనన్నింటిఁ దునుమాడె * దరతరలబ 177

వ. ఇట్లు దొడంగి యుద్ధట్రవకారంబునఁ జెల్లు సెల్లు భీష్మా
 ధ్వునల కయ్యం బయ్యురు వాఁగును గొండాకనేపు నిన్వె
 అపడి చూచుచుండె నశ్వేత్థావ ధూరశ్రవశ్యుల్య పుత్రచిత్ర
 నేచులు మత్తమాతంగంబులు సింగులు కొదమ బొమ్మ
 వ్రపోలిక నభిమన్యుం బొదివిన నతండు. 178

క. కని యల్లన నవ్వుచు గురు
 తనయునియుర మెసి శల్య • తనయుఁడికముఁ
 దునిమి వెస నీదుతనయుని
 భనువుఁజికి సోమదత్త • తనయుని నొంచెన్. 179

క. వారును ముందటి యాగురు
 నీరసముననొక్కపెట్ట • యేయఁగఁ బలుదో
 న్నారుండగు సౌభద్రుఁడు
 ధారస్ఫురణమున నద్భు • తంబుగఁ బోఁచెన్. 180

ఆ. హస్తలాఘవమున • నతులబలుంబున
 శౌర్యమహిమ నధిక • ధైర్యమునను
 నవ్వనాచి తనయు • సరి గార యహ్మహా
 వీరు లంతవట్టుఁ • గౌరవేంద్ర 181

వ. ఇట్లు పెక్కడతొడం బెనంగుపుత్రుల గనుగొని యష్ట
 నుండంట నార్చియడరి యందర కన్నిరూపులై నొప్పించి
 చిక్కు వఱిచెనప్పడు నీకొడుకు పంపునందిగర్తులుఁ గృత
 వర్మయుఁ గేకయులును ముప్పదేను వేలరథంబుల వారును
 గవిసి కిరీటిం గొడుకునుం బొదివిరట్టియెడ. 182

మ. తటికిం జొచ్చి కడంగి పోరు విజయున్ • చాదవ్వలం
జూచియే | డ్డైఱ బాంచాల సుతుండు సత్వరగతిం • దే
రదైసన్ సారథి | బజపం బంచి నిశాత భాణ పటలీ •
పాతంబునన్ నైరులు | క్కఱ దాకెం దమ్మసైన్యమున్
శలంగ శౌ • ర్యసూర్తి శోభిల్లంగన్. 183

వ. ఇట్లు ధృష్టద్యుమ్నండు పురందరనందనునకుం డలకడచి
తాకి. 184

క. శరములు మూటం గృహం బది
శరముల మద్రేసు నొగిచి • శర మొక్కట ను
గ్ధరగతి యగుకృతవర్జుని
యరదముఁ దురగముల నొకట • నవనిం గూల్చెన్. 185

స. అప్పుడు శల్యనందనుండు. 186

క. పదిటన్ ధృష్టద్యుమ్నుని
బదియమ్మల నతనిసూసు • బటురయమున ను
న్మదుడై నొప్పించినఁ గెం
పొదవినమో మలఁతినవ్వు • నొప్పున నొప్పెన్. 187

క. ఆవృషతపాత్రుఁ డుద్ధత
కోపానలుఁ డగుచు శల్యు • కొడుకుధనువు నా
టోపమునఁ దునిమి ఫణిరా
జోపమి తాస్త్రంబు లతని • యొడలం జొనిపెన్. 188

వ. ఇవ్విధంబున. 189

క. నో నేసి సూతుహయనం
తానముఁ జంపుటయు శల్య • తనయుఁడు విరథుం

నిరుపమాన మగుతన

మానమ వాహనము గాఁగ ♦ మద మెలఁగారన్. 190

—శ్యామలమందు భృష్టద్యుమ్ననితో యుద్ధంబు నేసి చచ్చుట.—

క. పలకయు నాలును గొని తె

క్కలు గలపెనుఁబొమువగిడి ♦ గవిసిన శౌంఢే

యులు నూచి వెఱఁగుపడి రా

బలమును నీబలముఁ బొగడె ♦ బటుశౌర్యంబున్. 191

ప. ఇట్లు గవిసి. 192

క. వెరవున భృష్టద్యుమ్నని

శరనికరం బెల్ల బలక ♦ జడియుచుఁ గిరణ

స్ఫువణాతిభీషణంబై

కరవాలముమెఱయఁ జిత్ర ♦ గతులఁ గవిసెన్. 193

తే. కవిసి వ్రేసిన గ్రక్కున ♦ గదయమర్చి

యాగి వజ్రప్రహారంబు • ననుకరింప

ద్రువదనందనుఁ డడిచినఁ ♦ దునియలయ్యె

బలక రెండవవాటునఁ ♦ బగిలెశిరము. 194

క. తలవ్రయ్యలైనఁ బ్రాణం

బులును గృపాణంబు విడిచి ♦ భువిఁ దెల్లె నతం

డలు కొంది కురుబలం బా

కులతం బొందంగఁ గొండ ♦ గూలిన భంగిన్ 195

తే. ఇత్తెఱంగున నిజపుత్రుఁ ♦ డీల్లుటయును

గోధ దీప్తుఁ డై శల్యుడు ♦ ద్రువద నూతి

- మీఁదఁ గవిసిన నాతఁ డ ధీమేయ బాణ
పాక్తి వరఁగించె నుజ్జ్వల ధీసభలు నిగుడ. 196
- వ. ఆనిన విని ధృతరాష్ట్రుఁడు సంజయున కిట్లనియె 197
- క. మాసుష మేటికి దైవా
ధీనము నర్వంబు నన్ను ధీయస్సాయ
తేనలఁ బొండునృపాలక
సూనులు గెల్పెటరు కంటె ధీసూతతనూహ, 198
- కి చావును నోవును మన మో
థావలికిన్ గెలుపు నుబ్బు ధీనానలికినినీ
చే వినియెద దుది నెట్టులు
శ్రీనిధవము పొడవులకుఁ ధీజేపడునకదే. 199
- వ. దుర్యోధనుదుర్జయుంబున నేమదుర్వార్తలు వినుచు దుఃఖం
బులనుభవించు వాడ నైతిఁ గొంతేయుల గెలుచును
పాయఁ బెచ్చియుం గన్నవారము గామనిన సంజయుంధది
యట్టిద నీ సైన్యంబు సేనాంగంబు లనేకంబులు వొలిసె
దొరలు మడిసెదరు దిర మై పిను మని మిట్లనియె
నట్లు శల్వుచేత బహుబాణంబులం బొదువఁబడి పార్వతుం
డతని నపరిమితశితశరంబులం బొదున నతం డతని
విల్లుదునిమి వివిదాస్త్రంబుల వెగడుపటిచిన నాధృష్టద్యు
మ్నండు నొచ్చుటయుఁ జూచి సుభద్రాసూనుండు మద్ర
సతం దాఁకె నప్పుడు కరుపతి పురికొల్పి దుర్ముఖుండును
దుస్సహుండును దుర్మర్షుండును సత్యవ్రతుండును జిత్ర
సేనుండును బురుమిత్రుండును వివి శతీయును వికర్ణుండును

నయ్యభిమన్యు మామొక్కనుట కలికి పాంచాలనందనుపై
నడది యొక్కొక్కండ పెక్కమ్ము లేసిన నావృషతపా
త్రుండు చలినక యొక్కొక్కరునిం బెక్కమ్ములేసి కర
లాఘవంబు నెఱిపి యందఱకుం జాలి సమరంబు చేయు
చుండె. 200

క. నకులుండు సహదేవుండు మా
మకు నచ్చెరువాలుఁ బ్రియము ♦ మదిఁ దలకొన నం
బకవృష్టి గురియ నప్ర్రు
ప్రకరంబునఁ బొదివె ముద్ర ♦ పతియును వారిన్. 201

జ. వారికి శాసటయై పాంచాలమత్స్యసత్తులు సైన్యోపేతంబు
గాఁ దఱిమిన మన యందు గలదండిమగలు శేల్యునకు
సాహాయ్యంబు నేసి రంత దినమణి యంబరమధన్తం బలఁ
కరించె నట్టియెడ. 202

జే. భీమసేనుండు నేడు నం ♦ గ్రామమునకు
దీటుదల యగుఁగా కని ♦ తీర్చికోవ
దీప్తుడై గదనూచుచుఁ ♦ దేరు నీదు
తనయునకు సమ్మృఖంబుగఁ ♦ దఱుముట మును. 203

క. నీకొడుకు లందఱును వెఱ
నాకులతం బొందిరిప్ప ♦ డగ్రజుండు గజా
నీకఘను మగధు వీరో
ద్రదేకంబునఁ బనిచె మారు ♦ తిం దలపడఁగాన్. 204

ప. పనుచుటయు నతం దురవడించిన. 205

చ. గజఘటలం గనుంగొని విఁకాసము మోమునఁ బల్లవింపఁ
గా భుజశిఖరంబునందు గద • పూన్చి మదంబునఁ దేహు
డిగ్గి వాయుజుఁడు గడఁగి భీషణన • మున్నతిమైఁ దలపడ్డఁ
బర్వత వ్రజమునయిక్ వెను • గవియు • వానవుచందము
దోచెనత్తతీన్.

206

క. నిజసింహనాదమున న,

గజములు గుండియలు ఎగిలి • కలగుండువడక్

విజయాగ్రజుఁ డిట్లేచి ది

విజవర్గము పిచ్చలింప • విస్ఫురితగతిన్.

2.7

చ. విక్రమవిహారంబునకుఁ జొచ్చెనప్పుడు క్రౌంచేయులు నభి
న్యండును గవలును ధృష్టధ్యముండును గరిసిముత్కరం
బుపై శిరనిశిరంబులు నగిడించుచు భీముని నిరుగెలఁకులం
జేరి కవిని రిందు నకులవందనుం డగుశతానీకుండు హస్తి
కుల మస్తకంబులు భల్లంబుల డొల్లనేయుచు నడిరె నట్టి
యెడ.

208

చ. మగధమహీశుఁ డేచి యభి • మన్యునిపైఁ గరిఁ గొల్పను
జ్వలంబగు నొకనారసంబు దొడి • యాతఁడుదగ్రత ఫాల
కుంభసంధిగతము గాఁగ నేయ నది • దీనత మ్రొగ్గఁగ
నప్పు డక్కజంబుగ వెన మాగధుం దునియె • భూస్థలి
నయ్యిరుపీనుఁగుం బడన్.

209

క. ధృష్టదుముండు నుజ్జ్వల

దస్త్రాపదపుంఖమార్గ • గావళి నయ్యు

- తక్కువైగజఘటలఁ గలఁచె
నవవృంభవిజృంభణంబు • వైరులు వొగడన్. 210
- ఉ. కొన్నిటి హస్తముల్ సదియఁ • కొన్నిటిఁ గొమ్ములు దు
మ్మదూళిగాఁ కొన్నిటిఁ గుంభముల్ వగులఁ • కొన్నిటిఁ
గాఢులు నుగ్గునూచగాఁ • కొన్నిటిఁ బార్శ్వముల్
సలియఁ • కొన్నిటి వీపులు పిండుపీచుగా నన్నిటి భీముఁ
డుద్భటగ • దాహతి నేనికవేట లాడఁగన్. 211
- క. అభిమన్యుడ్రుపదసుత
ప్రభృతులతనితోన మెలఁగి • బడలువడఁగ న
య్యభచయము నిశితవిశిఖ
క్షుభితముగాఁ జేసి రెపు • సాంచారంగన్. 212
- క. ద్విరదము లొఱగెడివియు నె
త్తురు గ్రక్కుచుఁ గూలెడివి గ • దుపులై కలయం
దిరుగుడు వడియెడివియు భువిఁ
బొఱలెడివియు నయ్యెఁ బవన • పుత్రుమృదునునన్. 213
- క. ఏనుఁగునెత్తుట గదయుం
దానుఁ దడిసి విలయకాల • దండధరుని చం
దానం బావని మాగధ
నేనం బీనుంగువెంట • జేసి చెయ్యెన్. 214
- క. శగములవేగంబున గద
పరుసఁదనంబునను గలఁగఁ • బడి చేడ్పడ నా
కరులం దోలెను భీముఁడు,
వెరవున గోపకుఁడు గధపు • వెలిచినమాడ్కిన్. 215

క. పెనుగాలిఁ దూలు మొగిలులూ

యన నిభములు విజిగి నిజబు ♦ లావలి సదియం

దనమీఁదఁ బాఱ దుర్భో

ధనుఁ డదలిచి సర్వసైన్యతీఁ బురికొల్పెన్. 216

క. ఎఱి పురికొలిపిన నమన

సతిశయముగఁ బొంగుజలధి ♦ యనఁ గ్రమ్మినయు

ద్ధతబలమా నిలిపె సమ్మా

ఁటి సెలియలికట్టక్రియ ని ♦ రూఢస్థిఁ యై. 217

చ. ఇట్లు నిలిపి యార్చి తఱియఁజొచ్చి నృకొడరునకుం దో

డయి ధృష్టద్యుమ్న సౌభద్రప్రముఖు లగు రథిజనం

బులు. 218

క. విషవక దాపట వలకట

గడిమి మెఱయ నిలిచి యపుడు ♦ కొరవనేనం

గడుఁ జిక్కువఱచి రొక్కు

మ్మడి నమ్ములవానఁ గురిసి ♦ మద మెలరారన్. 219

క. అడవి దరికొసినపావకు

వడువునభీచుండు గౌర ♦ వహ్యహంబు

బొడిసేయుచుఁ బేర్చెం దన

యొడలు మనము నంత కతం ♦ కుబ్బుచునుండన్. 220

చ. ఉరమునఁ గటిమైఁ దొడలం

జరణములం గౌరవేంద్రు ♦ చతురంగఁబుల్

ధరఁ జావకట్టువడ ని

వ్వరగతిఁ దాఁకుచు సమీర ♦ సుతుండు చరించెన్. 221

- తే. తుంగమడుపున నాడు మా • తంగవిభుని
భంగి భవదీయ సైన్యంబు • బడలువ డగ
లీల నిస్సంభ్రముండయి • కేలినలిపె
గాలి చూలపు గగనచ • రాలి వొగడ. 222
- క. వెటచటచి పెగుడువడి ని
వ్వెఱఁ గందుచుఁ గురుబలంబు • వీరు లతని డ
గ్గఱ కంతనంతఁ జూడఁగ
నుటక నదీసుతుఁడు దాఁకె • నుదృటభంగిన్. 223
- క. అరదంబు రపము సెలఁగఁగ
శరములు వాయుజనిమీఁద • సాంద్రముగ నెసం
గురియుచు నడరెడు భిష్ముని
సరభసముగ మాటుకొనియె • సాత్వకిగడిమిన్. 224
- ప. ఇల్లైదిర్చినం జూచి. 225
- క. అంబరము నగులనార్చి జ
నాబు వొగడఁ గృష్ణునజు • నకు మార్కొని యి
వ్రాంబకములు పదియింట న
లంబునుఁడు దదంగకంబు • లం గీలింఁచెన్. 226
- ప. ఇవ్విధంబునం దాఁకి బెట్టునొప్పించినం నోకించి. 227
- చ. శినిమనుమండు నద్దనుజుఁశీఘ్రము నాలుగు నారసంబులన్
వెనుక కొదుఁగఁ జేసి పటు • విక్రమ మొప్పుగ నార్చె
నార్చినన్ విని కనుఁగ్రేవఁ గెంపడర • వీరరసోదధిఁ జూచి
సోమదత్తుని తనయుండు బిట్టతని • తోఁ దలపడ్డ నుతించె
సైన్యమున్. 228

వ. ఇత్రైఱిగునం దలపడి.

229

క. భూరిత్రపుండ్ర దొప్పిది

నారాచము లతనిమేన ♦ నాటించిననా

కౌరవునిఁ బటువిశిఖా

సారంబున ముంచినొంచె ♦ శై నేయుండున్.

230

ఉ. ఈసునందానుదమ్ములునశేంద్రుఁ డుగ్రగుడుగసామదత్తికిఁ
బాసటయై కడంగెనట ♦ పాండవులు హరితమ్ముగూడిపె
ల్లెసిరి వారిపై నధవ ♦ యేడ్చెట మూటి బకారి యపు సఁ
త్రాసనభానురుండగుచుఁ ♦ దాకి తెరల్పె భవత్కుమార
రులన్. 231

—: సుగ్రోధుఁడు భీముని మార్కొని మూర్ఛ బొందించుట:—

ఉ. తమ్ములు వీరిసం బలి యు ♦ దగ్రత భీము నెదిర్చి యా
ర్పుచుం | దొప్పిదియమ్ములం దనువు ♦ దూటులు నేసి
నసూతుఁబిల్చి వే | గమ్మ రథమ్ముపైకరిగి ♦ కన్నులనిప్పు
లురాల నవ్వి యొ | క్కుమ్మడి నాతఁడేసె నృపు ♦ నుగ్ర
గతిం బదినారసంబులన్. 232

సీ. అంతఁ బోవక సూతుఁ ♦ డగునందకుని మూఁడు

శరముల నేసిన ♦ ధరణినాథుఁ

డఱువదియెమ్ముల ♦ నతని నాతనిరథ

చోదకుం డైనవి ♦ శోకుమూట

నటిముఱినోనేసి ♦ మఱియు నొక్కమ్మున

ఘనశరాసనము ద్రుం ♦ చినఁబ్రదీప్త

జే. అప్పడుబ్బి దుర్యోధనుఁ • డతిరయమునఁ
 దేరువఱపించి మారుతిఁ • దెగువతోడఁ
 గదిసి బలునారసంబు వ • క్షముననాట
 నొల్లఁబోవుచు సిడ మతిఁ • డూత గొనియె 242

న. అయ్యవసరంబున.

—ఘటోత్కచుండు మాయాబలంబునఁ గౌరవసేనపై విజృంభించుట:—

క. మనసేన పేర్చి పెల్లా
 గ్నినఁ జూచి ఘటోత్కచుండు • సెలఁగి జనకుఁ జే
 కొని యిది మాయ ఘటంపగ
 ననురూపబై నవేళ • యని తలఁచి వెనన్. 243

వ. కైలాసశైలాకారంబును జతుర్దంతసాహోదారంబును నుచ్చా
 మగమన దుర్వారంబును సగువారణంబు నెక్కి వజ్రజ్వ
 లాభీలబాహుదండుం డగుచు నయనసమాగ్రం బొప్పి
 నాప్పొండవులకుం దోడువడ నై రావణారూఢుండై యిం
 ద్రుండు చగుదెంచె ననుబుద్ధి వైరులకుం బుట్టునట్టుగా
 నంజనవామనాది దిగ్గజంబు లెట్టెట్టివి యని వినంబడు
 నాభంగి మత్తేభంబుల నెక్కి తక్కిటి దిక్పాలురపోలికం
 దోడి దానవులు గెల్గంకుల నేతేరం గురుపతిపైఁ దోఁతె
 చి యతనికడ్డవడు భగదత్తు దంతిం బొదివి.

క. అమ్ముల నేనుఁగుకొమ్ముల
 నమ్మత్తగజమ్ము నొంచి • యఱిమూఱి మనసై
 న్య మ్మెల్లఁ జదియ బఱచె భ
 యమ్మున మొగతిరిగి దిక్కు • లద్రువ నొరలుచున్. 244

స. ఇట్లాభీలుంబుగా భగదత్తుశుండాలంబుఁ దోలి యురవ
డించి. 247

క. వనుడపతి యేచి దుర్యో
ధనుడెస కడరుటయుఁ దత్పి ♦ తామహుఁ డాచా
ర్జుని కిట్లను హైడింబుఁడు
వసమాతాగర్వమున ను . దగ్గుం డయ్యెన్. 248

క. భగవదత్తు నెగచి కౌరవ
జగతీశ్వరునిఁదఁ గవిసె ♦ సరభసవృత్తి
దగ నడ్డపడక తడయుట
మగటిమియే పొదువ వలయు ♦ మనుజాశనునిన్. 249

చ. పాలకెనునాఁడు కాఁడు భగ ♦ దత్తుఁడు భీమతనూజుతోడ
ని | బ్బలముగఁ బోరఁ జాలు నక ♦ చా కరి యోరువ దే
మి నేయు ని | చ్చలవిడి భూవిభూ గవిసె ♦ సామజమున్
నెస నేయుఁ డంచు జో | దులకునుజేయువీచిమును ♦ దో
లెనతండురథంబుబల్విడిన్. 250

స. అచార్యప్రభృతులగు రథివరులునుం గూడికొని కురుభూ
పతి కడ్డపడి హిడింబానందనుపైఁ గ్రగదుకొని వివిధాస్త్రం
బులు వరఁగించిరంతి నక్కడ నతనికిఁ దోడై యాధిష్ట
రాది పాండవులును బాంచాలమాత్స్యప్రముఖ దండనా
యకులును బ్రతవీరులపై ననేకవిశేషంబులు గురియ
ఁపవుడు పోరు ఘోరంబయ్యె నందు మదాకినీనందనుం
డమందపరాక్రమక్రీడం గొంతేయబలంబులం గనుపు
గొల్పె నట్టియెడ నాఘటోత్కచుం డుత్కటోద్దామవిక్ర

కోవుడై యొడొక ♦ చాపంబుగై కొని

యుగ్రభల్లమున వృ ♦ కోదరుండు

ఆ. విల్లు దునుముటయును ♦ వేటొక్క వింట వ

జరబుఁబోని నార ♦ సఁబు దొడగి

రాజరాజు వెన ను ♦ రం బాడ నేసిన

మూర్ఛవచ్చి యతఁడు ♦ మ్రొగై నధిప.

క. కని కడు నలిగి నుభద్రా

తనయుఁడుఁ బాంచాలరాజ ♦ తనయుఁడుఁ కృష్ణా

తనయులు నొక్కుమ్మడి నీ

తనయునిఁ బొదివిరి పటు ప్ర ♦ దరపుంజములన్. 234

ఉ. అంతకు సేద దేటి విల ♦ యాంతకునాకృతిభీముఁడేచి దు

ర్దాంతపరాక్రమస్ఫురణఁ ♦ దాకి నరేంద్రతనూజుశత్రున

త్యంతరయంబునం బటుశ ♦ రావలి నొంచిననీదుపైనికుల్

సంతలఁ జేరరైరిబలుఁసింగముఁ గన్నగజఁబులట్లయై. 235

వ. అప్పడపరాహ్లాం బయ్యెఁ దత్సమయంబున భవత్సానులు

సేనాపతి సుషేణజలసంధ సులోచనులును భీమభీమరథ

భీమబాహుదుష్ప్రధర్షదు ర్ముఖులును వివిత్సువిక టోగ్రా

లోలుప సములు నీవదునలుపురు బాహుశరంబు లడఁగి

చుచు నతని బొదివిన నజ్జరాసంధ మర్ధనుండు

ఘన శార్దూలంబు బాలమృగఁబులం గని కవియు

చందంబున నెదుర్కొని సేనాపతిశిరంబు భల్లంబునంద్రుం

చి బాణత్రయంబున జలసంధు సంతకాలయంబున కనిచి

సుషేణువక్షస్ఫలంబున వలుఁదనారసంబు నాటించి పడి

వైచి భీమబాహు నశ్రుపంచకంబునం బంపి నుగ్రుసుత్త
మాంగంబు వెడఁదవాతియచ్చునం గుండలంబులతోఁ
గూల్చి భీమభీమరథుల నొక్కుమ్మడి బెక్కమ్ములా
గూలనేసి నగుచు మిక్కుటమ్ముగు నాలుగమ్ముల నులోచ
నుం గీటడంగించిన.

235

క. పెటవార లధికభీతిక

విఱిగి చనిరి భీష్ముఁ డేచి ♦ వీరరథకు లం

దక్షుఁ జూచి రాచకొడుకుల

నలుమాడెడు భీముఁ డిట్లు ♦ నడుకఁదగునే.

237

చ. అని పురికొల్పికొని తొడరునట్టియెడ.

238

క. మిగిలి పవమానసుతుపై

భగదత్తుఁడు మత్తగజముఁ ♦ బటపి యతని నా

శుగములఁ బొదివిన నమ్మెయి

మొగిళులు రవిఁ బొదువునర్ప • ముందలఁపించెన్.

239

చ. కని యభిమన్యు ముఖ్యు లవి ♦ కంపితవృత్తిఁ గడంగి యే

సినం | దనువుననెల్ల రక్తజల ♦ ధారలు గ్రమ్మఁగ వార

జేంద్రుఁ డే | పున సెలయేఱు లొక్కమొగి ♦ బోరనఁ

బెక్కడరంగ లీలఁగై | కొని ఘనశైలి నల్పునడ ♦ గొం

డగతిన్ సముదగ్రమూర్తియై.

240

క. కవిసి బలముఁ జంపఁగఁ బాం

డవ యోధులు నిల్వరించు ♦ టకుఁ జాలక టి

చ్చవడినఁ గని పెల్లుగఁ గా

రవసైన్యము లడరె నుద్ధు ♦ రస్ఫురణ మెయిన్.

241

తే. అప్పుడుబ్బి దుర్యోధనుఁ ♦ డతిర యమునఁ
 దేరువఱపించి మారుతిఁ ♦ దెగువతోడఁ
 గదిసి బలునారసంబు వ ♦ క్షముననాట
 నొల్లఁబోవుచు సిడ మతిఁ ♦ డూత గొనియె 242

న. అయ్యవసరంబున.

—ఘటోత్కచుండు మాయబలంబునఁ గౌరవసేనపై విజృంభించుట:—

క. మనసేన పేర్చి పెల్లా
 స్సినఁ జూచి ఘటోత్కచుండు ♦ సెలఁగి జనకుఁ జే
 కొని యిది మాయ ఘటించగ
 ననురూపంబై నవేళ ♦ యని తలఁచి వెనన్. 243

ప. కైలాసశైలాకారంబును జతుర్దంతసారోదారంబును నుద్భా
 మగమన దుర్వారంబును నగువారణంబు నెక్కి వజ్రజ్వ
 లాభీలబాహుదండుం డగుచు నయనసమాగ్రం బొప్పి
 నాప్పొండవులకుం దోడుపడ నై రావణారూఢుండై యిం
 ద్రుండా చగుదెంచె ననుబుద్ధి వైరులకుం బుట్టునట్టుగా
 నంజనవామనాది దిగ్గజంబు లెట్టెట్టివి యని వినంబడు
 నాభంగి మత్తేభంబుల నెక్కి తక్కిటి దిక్పాలురపోలికం
 దోడి దానవులు గెల్లంకుల నేతేరం గురుపతిపైఁ దోఁతె
 చి యతనికడ్డపడు భగదత్తు దంతిం బొదివి.

క. అమ్ముల నేనుఁగుకొమ్ముల
 నమ్మత్తగజమ్ము నొంచి ♦ యఱిముఱి మనసై
 న్య మ్మొల్లఁ జదియ బఱచె భ
 యమ్మున మొగతిరిగి దిక్కు ♦ లద్రువ నొరలు చుక. 244

స. ఇట్లాభీలుంబుగా భగదత్తుశుండాలుంబుఁ దోలి యురవ
డించి. 247

క. వనుజపతి యేచి దుర్యోధ
ధనుదెస కడరుటయుఁ దత్పి * తామహుఁ డాచా
ర్జుని కిట్లను హైడింబుఁడు
దసమాహాగర్వమున ను . దగ్గుం డయ్యెన్. 248

క. భగవదత్తు నెగచి కౌరవ
దగతీశ్వరుఁడొదఁ గవిసె * సరభసవృత్తి
దగ నడ్డపడక తడయుట
మగటిమియే పొదువ వలయు * మనుచాశనునిన్. 249

చ. పాలకెనువారెడు గాఁడు భగ * దత్తుఁడు భీమతనూజతోడ
సి | ప్పలముగఁ బోరఁ జాలు సక * తా కరి యోరువ దే
మి నేయు ని | చ్చలవిడి భూవిభుఁ గవిసె * సామజమున్
నెస నేయుఁ డంచు జో | దులకునుజేయివీచియును * దో
లెనతంశురథంబుబల్కిడిన్. 250

స. ఆచార్యప్రభృతులగు రథిశవరులునుం గూడికొని కురుభూ
పతి కడ్డపడి హిడిబాహుదనుపైఁ గ్రెఁదుకొని వివిధాస్త్రా
బులు వరఁగించిరంత నక్కడ నతనికిఁ దోడై యాధిష్ట
రాది పాండవులును బాంచాలమాత్స్యప్రముఖ దండనా
యకులును బ్రతీవీరులపై ననేకవిశేషంబులు గురియ
ఁపవడు పోరు ఘోరంబయ్యె నంచు ముదాకినీనందనుం
డమందపరాక్రమక్రీడం గొంతేయబలంబులం గనుపు
గొట్టె నట్టియెడ నాఘతోత్కచుం దుత్కతోద్దామవిక్ర

మాధిరామం డగుచు సింహనాదంబు నేయ బృంహితో
దాష్టంబులైన తదీయ పంతాఃశంబులు నలిచేగి స్వీనైన్యం
బుల బడలువడం జేసినం గని గాంగేయుండు గుంధ సంభ
వున కీటనియె. 251

౩. ఈయనతో రణమిప్పుడు

సేయఁగ మదిగొల్ప దస్త్రం శిఖరికి జేసెం
దోయజమిత్త్రుఁడు నేటికి
బోయి మానము వచ్చిమెల్లి ధ్రువ ననికెన్. 252

౪. అనిన నట్లకాక . యని ధనురాచార్యుఁ

డప్పు డాత్మేషకు మైనరథిక్
కోటి కైటుఁగఁ జెప్పి కొని యని సేయుట
నిలిపి తివియఁ బాచె బలము నెల్ల. 253

౫. ఇవ్విధంబున.

254

౬. కౌరవబలములు దిరిగిన

భేరిశంఖాదతూర్య . భీషణరావో
దారపటుసింహనాద
స్ఫూరవిలాసంబులయ్యెం బొండవబలముల్. 255

జే. చిన్నబోయి నీకొడుకులు సేయఁగలుగు

దొరలు విడిదల కిరిగిరి పరఁగ భీమ
నేనుకొడుకు నగ్గించుచుఁ జెలఁగి వారు
చెన్నసంపారఁ జనిరాల్చి శిబిరములకు. 256

౭. అని యిట్లు నాలవనాఁడు ధార్తరాష్ట్రులు దూలపోవుట
నెప్పిన విని సుజయునకు నాఁబికేయుం డిట్లనియె. 257

చ. అనితల నీవు పాండుతనఁబూనలి కెప్పుడు మేలుచేయునా
తనయులకుం బరాక్రమము ♦ దక్కువయుం బ్రకటింప
విందు భీష్ముని గురు శల్యుఁ దక్కుఁ గల ♦ శూరుల నెల్ల
ను వారు నీరికిం గొన కిటు లింతవా రగుట ♦ కుం గతమె
య్యది నాకుఁ జెప్పమా. 258

క. అనుటయు నాతం డిట్లను
విను మాషధగుణము మంత్ర ♦ వీర్యము మాయా
జనితనమగ్రోద్ధతి గా
దనఘా నీకేను మున్న ♦ యది యెఱింగింతున్. 259

ఉ. పాడియు సత్యముఁ గలరుఁపాండుతనూజులు నీదుపుత్రుల
ప్పాడికి నోడరత్నైఱుగు • పాపము సేయఁగఁ జూచితీవు న
క్కిడిటుసేయ కేలుడుగు ♦ గెల్వదె ధర్మువు వారిగెల్పు
మీఁ యోడుటయుం ధ్రువంబు విడు ♦ రోక్షులు విఱిమి
గాదె యేర్పడన్. 260

క. నీయడిగినభంగిన గాం
గేయు నకిగె నట్లు వారు ♦ గెలిచి చనినయా
రెయి కురునాథుఁ డాతని
కాయన సెప్పినవిధంబు ♦ నభివర్ణింతున్. 261

వ. భీష్ముడు దుర్యోధనున కిట్లనియెఁ దొల్లియుం బలుమాటల
జెప్పడుఁ బాండవులకు వాసుదేవుండు సహాయుండైయు
డునట్లగుట నెయ్యదియు నసాధ్యంబు లే దప్పరమేశ్వరు
మహాత్మ్య బున్నరూ పెఱిగెడువారు పెక్కండు లే రె
ఱిగినవారల కాపదలు లేవు కాంతేయు లతని నెఱింగి

యాశ్రయితురు నీవు సరకు నేయవు వినుముచేప్పెద
మానససరస్సును త్తరపర్వతంబు నగ్రప్రదేశంబున దేవతా
మునిగంధర్వాప్సరోగణంబులు గొలువుం గొలువుండి
కమలసంభవుండు. 262

శ్రే. మణిగళాజ్జ్వలమైన వి ♦ మానమొకటి
యంబరంబునఁ గాంచి న ♦ ర్వాత్మండండు
సన్నిహితుఁ డగుటెఱిగి హ ♦ ర్షంబు స-ద్ర
మంబుఁ దలకొన లేచి న ♦ మస్కరించి. 263

క. లోకోత్పత్తిస్థితివిల
యాకలనవినోద మునిగ ♦ ణార్చిత గుణర
త్నాకల్ప నిర్గుణాశ్చక
శోకభయాపహవదాబ్జ ♦ శుభకరమూర్తి. 264

వ. అని మఱియు ననేక ప్రకారంబుల సంస్తుతించి యిట్లని
విన్నవించె. 265

క. నారాయణ నీకేగడు
గారవమునఁ బుట్టి యిజ్జ ♦ గము లన్నింటికొ
సారమతిం గావించితి
నీరక్షణ వీనికెల్ల ♦ నిలు పైయుండున్. 266

క. ఇత్తటి మనుష్యభవనం
బుత్తలపడు చున్నయది మ ♦ హిమాగ్రాసురదు
ర్వృత్తముల నీవు కరుణా
యత్తమతిం బుట్టవయ్య ♦ యదువంశమునన్. 267

క. సరసఖండ సీవు సఖుడును

సరలోకమునన్ జనించి • నానాదైత్యే

శ్వరులదెసఁ బీడ లుడుపుము

ధరణీభారంబువాయఁ • దాత్పర్యమునన్. 268

ప. అస వేడికొని చినతుం డయి యదైవునితోడినీడయు
బోని సరనామధేయుండగుమహాపురుషుం బ్రార్థించిన
నన్నారాయణుండునుం గారుణ్యార్ద్రకటాక్షుంబున వీక్షించి
యల్లయయ్యెడుం గాక యని యానతిచ్చి యంతర్ధానంబు
సేసిన నక్కొలుపు వారెల్ల నచ్చెరువంది. 269

క. పరమేష్ఠి సీవు గడుఁ ద

త్పరతను వినయంబు సేసి • ప్రార్థించితి వె

స్వరొకో వీరలు నాపుడు

సరసిరుహాసనుఁడు సెప్పె • సంప్రీతిమెయిన్. 270

క. పరమమామ లాచిపురుషులు

సరనారాయణులు వీరు • నాకారాధ్యుల్

సరహితముగఁ బ్రార్థించితి

ధరఁ బుట్టుం డనుచు దానిఁ దలకొనిరి దయన్. 271

క. ఇలఁ గ్రీడగఁ బుట్టినవీ

రలఁ గేవలమర్హులని స • రకు సేయనివా

రలు సెడుదు రెఱిగి భక్తిం

గొలిచినవారలకు శుభమ • గును వినుఁ జెందున్. 272

ప. అని యెఱింగించి బ్రహ్మ దనలోకంబున కిరిగెఁ గొలుపు
వారలు నిజస్థానంబులకుం జని యిక్కడ సీకథ నారదజామ

దగ్గున్ వ్యాసాదులచేత వింటిం దొల్లియు మహామునులు
నిన్ను నరనారాయణులతోడి వైరంబు వలన దని వారిం
చిర కాదే నీవు మదాంధుండవై మానవై తివింకనైనను
గృష్ణు నాశయించి పాండవులతోడి పొత్తున మెలంగి
బ్రదుకుమనిచెప్పి భీష్ముండురకుండఁ గౌరవపతియునప్పలు
కులు పెడచెవులం బెట్టె మీరు దగువారు నేయుహితోప
దేశంబు లాదరించెదరె యని పలికి సజయుం డమ్మహీ
పతి కిట్లనియె.

273

—భీష్మునిపంచమ దివసయుద్ధక్రమము.—

క. వేగినఁ గౌరవసేనలు

వేగము కై నేసి యనికి • వెడలెం దీవో

ద్యోగత భీష్ముని ము న్నిడి

సాగరములు మేర దప్పు • చందం బొందఁ.

274

వ. ఇట్లు వెడలి మకరవ్యూహం బమర్చుకొని నిలిచె నంతఁ
బాండవులును క్షేన వ్యూహంబుగా మోహరించి రండు
ముఖంబున భీమసేనుండును శయనంబుల ధృష్టద్యుమ్ను
శిఖిండులును శిరంబునసాత్యకిమును గంతంబునం గిరీటియు
వామ పక్షంబున విరాటద్రుపదులును దక్షిణపక్షంబునఁ
గేశయులును వీఁపున నభిమన్యు బ్రౌపదేయులును బుచ్చం
బున నకులసహదేవహితం డయి యుధిష్ఠిరుండును నిలిచి
రివ్విధంబున నన్నద్ధంబు లయినయుధులు వ్యూహంబులు
మేదురతూర్వ నిసాదంబులు రోహసికుహరంబు నిండ నొం
డొంటిం గదిసిన.

275

క. మకరవృక్షాహం బనియెను

మకరాలయ మపును దర్ప * మహామోక్షస్థలుఁ జై
మకరక్రీడం జగదత

మకరాభీలముగఁ జొచ్చె * మారుతి యధిపా. 276

ఉ. చొచ్చి పితౄమహుఁ గనియి * పు ప్రచయ. బునఁ గప్పె
నాశుఁడుం | జిచ్చున నేయి వోసినవి * శేషము దోషఁగ
భీము నొంచి ము | చ్చిచ్చును నేర్పునట్టులుగఁ * జేసె
దదూర్జితినేన నంత వి | వ్యచ్చుఁడు వచ్చి దీన్యశర * వర్ణ
నిరర్థవిక్రమంబునన్. 277

క. భీష్మనిగర్వం బుడిపి మ

హూమ్ములుఁ జై కొరవేందు * యోధుల కెల్లన్
గ్రీష్మాదిత్యునిక్రియ న

ర్చిష్మత్త్విము సూపి యడరె * సేనలు దెరలన్. 278

వ. అట్టియెడ నీకొడుకు గురునిం గదసి యతని కిట్లనియె. 279

తే. పట్టి పాలార్చెదరు మీరు పాండుమతుల

నీవు భీష్మండు నలిగిన . దేవతలకు

నైన మార్కొన ఎచ్చునే * సేన నరుఁడు

నొంపఁగా నిట్టు లొప్పరి * కింపఁదగునె. 280

స. అనిన విని కుఁభసంభవుండు గటకటఁబడి యతనితో
ట్లనియె 281

తే. ఎన్నఁడును మన్న వారల * యేవు నోపఁ

గాన మెట్లు సముద్రంబు * లోన బుట్ట

వైవఁ గొన్నంత గొనుఁ గాక ♦ వారిగెల్వ
మాకు శక్యంబె చవిగాని ♦ మాట లేల.

282

క. అనుచు మొన గడచి నడచినఁ

గని పాండుతనూజసైని ♦ కవ్రాతంబుల్

గనుకని విచ్చిన సాత్యకి

యనిలజనం బెనఁగఁ దాఁకె ♦ నస్త్రాచార్యుఁ.

283

ద్రోణుడు దుర్యోధనవేడుకలపై పాండవవైభవములఁ గవియట.

సీ. తాకి యుజ్జ్వలబాణ ♦ తతి గవియించిన

నవ్వుచు బెసిదంపు ♦ నారసములు

గురుఁడు నై నేయుపైఁ గురిసిన నొచ్చియుఁ

దెరలక యాతండు ♦ తీవ్రభంగి

బెనఁగంగఁ జూచి పా . వని యెచి గురునిపై

నిశితాస్త్రసంతతి ♦ నింది నొంచె

నాత శల్యుండును ♦ శాంతనవుండును

నతనికిఁ దోడ్పడి ♦ యడరి భీము

ఆ. నేయఁ దొడఁగుటయును ♦ నేడ్వెట ద్రావదే

యులును దానుఁ గవిసి ♦ యుగ్రలీలఁ

బటురయంబుమై ను ♦ భద్రానుతుండు మ

ర్వారవిశిఖతతుల ♦ వారిఁ బొదివె.

284

చ కడువడితోడ నప్పుడు శి . ఖండి ధనుర్గుణ నిస్వసంబు పె

ల్లడరంగ బాణజాలము వి ♦ యత్తటిఁ గప్పఁగ నీదుసైన్య

ముల్ | నుశివక భీష్ముఁ దాఁచుటయు జూచి చురంబున

నాటవానితోఁ బొడుతునె యంచు మార్కొనకపోయె
దొలంగి యతండు భూవరా. 285

క. కనుఁగొని కురుపతి యాచా
ర్మనిఁ బురికొలుపుటము నాతఁ డుద్దామగతిం
జని కడిమి మెఱచు నుజ్జ్వల
ఘనమార్గణపుంజముల శి డి ఖండిఁ దెరల్చెన్. 286

క. అమ్మెయిఁ గొరవులును ద
ర్పమ్మలరంగఁ జెలఁగుటయును డి బాడవబలమున్
సమృద్ధిమునఁ దలపడినను
సమృద్ధం బుగ్రమయ్యె డి సఁగ్రామమునన్. 287

క. ఘాతాలు మేఘాబులుఁ గర
వాలాదినిశాత హేతి , వర్షాశుకటి
న్మాలయు గుణరంగులు
గీలాలుపుచ్చకిం వఁ గియె నట్టియెడన్. 288

క. ప్రోవులు గట్టిఁగుట్టులు
ప్రేవులు నేఁగులకెఱచుఁ బీనుఁగులు ర
క్తావిలత వెల్లచీరలు
గావులునై భటనికాయం డి కాయాబులునై. 289

క. సనురాంగణాబు గడుఘో
రముగా నిరు నాఁగు బోరు డి రభసఁబున ది
క్సమితి వడఁకాడె బొగడెడు
నమరులయులి వడరెఁ జదల డి నతినిబిడముగాన్. 290

క. అనిలజనభీష్ములు దమతమ

మొనలకుఁ గన్నాకులగుచు ♦ మునుకొని వడి న

రునకుంభసంభవుల | పా

వునఁ జూపిరి విక్రమంబు ♦ కూరిబలంబున్.

291

క. భీమునిదెనఁ గాళ్కింగో

ద్దామఁగజానీకసంగ ♦ తిత్వస్ఫురిణా

భీమగతిం దఱిమొ గుగ

భూమిఁజూచు భీష్మగురులు ♦ పోరెడుబలిమిన్.

292

చ. అఱిమఱి నీకుమారవరు ♦ లత్తఱి నందఱు నాబళార్తిపై

నఱక రథంబులం బఱవ ♦ నుజ్జ్వలన్దైలము మేఘుఁదబ్బ

ముల్ | గఱికొనఁ గప్పినట్లయినఁ ♦ గీడి గుణస్వనముల్

సిల్ల నే | కైట విశిఖఁపతాన మను ♦ తీవ్రనమీరమునేపు

సూపినన్.

క. ఆరథనివహంబులు న

వ్వారణములుఁ దెరలి మరలి ♦ వడిఁ బఱచుటయుం

గౌరవబల మెల్లను రణ

లూరు డు గాంగేయుమఱుపు ♦ సొచ్చె వికలమై.

293

స. ఇట్లు సేన మొగతిరిగినం గని సుయోధమండు బరవసంబు

నం బురికొల్పి చేయి వీచుచు నగ్గలిక నడచినం గాంభోజ

గోపాలసింధుగాంధారసావీరత్ర గత్తకలిఁగ ప్రమఁఖ బల

నంగతులై శకునిసైంధవులు దుశ్శాసనుం బురస్కరించు

కొని యురవడించి భీమపార్థులం బొసవిన ధర్మనందనుండు

నెన్నుదన్ని యదల్పినం జేదికాశకరూశ పాచాలసైన్యం

బులతో ధృష్టద్యుమ్న పురోగము లగురథకముఖ్యులు
గడంగి కవిసి రప్పడు విందాన విందులు గాశిరాజును సైం
ధవుంకు భీమసేనుని వికర్షుడు సహదేవుని జితసేనుండు
శిఖండిని దుర్యోధనుండు విరటుని ద్రిగర్తులు నకులుని
ద్రోణుండు చేకితానసాత్యకులను గృపహాద్దిక్కులు ధృష్ట
మ్యముని సౌభద్రుండు సాల్వకేకయులను ధృష్టకేశుఁ
టోత్కచులు నీకొడుకులం దలపడిరి యుధిష్ఠిరుండు దాను
మద్రేశ్వరుం దాకి నిట్లు సంకులసమరం బైన సత్రుశత్రు
సంఘటనంబున వెడలుమంటలు మింట నడరినుధ్యామ్న
ప్రచండంబులై యున్న చండకిరణుకిరిణంబుల మగిడింప
నరదంబులు దాకి పడి పొరలుకరులును గరిహస్తాక్షణ
విధ్వస్త బు లగురథంబులును దురగఖురపుటవిఘటిత
గాత్రులగు పదాతులును బదాతివర్గానర్థశ్రహారధారాశ
రక్తసిక్తంబు లగుఘోటకంబులు నై చూచుభేచరులకు
వెక్కనం బయ్యె నట్టియెడ.

295

భీమునిపోగుట గడు ను

ద్దామంబై మెఱియుటయుఁ బి • తామహుఁడు శర
స్తామవిదారితుఁ జేసె మ

హామర్తోత్కర్షుఁ డగుచు • నతనిం బెలుచన్.

296

కనఁగొని సాశ్రికి యేనుం

గునకు సిడులు సూపినట్లు • కోపంబున భీ

ష్మునిమీఁదఁ గవిసి యుజ్జ్వల

సునిశితభల్లంబు లేసె • సురలు నుతింపన్.

297

అ. అలిగి యతఁడు నూతు ♦ తలఁ దెగ నేసిన

నధిప వృష్టివీరు ♦ నరద మిట్టు

నట్టుఁ దిగిచె నప్పు ♦ డాకులగతి ఘోట

కములు దద్బలుంబు ♦ గలఁగఁబడఁగ.

299

క. మరలువుఁడు పట్టుఁ డిటఁ దెం

డరదమునకు వేగవేగ ♦ యడ్డము సనుఁ డా

తురుఁ డయ్యెను సాత్వకి సె

చ్చెరఁ జూరుఁ డనునులిపు వారి ♦ నేనఁ జెలుంగెన్. 299

తే. వికలరథుఁ డగునావృష్టి ♦ వీరుమీఁద

నేయ నొల్లక మీతండ్రి ♦ యెసక మెనఁగ

బాహుబలమునఁ బొండవ ♦ పూహవిదళ

సంబు నేయఁదొడంగె భూ , నాధముఖ్య.

300

క. అంత విఘాటుఁడు లయకా

లాంతకుఁడుంబోలె బేర్చి ♦ యతిరభసమునన్

శాంతనవుఁ గదిసి యేసెం

గుంతీనుతు లలర మూఁడు ♦ క్రూరాస్త్రములన్. 301

క. ఏసి తురంగంబుల నో

నేసినఁ గోపించి భీష్ము ♦ డిషుదశకమునం

జేసె నతని రక్తజలౌ

ద్యాసితగాత్రుఁడుగ రెండు ♦ బలములుఁ బొగడన్. 302

వ. అట్టియెడ.

303

శా. గంగానందనుఁ దాఁక నర్జునుఁడు వోఁ ♦ గా నడ్డమై

రాజు మెచ్చుం గేలీగతి యుల్లసిల్లఁ జని య ♦ శ్వేతామ

మహ్మణవిద్వాంసుం జేసె గిరికి నవ్వుమఁ పడియు బైన
చాపంబు ద్రుచ్చె నోదాడము వే జొకండు నొని యే
సెన్ గ్రాణి పెక్కుముల్లన్. 304

క. గురుసుఖబెడిదవుటంపట
నరనారాయణులు నొచ్చి * నన్ నరుకడక
న్నుణం బగుటయుఁ దద్రుచి
పంపవలతోన నిగిడె * బాణచయంబున్. 305

క. ఉచిత నరు డట్లు మెమటు
వలువుభృగఁ జేసి లీల * నంగము నెల్లం
బటియలుగఁ జేయ నాతం
డలు మెడలక మఱియు నేసె * నధికరయమునన్. 306

క. నొచ్చియు బెరిగినఁ గృపయును
మెచ్చుఁ గదిరి విపుతోడ * మెయిఖొని పోరి
ట్లచ్చునడ నేటి కని వి
వ్వచ్చుడు గ్రేడిచి యొడు * వలనికి నడచెన్. 307

చ. తదనంతర బ. 308

ఉ. భీముఁ డుదగ్రదర్పయున * భీష్మునిపైఁ జన నడ్లమై కురు
గ్రామణి భల్లవంచకయు * గంబున నాతని మెను సింఁచు
డున్ | భీమదృఢక్షుర స్రవయ * భిన్నతనుండు గఁ జేసె
నాతఁ డాభూమిపు నిట్లు నీదుష్టియ * పుత్రికు లొండొరు
తోడఁ బోరఁగాన్. 309

చ. కనుంగొనుజనంబులు. 310

క. చండరిరోధితిమిరమా

ర్రాండు లనంగఁ దగినవీరు ♦ దమలో నిట్లు

ద్వండతఁ జెనఁగుట భృతరా

హ్నిం డవినయ్యులోభముమ్మ ♦ రుం డగుటఁ జూచి. 311

న. అని రట్టియెడ.

312

క. కురుపతికిఁ జిత్రసేనుఁడుఁ

బురుమిత్తుఁడు వేల్పుపేటి • పుష్కరిమఁ బ్రాప్త

యరవడిఁ దఱిమిన వారికి

సరనందనుఁ జెనుగుపడె గు ♦ నిధ్వని సెలగన్. 313

క. పురుమిత్తుని నే మజ్జ్వల

శరముల గంగాతనూజ ♦ సస్తతిబాణ

స్ఫురణమునఁ జిత్రసేనునిఁ

బరమాంబకదశశమున వి ♦ పాటితుఁ డేసెన్. 314

కే. ఎన్నిశరముల నభిమన్యఁ ♦ డేసెఁ దమ్ముఁ

దారు నన్నియు శరములఁ ♦ దఱిమి చిత్ర

సేనపురుమిత్తు లతని నే ♦ సరి నవోగ్ర

విశిఖములు నాపె భీష్ముఁ డ ♦ వీరుమేన. 315

ఉ. ఆతఁడు చిత్రసేననిశ ♦ రాసన మేఘైఱఁ ద్రూచి ఘోటక

వ్రాణము నొంచి మైమఱుపు ♦ వ్రచ్చి శరఁబులు మేన

గ్రుచ్చి యుద్యోతితుఁ డైనఁ జూచి కర ♦ ముద్ధతి గాజత

నూజమార్గముల్ వే తఱియంగఁ జొచ్చి పొది ♦ నెంబలు

మార్గణవృష్టి నాతనిన్.

316

క. ఆసౌభద్రం డుగ్రపు
వేసవి దావాగ్ని శుష్క ధి విపినమ్ము నిరా
యాసంబుగ జరిగొనుగతి
భాసితశరశిఖలు వారి ధి పైఁ బరఁగించెన్. 317

క. రంగత్ప్రభనస్తుత్యతు
రంగముడై తాండవాభి ధి రతుఁ డగుహరులీ
లం గడఁగి వీరనృత్యము
సంగరరంగమునఁ జేసె ధి శత్రులు మెచ్చన్. 318

వ. ఇట్లు పేర్చి కురుబలంబు నేర్చునభిమన్యుం జూచి జనితమ
న్యుడై శుభలక్షణుండగు లక్ష్మణుండు. 319

— అభిమన్యు లక్ష్మణమహుల యుద్ధము —

క. తలపడి నానాశ్రుము ల
గ్గలికం గురియుటయు నతఁడు ధి తాండము లాటి
ట్టలమైనయలుక నాతని
లలితోరస్సలమునం గ ధి లయ నాటించెన్. 320

చ. తెరలక లక్ష్మణుండు దృఢ ధి దీప్తశరావలి పార్థుపట్టిపైఁ
దొరఁగఁగఁ జేసినం గినిసి ధి తొల్ల హయంబులఁ జంపి
సారథి | ధరఁ బడ నాతఁ డేసె విర ధి ధత్వము నొం
దియు నీమమన్తుఁ డుద్ధరగతి శక్తి వైవ నది ధి ద్రుంచె
మహేంద్రునిమస్కం డమ్మలన్. 321

ఆ. శక్తిఁ ద్రుంచి తీవ్ర ధి సాయకహతదేహుఁ
జేయఁ దొడగునతని ధి చేతిబలుపు

సూచి కృపుఁడు రాజు ♦ సుతుఁ దనతేరిపై

నిడి తొలుంగఁ దెచ్చె ♦ నెల్లఁ జూడ.

322

కురురాజు యోధవీరులఁ

క. బురికొలుపుచు భీష్ముఁడవుడు ♦ పోరికి నడగఁ

గరిహయనరశరనిబిడత

ధరణి జలదనిబిడగగన ♦ తలముం జోలెన్.

323

ఉ. సాత్యకి యవ్వ డేచి శర ♦ జాలము చిత్రఘ్నుఁడుటత్వసాం

గత్యవిరాజమానముగఁ ♦ గౌరవసేనఁ గలంగఁ జేసి యా

ద్ధత్యమును దనర్చిన నుదాత్తమనస్కుఁడు సామదత్తియా

హుత్యభిరామవహ్నిక్రియ ♦ నుజ్జ్వలుఁడై వెనఁ దాఁకె

నాతనిన్.

324

చ. తలపడి యంత్యకాలశిఖి ♦ దారుణభంగి నమేయమార్గణా

ర్చులు వరఁగించుడు భయము ♦ సొచ్చి జనార్దనుతమ్ము

తోడియో | ధులు పిఱుసన్నఁ దత్సుతులు ♦ దోర్బలదు

ర్దము లై పదుండ్రు న | గ్గలిక నెదిర్చి యిట్లనిరి ♦ కౌరవ

సత్తముతో నుదగ్రతన్.

325

క. భూరిశ్రవసుఁడ యెక్కటి

వీరవిరోధంబు నలుపు ♦ వేడుక మెయి దు

ర్యారత వచ్చితి మొక్కరుఁ

గోరికొనుము సంగరమున ♦ కున్ మాలోనన్.

226

చ. అన విని నవ్వి యొక్కఁడు మ ♦ దస్త్రబలంబున కోర్వ

డోపినన్ | సునిశితబాణముల్ వఱపి ♦ సూరెల నందఱు

నొక్కపెట్టయే | పు నెఱుపుఁ డన్న నారథిక ♦ పుంగవు

లేయ నతండు నమ్ము లె | ల్లను దునుమాడి నా రిఁ జటు◆
లస్సురితాంబకవృష్టి ముంచినన్. 327

క. పొలివొని శౌర్యరేఖం

జెలఁగుచు వా^{న్}రేయు లతనిఁ ◆ జేడ్పడఁ బెక్క
మ్ముల నొవ్వ నేసినం గడు,
నల్గి శరాసనము లెల్ల ◆ నాతడు దుగ్రించెన్. 328

క. కోదండదశకశీఘ్రు

చ్చేదం బొనరించి యపుడ ◆ శిరములు పదియున్
భూదేవికి బలిగా ని
ష్పాదించెం గౌరవేంద్రు ◆ బలములు సెలంగన్. 329

వ. ఇట్లు నడినకొడుకులం గని వృష్టివీరుండు. 330

చ. వగవును గోసము గదుర◆వైరిబలంబు దలఁకఁ దేరుపై
నొగ నొగ దాఁకఁగాఁ బఱపిన్గుగఁ గౌరవసూతు నేసి బె
ట్టుగఁ దురగంబులు దునుము ◆ డున్ వెన నాతఁడు నల్ల
చేసెఁ బా | టిగఁ గరవాలముల్ గొని వ ◆ డిక్ దిగి
నేలకు దాఁటి రిద్దఱున్. 331

వ. అట్టిసమయంబున. 332

ఆ. వేగ మొది వృష్టి ◆ వీరు భీముఁడు గురు
వీరుఁ గురువిభుండు ◆ గౌరవమున
వెనుకఁజనగఁ దివిచి ◆ తనతనరథముపైఁ
బెట్టికొనుచుఁదొలంగఁ ◆ బ్రీతిఁ జనిరి. 333

వ. అంత. 334

క. ఆపరాహ్లాసంగతుం డగు

తపనుం గని ప్రొద్దు గ్రుంకెఁ ♦ దడ వేగుదు రీ

రిపు లని కడంగి నరుఁ డ

స్త్రువరంపర వఱపి నీచు ♦ రథికుల నెల్లన్.

335

వ. నిహతులం జేయుచు విహరించు చున్నం గనుంగొని. 336

క. సైరింపక యేడ్చెఱు గురు

వీరాగ్రణి యిరువదేను ♦ వేలరథంబున్

పోరికిఁ బురికొలిపిన వి

స్ఫారగతిం గూడి కవిసెఁ ♦ బార్థునిమీఁదన్.

337

క. కడువెనఁ గవిసినయవి గ

వృడి బాణజ్వాల లడర ♦ నడి దావాగ్నిన్

మిడుతలు వొలిసినక్రియఁ బొడి

పొడి యయ్యెం గురుబలంబు ♦ పొం గడఁగంగన్. 338

క. కిరణంబు లడఁగి యంతకు

నరుణత్వము మెఱయఁ దరణి ♦ యపరాద్రిశిరః

స్ఫురణను నధికరణాలం

కరణం బొనరించుటయును ♦ గాంగేయుఁ డెడన్. 339

క. శ్రాంతం బయ్యెను వాహన

సంతానంబెల్ల నిపుడు ♦ సంధ్యాసమయం

బింతట నేటికి నని సా

లింతము, గా కింకఁబోర ♦ లెస్సె యున్నే.

340

వ. అని తలంచి కుంభసంభవాదియోధముఖుల కెఱింగించి

బలంబులఁ దివియ నియమించి.

341

క. సమరక్రీడనలీలం

దమక తమక శనిసి మరలి ♦ తమతమయావా

సమలకు నరిగి రుధియై

స్వములజనంబులును దీవి ♦ యలు వెలుంగంగాన్. 342

తే. గొండువీళ్లజనంబులు ♦ రేలు వివిధ

హృద్యసంగీతములను సా ♦ హిత్యమధుర

లలితగోష్ఠీవినోదంబు ♦ లను బ్రమోద

భరితులై ప్రొద్దుపుత్తురు ♦ భరతముఖ్య. 343

భీష్మ నిష్కంధ సయద్ధక్రమము.

న. ఏనవనాటిరాత్రి సకటయుం దెలతెల వేగునప్పుడు ధను
జయుండు నేనాపతి రావించి మకరవ్యూహంబు సంఘటించి
పు మని నియమించిన నళలజనంబులకుఁ బ్రీతి నెక్కిన
నతం డమ్మోహరంబు దీర్చునెడ దానికిఁ బార్థసాంచాల
పతులు శిరంబును గవలు గన్నులును భీమసేనుండు దుం
డంబును సౌభద్ర ద్రౌపదేయఘటోత్కచులు గండస్థలం
బులును సాత్యకిసహితుండై యుధిష్ఠిరుండు గంధంబును
ధృష్టద్యుమ్నపురిస్సరంబుగా పరాటుండు వెన్నను గేక
యులు వామపార్శ్వంబును ధృష్టకేతుండును గూఢశపతి
యును దక్షిణపార్శ్వ బును గుంతిభోజశతాసీకులు జఘ
నంబును శిఖండియు నిరావంతుండును బుచ్చంబునునై
పన్నిరి భీష్ముండు దానికిఁ బ్రతివ్యూహం బూపించి క్రొంగి
చవ్యూహం బమర్చి యందుఁ జంచువునం దాను గురు
సహాయుండై నిలిచె నేత్రంబులఁ గృపగురుపుత్రులును

మస్తకంబునఁ గృతవర్మయుఁ గాంభోజబాష్పికులును గళం
బున శూరసేనపరివృత్తుండై సుయోధనుండును నురంబున
సావీరసమేతుండై భగదత్తుండును వీఁపున విందానువిందు
లును వామపక్షంబున సుశర్మయు దక్షిణపక్షంబున యవ
నపతియు నరభాగంబున శ్రుతాయురుపేతుండై భూరి
శ్రవసుండును నిలిచి రిట్లుభయసైన్యంబుల సన్నద్ధంబు
లై నడచి శంఖభేరిప్రముఖతూర్యనాదంబులు సెలంగం
దలపడియె. నట్టిసమయంబున.

344

క. తలకడచి నడచుద్రోణుని

యావుఁ జలంబును సహింప ♦ కనిలతయుఁ డి

ట్టల మగురోషంబునఁ ద

ద్బలమువయిం బఱపె రథముఁ ♦ బటువేగమునన్. 345

వ. ఇట్లు వఱపిన నతనికోల్తలకుం గాక.

346

క. తనముందటి యోధులు పిఱు

సనుటయుఁ గుంభజుఁడు గినిసి ♦ శరనవకము భీ

మునిమేన నాట నాతఁడు

నునిశితభల్లమున నతని ♦ నూతుం దునిమెన్. 348

క. వాహనముఁ దాన నడపుచు

సాహసికత్వమున గురుఁడు ♦ నమరక్రీడో

త్సాహము వదలక వైరి

వ్రూహము దలఁకంగ భుజన ♦ ముద్ధతిఁ గవిసెన్. 348

క. మీతండ్రి ద్రోణునకుఁ దో

డై తఱిమినఁ గేకయులు భ ♦ యాకులత మరు

దూతాంబుదగతిఁ దెరలఁగ

నాతప్రస్థంజయబలంబు ♦ లఱిముఱి విఱిగెన్.

319

ఆ. అధిప భీమసేనుఁ ♦ డడరినఁ గౌరవ

సైన్య మతనిచేతఁ ♦ జూపకట్టు

వడియె నవుడు ధరణిపతు లిద్దఱును జేయి

వీచి తఱిమి రథిక ♦ విక్రమమున.

350

వ. ఇవ్విధంబున ధర్మనందనదుర్యోధను లగ్గలికం బురికొలుప

మొగ్గరంబులు రెండును గండు మిగిలి తలవడియె ననిన

విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున కిట్లనియె.

351

ఆ. మనబలంబునందు ♦ మంచిమగల్ సాలఁ

గలిగి యాబలంబు ♦ గెలువ లేమి

దైవకృతము గాదె ♦ తలఁపఁజోద్యము మున్న

యెఱుంగఁజెప్పెవిదురుఁ ♦ డిట్టులగుట.

352

క. అతఁ డెంత సాటి చెప్పిన

మతిహితమంగఁ గొనఁడు కీడు ♦ మానఁడు కడుదు

ర్భుతియైన నాతనూజుడు

మతి గర్జమువెనుకఁ జనక ♦ మానునె యెందున్.

353

వ. విధిశ్చతం బెవ్వరికి నుడువవచ్చు నెట్లుగా నున్నది యట్ల

య్యెడుఁ గాక యనిన సంజయుం డతని కిట్లనియె.

354

ఆ. నీతనూధవుడు ♦ నెఱిగుఱి యెఱుంగమి

యెఱిగి యెఱిగి యతని ♦ నేల చెప్ప

మనయుపేక్షవలన ♦ విను నాటిజూదంబ

నేడు గయ్యుమయ్యె ♦ స్మవవరేణ్య.

355

వ. ఇంకం బశ్చాత్తాపం బుడిగి ధీరుడవై సమద్రప్రకారంబు
 విను మట్టియెడ భీమసేనుండు భవత్సేనాసా గరంబు పాయ
 వడం దటిమి చొచ్చి మశ్శాసనుండును దుర్విషహుండును
 దుర్బిదుండును దుస్సహుండును జయండును జయత్సేనుం
 డును వికర్ణుండును జిత్రసేనుండును సుదర్శనుండును జారు
 చిత్రుండును సువర్ణుండును దుష్కర్ణుండును నొక్కచో
 నున్నం గనుంగొని యక్కుమారులం వాకిన. 356

తే. వార లందఱు నొండారుఁ ♦ బేరువేఁ
 బిలిచికొనివేడి చనుదొచె ♦ భీముఁ డీతఁ
 డొంటి యగపడ్డచోట న ♦ యుక్కడంగఁ
 జొదివి చంపుద మని యతి ♦ స్ఫురణసేసి. 357

క. ఉగ్రగ్రహములు లయకా
 లగ్రహపతిఁ బోదువుక్రియ న ♦ లఘువిక్రమగ
 ర్వాగ్రహమున ముట్టిరి రిపు
 నిగ్రహలంపటుని భీము ♦ నిం జటులగతిన్. 358

వ. ఇట్లు సీకొడుకులు చతురంగబలంబులతోడఁ జాట్లు ము
 ట్టిన వ్యకోదరుండు సంతసంబునం బొదలి సారథి గనుం
 గొని నీ వీరథం బిచ్చట నిలిపికొని యుండు మని నియో
 గించి గద వుచ్చుకొని ధరణికి లంఘించి. 359

చ. కవిసి యుగాంతదండధరు ♦ కైవడిఁ గోలుమసంగి కుభ
 ముల్ | పపులంగఁ దుండముల్ దునియఁ . | బక్కలు వ్ర
 క్కులు గాఁగ దర్పముం జవము బలంబు నొప్పుగ గజు

బుల ప్రేసిన నెత్తు లొల్కఁగా | నవి వడె ధాతుని ర్హరమఁ
యాచలపంక్తులఁ బోలి మేదినిన్. 360

క. అరదంబులు పొడిపొడి మై
హదులగములు నుగ్గునూచ ♦ మై మొత్తపుఁగా
ల్వరు సిదురువ లై వడ ని
మృగతి విహరించె వాయు ♦ సూనుఁడు గదతోన్. 361

క. పెక్కండ్రతోడ నిమ్మొయి
నొక్కరుఁడ రథమ్ము డిగ్గి ♦ యురవడి జని పే
రుక్కునఁ బోరుట సూడఁగ
నక్కజమై యుండెఁ గొర ♦ వాన్వయముఖ్యా. 362

ఆ. భీమసేను నవుడు ♦ పెక్కుబలంబులు
వాదువు తెఱిగి ద్రుపద ♦ పుత్రకుండు
శత్రుగురునితోడ ♦ సరభనవృత్తిమైఁ
బోరి పోరి యుడిగి ఁ బుద్ధి గలఁగ. 363

క. భూరిరయంబున నదైసఁ
దేరు వఱవఁ బనిచి యతని ♦ తేరిపయిం ద
త్సారధి న కాంచి శోకము
గూర్క గద్గదిక నెలుఁగు ♦ గుత్తుకఁ దగులన్. 364

తే. ఆర్తుడై యవ్వితోకుని ♦ నడిగె భీమఁ
డెచట నున్నాఁడు నాయొడ ♦ లెట్లు ప్రాణ
సహిత మై యుండు నతఁ డొక ♦ చందమైన
నేమిగతిఁ బోదు నక్కట ♦ యెఱుఁగఁ జెప్పుమ. 365

న. అనిన విశోకుండు ధృష్టద్యుమ్నున కిట్లనియె. 366

చ. గొదగొగి ధార్తరాష్ట్రు లతి • పూర విధంబునఁ జాట్టు
ముట్టిన | నృదమునఁ దేరు డిగ్గి హరి • ణంబులపైఁ బను
సిహనాదమో యనక • | గదఁ గొని నన్న నియ్యడ న
కంపితసుస్థితి నిల్వఁ బుచ్చి బెట్టిదముగఁ జొచ్చె నాహవప
టిఘ్నఁడు భీముఁడు వార్తినైఁదమున్. 397

— శృష్టమృత్యుఁడు భీమసేనుఁ డోడ్చుట. —

వ. అని యవ్వల నెఱింగించిన నతండు. 368

క. కడువడిఁ జని యంతంతం

బుడమిఁ బడినకరులగములు • మోరలుటకతనక
వడముడి యరిగిన తెరు వే

ర్పడఁ గని వేవేగ రథము • వఱపెం గదియన్. 369

వ. ఇట్లు భీమసేనుఁ జేరం బోయి. 370

క. ఇదె యేనుఁగూడ నచ్చితిఁ

బదిలుఁడ వై పోరు మింక • బకమర్దన యీ
కదిసినవీరుల నెల్లఁ

గుదియించెద ననుచుఁ గవిసెఁ • గురువితతిపయిన్. 371

క. అత్తఁటి సేతనయుం డెలుఁ

గెత్తి రథకవరులతోడ • ని ట్లను నీదు

రవ్యత్తునిఁ బొదువుఁడు భీముని

యుత్తలపా టుడుపుకడఁక • నుశువుఁడు గడిమిన్. 372

వ. అనిన విని యోధవీరులు, గుమారులు నొక్కపెట్టు ధృష్ట
ద్యుమ్నం బొదివిన నతండు ద్రోణద త్తప్రమోహనబా
ణంబున వారి నెదఱ నిశ్చేష్టితులం జేసిన నప్పుడు

దప్పి దీర్చికొన నెడ గని యనిలనందనుం డొక్కమడువున
మధురశిశిరలంబులం బానంబు సేసి యుల్లసిల్లి యాద్రుప
దపుత్రుం గూడికొనియొ నట్టియడ నాచార్యుండు గ
య్యంబు నేయుమునుమున ధృష్టద్యుమ్నుండు దొంలంగిన
తెఱపిం గదియఁ బాంచాలవతి దఱిమిన నప్ప డగ్గురుం
డు నవ్వచు. 373

తే. అస్తవర్షంబుఁ కురియంగ • నతడు పూర్వ
వైరబంధంబుకతన దు • ర్వార మైన
యతనిరోషంబు సైరింప • నలవి గాక
జడిసి పోయిన నాతండు • శంఖ మొత్తె. 374

వ. ఇట్లుద్రోమండు ద్రుపదుం దెరల్చి ధృష్టద్యుమ్ను చనినవల
నరసి తదీయ ప్రమోహనమార్గణమూర్ఛిత బయినశూ
రలోకంబు నాలోకించి కరంబునయంబునఁ బోయి. 375

క. వినుతప్రజ్ఞాబాణం
బున మోహనబాణశక్తి • వోఁ జేసిన నం
జనితప్రాణోజ్జ్వలు లై
యనికిం గ్రమ్మటఁ గడంగి • రయ్యోధవరుల్. 376

వ. ఇవిధంబున నాచార్యుప్రాపునంజేసి యేచి నీకొడుకులు
పవనద్రుపదులకొడుకుల పై నడరినం గని యుధిష్ఠిరుండు
గేకయు లేపురును శాపదేయులను ధృష్టకేతునిం జూచి
మీ రభిమన్యుండు ముంగలి గా రథంబులు నఱపి భీమసేన
ధృష్టద్యుమ్నులకుఁ దోడవడుం డని పంచిన. 377

క. ఆపన్నిద్రులు సైన్యా

టోపనమేతముగఁ గవియు ♦ డును బాంచాల

క్షౌపాలసుతుఁడు భీముఁడు

నేపారిరి నీదునేన ♦ యెనకం బడఁగన్.

375

న. తదవనరంబున.

37

తే. క్రందుఁగయ్యంబులోన న ♦ రాతిభయచ

బాహువిక్రమ నీ విట్లు ♦ వాదచారి

వగుట వల దని కేకయు ♦ నరద మెక్కఁ

బనిచె భీమునిఁ బాంచాల పతిసుతుఁడు.

380

క. అప్పుడు వాధ్యం దినమున

నొప్పినయినుతోడఁ జాల ♦ నొరవచ్చి గురుం

డప్పాండవ బలములపైఁ

దెప్పదెరలఁ గురిసె శరణ ♦ తిం దీవముగాన్.

381

చ. కనుఁగొని పార్వతుం డపుడు ♦ గట్టుపకా నయి వీకఁ దా

కినం | దునిమె నతండు తద్దనువుఁ ♦ దోడనపెక్కుశరంబుఁ

లేసె నా | తనిమెయి నొండువిల్లు ద్రుప ♦ దక్షిణపాలసు

తుండు గ్రక్కునం | గొని శరసప్తతిం గురిసి ♦ కోపముఁ

బెంచిన నాటిఁ దుగ్రతన్.

382

క. ఆవిల్లు ద్రుంచి రాద్రర

సావేశం బొప్ప నాలు ♦ టమ్ముల రథవా

హావలిని నూతు నొక్కట

దేవగణము వొగడ వసుమ ♦ తిం బడ నేసెన్.

382

మ. విరథుం డై యభిమన్యు తేచిపముకిన్ ♦ వేగంబ పాంచా
లభూ | వరశూనుఁ డగుగం దదీయబల మో • ర్వూజాల
కొక్కుమ్మడిన్ | మరలం బాతెనతండు వాయుసుసూ
డున్ ♦ మానింప మానింప న | పు రధానీకముతోడ భీ
ముఁ బొదివెన్ ♦ భూమిశ్వరు డద్ధతిన్. 334

— ధృష్టద్యుమ్నుడు ద్రోణుతో యుద్ధము సేయుట. —

తే. అంత నొం డొకసారథి ♦ యతిరయమునఁ
జటులహయములఁ బూర్పఁ బాం ♦ చాలసుకుండు
దనరథమునకు గ్రక్కున ♦ జని పరాక్ర
మాభిరాముడై గురుసైపై ♦ నసరె బెలుచు. 335

ప. ఇట్లు ధృష్టద్యుమ్నుడు గడంగి యెప్పటియట్లు కంభసం
భవుతోడం బెనంగుచుండ భీమసేను డను. 336

క. తనయగదంబు విశోకుఁడు
గొనివచ్చిన నెలమి నెక్కి ♦ క్రూరోత్సాహం
బునఁ దనుఁ బొదివినదుర్యో
ధనుమీఁద నిశాతవిశిఖ ♦ తతి నిగిడించెన్. 337

క. కుటుపతి యొకనాగాచం
బురమున నాటంప భీముఁ ♦ డుగ్రత నేసెన్
గురుతరశరత్రయంబునఁ
గరములు వక్షయును నాటఁ ♦ గొరవనాథున్. 338

న, దానికతండు చలింపక వృకోదరుడై వివిధశరంబు లేసె
నతినితమ్ములు దలకడచి యాభీమసేనుం బట్టికొన నుత్స
హించి యెప్పటియట్లు బెట్టివంబుగాఁ గవిసినం గనియక్కు

మారుల సభిమన్యుఁడౌపదేయులును ధృష్టకేతు కేకయు
లునుం దాకిరట్లు వారును సమ్మారుతియుఁగూడి దారుణ
భంగిం దఱుముట సైరింపఁజాలక. 389

క. విజిగి భవత్సుతనివహం

బటిముఱి: గనుకనిఁ జనంగ ♦ ననిలనుతుం డే

ఘోట నెగచి వగచె వా రం

దఱుఁ దనచేఁ జచ్చుటవుడు ♦ దప్పటకుఁ గడున్. 390

క. తమ్ములఁ దోలిన సతిరా

ద్రమ్ముగఁ గోపించి యన్న ♦ దలపడియెను సై

న్యమ్ముఁ బురికొలిపికొని రభ

సమ్మున భీమాభియోధ ♦ సంఘముతోడన్. 392

క. అపరాహ్ణాసమయమున న

ల్లుపమాతీతాతిఘోర ♦ యుద్ధం బయ్యెన్

రిపుభయదభుజుడు భీమున

కపరిమితబలుండు గురుధ ♦ రాధీశునకున్. 392

సీ. తదవసరంబునఁ ♦ బొదివి వికర్ణుడుఁ

జిత్రిసేనుఁడుఁ బార్థు ♦ పుత్రుమీఁదఁ

గవిసిన సతఁడు వి ♦ కర్ణరధ్యంబులఁ

గూల్చి యాతనివయిఁ ♦ గుప్పెకోల

లిరువది నాటింప ♦ సరదంబు డిగి భీతి

యూన నాతఁడు చిత్ర ♦ సేనురథము

పై కేగె ద్రావది ♦ పట్టు శివురు భీము

నకు నడ్డపడి కురునాథుఁ దాకి

తే మేను నెత్తురు చట్టుగా ♦ మెఱుగుటమ్ము
 లేయ వారలఁ దలఁపడి ♦ యేమనార
 సముల గారాజు నోనేసి ♦ సరభముగ
 దఱిమె గాఠిగేయుఁ డరిసేనఁ ♦ దఱియఁ జొచ్చె. 393

క. వొచ్చి చతురంగవితతులు
 విచ్చునటులు సేయుటయును ♦ వివ్వచ్చుడు వే
 వచ్చి తలపడినఁ బురికొని
 యచ్చట నిరువాఁగు నట్ట ♦ లాడం బోరెన్. 394

ఆ. రక్తనకులలోన ♦ రథయానపాత్రము
 ఁజిపి యోధనగులు ♦ బాహుబలము
 నెలయ సమరకేళి ♦ సలిపిరి శూరత
 నేచి కడఁగి మోల ♦ రాచి రాచి. 395

వ. అత నరుఁగిరణుఁ డన్వర్థాభిధానుఁ డగుచు వచ్చిన వేగి
 రపడి వాయునందనుఁడు సుయోధను నేడ సమయింతు
 ననుసంగంభంబున నతనికి సమ్మఖంబుగాఁ దేరువఱపించి
 కదిసి కోర్కెధ మోదంబులు మనంబునం బెనంగొన నతిసం
 గనుంగొని. 396

సీ. కడుఁ బెద్దకాలంబు ♦ గాఁక్షించి యున్నయు
 తన మిపు సమకూర ♦ దైవ నిచ్చె
 గొంతసంతటపాటుఁ ♦ గోడలిబన్నఁబుఁ
 దీచ్చెనఁ గృష్ణుండు ♦ దొలుప నీవు
 సరకు సేయమియును ♦ సభలో నులూకుని
 బంచి యాడించిన ♦ పరుసములును

గ్రక్కించి బీగంబు ♦ దక్కించుకొన నీక

తెగఁ జూడఁ గాంచిత ♦ మగతపఁబు

తే. గలిగి మగుడక నిలుచుని ♦ పలికి యుగ

గతి నెదుర్కొని రథశురం ♦ గములనూతుఁ

జఃపి చాపాబు ద్రుంచి వి ♦ స్సార కేతు

దండ మేత్తెట నటకె భి ♦ ముండు సెల్లగి.

397

ఉ. వేళొకవిల్లు వుచ్చికొను ♦ వేగములోనన కౌరవేంద్రు మై
దూట వృకోదరుండు పదితూవులు పాములు పుట్టలోకిం
దూతినయట్లుగాఁ బ్రబల ♦ దోర్బల మేర్పడ నేయ నెమ్మ
లన్ | గీతిన మూర్ఖ వచ్చి యొక ♦ గెం దట చె నుధి
రఁబు గమ్మఁగన్.

398

న. అట్టియెడ జయద్రథుండు రథకవరులతోడం గడంగి వడ
ముడిపై నడరె నవ్వడు కృపాచార్యుండు దుర్యోధనుఁ దన
గభుబుమీచు బెట్టికొని తొలంగం గొనిపోయె నభిమన్యుఁ
డును ద్రౌపదేయులును గేకయులును మారుతని మీటి
సైంధవుం దలపడినఁ జిత్రసేనుండును జిత్రుండును జిత్రా
త్సుండును జారుజిత్రుండును సులోచనుండును నందుండును
నుపనందుండును గౌద్రంబుగా సౌభద్రుంబొదివిన.

399

క. బలియుఁ డగుప్రార్థపుత్రుండు

వల నేర్పడ నొకని నొకని ♦ వడి నై దెన

మ్ముల నేసి నొంప వారలు

దలఁకక వెన ముంచి రక్షు ♦ ధారల నతనిన్.

400

జ. సహృదయులకు సహాయత్వంబు సేయఁ బూని మున్ను
విరఘంజైపోయిన వాఁడగుటంజేసి. 401

చ. తఱిమి వికర్ణుఁడవు తనుఁ . దాఁకిన నాయభిమన్యుఁడల్లి
బి | ట్టట విలు ద్రుంచి సారథి వ | డా దురగఁబులఁ బాప
నేసి క్రొ | మ్మెఱుఁగులతోడఁ దద్ధృజముఁమేడినిఁగూలఁగఁ
జేసి యఃగముల్ | గిఱిగొన బాణముల్ నినిచేఁ | గేలి
మెయిం బటుదర్ప మేర్పడన్. 402

వ. ఇట్లు నొచ్చినవికర్ణుం గనుంగొని కురుకుమారు లొక్క
పెట్ల కవ్వడికొడుకుపై నురవడించిన.

ఉ. ఏవురు ప్రాణదేయులును | నేడైత నాణెని కడ్డ మై తురం |
గావళి నొంచియుం బడగ | లన్నియుఁ ద్రుంచియు నంప
వానలం | జేవ నెడఁగ ముంచియును | జేడ్చడఁ జేయఁగ
ని భిన్నాభిప్రాయ | వోవక వారితో మఱియుఁ | బోరిరి
సిగ్గున బీరి మెక్కఁగన్. 403

వ. అట్టియెడ నొలనంపనుం డగుశతాసికుఁడు బహుప్రకార
బాణంబుల వివిధవిక్రమక్రీడ సలుపుబలుపుఁ గనుంగొని
కేకయపాంచాలపక్షులు బాసట యై చటులతర శుంగం
మాతంగ స్వందనసందోహంబులం బఱపి కడిమి నెఱపి
రిప్పురుసునం బ్రతివీరుల నఱుమూటయు నప్పడు పగలగుండు
పశ్చిమాచలశృంగంబుమఱుగు పడుటయుం జూచి గాంగే
యుం డంత్యకాలకాలాకృతిం గడంగి పటువిశిఖవితానంబు

లవే డిమి సూపి య మ్మోహరంబు దెరల్చి తనమొనల
మరల్చికొని సమరంబు నాలించి శిబిరంబున కరిగె బాం
డుసూనులును మేనులు వెడవెడ చెమర్చ విడిదలకుం జని
రని యిట్లు సంజయుం డాటవదినసంబునాహవంబు తెఱం
గెఱింగించె నప్పడు. 405

క. కిమ్మిరమర్తనునిచే

నిమ్మెయ నో టారఁ బెక్కు ♦ లేటులు వడి ద

ర్పమ్మెడలి మూర్ఛమునిగియుం

గ్రమ్మఁ గురునాథుఁ డెట్లు ♦ గడఁగెనొయనికి. 406

వ. అని సకౌతుకంబుగాఁ బలికిన.

407

ఉ. భూరితపోవిశేషపరి ♦ పూరమృదుస్థిరహృత్కరండవి

స్తారనివాసతంత్రఘనః సారవిధాపరమాభిరామరే

ఖారమణీయ లోకహితః శారిమహాకరణీయ ఘోరసం

సారదురామయాపదనః సాయక నిత్యఫలప్రదాయకా. 408

క. పారాశర్యప్రముఖో

దారమునీంద్రాంతరంగ, ధామాంతర్వి

స్ఫారప్రభాపటలవి

స్తారోజ్జ్వలదీపరూపః తాస్తవనీయా.

409

మాలిని. అనురదశనలీలాః వ్యాప్తిదీప్తారశోచి

ర్లసితపరశుగాఢాః లంకృతప్రాధముద్రా

భీష్మపర్వము, ద్వితీయాశ్వాసము.

159

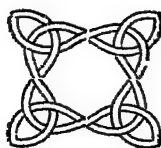
భ్యసననుహితశాహాప్రస్ఫురత్కాంతిహృద్యా
హసనసుర భివిద్యా ♦ హంసనాదైకవేద్యా.

410

గ ద్య ము.

ఇది శ్రీచదుభయకవిమిత్ర శౌమ్మనామాత్యపుత్త్రీ బుధా
రాధనచిరాజి తిక్కన సోమయాజిప్రణీతం బున
శ్రీ మహా భారతంబున భీష్మ పర్వంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

411

శ్రీ

హరిహరనాథాయ నమః

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

భీష్మ పర్వము, తృతీయాశ్వాసము.

విలసనత్వగురుగౌ

రీవిభ్రమరమ్యచాతు ♦ రీస్వీకృతస

ద్భావ నిరుపాధికానం

దావహకరుజ్ఞానభావ ♦ హరిహరనాథా. 1

— భీష్మ గాంధారేయుల సవహము. —

ప. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

తీ. భండనః ఋనః దనయుండు ♦ గం డడంగి

పోక వినితీవ్రభేదంబుః ♦ బొంది యంబి

కాతనూభవుః డప్పు డా ♦ నూతపుత్రు

నడిగె నుత్తరవర్తన ♦ మాదరమున. 3

ప. అడుగుటయు నతం డతని కిట్లని నాటిరేయి గాంగేయు

తోడ గాంధారేయుండు. 4

ఆ. మనము పూచి పట్టి ♦ మొన లేర్చికొని పోవఁ
బాండురాజసుతుల ♦ బలము గవిసి
గాసిచేయు నదియుఁ ♦ గాక నీముందటఁ
బవనతనయుచేత ♦ భంగపడితి.

5

క. నినుఁ గొని గెలిచెడఁ గుంతీ
తనయుల నని యున్నతలఁపు ♦ దప్పించెను నీ
వనిమిషుల నైనఁ జేకొన
వనిమొన వా రింతబలియు ♦ రగు మియొకో.

6

క. అనిన విని నన్వి యతఁ డి
ట్లను నిం తన నేల నన్ను ♦ నని నాయొడ
మినచోటుఁ గలదె పెరియో
ధనికాయొ బైన నకట ♦ తలఁకదె చెవుమా.

7

వ. పాడవుల గెలువ నలవి గా దని యెప్పుడుం జెప్పుదు నై
న నట లేక నీకు జయంబుగోరి పోరెద వగవ కుండుము.

భీష్ముని సప్తమవివసయధ్యక్షమము.

క. అన విని యూతిడి నిదా
జనిఁ నుఖం బాది రేపు ♦ జనపతి యనికిం
జనుటయు భీష్ముడు బల మె
ల్లను నెఱయఁగఁ దీర్చె మండ ♦ లపూహముగక.

9

వ. అందు నడుమ సరనాధుఁ డొప్పి యుండఁ దమ్ములుఁ
జేయం గలదొరలును సూరెల నిలిచి రంతం బాండవులు
ను భండనంబు నకు వెడలి రయ్యుధిష్ఠిరుండు మన మొనలం
గనుంగొని వజ్రపూహంబు గల్పించు మని సేనాపతిం బనువ

సతండును దశ్యకారింబున సైన్యంబు సన్నద్ధంబు సేసెనె
 సది పరబలంబు మెచ్చక తఱిమి తూర్యధ్వను లెసంగం
 దాఁకె నప్పుడు ద్రోణుండు విరాటుని ద్రాణి శిఖండిని
 దుర్లోధనుండు ధృష్టద్యుమ్నుని మద్రపతి గవలను విందా
 నువిందులు యుధామన్యుని బెక్కండు రాజులు భీభత్సుని
 మార్కొనిరి భీమసేనుండు గృతవర్మను సౌభద్రుండు చిత్ర
 సేనదుశ్శాసనవికర్ణులను ఘటోత్కచుండు భగదత్తుని
 సాత్యకి యలంబునుని ధృష్టకేతుండు భూరిశ్రవనుని జేకి
 తానుండు గృపాచార్యుని ధర్మసూనుండు శ్రుతాయువును
 బలువురు భూపతులు భీష్మునిం దలపడి రట్టియెడఁ గృష్ణు
 నితో జిష్ణుం డిట్లనియె.

10

తే. భీష్ము షొడ్డన మేర్చిన ♦ బెడఁగు సాల
 నొప్పెఁ గౌరవయోధుల ♦ యుబ్బు మెఱసె
 స్పృహలనేకులు నామీఁద ♦ నిగిడిరేను
 జిక్కువఱిచెదఁజూడుమీ ♦ యుక్కుమడిచి.

11

ప. అని పలికి గొనయంబు సారించి.

12

క. జననాథులపైఁ బెల్లె

సేన వారలు నొక్కపెట్ట ♦ చెలఁగి ముకుందా
 ర్జునులఁ బటుబాణవర్షం
 బున ముంచిన నారౌనీదు ♦ పుత్రుబలంబుల్.

13

ప. అప్పు డింద్రనందనుండు గోపించి యైంద్రాస్త్రింబు ప్రయో
 గించిన.

14

మ. అది యాబాణము లెల్ల మాన్చి నరనా ♦ థాంగఁబుల్క
గీటి యన్మదశంకాలహయాళిఁ గూల్చి రభసా ♦ న్నాద
క్రియాక సంభ్రమప్రదమై మందర మంబుధిం గలఁచుద .
ర్పూ బోప్ప నొప్పించుడుం | దదనీకంబులు వాటి భీష్ము
రథ మా ♦ ధార బుగా నిల్చినన్. 15

వ. త్రిగర్తపతి మొదలయినయమ్మహిపతులుం దెరలి తమ
తమసైన్యంబులు సన్న నెలవులకుం జని యొడుంగుటయు
గాంజేయుండు గడంగుటయుం గని రాజులతో రారాజిల్ల
నియె. 16

క. సేనాసమేతుఁ డగునరు

పై నొక్కఁడ భీష్ము డడర. ♦ బలువిడిమైఁ దో
డై నడవ వలదె యింతటి
మాసునులకు నేచు జూడ ♦ మరలం దగునే. 17

వ. ఆనిన విని యాభూపాలనికరం బాలంబునకు నూలుకొని
సురనదీనూను నిరు గెలంకులం గూడికొనియె నప్పుడు. 18

సీ. గురుండు విరాటుని కోదండకేతుడం

డంబులఁ ద్రుంచె రెం ♦ డంబకముల
నతఁడు వేటొకవింట ♦ నాచార్యమేనును
సుతుని మూ. డేసి ♦ సునిశితాశ్రు
ముల నొంచి ఘోటక మ్ముల నాలుగింట నో
నేసి చాపము సిడ ♦ మెడల రెంట
నేసిన నతఁడు ద ♦ న్నైవిమిదియమ్ముల
విరఘుఁ జేసిన సుతు నరద మెక్కి

తే. యతఃకు దానును గూడి వా ♦ లంపవెల్లి
ముగురుటయుఁ గుంభజుండు గో ♦ పించి దొడ్డ
నారసం బేయ నమ్మత్స్య ♦ నాథతనయు
నురముపడిఁ గాడి వీవున • నుచ్చి పోయె. 19

ప. ఇట్లు క్రూరనారాచంబు బెట్టు దాకిన. 20

క. విల్లును నమ్ములు విడుచుచుఁ
ద్రెళ్ళుటయును శంఖుజూచి ♦ ధృతి గలఁగి జనం
బెల్లను జూడ విరాటుడు
దల్లడమునఁ బాట విచ్చెఁ ♦ దత్తైస్యంబుల్. 21

ప. అట్టిసమయంబున శిఖండి గురువుత్రుఫాలంబునఁ బటునారా
చత్రయంబు నాటించిన నతం డలిగియొక్క పెట్ట పెక్క
మ్ములఁ దురంగనూత కేతుచాపంబుల నుగ్గుసేసినం బలకయు
పాలునుం గొని నేల కుటికి పాంచాలనందనుండు సాళువం
బు చందంబునం గవిసి యశ్వత్థామ యేయుబాణంబులు
గృహణంబునఁ ద్రుంచుచుం గదిసిన నతండు కోపించి. 22

తే. పలక పటియలుగాఁ జేసి ♦ యలుగు దునిమి
యొడల వాలంపపొది నికప ♦ నొల్లఁబోక
ద్రుపదపుత్రుండు గరవాలు ♦ దనియ - వైవ
నదుమఁ బోడి నేసె నాచార్య ♦ నంగనీండు. 23

ప. శిఖండియు సాత్యకిరథం బెక్కిఁ దదవసరంబున ధృష్టద్యు
మ్ముండు. 24

—శృష్టద్యమ్నునిచే దుస్యోధమందు విరఘుడై పోవుట.—

క. శరములు గురుపతి మీఁదం

గురిసిన నతఁ డతినిమేనఁ ♦ గూరాశ్రుంబున్

సరభసమున నింవఁగ స

త్వరముగ నాద్రుపదసుశుండు ♦ నచ్చాపంబున్. 25

వ తుండంబులు గావించి. 26

క. మఱియు నొకవిల్లు గొనున,

త్తైరిపిన విరఘుఁడుగఁ జేయ ♦ ధృతిఁ గరవాలం

బుఱక కొని విభుడు నేలకు

నుఱికి యతినిమీఁద నడరె ♦ నుగ్రాకృతియై. 27

వ. అట్టియెడ సౌబలుండు రయంబున నెయిది యన్మర
పతిం దనరథంబుమీఁదికిఁ దిగిచికొని పోయె సాత్యకి
యలంబునుని నలఘువిశిఖవృష్టిం బొదివిన నద్దనుజుండర్థ
చంద్రబాణంబునఁ దద్బాణాసనాబు దుండంబులు నేసి
కుంగమ్మల వాలమ్ములుగీలించి మాయలొనర్చి యతి
ఘోరంబుగాఁ బేర్చిన నాశినివశవరుండచలులడై యైంద్రా
శ్రుప్రయోగంబున నమ్మాయ మాఁగించి యతిని పెగడు
పఱచిన నతడు వెఱచెఱచి పఱచి నయ్యాదవసింహుడు
సింహనాదంబు నేసి కురుబలంబులవయి గవిసె నప్పడుఁబిరి

క. కృతివర్గ యేచి మారుత

సుశువయిఁ దఱుముటయు నతఁడు ♦ సూతునిఁదురగ

ప్రతతిం బడ నేసి మహా

ద్ధతి మార్గమయము నేసె ♦ దధ్రాత్రంబున్. 29

ప. ఇట్లు విరళుడును విశేఖత్త దేహుండును నై యతం
 జేదు వెరిగినట్లు నీదుచుండి యగువృషకునరదంబుమీఁది
 కరిగె ననిలతనయుండుచుమనగజఘటలపైఁబటురయంబునం
 దనరధంబుఁ బఱపె ననిన విని కృతరాష్ట్రండు సంజయున
 కిట్లనియె. 30

క. విటుగుట నొచ్చుట మనదెసఁ
 దఱుచుగ నాడెదవు పాండుతనయులబల మే
 డైఱ దఱుగక పెనఁగుట పలు
 మఱుఁజెప్పెద వకట యేమిమామాయయై తెలఁపన్. 31

ప. అనిన విని సంజయుం డతని కిట్లను మనవారుఁ దామోపిన
 భంగిం జెనఁగుదురు నముద్రంబు సొచ్చినయేఱులుం బొలఁ
 బొండవసేనం జొచ్చి తమదర్శంబులు మెఱయ లే రది
 దప్పగాఁ గొన రాదు నీతప్పనఁ బొటిల్లినచేటునకు శోకిం
 పం బనిలేదు సమరప్రకారం బవధరింపు మవంతిదేశాధీశు
 లగువిందానువిందులంబటు బాణవరంపరలం గప్పి యుధా
 మన్యుం డేచి యనువిందు విరళుం జేసిన నతండు విందున్యం
 దనం బెక్కుటయు నప్పించాలవంశవరుండు. 32

క. విందునిసారథి నొకకో
 లం దునిమిన వాహములు గలంగం బడి పా
 తె దేరు దిగిచికొని మగు

డం దద్బల మెల్లఁ దల్లఁడముఁ బొందె నడిన్. 33

ప. అట్టిసంకులసమరంబున, 34

క. భగదత్తునేనుఁ గడరిన

వెగడునఁ బొండవుల మొనలు ♦ విజుగుటయు మహా
నగ మేటివేగ మాఁగిన

పగిది ఘటోత్కచుఁడు దానిపరు వుడిగించెన్. 35

సీ. దనుజేంద్రునిలుచుట ♦ గని సైన్య మెప్పటి

యట్టుల పురికొని ♦ యనికీజొచ్చె

నాఘటోత్కచుఁడు బాణావళి వఱపిన

భగదత్తుడది మెల్ల ♦ మగుడఁజేసి

పటుతోమరాబులు ♦ పదునాలు గడరింప

నవిద్రుంచి డెబ్బది ♦ యములేలి

యసుర యార్చినఁ బేర్చి ♦ యాతఁడు విరఘు జే

సిన వాడు శక్తివై ♦ చిన నతండు.

శే. నడుమఁ దును మాడి వడిబొక్కు ♦ నారసముల

నొంప చైత్యండు నముచి ని ♦ లింపవతికి

బాటిన ట్లోడి పాతె న ♦ బృలము గమిడి

నెగచెఁ బ్రాస్తోతిపాధీశుఁ ♦ డిభముఁ బఱపి. 36

ఆ. శల్యుమీద గపలు ♦ శరవృష్టి గురిసిన

నగుచు విరఘు జేసె ♦ నకులు నతండు

వారలప్పుడొక్క ♦ తే రెక్కి యడరిన

రాద్ర మొనగ నొంచె ♦ మద్రవిభుడు. 37

చ. ధృతిబలు పొప్ప నల్పి నహ ♦ దేవుఁడు వ్రేకనివారనంబు

గ్రూరత నుర మాడ నేయనది ♦ రక్తము సోకక యు

చ్చిపోవును || మృతుఁడునుబోలె దేరిపము ♦ మేటిమగం

డగుమద్రమేదినీ | పతివడినం గలంగె నర ♦ పాలక కా
రవరాజుపైన్యముల్. 38

వ. ఇట్లు మూర్ఛితుం డయినశల్యుం జూచి సారథి రథంబు
దొలంగం దోలికొని పోయినంగనుంగొని కవలు సింహ
నాదంబులు నేసి శంఖంబులఁ బూరించి రంతంగిమలభాం
ధవుండు దివసమథ్యోపేతుం డయ్యె నట్టిసమయాంబున య
మనూనుండు శ్రుతాయువుపైఁ దొమ్మిదియమ్ములు నిగిడిం
చిన నతండువానినుగిడిచినితాతసాయకసప్తకంబు శరీరం
బున గ్రుచ్చినం గోపించియుధిష్ఠిరుండు వరాహకర్ణమా
ర్గణంబున వానివక్షస్థలంబువ్రచ్చి వెడందవాతియమ్మునం
గేతువుఁ దునిమిననతండు. 39

ఉ. వెండియు నేడుబాణములు , వే తొడి ధర్మజా నొవ్వనే
యు నాతండు మహాగ్రకోపమునఁ ♦ దత్తురగంబులఁ
జంపి తద్దనుద్దండముఁ ద్రుంచి తత్తనువు ♦ రక్తమయంబు
గఁ జేయు వాఁడు భీతుఁ డయి పాతె నీబలము ♦ దూలఁగ
నబ్బుల ముబ్బి క్రాలఁగాన్. 40

— చేకితాన పృపాచార్యుల ద్వంద్వయుద్ధము, —

తే. చేకితానుండు గృవునిపై ♦ శితశరములు
గురిసె నాతండు విల్లును ♦ గుఱ్ఱములను
వ్రయ్యలుగఁ జేయఁ గద గొన ♦ రథము డిగ్గి
సరథనంబుగఁ జని కృపు ♦ విరథుఁజేసి. 41

వ. అయ్యాదవసింహుండు వెనుకకు లంఘించి పోయినం గృ
పాచార్యుండు పదాఱమ్ములెమ్ములం గీలించుటయు నతండు

గదాదండంబువైవ నగ్గౌతముండు దుండంబులు సేసినం
జేకితానుండు రయంబున రథంబుమీదికరవాలంబు గొని
మెఱుగు మెఱసినట్లు పటతెంచిన శారవ్యతుండు నిశాత
కృపాణపాణియై ధరణి కెఱగి యేడ్చెట నతనిం గవిసి
నొప్పించి యతనిచేత నొచ్చె నట్లెరుపురు మూర్ఖుల్లి మేదిని
వ్రాలిన. 42

క. ఇద్దెన నుబలతనూజుడు

నద్దెనఁ గరకర్షణుడు ర ధ యఁ బెసఁగఁగ న

య్యిద్దఱు దమరథములపై

గ్రద్దన నిడికొని తొలంగఁ గాఁ జని రథపా. 43

వ. చేదివతి యగుధృష్టకేతుండు భూరిశ్రవసునిం దొంబది
తూవుల నే వారి యేసిన నొచ్చి కోపించి యాసోమదత్త
తనయుండు. 44

క. నానాశ్రుంబుల హయముల

మేనులు దునియలుగఁ జేసి , మెయి నారసముల్

వే నాటించిన నతఁడు శ

తాసీకునిరథముపైకి ధ నరిగెం బెలుచన్. 45

వ. దుశ్శాసన వికర్ణ చిత్రసేనులతో సుభద్రాసూనునకు మ
హాయుద్ధం బయ్యె నందు వారల నందఱ నాసంక్రందన
పౌత్రుండు విరథులం జేసి వృకోదరువచనంబులు దలంచి
యలంచు చుండెం గాని సమయింపం డయ్యె నట్టిసమ
యంబున శాంతనవుండు వారిం గైకొని యనేకరాజరథికు
లతోడం గూడ నన్నరనందనుపై నురవడించిన నాభూప

తులు పలువురు ప్రాధు లగుటయు నయ్యభిమన్యుఁ డొక్క
గుండు బాలుండు నగుటయుం జూచి సప్యసాచి శౌరిత్తో
ని ట్లనియె. 46

క. ఉక్కు మిగిలి జగతీశులు

పెక్కండ్రు రయంబు మెఱయ ♦ భీష్మసహితులై
యొక్కటఁ దోతెంచెద రా
దిక్కునఁ బొనిమ్ము రథము ♦ దీప్రస్ఫురణన్. 47

వ. అని వారలవలను సూప నయ్యతుం డట్ల చేయుం ద్రిగర్త
పతి దన మొనలకుం దలకడచి కవ్వడి మార్కొనుటయు
నతండు. 48

క. మీవీటి కెల్ల మేటివి

సీ విట్లు గడంగి తచట ♦ నిక్కమ పోరం
గావలయుఁజుమీ యనుచు శ
రావృతుఁ గావించె సూత ♦ హయసహితముగాన్. 49

వ. అట్టియెడఁ గౌరవసైన్యంబు గాండీవిపై నొక్కపెట్ట యడ
రినం బొండవబలంబు లతనికిం దలకడచి తలపడిన సందడి
కయ్యంబయ్యె నాసంక్రందనందనుండు రాజుల గములకుం
గవిసి కేతనంబులు నఱికియు సారథితథితరథ్యంబులప్రాణం
బులు వెఱికియు నాతపత్ర చామరంబులు పొడిచేసియుఁ
జాపంబులు రూపఱఁ జేసియు నర్థంబులు వ్రచ్చియు
మర్థంబుల మార్గణంబులు గ్రుచ్చియు సర్వాంగంబులు
నొంచియుఁ దలలు ద్రుంచియు విహరించుచుండ నపరా

హృదయైః బద్ధైః కైః గర్తాభిః కైః శిష్యైః బేర్చి యేది
ర్చిన. 50

తే. అతనిరథరక్షకులు శక్ర ♦ సుతునిమీఁదఁ
గడఁగి మున్నదియిద్దఱు ♦ గవియుటయును
నవ్వె యటువదినాలుగు ♦ నారనముల
నక్కిరీటి యారథికుల ♦ నవనిఁ గూల్చె. 51

క. ఇలఁ బడినసహచరులఁ గని
యలిగి సుశర్ముండు దాఁకె ♦ నర్జును నతనిం
దలకడచి శిఖండివభృ
తులు నిగిడిరి వారిమీఁడ ♦ ద్రుపదజ్ఞాతుల్. 52

వ. ధనంజయుండును దనకు దుర్యోధనసైంధవు లగ్గం బైయు
న్నను క్రేఁగంటం జూచుచు గాంగేయుపై నడరె నప్పుడు
దన్నుఁ దొడర వచ్చుశేల్పు నాదరింపక ధర్మతనయుం డని
లతనయమాద్రీతనయసహితుం డై పార్థునకు బాసటయై
భీష్మునిదెసకు నడరె నిట్లు పాడవపంచకంబుతోఁ బెనంగు
శౌతనవుం గనుఁగొని కురువతియును సింధురాజును బర
వసంబు నేసి యప్పొడ వేయులం దాఁకిన. 53

క. శలశల్యచిత్రసేనులు
బలియుం డగుకృపునిఁ గూడి ♦ పొందుకుమారా
వలిమీఁదఁ గవిసి వాల
మ్ములు గురిసి రశండు నూచి ♦ మోదంబుదన్. 54

వ. తదవసరంబున శిఖండి దేవవ్రతున కెదిర్చిన నొండు నేయ
నొల్లమి నాతండు కోడండంబు దుండంబులు నేసి పిలు

సనః జేయుటయుఁ బొండవాగ్రజుండు వాని ప్రతిజ్ఞావచనము లెత్తిచెప్పి మొగమోడక యదల్పినం బురికొని యుష్పాంచాలపతిసూనుండు సురనదీసూను మార్కొనుటయు నుద్రనాథుండెడసొచ్చి మహానలాస్త్రంబు ప్రయోగించిన దానికిందలంకక యతండు వారుణాస్త్రంబేసిన నతండు తత్ప్రతిహతి గావించె గాంగేయుండును ధర్మతపయుకేతు చాపదండంబులు ద్రుంచి యార్చినం బేర్చి భీముండు గదగొని రథంబు డిగ్గి రారాజుపయిం గవియుటయుఁ దత్సమయంబునం దలమిగిలి జయగ్రథండు రాద్రందెనంగ వేగంబుమెఱసి మెఱుంగుటమ్ము లేనూ ఊతనిపై నడరింప నతండు సరక సేయాక శరంబులు గద జడియుచుంగదిసి సింధురాజుహయంబులం జదియమోదిన న్నాసెంధవుండు.

క. ఉక్కటి యొండొకనిరధం

బెక్కుటయున్ దొరలు దెరలి ♦ యేడ్డెఱ సెడిరా

దిక్కుప్రజవిచ్చెనప్పుడు

గ్రక్కునఁ బతి భీముమీఁదఁ ♦ గవిసెం బెలుచున్. 56

క. ఏడజొచ్చి చిత్రసేనుడు

వడముడిపై నేయనతడు ♦ వైచేంగోపం

బడరగ గద నది యుగ్రపుఁ

బిడుగుక్రియున్ మెఱసి పఱచె ♦ బిట్టుగఁ జదలన్ 57

తే. అట్లు వచ్చునాగదఁ గని ♦ యచటియోధు

లలికి తమతమమీఁదన ♦ యడరు ననియుఁ

దలఁచి యొదిగిరి రారాజుఁ ♦ దలఁపఁజెరి

ప్రాణభయ మెట్టివారిః గీ ♦ డృఱుపకున్నె

58

౯. అడిదముః బలకయునుం గొని

చిసిముడి వడకడుపు చిత్ర ♦ సేనుం డుటికెం

బుడమికి రథహాయనూతులఁ

బొడిపొడి గావించెఁ బవన ♦ పుత్రునిగదయున్

59

వ. ఇట్లు చిత్రసేనుండు విరధుడైన వికర్ణు డతనిం దనరథం

బెక్కింనుకొని పోయెనట్టియెడ

60

శా. గంగాపుత్రుండు పాండవాగ్రజునియు ♦ గ్యంబుల్ మహిం

గూల్చి సర్వాంగంబుల్ వెసనొంప నాతఁడు సము ♦ ద్భ

త్క్రోధుఁ డై శక్తివెచ్చె గంపింపక త్రుంచెఁ దాత

విభుడు ♦ శీఘ్రుంబ మాద్రీసుతో త్తుంగస్యందన మె

క్కనొచ్చెను సరి ♦ త్సూనుండు మాద్రేయులన్

61

క. తమ్ముల నొంచిన సగ్రజుఁ

డుమ్మలికముతోడ బెరయు ♦ నుత్సాహమునం

ద మ్ముదఱు బురికొలుపఁగ

న మొనననపు లెల్లఁ దాకి ♦ రప్పడు భీష్ముఁ.

62

న. ఇట్లు పలువురు ధరణీశు లురవడించినం బెక్కుమృగంబులు

మార్కొనినం జెలంగు సింగంబుచందంబున నలిరేగి

సురనదీనూనుండు వెరపు గలవనపాకుండు తాళిఫలంబు

లు దిగఁ ద్రోచుచందుంబున మెఱుగులడరు వెడందవాతి

యమ్ముల నచ్చూహింతులతలలు డొల్ల నేయుచు మండలచా

రియై విహరించు దున్న వెఱుగుపడి పాండవులు నూచు

చూడ శిఖండికోదండపాండిత్యంబు మెఱయుచుం గదిసినఁ
 గ్రేడించి యతండు స్వంజయ సైన్యంబుపయిం దఱిమి దై
 న్యంబు నొందించె నట్టిసమయంబున. 63

స. సాత్యకి యేచి ధృ • ప్తద్యుమ్నఁడును దానుఁ
 గురు సైన్యములఁ గల • గుండునెట్ట
 విందానువిందులు • వెనఁ దాకి ద్రుపదుని
 కొడుకుగుఱ్ఱంబులఁ • గూల్చుటయును
 విరధుఁ డై హరితమ్ము • నరదంబుపై కలఁ
 డెఱిగిన ధర్మజఁ • డెల్లబలముఁ
 గవియించి యిరువురఁ • గైకొని తఱిమినఁ
 బ్రజకుఁ జే వీచిరా • రాజు గడఁగఁ

తే. నమ్ములును భీష్మఁడును ధర్మ • తనయునమద
 సేనఁ బొదివిన వాసవ • సూనుడమర
 ద్రోణుఁ డాతని మార్కొని • బాణజాల
 విహితముగఁ జేసె రోదసీ • కుహర మెల్ల. 64

వ. ఇవ్విధంబున నాచార్యుడేచిన నతినిప్రాప్తన భవత్సేనలు
 సెలంగి పైకొనియె నయ్యవనరంబున ధర్మతనయుండు ద
 నయెలుంగుసూపిన నగ్గలిక నాతనిమొగ్గరంబున మొన
 లు బెరసిపరుసఁదనంబు సూపి యేవునని బెనంగుచుండ
 నినుండు దర్శనీయమాండలుండగుచు నపరశైలశిఖరగతుం
 డయ్యె నయ్యెడ సంజకెంజాయ నెఱయ నెత్తురు పేరుల
 పయి వడిం దేలిపోవువీనుంగులం దివిచికొని చనుభూతభే
 తాశనమృగ్ధంబులను సమరతలప్రాంతపతితంబులైన శవం

బులంగై కొనిచెలంగున్గుం గాలాబులరవంబులనుదశ్శమముం
బత్తఘోరంబగుటయుఁ ద్రిగర్తవ్రతి ప్రముఖులగు జగతీశుల
వెగడువటచి మెఱచినసవ్య సాచియు సైంధవాదివసుంధ
రాపతులగా జిక్కువడంజేసి యుక్కుమీరిన మారుతి
యుం దమయన్న కుంబొడనూపి నిలచిన నతండు సైన్యబుల
నివర్తింప నియమించి సమస్తపరిజనపరివృత్తుడై 65

జే. విడిచిదలకుఁ బోయెనవుడు నీ * కొడుకు లెల్ల
నాపగానందనునికడి * కరుగుదెంచి
బలములన్నింటిఁ దివియంగఁ * బనిచి మనలి
రాత్మనన్ని వేశంబుల * కతఁడుఁ దాను 66

వ. సప్తమదివసరజనీ సమయావ సానంబగుటయు. 67

భీష్మని యష్టమదివసయుద్ధక్రమము.

క. భూపోత్తమ విను పాండు
క్షౌపాలతనూభవులును * గొంపులును నా
టోపంబున సంగరకే
లీపరు లై వెడలి రుగ్ర లీలలు మెఱయ. 68

వ. అట్టియెడం గురుపితామహుండు గూర్కొనియు దీర్చి
నం గనుంగొని ధర్మతనయుండు ధృష్టద్యుమ్ను నాబోకి
చి కొరవవ్యూహంబు సూచితే దీనికిఁ బ్రతి వ్యూహం బె
య్యది దానిసంఘటింపుమనిన నతఁడు శృంగాబక వ్యూ
హంబు వన్నె నిట్లు గెండు సైన్యంబులు మోహరించి యు
త్సాహంబులు మెఱయ భేరిమృదంగాది తూర్వంబులు
మొరయం దలపడినఁ బటుహేతివ్రాతపరస్పరసంఘట్టనం

బులం బొగ లేనిమంట లెగయం జటులస్వందనమాతంగ
తురంగభటకదంబకంబుల గమననేగంబున నెగయుపరాగ
పటంబు లంబరంబునం బరగణీక తత్తదనీకానేక రక్త
ధారాసారంబులడరి యడంగించిన నతిరానంబునఁ బెనం
గు నాసమయంబున.

69

క. మీతండ్రి సింహనాద

స్థితముఖు డగుచు నాత్మ ధీన గడచినన్

భీతిం బొడవయోధ

నాత్రము మాక్కోనక యొదఁగె వసుధాధిశా.

70

చ. అనిలతనూజఁ డొక్కరుఁడు ధీమరుచు భిష్ము నెదిర్చి
నూతుఁ జం | పిన రథ మీడ్చికొంచుఁ గురు బృందము
గొండల మంద సశ్వముల్ | వెనుకకుఁ బాటే నల్లు వృధి
వీవర జాండవనేన యుజ్జే నీ | తనయుఁడు భిముక కైదురఁ
దాఁకె సునాభుఁడు క్కమోదధితి.

71

—సునాభుఁడు మొదలగుపరుషమారులు భీమునిచే జచ్చుట.—

ఆ. అల్లు చాకుటయు బఁకాంతకుఁ డత్యంకా

లాంతకుండువోలెనలిగి బొమలు

మూకి వడంగి నొక్కవెడఁదయమ్మునఁ దల

నటకి వైచి పెలుచు నవ్వెనధిప.

72

బ. ఇట్లు సునాభుండు వడుట గనుంగొని కోపాటోపంబునఁ
దతోద్ధరులగు నాదిత్య కేతుండును సవరాజితుండును బహ్వా
శియుఁ బండితకుండును గుండధారుండును విశాలాక్షుండును
మహిమదరుండును వృకోదరుపై నొక్కపెట్ట కదిసి పెక్కు

విధమ్ములగునమ్ములంబెక్కింటనొప్పించిననప్పాండవవీరుండు
రోపాతిభీషణుండై యెరికిం దేఱి చూడ రాక పటు
భల్లంబున నతినిశితక్షురప్రముఖంబున శితప్రదరంబున శాత
క్షురికాముఖంబున దీప్తార్థచంద్రాంబకంబున ఖగనారాచం
బునఁ గూర్చబాణంబున నక్కుమారసప్తకంబు సమవర్తి
సమీపంబున కనిచినం దక్కటికుమారు లుక్కు దక్కి
వెఱగుఁపడి యంతంత నొదిగిన.

73

తే. నాఁడు సభ నాడినంతయు ♦ నేడఁ చేయు

నట్టులున్నాఁడు మొనతల ♦ ననిలసుతుఁడు

విదురుపలుకులు దలకూడె ♦ వేయు నేల

యనుచు వెఱఁ జూచు చుండరి ♦ మనుజపతులు.

74

క. నీవుఁ దనూజుల దుర్విస

యావేశం బుడువ వైతి ♦ పది దుర్దశలం

గావింప నింకఁ జావక

పోవచ్చునె వారి కనిల ♦ పుత్రునిచేతన్.

75

వ. ఆది యట్లుండై నన్నుడు సుయోధనుండు దన చుట్టు నున్న

యోధవీరులం గలయం గనుంగొని భీమసేను మార్కొ

నం బుచి భీష్మకడకుం జని శోకగద్గదకంతుండగుచు నత

నితో నిట్లనియె.

76

ఉ. ఇమ్మెయిఁ గిట్టి వాయుసుతుఁడేవునఁ గోలుమనంగి పొంగి

నా | తమ్ములఁ జంపఁగా నకట ♦ తప్పక చూచెడు గాని

రోషశో | కమ్ములు లేవు తోడుపడఁ ♦ గా దని నిల్చితో

- యున్నవారు నొ | క్కుమ్మడిఁ జూవఁ గోరి యిటు ♦ లూ
రక యుండితొ కౌరవోత్తమా. 77
- వ. అనిన విని నదీసూనుండు దాను నెదురు శోకించి యతని
కిట్లనియె. 78
- క. ఇది మున్న యేను ద్రోణుండు
విదురుండును జెప్పినదియ ♦ విన వప్పుడు జె
ట్టిదు లగుపాంతుతనూజల
కెమరై నిర్జింప వశమె ♦ యీశున కైనన్. 79
- తే. మనకుమారులలోన నయ్యనిలతనయు
బారి కగవడువాని నె ♦ వ్వారికైనఁ
గావఁ దలకొన శక్యంబు ♦ గాదు మనకు
నడలఁ బని లేదు దీనికి ♦ నధిపతనయ. 80
- క. వీరస్వర్ణము ధనముగఁ
బోరుము నీ విక నొండుఁబుద్ధు లుడుగు మేఁ
బోరెద నోపినమెయిఁ దెగి
పోరఁగ జయ మైన దానిఁ ♦ బోఁద్రోచెదమే. 81
- వ. అనియె నని చెప్పిన విని వైచిత్రవీర్యుండు. 82
- తే. గురుండు భీష్ముండుఁ గలుగంగఁ ♦ గురుకుమారు
లిట్లు వొలిసెదరే మున్న ♦ యింతవట్టు
దల్లియును నేనుఁ జెప్పినఁ , బొల్లవేసి
దానిఫల మిప్పుడాసుయోధనుండు గనియె. 83
- వ. ఇంక నమ్మాట లాడుట గతజలనేతుబంధనంబు దానిం
జాలింపుమట్లు కురు కుమారులచాపు గనుంగొని గాంగేయ

కుంభసంధవులు పదంపడి యేమిసేసిరని యడుగుటయు
 మాతనందనుం డంబికానందనున కిట్లను భీష్ముడు భయం
 కరాకారుండై మారుతిపయిం దేరు వఱపె నతనిం గని
 ధర్మనందనుండు నేయి వీచిన ధృష్టద్యుమ్నశిఖండి సాత్య
 కులు దలకడచి యతనితోఁ దలపడి రంతకు మున్న దుర్యో
 ధనుపనుపునఁ గవిసినరథికులమీఁదం జేకితానద్రాపదేయ
 సహితంబుగా నవ్యసాచి యడరె నభిమన్యుండును హైడిం
 బుండును ధార్త్రరాష్ట్రులదెసం దఱిమిరిత్రైఱింగునమూఁడు
 గట్టిమొత్తమ్ములు బెట్టిదంబు నేను మన బలంబులుంబోక
 పెనంగు చుండె నట్టియెడ.

84

క. ద్రోణాచార్యుడు ద్రుపద
 ధ్రోణీశ్వరుమోహరంబు • నుడివడ దివి గీ
 ర్వాణులు గీర్తింపఁగ బటు
 బాణపరంపర లనేకభంగులఁ బఱపెన్.

85

క. కరిఘటలు మీఁద భీముఁడు
 సరభసముగ నేయునారసంబుల మోక్ష
 ధరఁ బడి రూపఱినను దిన
 కరు కరములఁ దమము విరియు • గతి దోచెన్మహా.

86

క. అఱిముఱి గుఱ్ఱపుడడముల
 కుఱికి కవలు రౌద్రసమహిమగాకృతులై
 నరకిన నచ్చట రథములు
 వఱపఁగ రాదయ్యెనుభయ • బలయోధులకున్.

87

తే. నరుడు గణికజనంబుపై ♦ సరభసముగ
 నేయఁ గేయారహారత ♦ త్కాయశకల
 వితతి నిలయొప్పె రాలిన ♦ వివిధపుష్ప
 పుంజమునఁ బోల్చునుభ్యాన ♦ భూమివోలె. 88

వ. అప్పుడిరావంతుండు. 89

క. తురగనికరంబుతోడం
 గురుసైన్యము దఱియఁ జొచ్చు ♦ కోల్తల సూడం
 గర మొప్పె ఘనవిహంగో
 త్కరమువయిం గవియుఁడేగఁతండుంబుగతిన్. 90

ఁ. ఇట్లుక్కు మిగిలి యెక్కినయర్జుననందనుం గనుంగొని శకుని
 తమ్ములు శకుండును శర్మవంతుండును వృషకుండును నార్జు
 వుండును గజుండును గవాక్షుండును గుఱ్ఱపు మొగ్గరంబు
 లతో నగ్గలిక నతనిపై వాహనంబులం బఱపి పిఱుదివియక
 రాము రాయి దాకిననట్లు దాకి రయ్యరువాఁగునువిచిత్రం
 బుగాఁ బోర నయ్యార్వరు గాంధారకుమాటలు నయ్య
 రావంతుం బొదివి సెలకట్టెలవాట్ల డొంకెనపోట్ల నొప్పిం
 చిన బరిగోలలపోటులు తాకినం గినిసినగంధగజంబుచం
 దంబై. 91

ఆ. అతఁడు ధన్వీయగుట ♦ నశ్వంబు దొలగఁడాఁ
 టించి తిరిగి యాక ♦ డిండిమగల
 నారసములు పెక్కు ♦ నాటించి నొప్పించి
 వెగడువజచె నురలు ♦ వొగడుచుండ. 92

వ. అట్టియెడ. 93

క. మును పోటులఁ బడి నొచ్చుట

దనగుట్టుము వడినఁ బడక ♦ భరణికి నొచ్చుట

చెను మఱపు లేక పేరు

క్కునఁ బటుఖడ్గంబు వెటికి ♦ కొనుచు రయమునన్. 94

న. ఇట్లు భూచారి . యయినభుజగరాజదాహిత్రుం జూచి
యేచి యాసుబలసూనులు సుట్టు ముట్టి. 95

క. పొడువఁగ వ్రేయఁగ నతఁడుం

గడు నఁజ వగునేర్పు కడిమి ♦ కలిమిం దనఁజె

బడ కుండఁ గృపాణమ్మునఁ

గడుఁజిత్రపుగతుల జడిసెఁ ♦ గైదువు లెల్లన్. 96

వ. ఆరాతులు వీడు గాలుమానిశి, యగుటంజేసి మఱకు నొ
ప్పింప వెగవు గాదయ్యెడు ననుదుర్విచారంబున. 97

ఆ. ఆర్జునును గడంగి ♦ హయముల డిగి పటు

ఖడ్గదీప్తులడగఁ ♦ గదియుటయును

బ్రమరి తిరిగి వారిఁ ♦ బండ్రెండుదునియులు

సేసి క్రిడికొడుకు ♦ సెలఁగి యార్చె. 98

క. వెక్కన మందుచుఁ గురుపతి

రక్కసుతో ననియె నియ్యు ♦ రగదాహిత్రుం

డొక్కఁడ మనసైన్యంబు

ల్పక్కడచుచు నున్నవాఁ డ ♦ లంబున కంటే. 99

— అలంబునునిచేత నిరావతుండు మృకుం డగుట. —

న. అని యాతనివలను సూపినం గని దై తేయానాఘుండు. 100

- ఆ. కడగి నడచి మాయ ♦ గావింప నయ్యరా
మతునశ్వసేన ♦ యుతసేన
పుట్టి వారిమీద ♦ బురికొని తలవడి,
సమయఁ జేసెనదియు ♦ సమసె నధిప. 101
- వ. అయ్యరావంతుఁ డొక్కరుండును బొలివోని విక్రమంబున
నల.బుసుని మాన్కొని రయంబు మెఱయ మెఱుంగు
మెఱసినట్లు గవిసి కరవాలంబున విల్లుదునిమిన దనుజుండు
వినువీధి కెగసి మాయాశరాబుల నతని నొప్పించినం గో
పించి గగనంబునకు లంఘించి. 102
- క. ఘనఖడ్గంబున వానిందునుమ
నలంబునుండు దోడు ♦ తో నుజ్జ్వలయా
వనరూపముగ్రొత్తగఁ గై
కొని పెనఁగం బెనఁగఁ బార్థ ♦ కొడు కచలుండై. 103
- క. జననీవంశంబునఁ గల
యనుపమమాయానుభావ . మాతృదలఁచి శే
షునిచందం బగురూపం
బునఁ బేర్చి యనేకనాగ ♦ పుంజముతోడన్. 104
- చ. అడరిన దానవుండు గరు ♦ డాకృతిఁ గైకొని మాయతోడ
లోఁబడ భువంగంబులం బొదివి ♦ పట్టి రయంబున మ్రొంగి
యప్పు చేడ్పడునరుపట్టికంఠము గృ ♦ పాణమునం దెగవై వ
మేదినిం | బడి మొగ మొప్పె బూర్ణశక్తి ♦ భాతి వికారము
లేనిచెన్నునన్. 105

వ. అంత వియత్తలం ముదాత్తమిహిరమండలమండితమధ్యం
జయ్యె నని చెప్పిన చిని ధృతరాష్ట్రం డగ్గూరావంతుండు
వడిన బాండవులును వారియోధవీరులును జేసినతెరంగు
సెప్పుమనవుడు సంజయుం డతని కిట్లనియె. 106

శా. తోడంబుట్టువుపాటు సూచి యలుకఁ ♦ దుర్వారశుంభద్ధ
తఁక | హైడింబుండు మహాసురేంద్రులు గజేం ♦ ద్రూపా
ధులై సంగర ♦ క్షీడాలోలతఁ దన్న మీటి విలయా ♦
గ్నిం బోల దిక్పక్ర మ | ల్లాడక బెట్టుగ నార్చి చొచ్చె
గురుపై ♦ న్యంబుక మహోగ్రంబుగఁ. 107

చ. కరమున నున్న శూలమునఁగ్రమ్మ మెఱుంగులు శత్రు సైన్య
భీ | కరములుగా గజాశ్వభట ♦ కాయములక గుది గ్రుచ్చి
నట్లుగాఁ | జెరువుమ వచ్చువానిఁ గురు ♦ సింహుడుసూచి
మదాంధసింధురో | త్కరరభ నాతిభీషణము ♦ గాఁ గవి
సెం బటువిక్ర మిద్ధతిన్. 108

క. వంగాధిపతియు శౌర్యో
త్తుంగతనుం డగుచు నీను ♦ తుం ♦ డలరంగ దై
త్యుం గదిసె గాఢమదమా
తంగఘటలతోడ నవుడు ♦ దారుణభంగిక. 109

వ. ఇట్లు దన్న బెట్టు గిట్టినకరినికరంబులం గని పొంగి కరవా
లంబు గొని యడరి ఘటోత్కచుండు. 110

క. కరదంతకర్ణమస్తక
చరణము లని తోఁపకుండుచందముగా ని

స్థురవిక్రమి కేలీవి

స్థురణంబున చూపు మాపె ♦ స్థురలు నుతింపన్. 111

న. ఇద్విధాబున గంబులు పొలిసిన గజపురనాబుండు రోవం
బున నురనడంచి నారాచక్రప్రిం ముంచి వేగవంతుం
డును విద్యుజ్జ్వలంబును బహ్వశియు ననుదనుజప్రధాన
నాయకు లం బ్రేతపతీపురంబున కనిచి యాభీగునేనతనయు
తనువున నిశాతశరంబులు వింపినం గోదండపాణియై కో
ధాగ్నిజ్వాలలు నిగుడువడువునఁ బటుబాణజ్వాలలు నిగి
డించి కదిసి కురువతి నవలోకించి యుతండు. 112

ఉ. పాడియు సత్యముం గలుగు ♦ పాండవకోటికి సేపు దొల్లి
యపాడిమెయిన్ సభం గరము ♦ భంగ మొనర్చితి
నాటియందఱుంజూడఁగ నేడు శత్రులము ♦ సూపెద నీ
కని మూదలించి మైనాడఁగ నేసె గృష్ణభుజ ♦ గావలిఁ
బోలిననారసంబులన్. 113

క. దానికిఁ జల మెడలక నీ

సూనుం డాపవనసూను ♦ సూనునిమేనం

దానుగ్రశరము లిరువది

యేను వెసం గీలుకొలిపె ♦ నిభపురనాథా. 114

తే. అసుర గినిసి కృతాంతజి ♦ హ్వయునుబోని

శక్తియెత్తిన నమ్మహీ , శ్వరున కవుడు

వంగవతి యడ్డపడుటయు ♦ వానిగజముఁ

గూలవైచిన నాశండు ♦ నేల కుటికె. 115

క. ఏనుంగు వడిన నచ్చటి

సేనలు దెరలుటయు రాజు ♦ సింహుఁడు దన్నం

దాన పురికొల్పికొని నెఱ

పూనక దానపునియెదుర ♦ నొక్కడ నిలిచెన్. 116

క. నిలిచి మహాస్త్రం బెఱుమం

టలు గ్రమ్మఁగఁ బెలుచ నేయు ♦ టయు నడుమన చె

క్కలుగాఁగ నేసి దిక్కులు

నలిగులిగా నతఁడు సింహ ♦ నాదము సేసెన్. 117

వ. ఇట్లు సేసిన విని గాలగేయుండు గురుపక్ష యోధవీరులం

గలయం గనుంగొని. 118

క. భీమునితనయుం డత్స

దామగతిఁ రాజుఁ దొడరి తత్కరటిఘటా

స్తోమఁబు గూల్చి యాతని

పై మారి మనఁగనట్లు ♦ బలువిడిఁ గవిసెన్. 119

వ. ఆఘటోత్కచుండు దివిజులకు నజయ్యుండు మీరువేవేగ

రారాజుఁ గూడి కొనుండనిన సేనాపతి పలుకులకు గురు

కృపాశ్వుతామచిత్రసేనులు బృహద్రథబాహి కావంతీనాథ

భూరిశ్రవసులును సైంధవసోమదత్తవింశతివికర్షులు సేకో

ద్యోగంబునం దమతమయనుచరులైన యోధవీరసహస్రం

బులతో రథంబులు దోలికొని చని భవత్తనయుం

బరివేష్టించి హిడింబాలనయుం దాఁకిన సతండును దైతేయ

బలంబులం గొని బలిమి మెఱసి నిలిచి మార్కొనియె

నారెండు సైన్యంబులు నొడొంటి కెదిర్చి పేర్చి పెనంగు

చుండ నాశీనుసేననందనుం డాచార్యప్రభృతులగునాపన్ని
ద్రుతిపై బహుప్రకారక్రూరబాణంబులు వరగింప నందు.
ఘటోత్కచుండు ద్రోణాచార్యప్రభృతులతో యుద్ధంబు సేయుట.

క. కొండఱుసూతులు నొలిసిరి

కొంగఱుచాపములు దునిసె ♦ కొండఱుచటుల

స్యందనహయాలి వడియెను

గొండఱుయంగములు వ్రస్సె ♦ గురుకులముఖ్యా. 121

వ. ఇట్లతిరథమహారథులం జిక్కు పఱచినరక్కసున కలిగి
రయంబున సాధనంబులు సమకట్టుకొని రథసంబున నాకుం
భ సుభవాదిద్యౌదశరథివరులు నొక్కపెట్ట చుట్టు ముట్టి
మహాశ్రుద్వాతాజాలంబులం బొదివిన. 122

ఆ. ఓర్వ రాక దానఃపోత్తముఁ డంబర

వీధి కెగసి పోయి ♦ విపులరవము

సెలఁగ బెలుచ నడరి ♦ జీమూతథంగి దు

గ్ధాంతుడై నజూచి ♦ ధర్మసుతుఁడు.

123

వ. భీమసేనుతో నిట్లనియె 'నిక్కడ భీష్ము బారింబడిన పాంపాల
బలంబులఁ బరిపాలింపను నక్కడ నాచార్యాదుల కగ్రవడ్డ
ఘటోత్కచుం గావను సలసియుల్నయది యివ్వలనికిం
గవ్వడి గలం డవ్వలనికి వేగంబ యరుగు మనిన సింహ
నాదంబుసేయుచు.

క. కొరవబలములు సుడివడ

మారుతి గవియుటయు మెఱసి ♦ మార్కొనికురుధా

తీరమణుఁ డర్థచంద్రా

కారశరము దోడిగి ధనువు † గ్రక్కునఁ దునిమెన్. 125

తే. తునిమి తోడన క్రొవ్వాడి † వొడ్డనార

సంబు భీమునివత్తుస్సలంబు దూఱ

నేయుటయు సోలఁ గని ద్రాప † దేయు లడరఁ

గడఁగె సౌభద్రుఁడును ఘటో † త్కచుఁడుఁ గలసె. 126

వ. ఇట్లు దండె నొచ్చినఁ బొందుకొత్తులు నీపుత్రునిపై నొక్కపెట్ట మిక్కుటబగుకోపంబునం గవిసిన. 127

చ. కని కృపబాహ్నికాచరధి † క ప్రకరంబు గడంగి వారి మా
ర్కొని పెనఁగంగఁ దేటి కడుఁ గూర్త నేచినమారుతా
త్మజం | జెనసి గురుడు రక్తపరిమిక్తునిఁజేరిన నాతఁ డల్లి
యా | తని నొకనారసంబున నుదగ్రత మూర్ఛ మునుంగ
నేసినన్. 128

మ. ధనురాచార్యుల జూచి తత్తనయుఁడు † ధాత్రీశుడు భీము
మా | ర్కొని రాతం డెలనవ్వు చెన్నుగ గదాఘోరాకృ
తిం దేరు డి | గ్గినయాశోనన వేటి ద్రోణుఁడు గడంగెం
జూచితోడై కృపా | దినికాయంబుఁగడంగి వాయుసుతుపైఁ
దీవాస్త్రముల్ నింపఁగన్. 129

క. ఏవున హిడింబసుతుఁడును

ద్రాపదిపుత్రులు సుభద్రతనయుఁడుఁ గోపో

ద్దీపితులై వారలయా

టోపముఁ గుదియించి రతిపట్టుపదరములన్. 130

వ. అప్పుడనూపభూపాలుండును భీమసేనసఖత్వలోలుండునగు
నీలుండు నశ్వత్థామం దొడరి నొచ్చినం గని గటోత్క
చుండు. 131

క. తలపడి యగ్గురునందనుఁ
జలమున నొప్పింప గురుఁడు ♦ సరభనముగ ను
జ్వలబాణావృతుఁజేసిన
బల మతి దనుజుండు మాయఁ ♦ బన్నెఁ గుపితుఁడై. 132

వ. ఇవ్విధంబున హిడిం బానూనుండునేసినమాయంజేసి. 133

క. గురుఁడు మొదలైనయాప
న్నిరువురుఁ గురుపతియు నొవ్వ ♦ నేటులఁ బడి నె
త్తురు దొరఁగ సోలి సంగర
ఖరణిం బడినట్లు దోచెఁ ♦ ద తేనలకున్. 134

చ. కనుఁగొని సైన్యముల్ విటిగి ♦ క్రందుగొనన్ వెనఁ బాట
నాపగా | తనయుఁడు సేన నాఁగి యివి ♦ దైత్యులమా
యలు గాని బొంకు బొం | కని యెలుఁగెత్తి చెప్పఁగభ♦
యంబున నమ్మక పోయె నట్లు వో
యినఁ జనుదెంచె గౌరవమహీశుఁడు దీనతభీష్ముపాలికిన్.

వ. వచ్చి యిట్లనియె. 136

క. నీవును ద్రోణుఁడుఁ గలుకం
గా వైరులచేత నేను ♦ గప్తపడితిఁ గా
దే వారితోడఁ దలపడి

చా వొండెను విజయ మొండె సంపాదింతున్. 137

చ. అన విని నవ్వి పాండవులఁ యంతటిచారికిఁ గాక నీకు నూ
ర్కొన నగు నయ్య యిప్పురఁకుత్పితవర్తన మిట్టిదుస్సరం
బునఁ దగులావు సేయ మము • బోటులు లేక చలంబు
డింపు మీ | వని పతితోడఁ జెప్పి సరి • దాత్తజుఁ డస్వ
డు ప్రాభవంబునన్. 138

వ. భగదత్తు నాలోకించి. 139

క. దనుజు లొనరించుమాయలు

నినుఁ జేరవు వారి గెలుతు • నీ విప్పుడ యీ
జనపతి మెచ్చఁగ న్నాదై
త్తుని గెలుపుము నీదునేన • తో నడరి వశిన్. 140

వ. అని భీష్ముండు వశికినం బ్రాజ్ఞోతిషపతి మేటిచుగండు గా
వున నమ్మాటకుం బొంగి సిగం బడరినిచందంబున నార్చి
సుప్రతీకంబు నెక్కి సేనాసమేతుండై. 141

శే. పరఁగి తోఁతెంచు పాండవ • బలముమీఁదఁ
గవియుటయు నంత నంతఁ గౌ • రవులమూక
మరలియేర్పడఁ జూచి య • మ్మాట యపుడఁ
నిజముగాఁ గొని యాజికి • నిగిడె మగుడ. 142

వ. ఇట్లుభయసైన్యంబులుం దలపడినసంగడి కయ్యంబున
నపరాహంబగుచునుండ. 143

క. నగపతియుఁబోనిగజపతిఁ

దగనేడైతి నెక్కి ప్రబల • దైత్యబలముతో
నిగుడఁగ ఘటోత్కచు డా
భగదత్తునిమీఁదఁ గవిసె • బార్థివముఖ్య. 144

వ. తదవనరంబున వృకోదరుం డరదంబురయంబు మెఱయ
నయ్యభిమన్యుఁడౌపదేయప్రముఖులుం దానును హైడింబు
నకుం శోఁక్షై కడంగె నట్టియెడ. 145

ఆ. పొదివి పలువు రేయఁ • బొడువ వ్రేయఁగ భగ
దత్తుదంతిరక్త • ధారలొప్పె
జెలువురెట్టి గాఁగ • జేవులు సెలయేఱు
లున్న తాచలమున • నునలునట్లు. 146

క. శూలంబున హైడింబుడు
గాలాకృతితోడ వైవఁ • గా నదిపొడియై
రాలేడునట్లు • మగఁటిమి
వ్రాలినిభగదత్తుఁ డేసె • వడిబల్లమునన్. 147

వ. ఇట్లేసి యార్చి వెడియు. 148

ఆ. భీమహరులఁ గూల్చి • పేర్చి సౌభద్రాది
యోధవరుల నెల్ల • నుఱక తఱచు
టంపవానఁ దడిపి • హయరథభటసమూ
హంబుఁ జంపె నమద • హస్తిబఱపి. 149

క. మందరము మహాంభోనిధి
యందుఁ దిరుగునట్లు పాండ • వానీకములొ
నం దిరిగి నుప్రతీక మ
మందగతం జంపె బెక్కు • మాతంగములన్. 150

క. అలిగి దశార్జునాధీశుఁడు
గొలిపెను భగదత్తుమీఁదఁ • గూరగజము ను

జ్వలము లగునతనితోమర

ములతాఁకున నది చలించి ♦ మొగతిరిగి వెనన్. 151

ప. ఇవ్విధంబునం బోరుభగదత్తుం గనుంగొని గండు మిగిలి
కురువిభుండు గురుకృపాయోధవీరనమేతంబుగాఁ దఱిమినం
నమబలంబులు గోలాహలబహుశంబు లగుటయుఁ బాండ
వాగ్రజుండు పార్థపాంచాల పురస్సరుండై యవ్వలనికిం
గ్రొవ్వలరం గోల్తల సేసె నట్టిసమయాంబున. 152

— అర్జునుఁ డిరావంకుని చూడచుచ్చుట భీమునిచే విని దుఃఖింపట, —

క. నరుండు ధనుర్గుణరావ

స్ఫురణంబును దేవదత్త ♦ భూరిరవము నం

బరము వగిలింప నానా,

శరములఁ గురుసైన్యసరభ ♦ సత్వం బుడిపెన్. 153

ఆ. అవును సేరి భీముఁ , డతనికి భుజకేంద్ర

కన్యకాసుతుండు ♦ గలనఁ బడుట

నల్లఁ జెప్పటయును ♦ నడలి యెచ్చట నని

యడిగి యతఁడు నూప ♦ నచటి కరిగి. 154

చ. దలుజఖండితుం డయి వడియున్న యయ్యి రావంతుశరీరం
బు గనుంగొని యాధనజయుండు. 155

చ. డనతరశోకవేగమునఁ ♦ గన్నులనీళ్లు నించి యాసు
యోధనునవిసీతియుం బిదప ♦ ధర్మతనూజుఁడు సంధిగోరి
పల్కినతగవుం గడంగి యని ♦ కిం దలకొన్ననిజోద్యమం
బుఁ దోఁచినమదిఁ దిట్టచున్ వినుతి ♦ సేయుచు రోయు
చు నుండెనయ్యెడన్. 156

న. ఇట్లు పుత్రశోకానలసంత ప్తచిత్తుఁ డగునవ్యసాచి జూ
చి గోవిందుండు మందస్మితంబు నేసిన 157

క. కనియతడు దెలిసిసీచే

వినినది యిది మున్నదీని ♦ విడిచితి నహిభం

జనశేరు నడపు గురుబల

వినిపాతనపాటవమున ♦ విహరించుటకున్ 158

న. అనిపలికినం బద్ధనాభుండు రథంబు రయంబున మనమొన
పయిం బఱపఁ బార్థుండు పటుబాణవరంపరలు వరగివ
భగదత్తుండును గృపాచార్యుండును ద్విగర్తపతియును
భీష్ముం గూడుకొని యాక్రీడి నెదిర్చిరి సాత్యకి యడరినం
గృతవర్మ బాష్లికులు మార్కొనిరి మారుతి గవినం
గుంభసంభవుండు దలపడయె నతని ప్రాపున నేపు మిగిలి
సీపుత్రకు లాబకమర్థను మర్దింప గడంగి కవిన 159

క. గురునంపవెల్లి నాగుంచు

నరభసముగ వారిమీద ♦ శరవర్షంబుల్

గురియుచు వారలయమ్ముల

దెరలక భీముండు పటుగ ♦ తిస్యందనుడై 160

న. సమరక్రీడ నలుపుచుఁ గురుకుమారుల దొరఁగించునారాచ
ధారిల నొచ్చి యాజ్యధారాక్రాంతుండై నయర్చిష్టంతుం
డునుంబోలెమండియ జండకోదండనై పుణ్యంబునూపినంగుం
డభేదియు ననాధృష్టుండును గనకధ్వజుండును విరావియు
ను బాహుండును దీర్ఘ బాహుండును దీర్ఘ లోచనుండు దీర్ఘ
నిద్రం బొందిరి పెరివారు వెఱచఱచి విఱిగి పఱచిన నజం

ఋల వేనుకొనువృకంబువిదంబున వృకోదరుండు దోర్బిలా
సంబు మెఱుసె నప్పడు ప్రొద్దు గుంకు చుండ నీపెద్దకొ
డుకు బలుమొనలం బురికొల్పికొని చలంబునం గోల్తల
నేసినం గాంతేయవృహంబులు నభీనవోత్సాహంబునం
బోక చెనంగిన 161

తే. ధరణి నెత్తుటఁ దోఁగి యా . భరణకాయ
శత్రుఖండజాలంబులఁ జాల నొప్పెఁ
బలుచ గాకుండఁ గుంకుమ ఁ మలఁది పెక్కు
దెఱఁగుతోడవులు దొడ్గిన ఁ తెఱవవోలె. 162

ప. అంత. 163

క. తిమిరము గపిసినఁ బాండవ
సమితియుఁ గౌరవులు రణము ఁ సాలించి నివా
నములకుఁ దగఁ జని రయ్య
వృమయామిని నుదితపటువి ఁ హదుం డగుచున్. 164

క. గురువిభుండు నగరు సాచ్చియుఁ
జౌరమిన గాంధారవిభుని ఁ సూతతనూజం
ద్వరితముగఁ బిలుపు మని యా
తురతం బలుమాఱుఁ జెప్పె ఁ దుశ్శాసనశోన్. 165

ప. చెప్పిన నతండు వారింగూర్చికొని వచ్చుటయు నేకాంతం
బున నమ్మహేశాంశుండు వారలతో నిట్లనియె గాంగేయ
గురుకృపాశ్వత్థామలు మధ్యస్థులై పాండవబలంబులం
జెఱుచునట్టిసంభంబునకుం జొరరు మనసేనలు నానాఁ

టికి నన్నుబులై నమయుచు వచ్చె నేమి నేయం గలవార
మనిన విని రాధేయుడు రణక్రిడా లంపటుండై. 166

క. పరనాథ యింత భీష్ముని
దురమునకుఁ దేకు మేచు ♦ దోర్బలవిభవో
ద్ధురంత బాండుకుమారో
త్కృతముం దత్సేనలక్ష్మ మ ♦ దం బడఁగింతున్. 167

క. అని పలికిన విని దుశ్శా
సనుఁ గనుఁగొని మనము వోయి ♦ శాంతనవునిభం
డన నుడిపి వత్తమని చె
ప్పి నరెంద్రుడు వీడుకొల్పె ♦ బెటవారిఁ దగన్. 168

న. ఇట్లు కర్ణసౌబలుల నిజనివాసంబులకుం బోబుంబనిచి బహు
ప్రకారసౌరభసంవాసితంబు లగుజలంబుల జలకం బాడి
పరమసురభీచందనానులేపంబులను జీనిచీనాబరపరిధానం
బులును మహనీయమూల్యాభరణంబులను బ్రస్ఫీతమణి
మయ భూషణధారణంబులను దగ నలంకృతుండై తమ్ము
లుం దగువారలుం బరివేష్టించఁ బరిమళపరగపరాభాసిత
సూతనతైలధారాభిషేకప్రదీపితంబు లయిన కరదీపికా
సహస్రంబులు వెలుంగ వ్రేతహస్తులు దొలఁగు తొలం
గుం డని సందడి నెడ గలుగ జడియ వందిసందో
హంబులు సంగీర్తనంబులు నేయ మాగధమంజుల
గానంబులు వీనులం బొరయుఁ బాతకపతనరవంబుల మ
నంబు రంజిల్ల రమణీయ రత్నఖచితం బగురథం బెక్కి
మందమందగమనంబున మందాకినీసందను మందిరంబు నే

రం జని తదీయద్వారఃబునం నేరు డిగ్గి దుశ్శాసనుమూ
జేయి కరఃకలఃబున నవలంభించి యల్లన నడచి యుచిత
ప్రకారఃబునం బ్రవేశించి యప్పిఠామహా పాదంబులకుం
బ్రణామంబులు నేసి తత్పీఠసమీపంబున సమంచితకనకాస
నంబున నతం డుచుప నాసీచుండై చేతులు మొగించి య
మృగజవత యతనితో నిట్లనియె

169

మ. నిను మున్నెంతయు నమ్మి పాండవులయు * స్నేహంబు నే
జీరికిం | గొన నీహారెడుచందముల్ దెలియఁ బె * క్కుల్
నూచితిం జేరి చే | రి నయంబిచ్చుచు నొంప నూల్కొనక
వాఁరిం బట్టి పాలార్చె దొం | డన నేరం గురుముఖ్య
యింక నిట నీవాలంబు సాలింపవే.

170

చ. అని మొన దేవదానవుల * కై నను మార్కొనరాదు నిన్ను నే
డెనిమిదినాళ్ళు లయ్యె నను * గుంపపు నొంపపు సవ్యసా
చి నప్పని యటులుండ నిచ్చు సను * బ్రాథన నేసెద
నింతవట్టు నా చనవునఁ బోవ నిచ్చి నృప * సత్తమ పోరికి
గర్జు బంపవే.

171

న. అనవుడు.

172

క. అమ్మాట మనమునకు వా

లమ్మై తాఁకుటయు భీష్మ * డత్వంతవిహ
దమ్మున నించుకవడి మా

నమ్ము దగం దాల్చి యుండె * నతవదనుండై.

173

ప. పదంపడి నిట్టూర్పు నిగిడించి మొగం బెగయించి భూపా
లు నాలోకించి.

174

క. తలకొని నీకుం బ్రాణం

బులు డాపక యోపినట్లు ♦ వోరంగ నిమ్మై

బలుకఁ దగునె యక్కట నా

వలనఁ గలభక్తియెల్ల ♦ నమ్మనఁ గలయన్. 175

వ. అని పలికి ములుక వొడమి వెండియు. 176

సీ. కాల్యఁడే మహనీయ ♦ ఖాండవ బిగ్గెను

నమరగణంబుతో ♦ విముఖుఁ జేసి

బహుదీప్యశృంగములు , వడయఁడే యొక్కటి

బవరాన మెప్పించి శివునిచేత

గంధర్వులకు నోడి ♦ కర్ణుండు నీతమ్ము

లును బాట విడిపించి ♦ కొనఁజే నిన్ను

విను వను ద్రోణు నా ♦ తనిపుత్రుఁ గృపుఁ గర్ణుఁ

గలిచి విరాటుగో ♦ పులఁ గొనఁచె

ఆ. తక్కు పెక్కు లెడలఁ ♦ బెక్కండ్ర నే మేమి

నేసె వినమె యట్టి ♦ జెట్టి నిన్ని

దినము లిట్లు దొడరి ♦ పెనఁగియు నీచేత

నేడు వినఁగ వలసె ♦ వేడిపలుకు. 177

క. తగనివని యని తలంపక

వగఁగొటి వజ్రములైన ♦ పాంశుసుతులతోఁ

దెగి యింక నీవు రణమున

మగఁటిమి వాటింపు రిత్త , మాటల నగునే. 178

వ. అని మఱియును. 179

క. గాండీవి గెలువ రాదు శి
ఖండిని జంపంగ నాకుఁ ♦ గాదు వినుము న
న్నొండుమగలు మార్కొనినం
జెండుదు సుగ్రముగ మున్న ♦ చెప్పితి నీకున్. 180

క. ఏనును నాదళమునుద్రుప
దానీకవి గాటపై న్యాయాదవబలనం
తానములతోడఁ జెనగెదఁ
బూనుఁడు మీరెల్లఁ బాండుపుత్రుల గెలువన్. 181

ఆ. నడికిరేయి వచ్చి ♦ నను నొవ్వఁబలికినఁ
గలుగునయ్య జయముగడఁగి నీవు
నడవు మనికి నెల్లి , నాచేతిబలువు నూ
చెదవు గాక వేయుఁ ♦ జెప్పనేల. 182

క. అనినఁ బ్రయ ముది సగరికిఁ
జని పతి సుఖనిద్ర సేసి ♦ సముచితసమయం
బున మేలుకాంచి కయ్యం
బున కాయిత మయ్యె మేను ♦ మౌంగారంగాన్. 183

వ. ఇట్లు సన్నద్ధుం డము బలుబుతో వెడలి నీపుత్రుండు భీష్మ
నుపలక్షించి భూపతి ప్రకరంబులతో నిట్లనియె. 184

భీష్మనివమదివసయ్యుద్ధము,

తే. ఇతఁడు పాంచాలు రాదిగ ♦ నెల్లబలముఁ
జంపి పాండుతనూజుల , సమరభూమి
గెలువఁ గలవాడ నని రాత్రివలికె నేడు
దఱిమి మనలావుఁ జేవయు ♦ మెఱయ వలయు. 185

క. అని యాడుతులువమాటలు

విని బీభత్సంబు సిగ్గువిపులవిపాదం

బును నొక్కపెట్ట పుట్ట గ

ననిమిషతటిసితనూజఁ ♦ డతిదుఃఖతుండై. 186

వ. తన్నుం దాన యుపశమించుకొని యున్నంగనుంగొని కౌర
వేశ్వరుం డతనికన్నెఱిగినవాడై దుష్కృతనునితోనిట్లనియె.

క. మన మెల్లఁ బితామహునొ

ద్దన యుండుద మదియు గా కిఁతనిముందటఁ బె

ట్టన వలయు శత్రుబలమ

ర్దను లిరువదిరెండువేలరథములవారిన్. 188

వ. అని నియోగించిన నతు డట్ల చేసి నద్ధరణీశుండు గురు
కృపాశ్వత్థామల నాలోకించి గాగేయుం జూపి సత్యవ్ర
తుండగు నీతండు శిఖండిపై నేయనని మనమెత్తివిడియు
నాడఁ చెప్పట మీ రెఱుంగుదురుకాదె యన్నీచునకు గోచ
రంబు గాకుండ నిమ్మహానుభావుం బొదివికొని రావలయు
ననిన వారిలు నట్ల కాక యని రయ్యమరనదీనూనుండు
సర్వతోభద్రవ్రాహం బొనర్చెనందుఁ గృపాచార్యకృత
సర్మ శల్యశకునినుదక్షిణసైంధవులును గురుకుమారులుం
దాసును ముందటనిలిచెఁ దదనుమతిం గుంభసంభవభూరి
శ్రవోభగదత్తులు వలవటను సోమదత్తి ద్రోణపుత్రవిందాను
విందులు దావటను హలాయుధాలంబుసశ్రుతాయువులు
వెనుకను ద్రిగర్తవకరపరివృతుండై జననాథుండు నడుమను
నిలిచి రంతకు మున్న కౌంతేయులు సైన్యసమేతఁబుగా

వెడలి రట్టియెడ నర్జునుండు మనమొగ్గరంబు నూచి ధృష్ట
ద్యుమ్నున కిట్లనియె. 189

తే. కంటెగాంగేయు నతనిచ \diamond క్కటి శిఖండిఁ
బెట్టుమీతని మన మెల్లఁ \diamond బిండుగట్టి .
పొదివికొని వత్త మువ్విధం \diamond బునకుఁ దగ ద
శంబుగా మోహరింపు బ \diamond లంబువెల్లఁ 190

వ. అనిశవిని యతండ్లై చేయుదు నని సాత్యకివిరాటులు
వలవటను నభిమన్యు పాంచాలకేకయులు దావటను నకుల
సహదేవఁగ్రావదేయపురత్సరుం డైనయుధిష్టిరుండున డు
మను జేకితానకుంఠిభోజులు వెనుకనుం గా నొనర్చియగ్ర
భాగంబున శిఖ డి నునిచి యతనికెలంకుల డాసి భీమసేన
ఘటోత్కిచులొక్కవలనను బార్ధుండు దానునొక్కది
క్కున నిలిచి తక్కిన యోధువీరులంగలయుం జేర్చి గట్టి
మొనగా నమర్చె నిట్లుభయ సైన్యంబులుబన్ని భేరిభాం
కార శంఖాని నిస్వన గర్జాస్ఫూర్తితబహుశంబుగా నొం
డొంటిదాకె నట్టిసమయంబున 191

క. చెంగట నభిమన్యుండు పి
శంగతురంగప్రచార \diamond చంచద్రధుండై
పొంగి మనదిక్కు ప్రజమిఁ
దం గవిసె జిచ్చు దూది \diamond దరికొను మాడిక 192

వ. ఇట్లుగవిసి. 193

తే. మెఱసి మండలచారయై \diamond కొఱవి ద్రిప్పి
నట్లు గురుగృహసింధుగా \diamond జాదులైన

యోధవీరులు వెగడంద ♦ నులివు మిగిలి

తరువ బడునబ్బిక్రియ నేన దిరుగబడగ.

194

వ. ఇట్లు మాటులేక తఱుముచున్న సౌభద్రుంగనుంగొనికొర
వపతి యలంబునుతో నిట్లనియె వీడు రెండవయర్జునుండై
మనబలంబులఁ గలంచుచున్నవాడర్జుననందను నెదుర్కొన
నీవ కాని మాటు లే దేము పాండవుల కడ్డుపడియెదము
నీవు వీని బొదివి భంజింపుము.

195

అలంబునుడు దుర్యోధన ప్రేతుండై యభిమన్యుడై గవియుట. ౩

క. అనవుడు నతండు దుర్దమ

అనుజావలి మున్నగాఁగఁ ♦ దతిమొగుంతీ

తనయబలము గారాకులు

పెనుగాలిం దూలునట్లు ♦ భీతిం జెదరన్.

096

ఉ. అప్పుడు బ్రాహ్మణులు ర ♦ యంబున నడ్డము సొచ్చి దై
త్యులం | గుప్పలుగా మహిం బెలుచఁ ♦ గూల్చిన దానవ
నాథుఁ డచ్చులం | గప్పెఁ గడంగి వారల నఖండవరాక్రమ
లీల వారు వాఁ | ఊప్పటి తేరికూబరము ♦ యూతగ వ్రా
లఁగ నేసి యార్చినన్.

197

క. ఆలోనన తెప్పిటి లయ

కాలుండునుబోలె ననుర ♦ గన్నుల నిప్పుల్

రాలఁగ వారలసిడములు

నేలం బడ నేసి చాపనికరము ద్రుంచెన్.

198

వ. త్రుంచి నవ్వుచు.

199

తే. ఒకని నొకనినై దైదుమహాహూగ్రభాసు

గా. శ్రుమల నేసి నొచిన నతనిమదము

సొపు సోదరవృథయును జూచి యడరె

200

నప్పు డాతనిపై సుభద్రాత్మజుండు.

ఎ. అప్పు డుభయమైన స్వర్ణబులవారును వెఱగంది.

201

క. దనుజుడు మాయాధిపఁ డ

ద్వనతనయుడు దివ్యశరధఁ రుడెల్లగునో

యమచుం? గ నయ్యురువురు

ననిసేసిరి వృత్రవాసఁ వాప్యతి దోషక

202

క. ఇతరైతరశరకృతశో

ణితభారలు నిగుడ నవుడు నిర్భరదావ

ద్యుత్తు లడరఁ బొలుచునగముల

గతిఁ బొలిచిరి వారలవ్రఁ కంపోన్నఱులై

203

క. దనుజేశ్వరుండు మాయం

బొనరించినఁ దమము గవిసె భూనాయకఁ డ

ల్లనసుతుఁడుభాస్కరాంబక

మున వెలుఁ గొనరించె సురసఁ మూహమువొగడక.

తే. అసుర వేండియుఁ బెక్కుమా యలు ఘటింప

శక్రపౌత్రుడు దివ్యాశ్రుఁ జాల మడరఁ

జేసియన్నింటి నడగించి చెల్గి నొంప

రథము డిగి పాతెఁ బెలుచ నా రాక్షసుండు

204

క. రక్షసుండు విటిగినం గడు

సుక్కున సౌభద్రుఁ డడరు సురవడి గని న

లిక్కుల బటచెం దమలోఁ

జిక్కు వడుచుఁ గౌరవేందు ♦ సేనలుభీతిఁ.

206

వ. అప్పుడు పెక్కండు) రథికులతోడం గూడి గాంగేయుం
డభిమన్యుపయి, గవిసిన,

207

తే. అతఁడు దానికి దలకక ♦ యందరకును

నన్నిరూప లై పోరంగ ♦ నర్జనుండు

సరథసంబుగ భీష్ముపై ♦ నురవడింపఁ

బొంగి యిరువ్వాగు నిరువురఁ ♦ బొదివె బెరసి.

208

వ. అట్టిసంకులసమరంబున నభిమన్యుపై నడచుకృపాచార్యుం
దాఁకి సాత్యకి బెడిదంపునారసంబు లేసిన వాని నన్నంటిని
నశ్వత్థామ దునిమి యతనివిల్లు మ్రుంచినఁ గోపించి.

209

క. ఆసాత్యకి వేటొకవి

ల్లాసురగతి నెత్తి యుగ్ర ♦ మగునారాచం

బేసిన నాతఁడు కేతు

వ్యాసత్తుం డయ్యె మూర్ఖ ♦ వచ్చి నరేంద్రుఁ.

210

క. ఆలోనన తెలిసి మెఱుఁగు

వాలికతూ వాతఁ డతని ♦ వక్షమునడుమం

గీలించి సిడము గ్రక్కున

సోం బడ నేసి యార్చె ♦ నింగి వడంకన్.

211

వ. దానికిం గినిసి శినిమనుమండు పొగరు మిగులునారాచని
చయంబులం బొదివిన నశ్వత్థామ రాహుగ్రస్తుం డగును
గ్రగభ స్తియుంబోలెనైనం గనుంగొని.

212

క. ద్రోణాచార్యుండు నున

త్రాణవరత్వమునఁ గృష్ణుఁడతమ్మునిపై న

క్షీణోద్ధతిఁ గవియుడు గీ

ర్వాణాధీపనుతుఁడు వచ్చి ♦ వడి నెడఁ జొచ్చెన్. 213

చ. అనవుడు నాబికేయవసు ♦ ధాధిపుఁ డిట్లను ద్రోణుడా
త్తే న | ర్జుచననుఁ గూర్చు నాతఁడు గు ♦ రుం గని యెంత
యు భక్తి నేయు వా | రనిఁ దమలోన నట్లు వెస ♦ నప్పు
డు దాల్చొని యెట్లు వోరిరో | వినఁ గల దేర్పడంజెపును.
విశ్రుతభంగిగ నాకు సంజయా. 24

వ అనిన నానూతనందనుం డతని కిట్లనియె. 215

క. క్షాతము దలకొని సంగర

ధాత్రికి నేతెంచి గురులు ♦ దండ్రులు దమ్ముల్

పౌత్రులు శిష్యులు మామలు

పుత్రు లనం గలదె తొ ♦ డరిపోరన వలయున్. 216

— అర్జునుఁడు ద్రోణాచార్యులతో యుద్ధము సేయుట. —

వ. వినుము. 217

సీ. అర్జునుం డడరి ద్రో ♦ చార్య మూఁడునా

రసముల నేసి యు ♦ గ్రంపుటంప

వెల్లువ వఱపిన ♦ వెగడొంద కాతడా

తనిమేనఁ దూపులు ♦ దఱచు గాఁగ

నాటించె నంత భూ ♦ నాధుండు పురికొల్పఁ

గాఁ ద్రిగర్తులు గురుఁ ♦ గడచి కవియ

నరుఁ డేచి వాయుబా ♦ ణమ్మన నమ్మొనఁ
దూలింపఁ గుంభజా ♦ శైలశరము

ఆ. పచ్చి యుడుప నలిగి ♦ వానవి నారాచ
వర్షమునఁ విగర్త ♦ వరునిపుత్ర
చయముఁ దెరలుచుటయు ♦ జనపతి కృపశల్య
బాష్ణికులునుఁ దానుఁ ♦ బార్థుఁదాఁకె. 218

వ అట్లు దాఁకుటయు వారల నతండు గన్నె తాకమ్మలం జీకా
కుపటిచెనట్లు గురుండు మొగ లైనయందఱకును నాధనం
జయుపోరు దలమునుక లయ్యెఁ గురుపితామహుండు ధర్మ
సూతి యన్నతిట్ట కుటికి తెలలు చెండాడె శకునిభూరిశ్రవ
సులు గవలం దలపడిరి కళింగవతియును భగదత్తుండును
విభసేనలతోడం దొడరి భీమసేనుం బోదెవిన. 219

క. గిరి డిగు కేసరిచాడ్పున
నరదము డిగి భమితపటుగ ♦ దాభీలత నా
కరువలిపట్టియుఁ గవిసినఁ
గరులుఁ దెరలెఁ బవనధూత ♦ ఘనపంక్తిగతిన్. 220

తే. క్రందుకొని యిట్లు మాతంగ ♦ ఘటలు విఱుగ
నాశ్రుతాయువుఁ బ్రాగ్భోజీ ♦ పాధిపతియుఁ
బోక నిలచి యమ్మారుత ♦ పుత్రుజోడుఁ
దనువుఁ జించితి వివిధాస్త్ర ♦ తతులు వఱపి. 221

వ. అప్పుడు గాగేయుండు సేయుదారుణరణంబు ధర్మపుత్రు
నకు భరంబైన నతంఁడెలుం గెత్తి పేరువేరం బిలిచి చేయి

వీచిన నాశశింగనాభభగదత్తుల విడిచి యువును గఱ
చుచు. 222

క. కలయఁగఁ గరములఁ జరణం

బుల నురమున శోణితంబు † బోరనఁ దొరఁగం

దలి కెనఁగిననడమామిడి

చెలువునఁ బఱతెంచె భీమ † నేనుఁ డచటికిన్. 223

వ. అతకు మున్న ధృష్టద్యుమ్నుశిఖండి విరాటద్రుపదులు
ధర్మనందనున కడ్లపడి భీష్మువై నడచి బహుప్రకారవిశిఖం
బుల వెగడుపఱచిన నతం డలిగి శిఖండి నేయ నొల్లక
యమ్మృత్వరసు మూడేసివాఁడితూవుల నేసిన నా
వీరరథికులు హతాగ్నిత్రయంబునుంబోలఁ బ్రజ్వలించి
బాణజ్వాలలు నిగిడించి యలిని నొప్పించిరి వృకోదరుఁ
డదైసం గవియుటం గనుంగొని కేకయగణై నేయ ద్రా
వదేయులు గూడుకొని కవిసినం గౌరవసేనం జేయం గల
మేటిమగ లెల్లను మిన్నేటి కొడుకునకుం దలకడచి వారిం
దలపడిన నిరు దెఱుగులదొరలును బలంబులును నొక్కు
మ్మడిం గ్రొందుకొన బెరసి పోల్లాడు చుఁడూ జండరశ్మి
వినువీధిచక్క సగంబునకుం జనుదెంచె నట్టియెడ. 224

తే. రథములను సామజములఁ దు , రంగమముల

నుఱక నెఱుఁపేఱుల నీఁది † తఱియ నడచి

పోరి రేటును వేటును † బోటు నొక్క

యలిఖఁ జెలఁగంగ నుభయపై † న్యముల వారు. 225

వ. ఆప్పడు మనబలంబులజనంబులు.

226

- క. ధృతరాష్ట్రుండును బుత్రులు
నతిబోభంబునఁ బ్రజాక్షు యము నేసిరి ధ
ర్మతనూజు గెలువవచ్చునె
మతి లేరై రింక నేటి యమాటలు మనకున్. 227
- ఆ. అనుచు వగచుపలుకు యాలించుభీష్మాది
యోధవరులతో ను యోధనుండు
చెనఁటిమాట లేమి యినియెద రనిన వా
రదియు నదియు వినని యట్లహోలె. 228
- న. పరాక్రమక్రీడలు నలుపు చుండి రాసందడికయ్యంబునం
గిమ్మారమద్దనుండు గదపండువు నేయు చుండె నప్పుడు. 229
- క. సరభసముగ నారథి దన
యరదముఁ దెచ్చుటయు నెక్కి యతినిశితశర
న్పురణాపరిణతి బాహ్నికు
విరఘఁ గావించె సురటు యినుతింపంగన్. 230
- తే. చిత్రసేనుండు సౌభద్రుఁ యజితబాణ
పాతమున నొంచి యార్చినఁ బాండుపౌత్రుఁ
డతనిసారథిఁ బడ నేసి యంతఁ బోక
తురగములఁ జంపి యాతని యత్తుభృడంచె. 232
- ప. అక్కుమారుండును దుర్ముఖునిరథం బెక్కి బాంచాలపతి
గుంభసంభవుపై నడరి యతనిమేన నానాస్త్రంబులు నిం
చిన, 232
- క. ద్రోణుండు గోపించి తను
త్రాణం బఱువుభృ నేసి యతనువున రాజ

ద్వాణంబులు గుచ్చిన సం

క్షీణబలుండై యతండు ♦ సి గ్గటి తొలఁగెన్. 233

సీ. తఱిమి సుశర్ముండు ♦ దాకి యర్జును నొంచి
కృష్ణుపై సమ్ములు ♦ గీలుకొలుప

నలిగి యన్నరుఁడు వా ♦ లంపకాలువ లోలి

నడరించుటయు వాని ♦ యఖిలబలముఁ

జేతినమ్మెటలను ♦ జేరుకోలల వ్రేసి

యంతుశంబుల నూఁటి ♦ యతిరయమున

వాహనంబులఁ దోలు ♦ వారును విండ్లును

బలకలు వైచుచుఁ ♦ బఱచువారు

తే. నైన మీతండ్రి క్రీడిపై ♦ నడర నడుమఁ

జొచ్చె సాత్యకి యన్నదీ ♦ సుతుఁడు శక్తి

వైవ మెయివాల్చియనివట్టి ♦ వైచెచుగుడ

నాతఁడాభీష్ముఁడెడఁదును ♦ మాడెనధిప. 234

వ. ఇట్లు ద్రుంచి.

235

క. ఆలోనన మెయిఁ దొమ్మిది

వాలమ్ములు నాటఁ బొండ ♦ వహ్మహము శుం

డాలరధఘోటసుభటా

భీలతఁ దలకడచి పొదివె ♦ భీష్ముని నంతన్. 236

దుగ్ధోధనుఁడు శపని దుశ్శాసనుల భీష్మునకు సహాయంబుగా పంపుట.

క. కని గౌరవపతి దుశ్శా

సునుతో నిట్లనియెఁ గంటె ♦ శాంతనవునిపై.

ఘనసేన దోచెఁ జని కై

కొనుఁ డీవును సౌబలుఁడు న ♦ కుంతితవృత్తికా. 237

క. అనవుడు నయ్యిరువురు నే

పునఁ గదియుడుఁ జూచి ధర్మ ♦ పుత్రుఁడు మాద్రీ

తనయులు నడరిన మర్యో

ధనుఁ డవుడు తురంగమాయు ♦ తముఁ బురికొలిపెన్.

వ. ఆపదివేవురు నెఱరావుతులు నొక్కపెట్ట శకునిదుశ్శాస
నులకుం దలకడచి యెక్కినం బొండవబలంబు మహామ
త్స్యసమూహవిహారంబునం గలంగుమడుపునుం బోలె
నంక్షోభించినం గోపించి కాంతేయాగ్రజుండును గవలును
వివిధవిశిఖపరంపరలు వరంగింప ముందటికాళ్ళు దునిసిన
మ్రొగ్గతిలంబడియును మోరలు పటియ లై నెఱి దప్పం
గూలియు గుండియ లవిసిన నెగసి కెడసియు వాగెలు ద్రె
వ్విన వలియుం బాఱియు నాశ్వీకులు నేల కొఱగినా
జెనఁటి దిరిగియు ననేక ఘోటకంబులు గూపఱిన నేపటి
యత్తురంగనికరంబు లేట మొగంబునడి చెదరికనుకనిం
బఱచిన. 239

క. భేరిశంఖాదిరవ

స్ఫారత నప్పొండుపుత్ర ♦ బల మేచుటయుం

గౌరవపతి శల్బునితో

గౌరవమున నిట్టు లనియెఁ ♦ గడు దీనుండై. 240

క. వెలివిరిసి వచ్చుజలనిధి

పాలుపునఁ దోతెంచు ధర్మ ♦ పుత్తునిబలుగో

ల్లల నిలువరింప నీహాక

చెలియలికట్ట వయి మమ్ముఁ • జేకొను మిచటన్, 241

ఆ. అనుడు నతిఁడు పాండ • వాగ్రజుఁ గవలును

దాకి వివులబాహు • దర్ప మొప్ప

నారసములఁ బొదివి • మారిమసంగిన

ట్లయినఁ జూచి నరుఁడు • ననిలసుతుఁడు. 242

క. ఒక్కటఁ గడంగి శల్యునిఁ

బెక్కుమ్ముల నొంచుటయును • భీష్మద్రోణుల్

గ్రక్కునఁ దఱిమిన నయ్యరు

దిక్కులపై న్యములు నత్యు • దీక్ష త బరసెన్. 243

వ. ఇట్లు గలయుక బెరసి యపరాహ్ణంబున నుభయచతురంగ

మథనం బగుప్రథనంబు నేసె నట్టియెడ భీష్మగ్రీష్మాది

త్యుండు వేడి మిగిలి వాడి మెఱసిననారసంబు లను కిర

ణంబులు వరఁగించి. 244

సీ. పండ్రెంటఁబండ్రెంటఁ • బాండవాగ్రజుని భీ

ముని మాదికొడుకుల • మూటమూట

నేడింట నేడింట • నేచి సాత్యకిని ధృ

ష్టద్యుమ్ను నొప్పించి • సమదవృత్తి

నార్చిన మాత్యపాం • డ్యానీకములును సో

మకవరూఢినియును • మగధబలముఁ

గాశపై న్యంబుఁ గ • రూశనేనయు నొక్క

పెట్ట రయంబున • భీష్ముమీఁద

తే. సురవడించినఁ బాండవో ♦ త్కరముఁ గృష్ణు
 తమ్ముఁ బాంచాలనందను ♦ సమ్మృఖమున
 కడర నీ కాఁగి యుదట : కన్నిరూపు
 లై మహారణ మొనరించె ♦ సస్త్రిగురుడు. 245

ఉ. శాంతనవుం డనేకబల ♦ సంతతి నుద్భటశౌర్యసారదు
 గ్ధాంతపరాక్రమస్ఫురణ ♦ దాఁకి సముద్భవలశాతసాయక
 క్రాంతపరీతని ర్భధిత ♦ కంపితపాతతమూర్తిఁ జేసి యు
 త్యంతర ముంబునం దఁగ ♦ ధంబుగతుల్ మెఱయం బ్రదీ
 ప్తుడై. 246

మ. గజరాజోద్భవలఘుటికావళిఁ దురం ♦ గవస్ఫురత్కింకిణీ
 వ్రజముం గాహాదుందుభిప్రభృతితూఁర్యశ్రేణులన్ సుందర
 ధ్వజఘంటాతతులన్ శరాసనగుణ ♦ వ్రాతంబుఁ దువ్వాడి ధ
 ర్మజనేనాతతి ముంపఁ జేసెఁ బటుదో ♦ ర్గర్వం బఖర్వంబు
 గాన్. 247

వ. ఇట్లు బల్లిదుం డయి మల్లడి గొని మార్కొన మగలు లేక
 మదంబునం బొంగి గాంగేయుండు పాడవేయులు వెఱగు
 పడఁ మఱియునుం గడంగి దుర్వారంబు లగు దివ్యాస్త్రుఁ
 బులు దీటుకొల్పి యేడ్చిసూచినందాన యైన రథికులను
 హస్తీకులను నాశ్వీకులనుం దునిమిస గంధసింధుర
 క్కీడనంబున మ్రోడుపడినయద్యానంబుచందంబున నగు
 చున్నచోల్లును గాలుబలంబులం గనుపకొట్టినం గాలు
 చేయి తల ఊక్కయని యేటుపాటులేక వండందఱిగినయ
 ట్లున్నయెడలును బెక్కుదెఱంగులచప్పళ్ళునిగుడరథచయం

బునవయవనిబులు గరిహయనికశంబు లయ్యుచ్చులు విలు
గంగార్చిచ్చుపొవె నెదురుబడవిజెఱుగునందోచుపట్టును
దఱుచు గొడుగులు విటతాటనంబు సేసి నా బెనుగాలిం
జిక్కువడిన కుసుమితకాశననంబునం బోలు చక్కట్టును
బహురత్నమయమకుటాదిభూషణప్రజంబువివిధవర్ణచామర
జాతంబు నఱికి పడవైచినం బ్రబలోద్ధతలులాడులులిత
బయి కమలకైరవోత్సలాకీర్ణం బగుకొని నచుకరించుప్ర
దేశంబులును నై పాండవసైన్యంబులుదైన్యంబు నొందియు
గలగుండుగొనియు బెండుపడియు గలంగం బాటియు
దొలంగం దెరలియు గోలాహలబహుళంబులగుట గను
గొని గోవిందుడు.

247

ఉ. అర్జున చూచితే చుసబలావళి నెల్ల గలచు చున్నచా
హుర్జితశౌర్యసంపదయు మగభూకాబలవైభవంబు వి
హుర్జితవిక్రమోద్ధతియుఁ) హావె నదీసుతుఁడిట్టిచోట నీ
మర్కయవర్చవిభవయుఁ) వోవంగజేయకయున్మియొప్పునే.

చ. అనిన వివృచ్చుగు విచారడోలాయత్తంబగు చిత్తంబు
తోడ నిరుత్సాహుడైయున్నం జూచి వెన్నుం డతని
కిట్లనియె.

249

క. మును మత్స్యనాథునగరం

బుం నుజయు శోడ పుత్రులొగుమ బెట్టా

డినమాట లెల్లమఱచిన

నిను నగరే రథికవరు లనిద్యచరితా.

250

ప. అనుటయు నర్జునుండు.

551

- అ. సకలబంధుజనులఁ ♦ జంపి కౌరవహీన
మైనరాజ్య మహిమ ♦ యేను బడసి
యనఘ యేమిసుకృత ♦ మాచరించినవాడ
నగుదు మనసు గొలుప ♦ దయ్యె ననికె. 251
- వ. అయిన నీతో నప్పటప్పటి కేటిమాటలు గలవు మిన్నేటి
కోడుకుం బడవైచెదం దేరు నడవు మనుటయు నారాయ
ణుడా సదీనందను స్సందనంబునకు సమ్మఖంబుగా రధ్య
మ్ములం ద్వరితగతి నడవినం దెరలిన సైన్యంబులు గూడి
కొని గాంగేయు పయిం గవియ నతండు సెలంగి మహా
శ్రునికరంబులు నిగిడించి యబ్బళంబు నిలువరించి సింహ
నాదంబునేసి. 253
- మ. ఖరనారాచ పరంపరోగ్రనిహతికా ♦ గాంధీవియంగంబు
లా | తురం బొందఁగ నేసి బాణమయగా ♦ తుం జేసి
గోవిందు ని | ప్పురలీలం దురగంబులం బటుశర ♦ సూర్య
తాన్యముల్ గాఁగ స! త్వరుఁడై యేసిరధంబు గూడఁ
బొదివెన్ ♦ వాలంపమొత్తంబునకా. 254
- వ. అప్పుడు
శే. బీజువోయి రథ్యంబులు ♦ మాటుమొగము
వడినఁ దా నొచ్చి యుండియుఁ దడవి శౌరి
నూలుకొనఁ జేసి తరిమిన ♦ వ్రాలి తీర
భల్లమునఁ గ్రీడి భిష్ముని ♦ విల్లుదునిమె. 256
- క. అతఁ డొండకవిల్లెత్తిన
నతిరయమున నదియుఁ దునుమ ♦ నాతండ్జారా

శతమఖినందన యనుచును

ధృతి వేచొకవింట శరతతిం బరగించెన్.

257

క. ఆ బెట్టిదఁపుటంపఱ

చే బీభత్సుండు నొచ్చి • చేడ్పడి మఱియుం

దా బంటుతనమ పటుబా

హాబలముగఁ బోరుచుండె • నంగముదూలన్.

258

శి. వివ్వచ్చునొప్పు నెంతయుఁ

గ్రొప్పున భీష్ముండు గడఁగుఁకొల్పలయుం ద

క్కెవ్వరు నాతనిఁ జేరిక

దవ్వల నిల్పుటయుఁజూచితనచిత్తిమునన్.

259

క. దారుణరోషం బడరఁగ

నారాయణుఁ డపుడు సైరణం దొరగి వెసం

దేరినొగలఁ బగము లిడి

క్రూరత మునికొలయెత్తి కొని యిల కుఱికెన్.

260

శ్రీ కృష్ణుండు రథంబు డిగ్గి భీష్మునిపైకెఱివోపుట.

వ. ఇట్లు లంఘించి.

261

మ. ధరణీచక్రము గ్రక్కునం గదలఁదిగ్ధంతావళి శ్రేణికం

ధరముగ్రముగ్గఁబడకొది శావలయు ముత్తంపంబుగానీబలం

బురల బాఱఁగ భీష్ముపైఁ గవిసె రాఁద్రోదేకముంజూచిభే

చరలోకఁబునుసంచలివహరించుచ న్నాహు సూరాకృతిన.

తే. లలితపీతాంబరంబువిలాస మొప్పు

సింహనాదోద్భటం బగు • చలువుతోడ

- మెలుగు వెలుగును గర్జయు ♦ మెఱయవచ్చు
కారు మొగి లన గృష్ణునా ♦ కార మొప్పె. 263
- వ. అట్టియెడ 264
- క. బలుజీవము వోయిన వెల
వెలఁ బాటుచు నీదుయోధ ♦ వీరులు వొలిసెం
బొలిసెనదె భీష్ముఁ డనుచును
గలఁగం బడి యజ్ఞులెత్తి ♦ కనుఁగొనుచుండన్ 265
- చ. కనుఁగొని భీష్ముఁడుల్లము వి ♦ కానము నొందఁగ నల్ల
నవ్వి యిట్లను జనుదెచ్చు వేగమ మహాత్మా వికస్వర
పుండరీకలోచన యిదిలెస్స నా కిచట ♦ శాశ్వత మైన
యశంబు నచ్చట న్విను తికి న్నెక్కునద్గతియు ♦ నీదయ
జేకుటఁ జేయు మిప్తమున్ 266
- వ. అని పలుకునంత జృభాంతక సూనుండు సరభసంబుగా
రథంబుడిగి నుఱికి పెన్ను వెనుక నెయిది కరంబుల గ్రుచ్చి
పట్టిన నతండును దిగిచికొని వెండియుంబోవని బోవఁబడి
యడుగులకొలంది నాకాంతేయుండు వదనైర్యంబును
బాహువీర్యంబును మెఱయ మహీతలం బూని మెట్టి
నిలువం బట్టినిట్టూర్పు నిగిడించుచు నద్దనుజమర్ధనుతో
నిట్లనియె. 267
- ఉ. కయ్యము నేయ నే ననియ ♦ కల్మషబుద్ధి బ్రతిజ్ఞ నేసి నీ
వియ్యడఁ దప్పితేని జగఁ మేమను నించుక నేపు పోరులన్
డయ్యట దప్పె నాపయిఁ గ ♦ డంగినభీష్మునిపాటునూతు

రావయ్యా రథంబుమీఁది కిటు . లాశ్రితమానమువీటి
బుత్తురే. 265

వ. అది వ్రాద్ధించిన బార్ధుపలుకులకుం బ్రయం బంది ముకుం
దుఁ డూరక మరలె నయ్యగుఁవరు నెక్కినయరదంబు శిఖ
రద్వయసుదరం జై నశై లంబును బోలె బొలిచి నిలిచినం
బ్రళయకాలభైరవంబు బగువారిదంబుకగణి గర్జిలుచు
బలునారాచపటలాసారంబు నిగిడించి వారల దైగడువఱచి
యచ్చట నొడొరుల మెచ్చక యతిమి తతిమి న వైరిపీ
రుల చూపుమాపి భీష్ముండు భీష్మకాకారుడై పరిశ్రాంతు
లై నకృష్ణార్జునులును భీతు లగుభీమసేనప్రముఖులును జేయు
నది లేక చూచుచుండం బొచ్చాలబలంబుల బాదినమరు
నప్పుడ బలుమానిసి నలిచీచులం గాలం జమరుచందంబు
దోచె. నయ్యవసరంబున. 269

క. తానస్తశిఖరి గుఱువడఁ

బోనియపుడు పాడురాజు • పుత్తనిరాజు

తేన పొడ వడఁగు ననుకృప

నో నలినాపుడు గ్రుంకె • నుర్వీనాథా.

270

వ. అట్టియెడ ధర్మతనయుం డటహోరం బగుసంధ్యాసమయం
బునం బానిర్మగ్నయైన శివునుంబోలె నున్న నిజసేనం
జూచి యొక్కింతసేపు చింతాక్రాంతుండై యప్పటికిం
దిగుచుటయు కర్ణంబుగాఁదలంచి తగువారల నెల్ల దివియ
నియమించి. 271

క. గాంగేయుచేత నెంతయు

భంగపడితి మనుచు వగచు * పాథాదులుండ

న్నం గొలిచి చనంగ విడిదల

కుం గడు విన్న నయి పోయె * గువంశనిధి. 272

న. ఇట్లు పాండవునాంబు లోహటించి పోయినం దారున
దమబలంబులఁ దివియ నియమించి. 273

చ. ఎలమి నమస్కరించుచు న * పీనపరాక్రమభంగు లేర్ప
డంబలికి యుదాత్తవార్యముల * బ్రస్తుతి నేయుచు భీష్ము
నందఱుస్ఫులసి భవత్తనూజులు మ * నంబులు నిండి ము
దంబు మోములకావెలి విరియంగ నేగిరి న * వీనవిభూతి
నివాసభూమికిన్. 274

వ. ఇట్లు ధర్మతనయుండు దొమ్మిటివనాటిబవరింబున బెండు
వడి యానిశానమయంబునందు రహస్యప్రకారంబున. 275

క. మనమున విషాద మిడరంగ

ననుజులఁ గూర్చికొని దాన * వాంతికుసదనం

బునకుం జని యిట్లను నా

తనితో నాత్మీయకాగ్య * దశ చెలియుటకున్. 276

క. కార్చిచ్చు గవిసి మృగతితి

నేర్చుకరణ నేడు భీష్ము * డేచినకడిమిం

బేర్చి మనసేన బొదివెశ

రార్చుల నవ్వీరు గన్న * లారం గంటే. 277

ఉ. మనవారెవ్వరు నోర్వ రాతనికి దు * ర్కానంబునంజేసియె
మును గార్యస్థితిఁ గాన నైతి విను నిఁకూలంబుగాఁబోరఁజ

చ్చిన సామ్రాజ్యము గొన్నయట్లగునెని ♦ శ్చింతంబునం
గాననం | బునకుం బోయెదఁ దమ్ములం గొని తపఁ ♦ పూ
జ్యండ్లనై యుండెదన్. 278

క. మున్నును నేఁ గారణము గ
నన్నియిడుమ లనుభవించి ♦ రనుజులు వీరిం
గ న్నారఁ జూతుఁగాని జ
గన్నుత భీష్మనకఁ గోలు ♦ గా నీజాలన్. 279

వ. నీకు మాదెస ననుగ్రహంబు గలదేనిఁ గయ్యంబు దక్కి
ధర్మవిరోధంబు గాకుండునట్టియొక్క తెరువు సెప్ప నుని
సకరుణంబుగాఁ బలికిన విని శౌరి సాంత్యన వచనంబులన
నునయించి యతని కిట్లనియె. 280

క. సత్యవ్రతిజ్ఞుడవు నీ
వత్యద్భుతబాహువీర్యు ♦ లనుజన్ములు డా
ర్లత్యము గల్గునె నీకు న
మాత్యుడ నై యేను రాజ్య ♦ మహిమ నొసర్తున్. 281

క. వగవఁగ నేటికిఁ బార్థుడు
దెగువకుఁ జొర కున్న భీష్ము ♦ దెగఁ జూచి వెనం
బగ యడఁగించెద నన్నున్
మగిడింపక చూచు చుండు ♦ మనుజాధీశా. 282

తే. సఖుండు సంబంధ శిష్యుండు ♦ సవ్యసాచి
నాకు నతనికి నై యేను ♦ సరవరేణ్య
కూర్మిమై నిత్తుఁ గండలు ♦ గోసి యైన
నరయ నాతండు నాయెడ ♦ నట్టివాడ 283

వ. ఉపప్లావ్యంబున నతండు సంజయుతో నాడినబలుమాటలకు
నులూకుండు వచ్చినప్పు డతనిపలుకులం బుట్టినబెట్టిదంపుఁ
దనంబునకుం దగినయంత నాకుం జేయ వలయు నేను
నీరెండెడలం బెక్కులు పలికినవాడ మా కిరువురకు నొం
డొరువుల పలుకులు పఠిపాలించుట సమయం బయి యుం
డు ననిన వసుదేవనందనునకు ధర్మనందనుం డిట్లనియె.

క. కయ్యము సేయక తగునా

హామ్యము సేయఁ గలవాఁడ ♦ నని పలికితి ని

న్నియ్యెడ నే బొంకింతు నె

దయ్యము నా కేల యిట్టి ♦ దైన్యము దెచ్చెన్. 235

వ. నాకు దేవవ్రతునకు నొక్కసమాయుబుగల దమ్మహాత్ముం
డు గొరవులకు నయి కయ్యంబు సేయుటకును నాకు హితం
బగు కార్యంబు బుద్ధి దలకొనుటకుం బూనినవాఁ డతండు
రాజ్యం బొసంగు నని పలికి సఖేదంబుగా నెట్లనియె. 236

ఆ. అకట తండ్రి సచ్చి ♦ సంవత్సరము మము

నరసి పోచినట్టి ♦ యమఁగుఁదాతఁ

జంప మదిఁ దలంచు ♦ మ్రొపు సూచితెరాజ

ధర్మమింతకూర ♦ కర్మమగునె.

237

వ. అనవుడు.

238

తే. వినియురాతకుఁ డితఁడు శాం ♦ తనవుకడకు

నరుగఁ జూచినవాఁ డని ♦ యాస్మై నెజ్జిగి

క్రమ్మఱంగ నేతెంచెదు ♦ గాకయునిన

యన్నదీసూనుతొంటివా ♦ కృములు దలంచి.

239

వ. అజాతశత్రున కిట్లనియె.

290

భీష్మరాజు రహస్యప్రకారమున భీష్మునియొద్దను జోవును.

ఆ. నీతలంపు లెస్స ♦ నీవు మున్ననినట్ల

కాక భీష్ముడలుక ♦ గదిలి పోరఁ

జక్కబాచె నేని ♦ శత్రువు వొల్తులె

యిప్పుడతనిపాలి ♦ కేగు మధిప

291

సీ. నీవు నన్నడిగిననిజవధోపాయం బ

వశ్యంబుఁ జెప్పు దేశీనైవతండు

మనము రహస్యనిర్తనమున నందఱ

మును జని యుమ్మహాత్ములకు భక్తి

నెరఁగి తెల్లంబుగఁగిహితకార్యగతి విన

యంబుమైబ్రాహ్మినిచియడిగి యతని

నదయమంత్రోపదేశశబ్దమున నెగడున

మని యిట్లు పారి నిశ్చయంబు నేయ

ఆ. నయ్యజాతశత్రుఁడగుజాలు నతఁడును

దాసు సౌమ్యవేరుధరణ మొప్ప

నతినిగూడవృత్తి ♦ నాపగానుతుమంది

రమున కరిగి సముచితముగఁజొచ్చి.

292

వ. అతనింగొంచి యధికభక్తింబు న్నవనపూర్వకంబుగఁదత్పా

దంబులకుం బ్రణమిల్లిన నతండుత్యావరంబునఁ బేరువేన

వారలందఱసేమంబు లడిగి యిట్లనియె.

293

క. ఇచ్చటికి మీర లంగఱు

వచ్చినపని యెమి యేదివలసిన నడుగుం

డిచ్చెద దుష్కరమైనను

జెచ్చెరఁ దలకొని ఘటంపఁ ♦ జేసెదబ్రీతిన్. 294

వ. అని తెలి వొందినమొగంబుతో నడిగిన దీనాసుండగుచు
ధర్మనూనుం డతనికిట్లనియె. 295

క. మాకెమ్మెయి సామాజ్యము

నేకులు నెబ్బంగి బహుళఃసేనోత్సాద

వ్యాకులత రాక తక్కుం

జేకొని యత్రైఱుగ కరుణఃజెప్పఁగవలయున్. 296

క. అనవుడు నేఁ బెనఁగఁగ మీ

కనఘా సైన్యక్షయంబు ♦ నగు సామాజ్యం

బును గా నేరదు గావున

నను నిర్జింపంగ శో ♦ భనము లెల్ల నగున్. 297

వ. అని పలికిన శాంతనవునకుం గాంతేయాగ్రజుండు. 298

ఉ. చిచ్చటకన్న మూసికొని ♦ చేతిత్రిశూలము డాచి లీల

మై | వచ్చినరుద్రుచందమున ♦ వ్రాలుదు వీ వనిలోన నో

ర్వఁ గా | వచ్చునె నిన్ను నెట్టిమగ ♦ వారికి నీకృప నాశ

యింపఁగా | వచ్చితి మెవ్విధి గెలువ ♦ వచ్చు మహాత్మ

యెఱుంగఁ జెప్పవే. 299

క. అనుటయు నిట్లను గంగా

తనయుడు నీ చెప్పినట్ల ♦ తథ్యం బది న

న్ననిమిషులు గెలుతురే చే

ధనువుండఁగ వినుము తద్వి ♦ ధము చేటపడన్. 300

లే. ఇట్టివానిఁ గ నన్ను మీ ఁ రేటిఁగి యిచటి
కిందఱును వచ్చి యక్కటా ఁ యిట్టులడుగ
మీకుఁ బ్రయ మైనకార్యంబు ఁ మెయికోసంగఁ
గనుటకంటెను సుక్ష్మతంబు ఁ గలదె నాకు. 301

న. ఏ నాయుధవ్యాపారంబువలన నుదాసీనత్వంబు నొందినను
నన్ను జయింపమనూగు జోషు వుచ్చినవానిని గైదువుఁ
జెట్టినవానిని సింహబుడించినవానిని నంగనను నంగనా
పూర్వుని నంగనాభిధానునిఁ దలచీర వీడినవానిని భాష్య
హినున పుత్రకునిఁ గని సోటుఁ బోటుఁ దక్కి సమరంబు
నేయ మానుదు మఱియు నొక్కవ్రతంబు పూనినవాడం
బుట్టినప్పుడు లేక నడుమ దైవం బిచ్చినపురుషత్వంబు
గలవానితోడఁ గయ్యంబు నేయం గావున మీకు సుపా
యంబు సెప్పెదద్రుపదునపత్వంబైనశిఖిండి యట్టివాడగుట
మీరెఱుంగుదురకాదె విశేషించి ముందటిపుట్టువుననంగన
యగుట వాని కెదు రేయ కుండుదు నర్జునుండు వానిం
బురస్కరించుకొని వచ్చి యే నేయుట మానినయెడ
నొప్పిని పడవైచునది పదంపడి బంధుమిత్రులగుధార్తరా
ష్ట్రులకెలుచుటనుకరంబగునిదినాపనుపేను బనిచినట్లచేయు
డని సహృదయంబుఁగాఁ జెప్పిన నల్లు దేవవ్రతుచేత నను
జ్ఞాతు లై నార లతనికి నమస్కరించి వీడ్కొని విడిచిలకుం
బోవు చున్న సమయంబున భీష్మత్సండు. 302

ఆ. సురనదీసుతుండుఁపరలోకగతి నిరీ
క్షించుటకును దాను ఁ గృతకవృత్తిఁ

జప వలయుటకును ♦ సవిషాదమానసుం

డగుచు నిట్లు లనియె ♦ నచ్యుతానకు.

303

క. గురునిఁ గృతప్రజ్ఞుని ధ

ర్మరక్షం వయోవృద్ధు లోకమాన్యు దయాభూ

సురతటిసీసుతు వంచనఁ

బురుషోత్తమ చంప బుద్ధి ♦ పుట్టదునాకున్.

304

ఆ. నన్నుఁ బొంతుకేలి ♦ నున్న నర్మిలి నెత్తి

మేనిధూళి దనదు ♦ మేను వారయఁ

బ్రీతిఁగొంగిలించి ♦ మాతంగడిగుణము ల

గ్గించి కన్ను నీరు ♦ నించు నశుడు.

305

ఉ. అక్కట తిండిలేనిమము ♦ నమ్మెయి బెంచినతాతనిమ్మెయి

వైకొనఁగా దతండు సముద్వీర్ణభుజాబలశౌర్యశాలియై

యిక్కడిసేనఁ జక్కడిచెనేనియుఁ జూతునకాక ధర్మము

దక్కుటకోర్వఁ జాలుదునెధర్మజతమ్ములు క్రూరకర్ములే.

ఏ. అనిన విని కృష్ణుం డాజ్ఞున కిట్లనియె.

307

ఉ. సూరత. కోర్పి యించుకయు ♦ రోయక వైకొని యెల్లి

భంగులన్ | వైరులఁ జంపి భూప్రజకు ♦ వర్ధనచుం గలిగిం

చి పాశిమైఁ | గోరరి గొంచు సద్వ్యయన్ || గోరియొన

ర్పుట రాజధర్మవిస్తారముగా బలారికి ♦ వచస్పతి సెప్పట

యప్రసిద్ధమే.

308

చ. అనిమొన నోర్తు భీష్మునసి ♦ యాడిననీదగుపూర్వ లోక

మెల్లను విని యుండఁగా నిటు చ ♦ లం బిడలం జనదెట్లు

లైనఁ జంపన తగు రాజధర్మపరి ♦ పాలన గా కిది క్రూర

కర్మమే ! నిను విధి పంన శాస్త్రము + సం చెగటార్పగ
వేయునేటికిక, 309

చ. అనుటయుఁ గ్రీడి యిట్లు అను • నాదుపదాత్మజుజన్మ
మావగా | తనయవధార్థ ము డ్రవీయుఁ • వప్పు దచిం
డును వాని నేయఁ జేయ నశని నేయుచుండమున • నూ
ల్కొని యన్యుల నేయు చుండు వాఁడనితరవధ్యకాయుఁ
డగు • నాయనఁ దాఁ బడ నేయు నుగ్రతన. 310

వ. అనవుడు నవ్వి కవ్వడికిఁ గమలనాభుం డీట్లనియె. 311

ఉ. నీ వొకరుండు దక్కఁగ ననింద్యసరాక్రమశాలి భీష్ముని
జావఁగ నేయ నెవ్వఁడను • జాలఁడు నేతిలఁ పెన్నిశంగు
లః | దైవముచూపువోలె దుచి • దాఁకునె యవ్వధిమి
ట్టు లుండఁగా | ద్రోవఁగ వచ్చునే యెటులుఁ • ద్రోచిన
బోవదు చూచి యుండుమీ. 312

వ. అని పలికిన విని యతి డట్లు కాక యప్పటికి నెట్లయిన న
ట్లయ్యెడు నని యర్జునుం డియ్యకొనిన నొవిందుండును
భర్తనందనాదులుం బ్రహ్మదాబు నొందిరివ్యధంబున శిబిరం
బున కరిగి పాండవులు పు డరీకాక్షుని నిజనివాసంబున
కనిచి తమతమనికేతనంబులకుం జని యాగాత్రి సుఖనిద్ర
నేసి రని చెప్పిన సుజయునకు ధృతరాష్ట్రుం డీట్లనియె.

క. పాండుసుతు లేమిభంగి శి

ఖండిం గూర్చికొని యాప • గాసుతుపై ను
ద్దండగతి నడచి రెట్లు వ్ర
చండగతి సమర కేలి • సలిపిరి చెవుమా.

భీష్ముని దశగు నివసయుద్ధానుక్రమము.

ప. అనుటయు నాసూత్రానందనుం డతని కిట్లను సూర్యోదయ
సమయంబునం బొందు సూనులు సేనాసమేతులై వెడలి
మోహరించునప్పుడు మందట శిఖంటి నిలిపి యశని కెల్ల
కుల భీమార్జునులును వెనుక భీమన్యుక్తాపదేయులును
వారియరువంకలం జేకితానలై నేయులును నటపిఱుందధ్యస్త
ద్యుమ్నాది పాంచాలకుమారుల మున్నిడికొని కవలనుభ
యపార్శ్వంబులం బుట్టికొని యుధిష్ఠిరుండును వీరిసూరెలం
బొదివికొని విరాటద్రుపదమూఖ్య లగుపృథ్వీతతులును
గోకయవంచక ధృష్టకేతులును నిలిచి రితైఱుంగున
గట్టిమోహారంబు దీర్చుకొని నడచి రంతకు మున్న
మనవారును వెడలి భీష్ముం డగ్రభాగంబున నుల్లసిల్లి నీకు
మారు లమ్మహాత్ముం బరివేష్టిపగ్గుంభసంభవతత్సంభ
వులు దక్షిణవామభాగంబులను గృపకృతవర్మభగదత్తిపుర
స్సరుంజై కురురాజు మధ్యభాగంబుననుబృహద్యలకాభోజ
ముఖ్యులైన సుహీపతు లమ్మనుజేంద్రు చుట్టును ద్రిగర్తుల
పరభాగంబునను బన్ని బలు మొన యమర్చికొని
త్రోచి నడచి రిట్లిరువాగునుం గవిసి వివిధతార్యస్వనం
బులు నింగి ముట్ట నొండ్రింటిం దాకిన.

315

క. సమరం బప్పుడు దనుజులు

సమరులునుం బెనఁగుచందః మైత్రోపవగ భూ

రమణ విను మేమి సెప్పుదు

జముపురమున నగ్గలంపునందడి యయ్యెన్.

316

వ. అట్టియొడ. 317

మ. కవలుద్దామపరాక్రమస్ఫురణమైఃకౌరవ్యసైన్యంబు సి
క్కువడంజేయఁగభీమపార్శ్వలునుగోఁకొమ్మందునొక్కుమ్మడిం
గవియంబొడవసేనయుబ్బియడరంఁగాఁజూచికల్పాతంధ్రై
రవభీమాకృతి నేచి భీష్ముడు శరఁవాతంబు గుప్పించినన్.

ఆ. కాలు కాలు పెనఁగి • కాలుబలంబులు
నొడ్డగడవునా ర • ధోత్కరంబు
మొగ్గతిలఁగ గుట్టు • ములు నేలయద్రువ మా
తంగఘటలు గూలఁ • దక్షణంబ.

319

క. కనుఁగొని శిఖాడి వెన మా
ర్కొని భీష్ముని నేసె నూఁడు • క్రూరాస్త్రములం
గని యతఁడు మరలి చూడ క
తని నుద్దేశించి పలికె • దరహాసముతోన్.

320

ఉ. ఎవ్వతనేని ధాత స్సజి • యించె దగ్గ మగవానిఁగాఁగ
నాకొవ్వమిఁజేసి యట్టినిను • నుగ్గులి నేయఁగ నొల్ల నా
పయిం | గ్రొవ్వెసలాశ నీవు శర • కోటి వెనం బరఁగిం
చిజేని నేనవ్వదుఁ గాని కోపము మ • నంబునఁ బుట్టమ
నూ శిఖఁడినీ.

321

వ. అనినం గోపించి శిఖండియు నతని కిట్లనియె. 322

క. గలిచితి రాజుల నెల్లను
బలియుం డగుపరశురాము • ప్రతివీరుఁడ వై
యలపుకలిమి నెఱపితి నీ
చలము బలము నాకుఁ జూపఁ | జాలవు కంటే.

323

క. ఏయు మొక నేర్పుమైనది.

ప్లేయక కేడించి యరుగు ♦ మెట్టయినన మ
తానయకముల నినుఁ గూల్చెదఁ
జూ యెవ్వత నైతి నేమి . సూచెదు నన్నున్.

324

క. నేడిమొయి నైనను నీ

పోడిమి సెడదోన తవిలి ♦ పొదువుదు విన్ను-
వాడిమగఁ డనుట యుడుపుదు
వేడిమిసాఁ పెనఁగ నస్త్రు ♦ విద్య మెఱయుదున్.

325

వ. అనుచు మఱియు నయిదమ్ము లేసె నప్పలుకులు విని
ఫల్గునుం డాత్మగతంబున నేడు శిలండిచందంబు వింతయ
యియున్నయదినదీనందనండునమయుటకునమయగ్నై నదై
వదత్తోత్సాహంబున నేచి పలికెం గావలయునని యూ
హించి యుపోద్బలంబుగా నతని కిట్లనియె.

326

అప్పుడు శిఖండికిఁ బ్రోత్సాహంబు గలిగించి భీష్ముపైఁ గవియించుట.

ఆ. ఇట్లు లాడి పిదప ♦ నేమియాఁ జేయంగఁ

జాల కున్న మనల . జగము నవ్వు
నేను గలుగ నిన్ను ♦ నెవ్వరి కేనియుఁ
జేయ రాదు భీష్ము ♦ నేయు మడరి.

327

వ. అనియె నప్పుడు గాంగేయుండు దొలంగి పాంచాలంబులపైఁ
దఱిమినందెఱపి గని పాండవబలంబులు గాండివిమున్నుగాఁ
గవిసినంగారవసేన దెరలి మరలినం జూచి కురురాజు సుర
నదీసూనుతోడ నీవు నలుగ మనసైన్యంబు దైన్యంబు
నొందనగునే యనవుడు రారాజుతో నతండు.

328

క. మును పదివేళురఁ జంపుదు

నని యిచ్చినబాస వచ్చె * నవనీశ్వర నీ

మనిచినఋణంబు దీర్చితి

విను లా విట మీఁగఁ దఱుఁగు నిధమైతోఁచెన్. 329

ఆ. నేటిభంగి నూడ * నృపవర వాడవు

లోఁడె నన్ను వారి * నోఁడె నేను

సమయఁజేత గలుగు * సమసెదరేయొక

మర్త్యచేత వా ర * మర్త్యబలులు. 330

స. ఐనను నాచేతిబలువు నూడుమీ యని పలికి పేర్చి

పటుతర శరాద్బలం బ్రచాడ నరనాథయూథఁబులం

బొదివికొని పాండవులకుం దేఱి చూడ రాక నిర్దూమ

దహనస్వభావుండై నపితామహుఁడైన భవత్పుత్రులు

శత్రుబలంబుల బడలువడం జేయం దొడంగిన వారిం

గనుంగొని. 331

ఆ. పాండవేయమాత్స్య * పాంచాలయాదవ

పాండ్యకేకయాన * బలములొక్క

మొగినశ్రోవనీదు * మొనలుమార్కొనుటయూ

నపుడుపోరు ఘోర * మయ్యెనధిప. 332

వ. అట్టియెడ నర్జునుండు శిఖండి నాలోకించి.

333

తే. నీవుభీష్మన కలికినఁ * బోవ దేను

గలుగ వెఱపేల యతినిపైఁ * గవియుమొది

కొనిమదీయ బాణంబులఁ * గుప్పఁ గూరఁ

బఱపికూల్చెద నీతనిఁ * బటురయమున. 334

ప. అనిన నాతనిపలుకులు విని యెలుంగెత్తి ధృష్టద్యు
మ్నుడు. 335

క. మనయోధు లందఱును శాం

తినవునిపైఁ దఱుముఁ డింద్రుఁ ♦ తనయుఁడు గలుగక
మనమతనికి శంకింపఁగఁ

బని లేదని పలికి యూర్చి ♦ బలువిడి నడరెన్. 336

ప. అప్పుడు ధర్మజభీమనకుల సహదేవులును సుభద్రాశనము
నాపదేయులును ద్రుపదవిరాటులును నాస్యకిచేకితాన
ధృష్టకేతు కేకయమాగధులును మఱయును జేయం
గలరథికులు నొక్కపెట్ట బెట్టడచిన నిక్కడగురువుత్ర
భూరిశ్రవసులును కృతవర్మకృపకాభోజపతులును వికర్ణ
దుర్ముఖవివింశచిత్రసేనలును లోనైన యోధులు దేవప్ర
తునకుం దలకడచి వారిం దలపడి రిట్లు మందాకినీనందను
వయిం గవియుపాండవసైనికులను నతని కడ్డవడు కౌరవ్య
వీరులును జూచునెడ సురల కనిమిషత్వము సార్థకం
బయ్యె నయ్యవనరంబున. 337

క. మొనసి శిఖండిని మున్నిడి

కొని యురవడిఁ దరుమునరున ♦ కును వెసదుశ్శా
సనుఁ డడ్డవడియొ బొంగిన

వననిధికిని వేలవోలె ♦ వసుధాధీశా. 338

ప. ఇట్లు నిలువరించి.

339

క. ఇరువురఁ గృష్ణుల నాతం

డిరుపది బలునారసముల ♦ నేసెం గ్రోధ

- స్ఫురితుఁ డయి నొంచెఁ గ్రదియు
నరనాయక యతఁగనూఱు • నారాచములన్ 340
- తే. అతఁడు నొచ్చియు నాటిచె • నైదుదూపు
లింగసుతుఫాలముననాతఁ • డేచివిల్లు
దునిమి పె లేయఁ దలఁకక • దుస్ససేనుఁ
డన్యధనువున నిరుపదే • నమ్ములేసె. 341
- క. ఆతూపులు నఱకి పరి
స్థితం బగునారసంబు • వృథుతరవక్ష
స్సూత్రంబు నేసి విజయుఁడు
నీతనయుని మూర్ఛపుచ్చె • నిష్ఠురశృఙ్గిన్. 342
- చ. అట్లు దుశ్శాసనుండు సోలివాలుటయు. 343
- క. సారథి యరదము భీష్ముని
తేరివెనుక కెగిచెనంతఁ • దెలివొంది ధృతి
స్సార్కుఁ డగునక్కుమారుఁడు
దారగతిఁ మగిడి వచ్చి • తాఁకెం గ్రీడిక. 344
- చ. తదవసరంబున సాత్యకీతో సలంబుసభ గవత్తులును నభిమ
న్యతో నుదక్షిణుండును విరాటద్రుపదులతో నశ్వత్థామ
యు సహదేవునిలో, గృహచార్యుండును నకులునితో
వికర్ముడును ఘటోత్కచునితో దుర్యోధుండును భీమసేను
తో భూరిశ్రవసుండును జేకితానుతో, జిత్రసేనుండును
ధర్మనందనుతో నశ్రుగురుండును దలపడినబెట్టిదం బగు
బసరంబయ్యెనందిరు చెఱుగుల యోధులుననోన్యన్యధ్వజ
భంజనంబును బరస్పరితురగహననంబులు నితరేతిరమౌత

నిపాతనాబును మిధః కోదండఖండనంబును జేయుచుండం
బటుతర శరసంపాతన-పాదితశంపాజాలకాభీలంబును భీష
ణగుణరణనగర్జాస్ఫుర్దిభంబును రక్తధారాసార ఘోరం
బునునగునపూర్వపర్జన్యసమయంబు దోచె నప్పుడు గ
య్యంబుకలహూ పంతయుం గనుంగొనుటకు మింటికేవ
నున్న పెరవుగా దనుపరుసున సవిత్తృడు చక్కనిమింటి
కిం జను దెంచె నట్టియెడ.

345

మ. పబుదుశ్శాసనబాణపంక్తి నతిద • రృస్ఫూర్తిమైఁ ద్రుంచి
యుత్కటకోపానలదీ ప్తవక్తుఁ డగుచుకా • గాండీవి
పెల్లెయును | ద్రుటితజ్యాలతికాధనుర్ధ్వజుడు ని • ర్హా
నాఖిలాంగుండునై | రటదశ్విం బగు తేఱితో నతఁడు సం
త్రానంబునం బాఠినన్.

346

తే. ఫల్గునుఁడు భీష్ముయిందటి • బలములెల్ల
జటులరథవల్లనుం డయు • చంపు చున్నఁ
జూచి ద్రోణుండుగుణరవ • స్ఫురణఘూర్ణ
రోదనీభాగుండగుచుమా • ర్కొనఁగడంగి.

347

ద్రోణాచార్య లక్ష్మతామస భీష్మనస సహాయుబుగాఁ బుట్టుట.

ప. అక్కడ నడచినం గాం తీయాగ్రజుండు తోడన తవిలిసేనా
సమేతంబుగా నడ్డపడి పో నీక పెనంగు చుండ నక్కుంభ
సంభవుండు.

348

క. అప్పుడు క్రోధమునం గను

నివ్వలు రాలంగఁ దనకు • నెఱసంగడ మై

యొప్పితనయున కిట్లని

చెప్పెం దత్కలగతినిశేషము లెల్లన్. 349

చ. తడఁబడె దివ్యబాణములఁతంత్రము మంత్రముఁ దప్పెడుం
గడు | న్వడఁ కెడుఁ జాపదండము మనఁబును నాకు వశం
బు గాదు పి | డ్వడియెడుఁ జెయ్యు లంగము గఁడంక దొ
ఱుగెడు నేటిభంగిఁ గ | వ్వడి తనపూన్ని దీర్చుటఁధుఁ
మ బని బుద్ధిజనించె బుత్రకా. 350

వ. అతినిమును మటు తలయెత్తిచూడుము. 351

క. కూలెడు గుఱ్ఱులు భర

వ్రాలెడు నేనుఁగులుఁ గెడయుఁరథములు నై యా

భీలయుఁగంతసముద్భట

కాలపుగోభాగరేఖ గానఁగ నయ్యెన్. 352

వ. అదియునుం గాక. 353

తే. అడరి కురుసేనపైగ్రద్దలాడఁ జొచ్చె

బహునున్నవి యుల్కలిఁక్కడవినంగ

వచ్చెనతిరూక్షభంగిశిఁనారుతంబు

లాపగానందనునకుఁ గీ ఁ డావహిల్లు. 354

న. యుధిష్ఠిరుమొగంబునం గోధం బగలంబై తోచుచున్న
యది ద్రావదేయసకులసహదేవసహితుం డయి తఱుము
నతిని మిగిలి నాకురా గాదు నీపు దేవవతుఁపాలికిం బోయి
యుతనికి దాపట వలవటం బ్రాపై నిలుపు మిది ప్రాణం
బులు డాచుసమయంబు గాదని పలికి పనిచిన నశ్వత్థా
మ యుద్దామగతిం జనియె నక్కడ భీమసేనుండు. 355

క. నరుఁ డేచి శిఖండిఁ బుర

స్కరించుకొని యపుడు భీష్ము ♦ సమయింపఁగ న

త్వరుఁ డగుటకుఁ జగ రథతి

త్పరుఁడై కురుసేనవీ దఁ ♦ దఱిమెం బెలుచుకా. 356

వ. ఇట్లు దఱిని గాంగేయుచుండటిబలంబుల బారినమరం

దొడంగిన భగదత్తకృపకృతనర్మశల్యసైధవ చిత్రసేన

దుర్మర్షణ విందానువిందవికర్ణులు పదుండ్రు నొక్క పెట్ట

యతనిం బొదిచి నానాస్త్రసంతానంబుల నొప్పించిన

నొచ్చియుం జలింపక పోరునమ్మారుతిం గనఁగొని

క్రీడితోడై తఱియ నుటికి ధనువులతునియలను బాణంబు

లపఱియలనుగేతుచ్చత్రచామరంబులచెక్కలను భూషణం

బుల పొళ్ళను బుడమిం గప్పినం జూచి సుయోధనుండు

సుశర్మాదిభూపాలకుల నాలోకించి యాభీమార్జునులం

దాఁక నియోగించిన. 357

క. ముదటిపదుండ్రు నానృపు

లంటిఱునుం గూడి పెనఁగి ♦ యయ్యిరువురచే

తందూలపోవఁజొచ్చినఁ

గ్రందుగ బలుమొనల నెల్లఁ ♦ గవియం బనిచెకా. 358

వ. ఇవ్విధంబున బెక్కుమొనలు పయింబడివ నయ్యిరువుర

కుం బోరు భరంబగుడయెఱిగి సౌభద్రసాత్యకిప్రముఖు

లగురథిజనంబులు సైన్యోపేతంబుగాఁ ద్రోచి యేచిన.

క. పాండవబలను లయత్తు

ద్దండపరాక్రమము నూచి ♦ దర్శిద్ధతవే

- దండములఁ గనిన కేసరి
చండత భీష్ముండు వొదివె ♦ శరసఖరములన్. 360
- క. దోల్లెడుసూతులుఁ బెలుచు
ద్రెళ్ళెడుతురగములుఁ గా న ♦ తిక్రూరగతిం
బెల్లెయుచు సత్వరముగ
నెల్లెడలం దాన యగుచు ♦ నేడైఱఁ బొదివెన్. 361
- వ. ఇట్లు పెద్దయుం బ్రాద్దు విహరించి యపరాహ్ణం బగుట
యు నతం డాశ్మగతంబున. 362
- తే. ఉత్తమక్షత్రియులనెల్ల ♦ నుగ్రవృత్తి
నేడు పదినాళులేని నా ♦ నిశితశరచ
యములఁ గూల్చితి వేసరి ♦ నట్టు లయ్యె
మేనితోడి పొత్తిం కిట ♦ మానుటాప్స, 363
- వ. అని తలఁచి తొలంగి బలంబులం దెరల్చికొనుచుం గ
య్యంబు నేయుచందంబునం గాంతేయాగ్రజం గదిసి
యల్లన యతనితో నిట్లనియె. 363
- క. జనియించినంతనుండియు
జనపతులం గ్రూరవృత్తిఁ ♦ జుపుచు నుండం
జనియె గాలము విసివితి
ననఘా యే నింకఁ జాల ♦ నాసురవిధికిన్. 365
- ఆ. మీరు నాహితంబు ♦ గోరుదురేని శి
ఖండి మున్ను గాఁగఁ ♦ గడఁగి యంత
వట్టువారు నొక్క ♦ పెట్టకాఁబైఁ బడి
యేయుఁ డింకఁ దడవు ♦ నేయవలదు. 366

వ. అని పలికి సమరప్రకారంబునం జేరు గ్రేభ్యదోలి పాం
చాలబలంబులపయు నడిరె నప్పు డయ్యజాతశత్రుండు
సమీపవర్తియగుధృష్టద్యుమ్ను నాలోకించి. 367

క. దేవవ్రతుపలుకులు విం
తే వేగమ పనుపు మొక్క ♦ టిగఁ దఱుమఁగ యో
ధావళి నెల్లను భీముఁడు
నీవును నరుతోడఁ గూడి ♦ నిగుడుఁడు పెలుచన్. 368

వ. అనవుడు నతండు. 369

సీ. మాత్స్యకై కేయాది ఁ మనుజేంద్రులకుఁ జేయ
గలయట్టియోధవీ ♦ రులకుఁ జేయి
సూపి మరున్నదీ సూనువైఁ గవియింపఁ
బవనజపారుల ♦ ప్రాపుకలిమి
వెఱు పేది యందఱుఁ ♦ దఱుమఁ గౌరవపతి
తమ్ములు దొరలును ♦ దానుఁ దాతఁ
గడచి తాఁకినఁ బోరు ♦ ఘన మయ్యె నప్పుడు
సౌభద్రుడమ్మహీ ♦ శ్వరుని నొంచె

తే. ద్రోణతనయుండు శైనేయు ♦ బాణమయశ
రీరుఁ గావించెఁ జేదీశ ♦ పౌరవులన
మాసఘోరాక్రమం బొప్పె ♦ మారుతాత్మ
జుండు రారాజునేనిక ♦ పిండుఁ జదిపె. 370

ప. మఱియు నందు చిదును మందాకినీనందనుపయిం ద్రోవను
నతనిం గావను దలంచి కడంగిన సైనికు లనేకులు నానా
ప్రకారంబుల వివిధాయుధంబులం బెనంగు చుండ. 371

- క. మొససి మృగేందు మృగేందుడు
సెయనం జనుపగిది నరుడు ♦ శ్రీఘృగతిన్ శాం
తనప్రపయిఁ గవియ దుశ్శా
సనుఁ డడ్డము సొచ్చె దేవ ♦ సంఘము వొగడన్. 372
- ఆ. అతనికప్పు డెదుర ♦ నమ్మొన నెవ్వరుఁ
జాలరైరి సవ్య ♦ సాచి యొక్కఁడ
నిశితవిశిఖవంక్తి ♦ నిగడించి నొప్పించి
యొత్తి భీష్మువెనుక ♦ కొదుగఁ బేసె. 373
- వ. తనవనసంబున సరభసంబున నడరిన. 374
- క. భగదత్తుని నాకవ్వడి
వెగడొందఁగఁ జేసియతని ♦ వెల్లెనుఁగుఁ గెం
పుగఁ జేసిన నాతండును
నిగిడెం బొంచాలమేది ♦ నీపతిమీఁదన్. 375
- వ. ఆఖండల నందనుండును శిఖండిం దఱిమి తెఱపి నూపి
దేవవ్రతు నేయు మని పురికొలిపె నంత. 376
- క. మన యోధప్రకరము శాం
తనవు దలకడచి యత్సు ♦ దగ్గిత నయ్య
ర్జునుఁ బొదివె నతండలిగినఁ
బెనుగాలిం దూలు మొగిలు ♦ పిండును బోలెన్, 377
- ఆ. అట్టియెడ శిఖండి ♦ యూపగానుతుమీఁద
వాలుటమ్ము లేయ ♦ వానినేయ
నొల్లకతఁడు గెలని ♦ యోధవీరావళి
నేయుచుండె శౌర్య ♦ మెసక మెసఁగ. 378

క. నగుడు శిఖండిం దఱిమిన

శరము లతఁడు భీష్మునురుభు • జామధ్యమునం
గురియఁగ నవ్వచునుండెం

గరి యంత్రజలంబు దొరఁగఁ • గా మన్నక్రియన్. 379

వ. ఇట్లు దేవతుండు శిఖండి యేయుట సరకు సేయక యతం
డగ్గ మైన నేయక సాయకంబులు సవ్యసాచిపయి నిగి
డింప మగిడి దుశ్శాసనుండు గడంగి కవ్వడివెగడుపడునంత
కయ్యంబు సేసినొచ్చిపాసినొగొరవపతిగనుంగొని యెలుంగు
ఘాపి చేయి వీచి పురికొల్పినం గళింగమాళవబాహ్లిక
విదేహశూర సేనప్రముఖబలంబులు బలమద్దను తనయుడె
సకుం గవినెన. 380

తే. అతఁడు దివ్యాస్త్రజాలంబు • నతిశయంబు

సూపి చతుర్దంగబలముల • యాపుమాపి

యుటక తఱిమి సిఖండికిఁ • దెఱపి సూప

వాఁకితూవులు భీష్ముపై • వాఁడు నినిచె. 381

వ. ఆసమయంబునం గృప శల్య వివింశతి వికర్ణులం గూర్చి
కొని పేర్చి దుశ్శాసనుండు శాంతనవున కడ్డపడినం బాధుం
డయ్యేవురను విరథులం జేసిన. 382

క. కురుపతియు ననుజవర్గముఁ

బరమక్రోధమునఁ దెచ్చు • బలుపును మెఱయన్

సురనాథనందనునిపై

సురవడిఁ ద్రోచుటయు సేన లుగ్రత నడరెన్.

383

క. పాండవబలములు దలపడి

ధండన మొనరింప నగ్ర ♦ భాగంబున ను

ద్దండతఁ బోరెడుమనుమల

తండము గని మెచ్చి య ♦ ప్పితామహుఁడు వెసన్. 354

తే. అరిబలంబు పై నొక్కది ♦ వ్యాఘ్ర మేముఁ

దలఁచి యరిఁబోసి తిగిచి యు ♦ దగ్రవృత్తిఁ

గవిసి ముంపల నున్న శి . ఖండిచూడ్కి

దొడరుటయుఁ దాల్చి మైఁ దెగ ♦ యుడిపె నధిప. 355

వ. అంత.

356

క. సోమక మాత్స్యప్రముఖో

ద్దామబలము లేచి పెలుచఁ ♦ దఱుముటయును సం

గ్రామతలము సేనాంగ

స్తోమాంగమయంబు సేసె ♦ దుద్దాంతగతిన్. 357

క. సేనల నిమ్మొయి భీష్ముఁడు

దీనత బొందింప నలిగి ♦ ధీరత్వము వీ

రాసీకం బగ్గింప శ

తాసీకుఁ డెదిర్చె నతని ♦ నాసురభంగిన్. 358

— విరిటు కమ్మఁడగు శతాసీపండు భీష్మునిచేఁ జచ్చుట. —

వ. ఇల్లు దాకి పిరటుతమ్ముఁడు వాలమ్ముల నొప్పించినం గో

పించి.

359

శా. విల్లుం గేతువుఁ ద్రుంచి సూతు వెస ను ♦ ర్విం గూల్చి

రథ్యంబులఁ జొల్లఁ దీవ్రత సేసి యాతఁడు భుజా ♦ తో

పంటు శౌర్యంబు శో | భిల్లఁ వై చిన శక్తియుం దునిమి

యా ♦ భీలద్యుతిస్సస్సురద్భల్లం బొక్కటి భీష్ముఁ డేసి నఱ
కెం ♦ దన్నస్తకం బుగ్రతెన్. 390

వ. ఇవ్విధంబున శతానీకుఁ జంపిన. 391

క. మొన లెల్ల విఱుగ మధ్యం
దినమునయునుమాడ్కి బయలఁ ♦ దేజోసధి శం
తనుసూనుఁ డొప్పె నప్పడు
గనుఁగొని యిట్లనియె శౌరి ♦ గాఁడివితోడన్. 392

ఁ. మన మీహారములు సెడి కను
కనిఁ బాఱెడు నిప్పు డావ ♦ గానుఁగునకు గ
క్కున నీవు మార్కొనక త
క్కినఁ గార్యము దప్పుఁ బొదివి ♦ గెలుపుము కడఁగన్. 393

వ. అనిన విని యతండు రథరథ్యసాంధినహితంబుగా సురనదీ
నందను నమందమార్గణ పుంజంబునఁ బొదివె శిఖండియుం
జేరి నాగ చంబుల నొప్పించిన దేవప్రతుండు వాని నేయు
నొల్లనినందున నాసవ్యసాచి యతనివిల్లు దునిచు పెల్లెయు
చున్నంజూచి సైరింపక శల శల్య కృప కృతవర్మ చిత్రసేన
భూరిశ్రవశ్రవభృతీవీరలోకం బతలోకంబుగ దివ్యాస్త్రజా
లంబులు నెఱపుచు నేయుచు భీష్మున కడ్డవడుండు దలకడ
వుం డను నెలుంగులు నింగి ముట్ట బలసమేతింబుగా నడరి
రినం గని సమీరనందనసాత్యకిసౌభద్రవిరాటద్రుపదఘటో
త్కచప్రముఖమోధవర్గం బనర్గళభంగిం దఱుమం దత్సై
న్యంబులు గూడుకొని కవిసిన దివిజదానవసంపాతసమ
రం బయ్యె నందుఁ బురందరనందనుండు మనసైనికుల శం

దక్ష కన్వియాపు లయి యైద్రవారుణాగ్నేయాది మ
హాశరంబులఁ దెరల్పును సురక్షితుండైన శిఖండిం బురి
కొల్పికొని మీతండ్రి కేయించుచు నతం డెన్నివిండ్లెత్తిన
నన్నిటిం దోహ్తోన తునుమాడు చుండె నా క్రిక్షిపై నతిండు
గ్రశక్తి ప్రయోగింప ననియును ద్రుంచి సూతునిం గేత
నంబును గూల్చిన,

394

సీ. మనమున భీష్ముం డి ♦ ట్లని విశిర్కించు బాం
డవుల నాయొక్కవిం ♦ టన కడంగి
గెలువనే వీరికిఁ ♦ గృహంబు ప్రాపుగా
కున్న పాకిని చుట్టు. లుండ నిమ్ము
కృష్ణుఁ దోడుగఁ గొని ♦ కీడ్పడి వీరలు
వచ్చినఁ జెప్పిత ♦ వధవిధంబు
సమర ముపేక్షించి ♦ శా తియె నుండెద
నడిచిపా టేటికి ♦ ననంగ నెఱిగి

తే. చదల సుర లిట్లు మేలిది ♦ సమ్మతంబు
మాకు నని వ్రేతిమై జెప్ప ♦ మాట లాడి
జొక్కరుండును వినియె నే ♦ నొకడు వింటి
మునిమహానుభావంబున ♦ మనుజునాథ.

395

వ. తదవపరంబున సూక్ష్మజలశీతరశిశిరం బగుమారుతంబు
మరు త్తటినీతనయుమీద నుడిసె సురదుందుభులు మో
సె గుసుచువర్షంబులు గురిసె నవియు ననన్యగోచరంబు
లయ్యె నిట్లు నిశ్చయించియు నమ్మహాత్ముం డూర కున్నం
గెలని కొకభంగయై తోచు నని తలంచి.

396

- తే. ఒక్కవిల్లెక్కువెట్టంగ • నుఱక వెన శి
ఖండిపటుమార్గణబులఁ ♦ గడఁగి యేయ
సతఁడుమిసిమింతుఁడును గామి ♦ కల్లనవ్వి
పఱపెఁ దనయమ్ములతనపై ♦ ఫల్లునుండు. 397
- ప. శాంతనవుండును సముల్లాసంబున వేసిన. 398
- క. నరుఁడు సనమోదఁ దొరఁగెడు
శరములు వారించి యతిని ♦ చాపం బధిక
త్వితగఁగిఁ ద్రుంచి యతిని
మృతనారాచంబు దనువు ♦ సొఱ సేయుటయున్. 399
- ప. తమకు దమయోధవరులకుఁ వారింపం జేరం జెనయం
గొలఁది కాక వెల్లివిడిసిన శరనిధిభంగిం బొంగినవివ్వచ్చు
వెఱఁగుపడి చూచుచు దన్నువిడువక కెల్లఁకుల నున్న
కొడుకుల గనుంగొని మోతండ్రి రారాజుతో నిట్లనియె.
- మ. అని దేవాసురకోటికైనను నశ ♦ క్యం బిమ్మహాఁగీరు మా
వొక్కన వీఁ డల్లిన మర్త్య లేయెదు రుదాఁదం డైన యీ
క్రీడి దక్కిన నిప్పొండవనైవ్య మింతయును మ్ర ♦ గ్గింప
గ నే జాలుదుఁ | విను సత్యంబిది వీనివింటి కెదురఁ ,
విల్లెత్తలేఁ డెవ్వఁడున్. 400
- క. అనునెడ శింఖండిచాపము
వెనుకం ధనవిల్లు నిల్పి ♦ వెన నాతం డే
సినభంగిగ నరుఁ టేసెను
జననాయక దొడ్డనారఁసంబుల భీష్మున్. 402
- ప. అప్పుడు దేవవ్రతుండు దుశ్శాసను నాలోకించి. 403

సీ. అశనికల్పము లివి ♦ యర్జునుఁ బాణముల్
 గాని శిఖండివి ♦ గావు సుమ్ము
 కర్కటి గర్భంబుఁకరణి గాత్రము వచ్చె
 నిట్టివి వీనికి ♦ నెందుఁ గలవు
 బ్రహ్మదండంబులఁపాటియై మగ్గుఁ బు
 లిట్లు నో నాటు నేయితనిచేత
 జముదూతలట్లఁపాణముల వెలార్పంగ
 వీధుపదాత్మజఁ ♦ డెన్నఁడేసె

ఆ. దృఢవిముక్తములును ♦ దీప్తాశ్మితులు లక్ష్మ్య
 శుద్ధిమతములును ♦ సుశిశిములు
 నైన నారహుఁ బు ♦ లతిని గాక యీ
 తనివె యగునె యెవ్విధమునఁ జూడ. 404

క. అనుచుఁ బటుశక్తి నప్పా
 యని వైచిన నది యతండు ♦ మహామాడుడు శాం
 తనవుడు వాలుం బలకయుఁ
 గాని మరదము డిగ్గఁజూచుఁకొలఁదిం బెలుచన్. 405

శే. ఏసి యా రెంటిఁ దునియులు ♦ నేసి యెలుఁగు
 నూపి యే నుండ వెఱి పేల ♦ నాపగాత
 నూజఁ బొదువుడు మీ రని ♦ యోజఁ జెప్పె
 శక్రతనయుఁడు దనయోధఁజనుల కెల్ల. 406

వ. అప్పలుకు లాకర్ణించి.

క. ఏయుఁడు పొడువుండదువుడు
 వ్రేయుఁడనుచు వారు జాహ్నువీతనయుఁ గడఁక

డాయుడు మన సైనికులుం

గోయని తలవడ్డ బోరు ♦ ఘోరంబయ్యెన్. 408

వ. అప్పడు. 409

తే. ఏచి గాండీవి కురునేన ♦ నెగవ నలని

నారు నెఱవక భీష్ముని ♦ జేరి యొడల

వ్రేలెడెడ లేనియట్లుగ ♦ వివిధభంగి

నిష్ఠరాస్త్రశస్త్రంబుల ♦ నిలిచి రథివ. 410

భీష్ముడు శరతల్పగతుఁ డగుట.

వ. అంత నంశుమంతుఁడు శాంతుం డగుచునచ్చె నట్టియెడం
గదిసి కవ్వడి గాంగేయుపైఁ గూర్చినారాచనికరంబులు
నిగిడించి పడఁదొచ్చిన.

411

క. తూర్పుతల గాఁగ నీనుతు

లేర్పడఁ గనుఁగొనుచు నుండ , నిల గంపింపక

దర్శింజ్వలుఁ డాభీష్ముఁ డ

హర్పతి యస్తాద్రి నేరు ♦ నట్లుగఁ బడియెన్. 412

తే. తనువు ధరఁ బొంద కుండఁగఁ ♦ దల్పభంగి

శరము లూతయై పోలుపారె ♦ నరవ ర్ణ్య

యట్లు శరతల్పగతుఁ డగు ♦ నమ్మహాను

భావు దేవవ్రతుని దేవ ♦ భావమొందె. 413

చ. అనిమిషు లట్లు సూచి మృతుఁ ♦ డయ్యెడు నక్కట దక్షి
ణాయనం | బునఁ గృతపుణ్యుఁ డంచు వగఁ ♦ బొందిన భీ
ష్ముఁ డెఱింగి వారి కి | ట్లను సురలార కాలగతి ♦ నాత్మ

దలంచియకాదె మేనిలో । నునిచినవాడఁ బ్రాణముల •
నుమ్మలికించుకఁ డిను కేనియున్. 414

5. సన్న్యసతీనివాహం బొసర్చుటకు నూతనఁడె మెచ్చి యవ
ధ్యోన్మంబును స్వచ్ఛందమణింబును నిచ్చినవాఁడు గావున
దద్వరప్రభావాబున నావధంబున కేనొడంబడక కానేర
దయ్యెఁ బ్రాణంబులు నావశంబ యనిన విని వారలు
సంతోషించి రాసమయంబున భాగీరథివనువునం గొం
దఱు మునివరులు హంసగూఢంబుల నమ్మహాత్మునకు దక్ష
ణాయనం బెఱింగింపం జరుదేచి యతండు చెలిసియునికి
నశనిచేత నెఱింగి పియఁ బడి యేగి పట్టియెడ దుర్యో
ధనుండు వుచ్చిన దుశ్శాసనుండు గుంభసంభవుపాలికి
బోయి భీష్మపాలు సెప్పిన సలిండు మూర్ఛిల్లి యొక్కింత
దేఱి దీనానుఁ డగుచు నమ్మహీనాఘకడకుం జనియె న
య్యునసరంబున 415

సీ, పాండవేయులు మార్చ్య , పాంచాలయాదవ

సహింబుగా సంత • సమునఁ బొదలి

రాదెన బొబ్బలు • నాప్పులు బహుతూర్య

కోటియుఁ జెలఁగెనీ • కొడుకుగమియు

నీదిక్కుదొరలును • నెరుఁగెత్తియేడ్వంగ

నంబర చరులహా • హారవంబు

లులియంగ రోదసి • గలయంతినట్టును

ఖనశబ్దమయమయ్యె • మనుజనాధ

తే. కాలు సేయార్పుటలు లేక ♦ కన్నుగనల
 సశ్రు లొలుకంగ జిత్తెలు ♦ బడలఁ బొందు
 నూసుతఱి జూచు చుండిరి ♦ గాని యించు
 కయును గడంగరు మనవారు ♦ గయ్యమునకు. 416

వ తదనంతరంబున నంబరమణి యపరరాత్నాకరంబు సొచ్చెన్
 ననిన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున కిట్లనియె. 417

శ. నాయుల్ల మరయ నినుమో
 తాయో కాకిట్లు చూప ♦ ఆక విన నేర్చెన్
 సాయకసముదయశిరభన
 దీయవచనచయము గవియు ♦ దేరం దిర మై. 418

న. ఇంక నేమేనియుంజెప్పఁగొంతగలదే యనుటయు నానూత
 నందనుం డిట్లునప్పడు కొరవులుం దారును దమవారును
 మైమఱుపు లూడ్చి యాయుధంబులు వెట్టి గంగేయు
 కడకుం బోయిరి కాం తేయులు నట బుధుమిత్రసహితు
 లయి యచటికిం జనిరి ధనంజయుం డొకరుండును ధను
 స్పాణియై యరిగె నిట్లయ్యిరు దెఱంగులవారలు దత్క
 లప్రశాంతస్వాంతులై యనోన్య విషయరోషంబులు
 దక్కి తన్నుం బరివేష్టించినం గులగురుం డగునమ్మదాకి
 నీనందనుండు వారి నభినందించి కొలిపించికొని యుండె.

తే. తనకు గ్రీదల యని భవ . తనయులకు నె
 టుంగఁ జెప్పిన వారు గ ♦ డంగి మెత్త
 దనము గలతలగడలు దేఁ ♦ బనుచుటయును
 జూచి చిఱునవ్వుతో నవ్వు ♦ సాచిఁ బిలిచె. 420

. పిలుచుటయు నతఁడు బొప్పము

లొలుకఁగ గాండీవమువెట్టి * యొయ్యనచనినం

దలగడతూపులు సెజకు

నలవడఁ జెట్టు మని భీష్ముఁ * డాతనిఁ బనిచెన్. 421

న. ఇట్లు వనిచినం బార్థుఁ డట్ల చేయుదు నని గాండీవంబు

పుచ్చికొని మఱియు ననుజ్ఞ గొని మూఁడువాలమ్ము లభి

మంత్రించి పెడతలఁ దాకి యెత్తి పట్టుకొని పుంఖంబులు

భూమి మోచి నిలుచుశట్లుగా నేసినం దాత ప్రీతుంజై

తల్పంబునకుం దగినయుపధానంబు వెట్టి తని యతనిం

గొనియాడి సకలపౌత్రులను ధాత్రీపతులను నవలోకించి.

క. రవిగొల్పి యుత్తరాయః

మవునఁ తకు నంపపాన్పు * నం దిల్లుమహా

త్సవలీల నిలుశు నాక్కి

దివసంబులఁ జేయవలయు * దృఢరక్ష దగఁ. 422

క. అలయ కరయ నోపిననా

రలు గ్రగక్కునఁ బరిఘతోడి * ప్రాకారం బి

ట్టలముగఁ గావింపు డనుడు

దలకొని నీనుతులు * బాండు * తనయులు భక్తిన్. 423

ఎ. అత్రైఱం గాచరింపనం దాత్పర్యంబున రక్షింపనం దమ

తెమయఁదుఁ దగినవారిల నియోగించి రంతఁ జకిత్సకులు

పచ్చి శిల్యచికిత్స నేసెద మని తొడఁగిన గాంగేయుండు

వారించి వాఁకి కభిమతార్థంబు లొసంగి వీడుకొల్పె గీత

వాద్యస్త్రప్రపణంబు లగుపాత్రంబు లమ్మహాత్మునకు

వినోదంబు నలుపుచుండె నట్టియెడ నాదేవప్రతుండు నీళ్లు
ద్రావ నడిగినం దనుపారునీ రనేకులు గొనివచ్చిన
నతండు. 425

తే. వినుడు శరత్పగతుండనై ♦ యునికిఁ జేసి
యన్యనలింబు సేవింప ననుచితంబు
నాకుఁ దేజోమయాస్త్ర వి ♦ న్యాసవిధిస
ముత్థితంబై నభూజల ♦ మొకఁడు దక్క. 426

వ. అనుటయుఁ గౌరవులును దక్కటిరాజులును వెఱుగుపడి
యున్నం గవ్వడిం గనుంగొని గాంగేయుండు. 427

క. శరవేదన సర్వాంగము
నెరియఁగ నాకిప్పుడు పెదవు ♦ లెండెడుఁ దృష్టా
భర ముడుపఁ దగిననీళ్లు
వెరవునఁ దే నేర్తు వీవ ♦ వే తెమ్మనఘా. 428

వ అనిన నల్ల కాక యని యతం డతనికిం బ్రదక్షిణంబు సేసి
తేజోమయంబయిన మార్గణంబు పర్వస్యమంత్రాభిషంత్ర
తంబుగావించి మహీతలంబు గాడ నేసిన భాసురిచ్చాయం
బగుతోయంబు ధారారుపంబున దివ్యగంధసాపేతం
బయి యెగసిన. 329

ఆ. కౌరవులు ప్రకంప ♦ గాఢవిస్మయము లైరి
సాండుసుతులు వారి ♦ బలము నుబ్బి
యార్చి సంకు లొత్తి ♦ రాజలంబుల నమ్మ
హాత్తుఁ దృప్తుఁ జేసె ♦ నర్జునుండు. 304

వ. ఇట్లు తృప్తిబొంది మందాకినీనందనుండు పురందరనందనున
కిట్లనియె. 431

ఉ. నారదుచేత నిన్ను ముని * నాధునిఁ గాఁగ నెఱింగి యుం
డుదుఁ | శౌరియు సీపుఁ గూడిన న * సాధ్యము లెవ్వియు
జేవు దర్పదు | ర్వాటఁడ వైననీవలని * వైరము గీడని చెప్పఁ
జెప్పనీ | కొరవరాజు మానఁడు దె * గం జెనుఁ గా కిట
మీఁద భీముచేన్. 432

వ. అని పలికి దీనఁగాననుం డగు చున్నభవచ్ఛానుతో నిట్ల
నియె. 433

మ. ననుఁ డత్యద్భుతవిక్రముం డతని కా * నాగాయముం డా
పుఁ డెవ్వరికిఁ వీరి జయింప రాదు నమరా * వప్తంభ
ముం దక్కి ధర్మరతుం డైనయజాతశత్రునకు నిం * ద్రప్రస్థ
మి మృగరాజ్యమం బొందుము మీరు గొందఁ జయినం
* జాకున్న నీ కొప్పదే. 434

వ. అని పలికి యూర కుండినం గొరవపాండవులును మాఱు
పలుకక యతనికి నమస్కరించి నిజనివాసంబులకుం జని
రట్లు సనునెడ వివిందుందు గొంఠేయాగ్రజుం గనుం
గొని. 435

క. సురలకు నజయుఁ డగునీ
సురసరిదాత్మజుని గెలువఁ * జొప్పడునే యె
వ్వరి కైన నద్భుతావహ
పరికరు లగుమీకుఁ దక్కఁ * బొరవముఖ్య. 436

క. అనుటయు నతఁ డిట్టను నే

మనఁగా నొకమానుసులమె ♦ యప్రతిహతవీ

రుని నిన్నుఁ బడసి యింతటి

పనులకుఁ జాలితిమి గాక ♦ భక్తాధీనా.

437

— కన్ఱుండు భీష్మునియొద్దకుఁ బోయి విసతుం డగుట. —

న. అని యిట్లయ్యిరువురు నొండొరులం బ్రశంసించుచు నఖిల

జనపరివృత్తులై శిబిరంబుల కరిగిరి తదనంతరంబు కర్ణుండు

గాంగేయుకడకుం బోయి భక్తివినయంబులు దోషం

బాదప్రణామం బొచరించి.

438

అ. అలుక దక్కి నన్ను ♦ నధికవాత్సల్యశీ

తలము గాఁగఁజూచి ♦ తగినమాట

లాడవే మహాత్మ్య యనుటయు నాతండు

గారవమున నతనిఁ ♦ జేరఁబిలిచి,

439

వ. ఒక్క కరంబు మలంచి కౌగిలించికొని యచ్చట నున్న

రక్షకాదిజనంబుల నవులం బోవం బనిచి యతనితో నిట్ల

నియె.

440

క. నీదెసఁ గోపింతునె కుల

• భేదముగాఁ బలుకుటయును ♦ బిడ్డలఁ జెఱుపం

గా దని కినియుదు లే దన

రాదలఁతును నిన్ను నిష్ఠు ♦ రంపుఁ బలుకులన్.

441

వ. అది శిక్ష గాని రోషంబు గా దట్లుం గాక.

442

క. నీయుదయము దైవికగ

రాధాయ త్తము నీకు మర్త్యు ♦ లసదృక్కులు గౌం

తేయఁడవు గాని విను రా

దేయఁడవు గావు నీవు • ధీరవిచారా.

443

వ. ఇదికృష్ణుడై పాయనుండు నాకునేకాంతంబున నెఱింగించె నే
నును భవదీయ తేజోవిశేషంబువలననుంగనుం గొనియుండు
దుఃఖాండుతనయుండ వగుటంజేసి నీయెడవాత్సల్యంబు కాని
మాత్సర్యంబు లే దొక్క టిసెప్పెడ విను మేను గురుపాండల
వైరం బుడిపి పుచ్చితి నప్పాండవేయు లజయ్యు లప్రమే
యుం డగుక్ష్మండు వారికి విధేయుండు గావున వారల
తోడివిరోధం బొప్పదు నీవును నొండుదలంపుదక్కి య
క్కొంతేయలం గలసి యుండు మసినం గర్తుం డతని కి
ట్లనియె.

444

క. కాంతేయండు నగుదు నది

యంతయుఁ దొల్లియును వింటి నార్థులచే ని

ట్లితయు నెఱిగినఁ గుంతి

సంతానము తోడిపొత్తు • సనునేనాకుఁ.

445

ఉ. వారు మహాబలుల్ హరియు • వారికిఁ బ్రాపు గలండు
వారలం | బోర జయింప రామియును • బుద్ధి నెఱుంగుదు
నైనఁ గౌరవ | క్షౌరమణుండు నేయుతగు • మన్నన లెల్లఁ
దలంచి చూచినఁ | భూరివివేక యే విడిచి • పోవుట ధర్మ
మే వీరకర్మమే.

446

వ. అదియునుం గాక,

447

ఉ. మాటలు పెక్కులాడి యనుమానము లేక సభర గడంగి
వ | ల్పాటుఁ బరాభవించితిఁ జ • లంబునఁ బాండవకోటి

కెప్పుడుం | జేటు దలంచి యే బలువు • నేసితి వైరము
నాకు నింక నీ | పీటికి వారిపీటికిని • వెక్కన మయ్యెడు
కయ్య మొప్పుగున్ 443

శా. దైవాధీనము సర్వయున్ మనమతిం • దప్పింపఁగా
వచ్చునే! నీవింక నను నొండు వల్లక పరా • నీకంబు
మైబంపు మిత్తేవాధర్మము నిర్వహించెదబహో • తేకం
బులోకంబు సరి భావింపన్ విహరించెదన్ మురరిపుం •
బార్దుం దలంకించెదన్. 449

చ. అన విని భీష్ముఁ డిట్టులను • నంతకుఁ జాలు తెరుంగనే
నుయోధనునకు నెపు నీదుభుజదర్పమ కాదె సహాయ మె
ద్దియాతనికిఁ బ్రియంబు దానిన యు • దాత్తమతిం దగ
నాచరింపునీ నునముసంతసిల్లు మను • మానము దక్కు
మనుజు యిచ్చితిన్. 450

వ. అని తెలి వొంది పలికిన దేవప్రతుబంధుభావంబునకుం బర
మానందంబు నొంది రాధేయుండును నిజనివాసంబునకుం
జనియె నని సంజయుండు ధృతరాష్ట్రునకుం జెప్పినని
జనమేజయునకు వైశంపాయనుండు సెప్పటయు. 451

ఉ. మర్దిత తాపనంకలనముంజలనామ దురంతదుర్దశా
కర్దమలేపనిర్హరణకారికృపామృత పూరకర్మస
మృద్ధనిరాసకర్మత సమత్వపరిస్ఫుటహాపభావనా
నిర్దళితారివర్గ మహానీయమనోరమణీయవైభవా

క. భసితి పరభాగహేలా

లసితశీవత్సలితలాంఛన పింఛ

ప్రస్థమరరుచిశబలోరగ

విస్థమగదీధితకలావివేస్థితమాళీ.

453

మూలని. క్షరణరహితవృత్తి ♦ గ్రాహ్య భక్తిప్రవృత్తి

కరణగమనలీలా ♦ గాఢకారుణ్యశీలా

స్మరణశుభదమూర్తి ♦ మధ్యరశ్మిప్రవృత్తి

చరణవినమదింద్రా ♦ సంతతానందసాంద్రా.

454

గ ద్య ము.

ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్రైకొమ్మనమాత్యపుత్రి

బుధారాధనవిరాజితకన్యసోమయాజిప్రణీతం

బయిన శ్రీమహాభారతంబున భీష్మ

పర్వంబునందు సర్వంబును

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ మ దాంధ్ర మ హా భా ర త ము నం ద లి

భీష్మపర్వము సమాప్తము.

